JAZZ. BLUES. EMPROVİZE MÜZİK DERGİSİ

JAZZ

EKİM • KASIM • ARALIK 1997 • SAYI 8 • 250.000 TL.

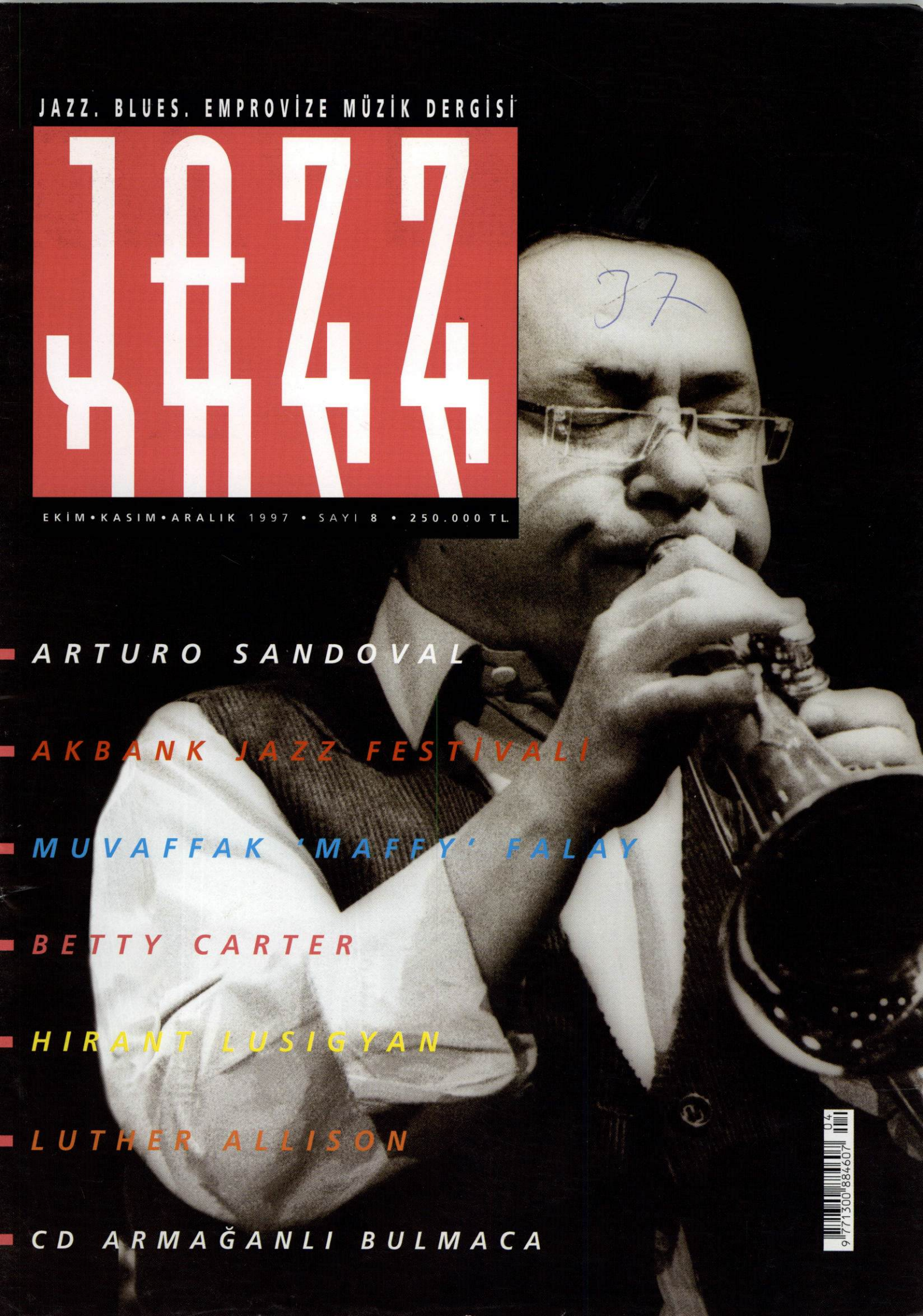

- ARTURO SANDOVAL
- AKBANK JAZZ FESTİVALİ
- MUVAFFAK 'MAFFY' FALAY
- BETTY CARTER
- HIRANT LUSIGYAN
- LUTHER ALLISON
- CD ARMAĞANLI BULMACA

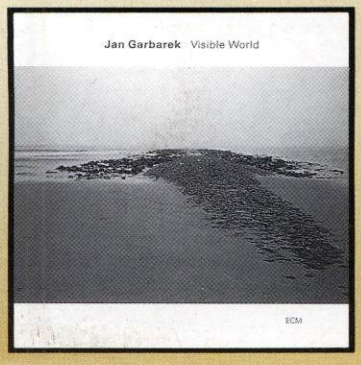

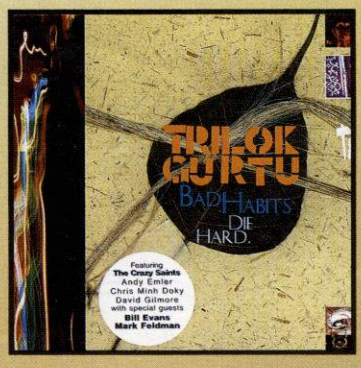

Dünyanın kendi alanlarında en ileri ve saygın markaları* en geniş Jazz, Klasik Müzik ve Audiophile CD koleksiyonları, en gelişmiş ses ve görüntü düzenleri en popüler Audio Visual konseptleri, en yeni Home Theater ve Surround Sound teknolojileri, anahtar teslimi İleri Kumanda - Kontrol Ev Otomasyon sistemleri; Adcom / AMX / Anthem AudioQuest / Auvidis / Bellaphon / Boston Acoustics / B&W / Chesky / CMP / Concord Denon / ECM / Enja / Harmonia Mundi / Higher Octave / Infinity / Magnepan Mark & Levinson / Martin Logan / Mission / Monster Cable / Narada / Proceed Reference Recordings / Rel / Opus 111 / Solid / Sonic Frontiers / Telarc / Thiel / Verabra Vidikron - Faroudja.

B&W 600 Series
Home Theater
Speaker System

AKUSTA

HOME THEATER & AUDIO GALLERIES

AKUSTA NİŞANTAŞI: Abdi İpekçi cad. Zati apt. 40/2 Nişantaşı-İstanbul (212) 241 65 50 / 51
AKUSTA MASLAK: Atatürk Oto San. Nazmi Akbacı Ticaret Merkezi, D Blok Mağazaları 95-96 Maslak-İstanbul (212) 276 49 28 / 34
* TÜM MARKALAR TÜRKİYE'DE **RKD LTD** TARAFINDAN TEMSİL EDİLMEKTEDİR. AKUSTA BİR **RKD LTD** KURULUŞUDUR.

içindekiler

Kapak: *Muvaffak 'Maffy' Falay*

3 NARDIS

4 RIFFS
- *ACID JAZZ*, **Dr. Metin Kalender**
- *SANATÇI ÇEŞİTLEMELERİ*, **Ali Perret**
- *JAZZ 10*
- *STEVE LACY*, **Kâmil Bozoğlu** ..... ›
- *ARTURO SANDOVAL*, **Erhan Altunay** ..... ›
- *FİNAL BAR: NUSRAT FATEH ALİ KHAN*
- *COŞKUN YERLİ, TEMMUZ SICAĞINDA JAZZ*
- *DOWN BEAT 45. GELENEKSEL ELEŞTİRMENLER BİRİNCİLERİ*
- *GÖÇEBE ŞEHRİN GÖÇ KÜLTÜRÜ ÜZERİNE*, **Şebnem Şenyener** ..... ›
- *BORUSAN KÜTÜPHANESİ AÇILIYOR*
- *AL Dİ MEOLA ALBÜMLERİ PİYASADA*
- *DÜETLER*, **Tunçel Gülsoy**

22 ŞU JAZZ DEDİKLERİ
Ali Sönmez

26 DÖRTTE BİR
- *7. AKBANK JAZZ FESTİVALİ* ›
- *1. İSTANBUL MÜZİK ŞENLİĞİ*
- *MUSICORAMA BODRUM '97* ..... ›
- *8. EFES PİLSEN BLUES FESTİVALİ*
- *ULUSLARARASI ESKİŞEHİR FESTİVALİ*

36 AD - LIB
- *WYNTON MARSALIS*, **İlhan Mimaroğlu** .. ›

38 HI - FI
- *NUANCE 845 VEYA CARPE DIEM*, **Tunçel Gülsoy**

41 RÖP.
- › *'KAPI ZİLİ VE ÇİĞNENMEMİŞ SAKIZLAR' İLHAN MİMAROĞLU İLE SÖYLEŞİ*, **Serdar Karabatı**
- *KUŞADASI'NDA 'BIRD' MÜZİĞİ MUVAFFAK FALAY İLE SÖYLEŞİ*, **Serdar Karabatı**
- *JAZZ'IN FARKLI YÜZÜ: AUDIO FACT*, **Raife Polat**

50 AVANT - GARDE
- *SOKAĞIN HIRÇIN SESİ: ÖDÜNSÜZ YENİLİKÇİ, CHARLES GAYLE*, **Zeynep Çiftçi Ün**

53 PORTRE
- *SON SES SİHİRBAZLARINDAN BİRİ: BETTY CARTER*, **Lâle Kuyucu** ..... ›
- *BETTY CARTER'LA DOBRA DOBRA*, **Ali Sönmez**

59 ÖZEL
- *HIRANT LUSIGYAN: 'JAZZ'IN ZEVKİNİ MİLYARLARA DEĞİŞMEM'*, **Cumhur Cambazoğlu** .. ›

61 ANILAR
- *OTUZ YIL BEKLENEN TANIŞMANIN ŞAHSİ BİR ÖYKÜSÜ*, **Tunçel Gülsoy** ›
- *BIG BAND'LER*, **Orhan Argun**
- *COLLESEUM*, **Yosi Falay**

65 NELER OLDU
- *KUŞADASI JAZZ FESTİVALİ YA DA ÜÇ BOĞA JAZZ KULÜBÜ ÖZVERİ FESTİVALİ*, **Hülya Tunçağ**
- *YAPI KREDİ SANAT FESTİVALİ '97*, **Zuhal Focan** ›
- *40 MONTEREY JAZZ FESTİVALİ*, **Ateş M. Temeltaş**
- *BRAD MEHLDAU: PİYANO SANATI*, **Erdal Paksoy**
- *4. İSTANBUL JAZZ FESTİVALİ'NİN ARDINDAN*, **Lâle Kuyucu**

72 BAS DERLEMELERİ
- *'BAS EVRİMLERİ-3'*, **Raci Pişmişoğlu**

74 BLUES
- *KADIN: MEMPHIS MINNIE*, **Suna Suner**
- *LUTHER ALLISON*, **Eyüp S. İblağ**

76 Dr. JAZZ
- *PİYANODA JAM-SESSION*, **Rene Macaroğlu**

78 CD REVIEWS
Herbie Hancock & Wayne Shorter, Aziza Mustafa Zadeh, Roy Hargrove's Crisol, Jenny Evans, McBride, Payton, Whitfield, Charles Lloyd, Jacky Terrasson & Cassandra Wilson, Kerem Görsev, Bill Friesell, Helen Merill, Tony Williams, Branford Marsalis, Everette Harp, Makoto Ozone, Milton Nascimento, Us3, Buckshot Lefonque, Joe Lovano, Michel Petrucciani, Bobby McFerrin, Elvin Jones, Ella, Billie, Sarah, Aretha, Mahalia, Charlie Byrd, Keb 'Mo', Ornette Coleman&Joachim Kühn, Sonny Simmons, Milt Jackson, Sathima Bea Benjamin, Kenny Burell, Yıldız İbrahimova, McCoy Tyner, Ernest Ranglin, Night Ark, Eliane Elias, Howard Johnson & Gravity, Freddie Hubbard &Woody Shaw, Manu Dibango, Judi Silvano, Ellis Marsalis, Donald Harrison, Bheki Mseleku, Courtney Pine, Kenny Garrett, Chick Corea, George Duke.

90 KÖRLEME
- *'HAKAN BEHLİL'*, **Serdar Karabatı**

91 SİZİN KÖŞENİZ

95 JAZZ RADYO VE TV'LERİ

96 BULMACA
Serdar Karabatı

Elvin Jones
TALKIN' ABOUT
Grant Green
Englewood Cliffs, NJ
1964

N A R D I S

Sevgili jazz severler,

Jazz Dergisi elinizdeki bu 8. sayısı ile ikinci yılını doldurmuş olacak. İlk sayımızdan beri her geçen gün daha iyi ve daha kapsamlı, doyurucu sayılar olduğunu hem gönderdiğiniz mektuplar, hem de telefonlarınızdan biliyoruz. Dünya piyasasındaki jazz dergilerini takip eden arkadaşlarımız bilirler, biz onlardan daha fazla konuyu geniş kapsamlı ya da güncelliği içinde işliyoruz. Ya da bir başka deyişle; üç ayda bir çıkınca, üç ay boyunca okunacak bir dergi hazırlamak gerekliliğini duyuyoruz.

Derginin hazırlanmasında hem fikir aşamasında, hem de bölüm başlıklarının saptanmasında Tunçel Gülsoy, Serdar Karabatı, Lâle Kuyucu arkadaşlarımızın destekleri gerçekten çok fazla. Bu sayımızda Serdar Karabatı hem **Kuşadası Jazz Festivali**'ni izledi ve **'Maffy' Falay** ile röportaj yaptı. Daha sonra yaptığı New York seyahatinde dergimizin yazarlarından kıymetli müzik adamı **İlhan Mimaroğlu**'nu ziyaret ederek bir söyleşi de onunla yaptı. Lâle Kuyucu, Ankara'dan sadece **İstanbul Jazz Festivali** için geldi, tüm konserleri izleyerek sizler için yazdı. Tunçel Gülsoy ise derlemeler ve çevirilerden başını kaldıramadı, hala da devam ediyor.

Bu arada ben de gittiğim **Finlandiya Pori Jazz Festivali**'nde birkaç röportaj yaptım. Bunların arasında Miles Davis'in çok yakın arkadaşı ünlü trompetçi Ted Curson, İstanbul'u Naima Jazz Kulübü zamanında ziyaret ederek konserler veren piyanist Joanne Brackeen ve Pori'nin promoter'ı kontrabascı Jyrki Kangas var. Bu röportajları zaman içinde sırayla yayımlayacağız.

İstanbul Eylül, Ekim ve Kasım aylarında yoğun müzik etkinlikleri yaşamaya devam ediyor. **YKB Sanat Festivali** biz baskıya hazırlanırken devam ediyordu. **Akbank Jazz Festivali, Eskişehir Müzik Festivali, 1. İstanbul Müzik Şenliği, Efes Pilsen Blues Festivali, Bodrum Musicorama '97** önümüzdeki günlerde sadece İstanbul değil diğer şehirlerimizdeki jazz ve blues sever arkadaşlarımızı heyecanlandıracak. Bu etkinliklerin üç büyük kentin dışına da taşınması bizi mutlu ediyor.

Hepinize müzik dolu günler dileğiyle...

ZUHAL FOCAN

JAZZ

AYLIK DERGİ

ISSN 1300-8846

GENEL YÖNETİM

Boyut Yayıncılık ve Tic. A.Ş. adına sahibi ve Genel Yönetmeni
Bülent Özükan
Genel Koordinatör
Uğur Büke
Genel Müdür
Nilgün Özükan

YAYIN & REKLAM YÖNETMENİ

Zuhal Focan

KATKIDA BULUNANLAR

Dr. Metin Kalender, Kamil Bozoğlu, Erhan Altunay, Coşkun Yerli, Şebnem Şenyener, Zeynep Çiftçi Ün, Raife Polat, Cumhur Cambazoğlu, Josi Falay, Ateş Murat Temeltaş, Erdal Paksoy, Raci Pişmişoğlu, Suna Suner

TASARIM

Kreatif Yönetmen
Murat Öneş
Sanat Yönetmeni
Tamer Kayaş

TEKNİK

Matbaa Müdürü: Memduh Arslan
Teknik Koordinatör: Güven Turan
Renk Ayrımı: İzzet Özbay, Şenol Şenoğlu
Elektronik Montaj: Barış Turan
Montaj: Ali Babayiğit
Baskı: Sami Gökırmak

SATIŞ & ABONE

Satış Müdürü: Adnan Demirtaş
Satış Sorumlusu: Hamit Bintaş
Satış ve Abone İlişkileri: Oktay Özer
Abone İşleri: Aynur Topal, Necati Hızal, Tuncay Uyuşkan, Mustafa Çebi

MUHASEBE

Muhasebe Müdürü: Jale Ürper
Sedef Erdinç, Sultan Olgeç, Kazım Doğan, Serkan Keser

İDARE

İdare Amiri: Hüseyin Kutlu
Ulaşım: Hüseyin Akkuş

Yazışma Adresi
e mail: boyut@turk.net
Yüzyıl Mahallesi, Matbaacılar Sitesi 1. Cd. No. 115
34560 Bağcılar / İstanbul
Telefon: 0.212.629 53 00 (30 Hat)
Fax: 0.212.629 05 74 (2 Hat)

Basıldığı Yer
Boyut Matbaacılık A.Ş.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sitesi, 1. Cd. No: 115
34560 Bağcılar-İSTANBUL
Telefon: 0.212.629 53 00 (30 Hat)
Fax: 0.212.629 05 74 (2 Hat)

Fiyatı: 250.000 TL (KDV dahil)
K.K.T.C. Fiyatı: 250.000 TL.

BOYUT YAYIN GRUBU

© 1997 BOYUT YAYINCILIK ve TİCARET A.Ş.

ACID JAZZ

Dr. Metin Kalender

Acid Jazz'ın önde gelen temsilcilerinden Us3...

Bir gün evde oturmuş müzik dinlerken bir arkadaşım ziyarete geldi. Oturmuş sohbete dalmıştık ki *'Nereden buldun bu CD'yi'* dedi. *'Ben bu parçaya bayılıyorum'* diye ekledi. Dinlediğimiz parça Herbie Hancock'un **'Cantaloope Island'** idi. Çok şaşırmıştım. Birincisi arkadaşım jazz dinlemiyordu. İkincisi onun gittiği yerlerde jazz çalınmıyordu. İşte o gün Us3 diye bir grubun farkına vardım ve tabi ki acid jazz hakkında daha çok şey öğrenmek ve aktarmak istedim.

90'ların başlarında gündeme gelen bu stil pekçok çevre tarafından jazz'ın dönüm noktası olarak nitelendirilmektedir. Sanki jazz'ın torunlarından bir tanesi ortaya çıkmış ve bütün aile büyüklerini biraraya toplayarak bir sentez oluşturmaya çalışmış. Gerçekten de içinde funk, jazz, blues, soul, hip-hop, rock, latin ve disko ritmlerini barındırıyor. Acid-jazz sözcüğünü ilk olarak 80'lerin sonlarında bir İngiliz DJ'yi olan Giles Peterson kullanmıştır. Kendi programlarında soul-jazz, jazzy hip-hop, 70'lerin soul klasikleri ve jazz-funk parçalar çalıyordu. Bundan birkaç yıl öncesine kadar bu tür müzik ortaya son derece medyatik olarak çıkmıştı. Pek çok şekilde reklamize edildi ve gündeme oturdu. Fakat diğer bu tür gündeme gelen türlere göre sonraları gittikçe taraftar topladı ve geliştikçe gelişti. Duke Ellington eserleri dışında düşünürsek, diğer bir çok tarzın yanında daha **'swing'**li ve zengin **'sound'**ludur.

Acid Jazz diğer jazz türlerinden farklı olarak publarda ve diskolarda çalınabilmektedir. Dinleyenler dans edebilmektedir. Sevilen bir müzik olmuştur ve modern nefesiyle kitleleri etkilemektedir. Ayrıca grup üyelerinden biri de genellikle bir DJ olmaktadır. Bu tarzın ortaya çıkmasında DJ'lerin önemli katkıları vardır. Zaten başlangıçta yalnızca DJ müziğiymiş gibi görünmekteydi. Kabullenilmesi gereken gerçeklerden birisi, jazz dinleyicisi olmayan hatırı sayılır sayıda bir kitleye jazz müziğini taşıması ve hatta kabul ettir-

DİSKOGRAFİ

- *Buckshot LeFonque*
  MUSIC EVOLUTION Columbia 67584
  BUCKSHOT LeFONQUE Columbia 57323
- *Incognito*
  BENEATH THE SURFACE Verve Forecast 534 395
  REMIXED-Verve Forecast 532 309
  100 DEGREES AND RISING Verve Forecast 528 000
  POSITIVITY Verve Forecast 522 036
- *Jamiroquai*
  TRAVELLING WITHOUT MOVING-Columbia 67903
  EMERGENCY ON PLANET EARTH-Columbia 53825
- *Us3*
  BROADWAY & 52ND-Blue Note 30027
  HAND ON THE TORCH-8lue Note 80883
- *The Groove Coilective*
  THE GROOVE COLLECTIVE-Reprise 45541
- *Liquid Soul*
  LIQUID SOUL-Ark2172438 54573
- *Legends of Acid Jazz*
  DON PATTERSON/BOOKER ERVIN-Prestige 24178
  BOOGALOO JOE JONES-Prestige 24167
  BERNARD PURDIE-Prestige 24176
  GENE AMMONS-Prestige (no catalog number yet)
  CHARLES EARLAND-Prestige (no catalog number yet)
  JACK McDUFF-Prestige (no catalog number yet) Blue Note Rare Groove
- *Seriler*
  The rebirth of the cool. 3-4th & B'Way 444070
  Hip-hop jazz: acid metropolis volume.1-Priority 53066

Teşekkürler Obua!

İstanbul Senfoni Orkestrası'nın
yeni bir obuası var.
Sadece obuası değil;
trombonu, trompeti, flütü,
fagotu, koranglesi,
vurmalı saz aksesuarları ve
keman arşeleri de yenileniyor.
Hepsinin alımına
katkıda bulunmaktan sevinçliyiz.
Duyacağımız o güzel sesler için
şimdiden teşekkürler...

GARANTİ

mesidir. Bu dönemdeki acid jazz satışının alışılmışın dışında yüksek olması da bize bu gerçeği kanıtlamaktadır. Örnek vermek gerekirse Charlie Hunter, Medeski Martin&Wood ve Cassandra Wilson'u gösterebiliriz. Yine bir çok jazz ustası da bu tür müziği benimsemiş ve üreterek katkıda bulunmuşlardır.

Yanısıra pek çok müzik adamına bu durum biçim olarak itici gelmektedir. Acid jazz'ın tamamen ticari ve medyatik bir müzik türü olduğunu savunmaktadırlar. İçinde herhangi bir yeniliğin bulunmadığı, zaten çalınmış olan cümlelerin, armonilerin ve ritmleri tekrarından başka bir şey olmadığı ileri sürülmektedir. Para kazanma zorluğunun jazz'cıları böyle bir yola yönlendirdiği görüşünü benimsemektedirler.

Tüm bunlara karşın, *New York Times* 1992'de '**acid jazz**'ı yeni bir fusion tipi olarak tanımlamış ve bu tarzın jazz'da bir dönüm noktası olduğunu yazmıştır. O dönemde Us3; hip-hop tarzı, elektronik '**sample**'lar ve Blue Note arşivinden alıntılardan oluşan çalışmalar yapıyordu. Hatta 1994'de '**Cantaloop**' ile top 20 listesine girmeyi başardılar. Yine *New York Times*'da yayınlanan bir başka haberde bu tür müziği yapan bir başka grup Digable Planets hakkında idi. Bunlar da James Williams'ın '**Strecchin**' adlı parçasındaki nefesli partilerini kullanmışlardı. Tüm bunların jazz için yeni bir nefes olduğu savunulmuştu.

Jazz dergisinin birinci sayısında Ali Perret'in dediği gibi her müzik türünde olduğu gibi acid jazz'da da kötü örnekler görmemiz mümkün olacaktır. Kanımca önyargılı olmadan yeniliklere açık olmamız gerekiyor. Söylenenleri iyi dinlemeli ve incelemeliyiz. Zaten tutunamayacak olan şeyler kendini kısa sürede belli edecek ve saman alevi gibi kaybolacaktır.

Kaptanın Seyir Defteri

Sanatçı Çeşitlemeleri

Ali Perret

Sanat dünyasında sanatçı diye adlandırılanlar kendi içinde birçok farklılıklar gösterirler. Post-modern, undergound, minimalist, sürrealist, kemalist, post-hippie, junkie, man, hard-core, neo-klasik gibi. Birçok fraksiyona ayrılmasa da benim belirtmek istediğim sanatçı kişilikleri. Bütün sanat dallarındaki sanatçılar benzerlik gösterirse de ben müzisyenlerden bahsedeceğim.

- **'Tutucu Klasikciler ve Jazz'cılar'**:

Saint-Saens'dan sonrasını anlamayan, Coltrane'e gelip takılan, kendi yaptıklarını çok önemseyen, diğerlerini küçümseyen akılsızlar.

- **'Free Jazz'cılar'**:

Free çaldığını iddia eden ama kökleri ve be-bop'u hazmetmemiş tembeller (memleketimizde henüz free çalan bu tür yaratıklara rastlanmamaktadır, ama modern jazz çalanlara free çalıyor yakıştırması yapılmaktadır).

- **'Gerçek Free'ciler'**:

Daha çok Amerika'da görülürler. Onları anlamak için 20 yıl beklemek gerekir.

- **'Fikir üretip iş yapamayanlar'**:

Bunlar da kendi içinde ikiye ayrılır. **Rakı masacıları-** rakı ma-

sasında harika proje üretenler - **man'ler-** Bütün gün '*high*' takılıp, yüksek fikir üreten ama gerçekleştirmeye enerjisi yetmeyen, gerçekleştireni de eleştirme cür'etini gösterenler.

■ **'Yeteneksizler'**:

Yanlış meslekte kalmakta ısrar edip üstelik hırslı olanlar. Çok çalışırlar, belirli bir yere de gelirler ama orada kalırlar. Biraz uyanık, medyatik olanların isimleri bilinir.

■ **'Zengin olanlar'**:

Baba parası ile iyi eğitim alıp hemen yükselenler. Hırslı ve biraz yetenekli olanlar birşeyler becerir ama Amerikalıların dediği gibi '*you got to pay the dues*'. Gerçek hayatı yaşamadan, sürünmeden, anlamadan, burnunu sürtmeden yaptığının anlamını kavramak zorluğu. Genellikle paralı olanlar bu bölümü es geçerler. Bir de bu işten sıkılıp baba mesleğine dönenler var ki bunlara da '*doğru karar verenler*' denir.

■ **'Fakir veya orta halliler'**:

Hırslı, çok çalışkan ve belirli seviyeye gelen ama sosyeteye hayran, sosyete partilerine ve medyanın ayrılmaz parçası olanlar.

■ **'Popülarizme ve paraya tapanlar'**:

Az yeteneklerini iyi bir yatırım olarak görüp, kolaydan para kazananlar.

■ **'İmajcılar'**:

Menajerleri tarafından giydirilip kuşatılan, kişilikleri, yaşamları bir kukla gibi tepeden kontrollü, yakışıklı veya seksi ama o derecede yeteneksiz, çoğunluğa hitap eden ambalajlar (memleketimizde ambalaj sanayii çok gelişmiş olduğundan herhangi bir sorun yaşanmıyor. İngiltere'de ise 1 yıllık çalışmanın ürünü olan '*Spice Girl*'ler liderliği kapmış gibi.

■ **'Jive'cılar'**:

Yedirmeciler. Acaip çalıyormuş gibi yapıp aslında kendilerinin bile anlamadığı anlamsız nota gruplarının yaratıcıları.

■ **'Şanslılar'**:

Kadir Gecesi doğmuş, yetenekli müzisyenler. Piyangonun kendilerine vurmasıyla hayallerine kavuşanlar (şanslı olmayan müzisyenler kaderlerine razı olurlar).

■ **'Sokak çalgıcıları'**:

Gerçek fakat anlaşılamayan müzisyenler. Müziğin sokaktan geldiğine uyananlar ama kendilerini geliştirmek için çaba harcamayanlar.

■ **'Genç, yetenekli ama aceleci olanlar'**:

Hemen zirveye varmak isterler. Uzun yollar katetmiş sanatının zirvesinde olanlara sitem ederler. Yardım etmiyorlar diye kızarlar. (Aslında en büyük iyiliğin, onları uzun, zor yola sürmenin gelecekleri için daha sağlıklı olacağının kavranabilmesi).

■ **'Kompozitörler'**:

Herhangi bir çalgıyı düzgün çalamayan ama yaptığı yaratıcı işlerle çalgıcıdan daha havalı olanlar.

■ **'Orkestra şefleri'**:

Allah onları çalgıcıları idare etsin diye yaratmış!

■ **'Underground-Anarşist'ler'**:

Aslında Türkiye'de var olduklarını iddia ediyorlar, ama 12 Eylül Faşizminden o kuşak güme gitmiş gözüküyor. Birkaç yıl sonra çıkma ihtimali olabilir.

■ **'Cool'lar'**:

Bunlar ikiye ayrılırlar –giyim ve tarz olarak cool olup içi boş olanlar, gerçekten çok iyi olup, mütevazı ve cool olanlar (bu '*species*' Türkiye'de pek görülmemekte).

■ **'Gizli kahramanlar'**:

Müziğe gerçekten katkıları olan, çok çalışan, iş üreten, bildiklerini gençlerle paylaşan, üretken, yaratıcı, mütevazı kişiler. Bunlar yok denecek kadar az olmalarına karşın gelişmenin lokomotifidirler. Çoğunluk bilmez, ama müzisyenler bilirler. Bilenlerin de birçoğunun işine gelmez, çünkü kendi samimiyetsizliklerini görürler. Eleştiremezler ama görmezlikten gelirler. Bazıları için varlıkları rahatsız edicidir ama görüntüde iyi arkadaş takılırlar.

■ **'İktidarcılar'**:

Mafya gibi takılırlar. İktidardaki babaları ölünce yerine geçerler. Birkaç aday varsa biraz çekişmeli geçer. İktidarı eline geçiren uzun yıllar kimseye koklatmaz (işini sağlama almışsa, ölünceye dek) iktidar nimetlerinden sonuna kadar yalnız kendi yararlanır. Gençlere ise hiç şans tanımazlar. Çevrelerindeki yağcı gençlere bazı imkanlar tanırlar ama sonuçta kendilerinin reklamını yapmış olurlar.

Gördüğünüz gibi çeşit çeşit sanatçılar, müzisyenler var. Eğer müzisyen olmaya kararlıysanız Allah kolaylık versin!

jazz 10

1. ► Roy Hargrove's Crisol '***Habana***'
2. ► Herbie Hancock & Wayne Shorter '***1+1***'
3. ► Ray Brown with John Clayton & Christian McBride '***Super Bass***'
4. ► Jacques Loussier Trio '***Vivaldi, The Fours Seasons, New Jazz Arrangements***'
5. ► Kenny Garrett '***Songbook***'
6. ► Yellow Jackets '***Blue Hats***'
7. ► Elvin Jones '***Special Quartet featuring Wynton Marsalis***'
8. ► Makoto Ozone '***The Trio***'
9. ► Charlie Haden & Pat Metheny '***Beyond The Missouri Sky***'
10. Stan Getz & Charlie Byrd '***Jazz Samba***'

STEVE LACY

Jazz'ın Sınırındaki Bir Müzisyen

Christian Ducasse

Kamil Bozoğlu

Saksofon, çağımızda jazz adına konuşur. Bakır üfleme çalgıların gücü ile yaylıların ton zenginliğini birleştirmek amacıyla, soprano, alto, tenor ve bariton olarak, yüzyılın ortalarında Adolphe Sax (1814-1894) tarafından yaratılan bu çalgı, sonraki yüzyılda yeni bir müzik türünün, jazz'ın en özgür seslerinden biri olacaktır. Altoda Johnny Hodges, Charlie Parker, Benny Carter; tenorda Lester Young, John Coltrane, Sonny Rollins; baritonda Gerry Mulligan saksofonlarıyla devleşerek jazz'ın kısa geçmişinin unutulmaz noktaları oldular. Bir tek soprano bu görkemden diğerleri kadar payını alamadı.

Saksofon ailesinin si bemol tonundaki bu en tiz sesli üyesinin kontrolünün, diğerlerine oranla daha zor olması, güç elde edilebilen ifade tarzı, bir solo çalgı olarak ikinci planda kalmasına neden olur. Ancak, jazz'da 1960'dan sonra alto ve klarinetin yerine soprano saksofonun ortaya çıkması ilginç bir noktadır. Yıllar boyunca saksofonla elde edilen ses zenginliğinin sınırları zorlandıkça, alto ve klarinet arası ses yapısına sahip bir çalgıya gereksinim duyulur. Bu, soprano saksofondur ve genellikle tenor saksofoncular ikinci alet olarak çalmaya başlarlar.

Soprano saksofonu temel saz olarak kullananların başında Steve Lacy gelir. Jazz'ın hemen hemen bütün tarihini yaşamış olan bu adam, şu anda dünyanın en büyük soprano saksofoncularından biri, belki de en büyüğüdür. Lacy'ye göre 'soprano nankör bir evlat gibidir. Ailece ince, tiz sesli ve en zor çocuğudur. Çünkü küçüktür, çalmak için fazla nefes sarfetmek gerekir. Kontrol etmesi güçtür; isteri nöbetleri geçirtir insana. Vahşi bir atı zapdetmeye çalışmak gibidir; bir süre sonra kontrolü ele alırsın ve sakinleşmeye başlar. Bu uzun bir çaba gerektirir. 33 yıl geçti ben hala onu zapdetmeye çalışıyorum ve hâlâ onun gizemlerini keşfedip şaşırdığım oluyor'. [1]

1934 New York doğumlu bir Rus Yahudisi olan Steve Lacy, önceleri piyano çalarken Art Tatum'u dinledikten sonra piyano çalmaya son verir. 16 yaşında Sidney Bechet'nin bir plağını dinler; aradığı sesi bulmuştur. Böylece soprano saksofona geçiş yapar. Bir süre Cecil Scott'tan dersler aldıktan sonra, Cecil Taylor'la tanışır

DİSKOGRAFİ

Steve Lacy Sextet - The Gleam
Steve Lacy & Steve Potts - Live in Budapest
Steve Lacy Quartet - One Fell Swoop
Steve Lacy & Ulrich Gumpet - Dead Line
Steve Lacy & Gil Evans - Paris Blues

AKBANK 7th JAZZ FESTİVALİ

AKBANK 7th JAZZ FESTIVAL

8 - 19 EKİM 1997

İSTANBUL

SABANCI CENTER
- Betty Carter & Trio

AKSANAT
- Film gösterileri
- Seminerler
- Miles Davis Resim Sergisi

ESKİ YEŞİL
- Jam Session'lar: İlhan Erşahin Trio

CEMAL REŞİT REY KONSER SALONU
- Egberto Gismonti Trio
- Yusef Lateef & Adam Rudolph's Moving Pictures
- James Carter Quartet
- Ned Rothenberg's SYNC
- Acid Trippin
- Courtney Pine Band
- Muhal Richard Abrams Quartet
- Craig Harris & Barbaros Erköse Project

ANKARA

ODTÜ
- Ned Rothenberg's SYNC
- ODTÜ Türk Halk Bilimi Topluluğu Deneysel Müzik Grubu

HİLTON
- İmer Demirer, Tuna Ötenel, Mahmut Yalay & Ateş Tezer
- Courtney Pine Band
- Craig Harris & Barbaros Erköse Project

AKBANK

Organizasyon: POZİTİF

Tel: (0212) 252 51 67 Fax: (0212) 245 41 76

ksanat'taki laser-disc ve videodan film gösterileri ve seminerler ücretsizdir. Yerler kısıtlı olduğu için, **(0212) 252 35 00** numaralı telefonu arayarak yerinizi ayırttırın. Tam biletler ***1.500.000***, grenci biletleri ise ***750.000 TL***'dir. Biletler ***15 Eylül***'den başlayarak satışa girecektir. **Bilet satış merkezleri:** **Aksanat** (0212) 252 35 00, **Cemal Reşit Rey Konser Salonu** (0212) 240 50 12, **kmerkez** (0212) 282 01 70 / 266 - 280, **Capitol** (0216) 391 19 20 / 333 - 600, **AKBANK** ***İstanbul*** Nişantaşı, Beşiktaş, Bahariye, Şaşkınbakkal ***Ankara*** Kızılay, Çankaya, Bahçelievler şubeleri

böylece eski müzik anlayışından çıkıp, avant-garde okyanusuna sürüklenir.

1950'ler, müzikte özgürlük ve bağımsızlık kavramlarının tartışıldığı, değişim rüzgarlarının estiği yıllardır. Bu dönemin getirdiği bir özellik olarak doğaçlamanın sınırları sürekli zorlanır ama kullanılan müzik formları doğaçlamayı da sınırlandırır. Bunu aşabilmek için yeni müzik akımları oluşur. Gerçi Lacy, o dönemde radikal bir tavır almış değildir ve ağırlıklı olarak özgür jazz'ın tarafında olmakla birlikte geleneği temsil eden jazz'cılarla da çalmaktadır. Zaten Lacy'ye göre müzik, her zaman bilinenle bilinmeyen arasında, ama ölene dek bilinmeyeni zorladığımız bir sınırdadır. [2]

Cecil Taylor'un müziği doğaçlamanın sınırlarını kaldırmak için armonik yapıdan özellikle kaçınır. Kuşkusuz bu müzik, sanıldığı kadar özgür olmayıp, bir sistematiğe sahiptir. Bunu algılamak için, yeni kulaklar ve yeni değerler gerekir. Lacy, Taylor'la birlikte geçirdiği altı yıl boyunca bilinmeyeni zorlar. Bu süre sonunda ayrılarak kendi grubunu kurmaya karar verir. Aynı dönemde soprano saksofonun müzisyenler tarafından terk edildiğinin ve bu alanda tamamen yalnız kaldığının da farkına varır: *'Tek başınaydım, bütün meydan bana aitti. Ancak yarışacak kimse olmadığı gibi enstrümanım için yazılmış müzik de yoktu. Kendi kendimin modeli, rehberi olup, bu enstrümana devam etmemi sağlayacak, saksofonumla bütünleşecek bir müzik bulmak zorundaydım.'* [3]

Bu, Lacy için kendi müziğini kurmaya yönelik bir hazırlık dönemidir. Uzunca bir süre kendisine uyanı buluncaya dek değişik müzikler (Charlie Parker, Anton Webern, Ellington, Kurt Weill, jazz standartları) dener. Neden sonra, Thelonious Monk'un müziğini keşfeder. Bop müziğin en önde gelen teorisyenlerinden biri olan Monk, zamanının sınır tanımaz doğaçlama anlayışının kazanımlarıyla, bu müziğin armoni temellerini kurmuş, artmış, eksilmiş, çevrilmiş akorların nasıl kullanılacağını Round Midnight, Epistrophy, Well You Needn't gibi jazz tarihinin en güzel bestelerini yaparak göstermişti. Monk'un, yazdığı ve çaldığı her şey, müzisyenlerin yetenek sınırlarını zorlardı. Ama zaten eşsiz bir serüvenci olan Lacy'nin de çarpıldığı nokta bu müziğin neden bu kadar güzel ve çalınmasının bu kadar zor olduğuydu. Monk'un müziğini iyice keşfederek kendi müziğini oluşturabileceğini, düşünür. Monk, Lacy'ye sopranosunu çalarken ekonomik bir tarza yönelmesini, sırf ilginç bulduğu için gerekesiz sesler çalmamasını müziğinin diğer müzisyenler üzerinde de etki yapması gerektiğini söyler. Lacy, Monk'un yanında geçirdiği bu eşsiz eğitim döneminden sonra, bir kuartet kurarak sadece Monk besteleri çalar.

Ancak 1960'lı yılların New York'u müzikte yenilikçi sanatçılar için umut kırıcıdır. Herşeyden önce çizgi dışı kalmamak gerekir. Müziğin, insanın bilinmeyeni ölene dek zorladığı bir sınırda olduğu görüşündeki Lacy için, bu mümkün değildir. Böylece iş olanakları gitgide azalmaya başlar; değişik café' lerde barlarda, tiyatrolarda çok güç şartlar altında çalışırlar. Giderek dinleyecisini de yitiren Lacy, zamanının pek çok yenilikçi müzisyenleri gibi Avrupa'ya gitmeye ve müziğini orada sürdürmeye karar verir. Zaten o dönemde jazz müziği de Amerika Birleşik Devletleri tekelinden çıkıp bir dünya müziği olmaya başlamıştır. Avrupa, jazz'ın daha çok yenilikçi kanadına ilgi duymaktadır. Lacy ilk önce İtalya'ya gider, daha sonra Fransa'ya geçerek orada yerleşir. 1965 yılında bir kuartet kurarak sadece kendi bestelerini çalmaya başlar. Lacy dinleyicisini bulmuştur.

Bir süre sonra insan sesinin jazz müziğindeki kullanım biçimlerini araştırır. Ona göre 1950'li yıllarda insan sesi hemen hemen yokolup gitmiş, müziğin gerçekten karışık ve çalkantılı olduğu 1960'larda ise bu sese zaten hiç yer kalmamıştı. Böylece amacını, insan sesini jazz müziğine yeniden kazandırmak olarak belirler. Lacy'nin sözünü ettiği insan sesi, sadece şarkı biçimini içermez; saksofon sesi, piyano sesi gibi gruptaki diğer çalgılarla birlikte kullanılan bir ses olarak değerlendirilebilir. Bu şekilde kullanılan insan sesinin jazz müziği için bir kazanç olmasının yanında, bir soprano, bir alto veya iki soprano saksofonla canlı ve parlak bir sound elde etmedeki katkısı çok açıktır. Düşündüklerini 1970'lerin başında Paris'te kurduğu altılısıyla gerçekleştirmeye çalışır. Bu altılı, Lacy'nin jazz müziğindeki engelleri özgürce yıkabildiği en iyi ve en istikrarlı grup olur.

Steve Lacy Sextet, aşağı yukarı 10-12 yıldır sürdürdüğü çalışmalarını 1986 yılında New York'ta Silkheart Records için kaydettiği The Gleam adlı albümünde toplar. Adı gibi parlak bir albüm olan 'The Gleam'de Irene Aebi şarkı söylüyor ve aynı zamanda keman ve viyolonsel çalıyor. Alto ve soprano saksofonlarda Steve Potts, piyanoda Bobby Few, davulda Oliver Johnson ve basta ise Lacy'nin keşfettiği *'Avrupa'nın En İyi Bascısı'* diye nitelendirdiği Jean-Jacques Avenel, soprano saksofonda Steve Lacy yer alıyor. Tümüyle Lacy'nin bestelerinden oluşan şarkı sözleri, şiir, mektup, posta kartı, duvar sloganları, gazeteler gibi farklı alanlardan derlenmiş olup sözden çok sesi değerlendirme amacına yönelmiştir. Bu açıdan bakıldığında alışık olmayan, ilgi duymayan *'kulaklara'* garip gelebilir. Ama yine de Lacy'nin eşsiz sopranosu, kendi tiryakilerini oluşturabilecek güçtedir.

1. Lift the Bandstand, Steve Lacy, Video Casette. Edited by Ken Levis, Peter Bull, Produced directed by Peter Bull, Jigsaw Productions.
2. Improvisation, Derek Bailey, Ashbourne, Moorland Publishing, 1980.
3. The Gleam albümünün tanıtım yazısı.

David Vance

ARTURO SANDOVAL

Erhan Altunay

Günümüzde Küba kökenli jazz sanatçıları içinde en çok tanınanlardan biri kuşkusuz Arturo Sandoval'dır. Çıkardığı albümler, kazandığı ödüller ve yaptığı film müziklerinin yanı sıra, yakın zamanda Amerikan vatandaşlığına geçmesi reddedildiği için de gündemde olan bu sanatçının yaşam öyküsü de çok ilginçtir.

Arturo Sandoval 6 Kasım 1949'da o zamanlar Küba'nın küçük bir kasabası olan Artemisa'da gözlerini dünyaya açtı. Müziğe on üç yaşında kasabanın bandosuyla başlayan Arturo, bu sayede temel müzik teorilerini ve perküsyonu öğrendi. Birçok enstrüman çaldıktan sonra trompette karar kıldı.

Çocukluğunda Arturo'nun jazz'ı tanıma şansı pek olmamıştı. Öyle ki 1993'te *Down Beat*'de yapılan bir ropörtajda duygularını şöyle dile getiriyordu:

*'Duyduğum tek müzik, bizim '**son**' dediğimiz Küba müziğiydi. Bu müzik, trompet ve bongolarla yedi sesli olarak çalınıyordu.'*

Fakat kader Arturo'nun yüzüne güldü. Trompetçi bir arkadaşı birgün ona Dizzy Gillespie ve Charlie Parker'ın bir kaydını dinletti. Bu olay, onun müzik hayatını bir anda değiştiriverdi. Artık müziğinde Dizzy Gillespie'yi örnek alacaktı.

Bunun üzerine ilk işi 1964'te Cuban National School of Arts'da üç yıllık klasik trompet eğitimine başlamak oldu. On altı yaşına geldiğinde kendine Küba'nın yerel bandosunda iyi bir yer edinmişti bile. Bu dönemde yeni jazz ustalarını keşfetmeye başladı. Fırsat kapıları Arturo'nun önünde hızla açılıyordu.

Fakat herkesin olduğu gibi askerlik Arturo'nun da peşini bırakmadı. 1971'de askere alınınca Orqueste Cubana de Musica Moderna ile çalışma imkanı buldu. Böylece hergün yapması gereken provaları aksatmamış oluyordu. Askerliği bitince, ileride Küba'nın en önemli jazz topluluklarından biri olacak olan Irakere'nin kuruculuğunu üstlendi. Toplulukta saksofonu Paquito D'Rivera ve piyanoyu Chucho Valdes çalıyordu. Bu topluluk kısa zamanda dünya çapında bir ün kazandı. Topluluğun ilk defa New York'ta, 1978 Newport Jazz Festivalinde Amerikan seyircisinin karşısına çıkması ise Columbia Records'la yapılan bir anlaşmayla sonuçlanacaktı.

Ne var ki Arturo farklı müzikal arayışlara yönelince bu topluluktan ayrılmak zorunda kaldı ve 1981'de kendi grubunu kurdu. Bundan sonra kendi grubu ile dünyayı gezerek Latin ve Jazz müziğinin en güzel örneklerini çaldı. Bütün bunları yaparken bir taraftan da Londra BBC Symphony ve Leningrad Symphony'de klasik trompet çalmaya devam etti.

Trompetteki ustalığı onun birçok büyük müzisyenle tanışmasını sağladı Bunlardan biri de Afro-Cuban müziği hep desteklemiş olan Dizzy Gillespie'ydi. Sandoval onun için *'benim manevi babam'* diyordu.

Gillespie Sandoval karşılaşması ilk defa 1977'de Cuba'da oldu. O sıralar Gillespie Stan Getz'le birlikte çalıyordu. Arturo o günü şöyle dile getiriyor:

'Onu bulmak için bota gittim. Şimdiye kadar ünlü kişiler-

le tanışmaktan hiç çekinmemiştim. Çünkü bana göre eğer birine saygı duyuyorsan o kişinin yanına gidip onunla tanışmaktan çekinmemelisin.'

Gillespie o sıralar Küba'ya gidip caddelerde guaguanca ve rumba çalan siyah müzisyen dostlarını ziyaret etmek istiyordu. Fakat önünde bir engel vardı. Siyasi nedenlerden ötürü Küba'ya American müzisyenlerin girmesi yasaktı. Bunun üzerine Arturo, Gillespie'yi arabasıyla Küba'ya götürmeyi teklif etti. Bu olay Gillespie'nin 1992'deki ölümüne kadar sürecek olan bir dostluğun temellerini atıyordu. Artık Sandoval gençliğinde örnek aldığı Gillespie ile aynı sahneyi paylaşıyordu.

1990 yılının temmuz ayında Sandoval Gillespie'nin orkestrasıyla İtalya'ya konser için gittiğinde ailesini de yanına alarak Roma'daki Amerika Birleşik Devletleri elçiliğine gitti ve Amerika'ya yerleşme izni istedi. Sandoval'a, Dizzy Gillespie ve başkan yardımcısı Dan Quayle'ın da desteğiyle, Amerika'ya yerleşme hakkı tanındı. Sanatçı Miami'ye yerleşti ve Florida International Üniversitesi'nde öğretmenlik yapmaya başladı.

Sanatçı bu olayı şöyle anlatmaktadır:

'Aslında bu kararı çok önceden verdim. Fakat bu işi ailemle birlikte yapacağım zamanı kolladım. Ailemi terk etmektense Dünya'nın en kötü yerinde yaşamayı tercih ederim. Bu kararı vermemdeki en büyük neden özgürlük idi. Küba'da hiç bir şeyi yapma özgürlüğünüz yok. Yönetimin her yere oynattığı bir kukla gibisiniz. Oyunun bir parçasısınız. Peşinizde her zaman yüzlerce adam var, nerede olduğunuzu, ne istediğinizi sürekli açıklamak zorundasınız. Ben oyunun bir parçası olmak istemiyorum, kendi kurallarıma göre oynamak istiyorum.'

Sandoval ilk GRP albümünü de bu dönemde çıkarttı. Bu albüm, Flight To The Freedom idi.

Sandoval, ikinci GRP albümünü ise 1992'de United Nation Orchestra'sı ile yaptığı Live At Festival Hall kayıtlarından sonra ortaya çıkaracaktı. Bu albümün adı ünlü trompetçi Clifford Brown'un anısına 'I Remember Clifford' oldu. Bundan sonra GRP kayıtlarının ardı arkası kesilmedi. Bu kayıtların içinde 'Dream Come True', Grammy ödüllü Danzon, Arturo Sandoval ve 'The Latin Train', son zamanlarda yapmış olduğu Swingin' de vardı.

Bütün bu çalışmaların yanında Sandoval, klasik türde de kendini göstermekten geri kalmıyordu. 'The Classical Album' bunun en açık göstergesiydi.

Ayrıca sanatçı Paris Konservatuvarı, Çaykovski Konservatuvarı, University of California Santa Barbara, University of Miami, University of Wisconsin, Purdue Üniversitesi gibi dünyanın birçok yerinde ders verdi. Şu an hala Florida International Üniversity'de ders vererek müziğe hizmet etmektedir.

Sandoval, The Perez Family, The Mambo Kings, Havana gibi filmlerin müziklerine de imzasını atmıştır.

Bugün ona müzikle böylesine içiçe olmanın nasıl bir duygu olduğu sorulduğunda cevabı şöyle:

'Kendimi yücelmiş hissediyorum. Bir insanın yaşamını sevdiği işten kazanması nasıl bir duygu bilir misiniz? Ben fakirlik içinde büyüdüm. Şu an geldiğim yere geleceğim aklımın ucundan bile geçmezdi. Tanrı bana karşı hep cömert davrandı.'

Sandoval kendine has tarzı ile beğeni toplamaktadır. Kendisine Dizzy Gillespie'yi taklit ettiğini söyleyenlere ise şu cevabı vermektedir:

'Kendi tarzım olduğuna inanıyorum. Hiç kimseyi taklit etmiyorum. Herkesi dinliyorum , herkesi beğeniyorum.'

Amerika'ya ilk iltica ettiği günlerde dönemin başkanı Bush tarafından Beyaz Saray'a da davet edilen Sandoval'in bugünlerde başı Göçmen Bürosu ile dertte. Sanatçının Amerikan vatandaşlığına geçme isteği Göçmen Bürosu tarafından geri çevrildi. Göçmen Bürosu'nun geri çevirme nedeni ise Sandoval'ın bir zamanlar Komünist Parti'ye üye olması. Oysa, Castro yönetimi ile başı her zaman dertte olmuş olan Sandoval, daha rahat hareket etmek ve karısı ve çocuğu ile seyahat edebilmek için zorunluluktan bu partiye girmişti. Zaten üye olduktan üç ay sonra ayrılması da bunu kanıtlamaktadır.

Amerikan yönetiminin ise, Amerika'da yaşadığı altı yılı aşkın zaman içinde bir çok önemli albüm yapmış olan, Grammy ödülü kazanan, Beyaz Saray'da dahi konser vermiş bir sanatçıyı vatandaşlığa kabul etmemesi daha da ilginçtir. Bu konuda bütün dünyadaki jazz severler ve sanatla politikanın birbirine karıştırılmaması gerektiğine inananlar Sandoval'e destek vermektedirler.

Türkiye'deki sanat severler olarak bu konuda Jazz Dergisi okurlarından da destek beklemekteyiz. Eğer Arturo Sandoval'a yapılan bu haksızlığa karşı onu desteklemek istiyorsanız, Internette;

http://data.jazzcentralstation.com/special/sandoval/petition.asp

adresinde bulunan sayfayı ziyaret edebilir ve burada bulunan formu doldurarak ona destek verebilirsiniz.

Sandoval'ı tanımak isteyenlere önce, sanatçının Amerika'da yaptığı ilk albüm olan Flight to Freedom'u öneririz.

Bu albümde Caribeño, Caprichosos de la Habana gibi Sandoval bestesi Latin ezgilerinin yanısıra, Chick Corea ve Dizzy Gillespie besteleri ve 'Body and

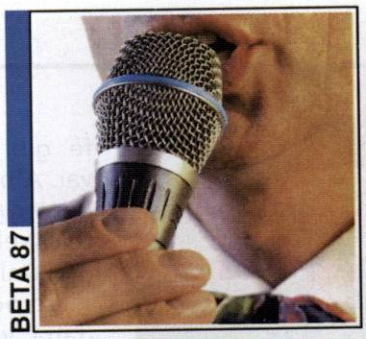

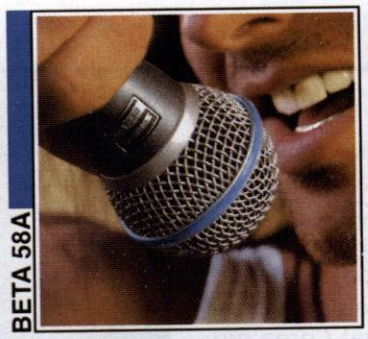

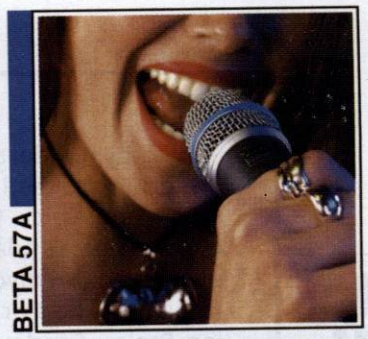

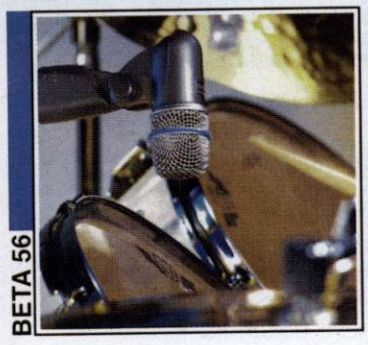

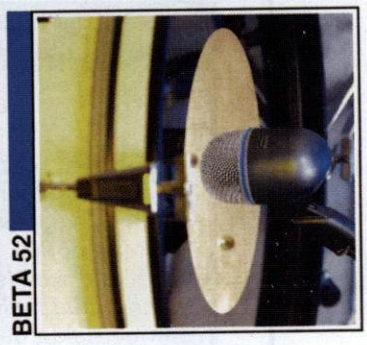

BETA LINE

THE ART OF ENGINEERING

Uzun yıllardır müzisyenlerin birinci tercihi **Shure**

şimdi yepyeni **Beta** serisi mikrofonlarla Türkiye'de

- Beta 87 Kondensatörlü vokal mikrofonu
- Beta 58A Dinamik süperkardiyoid vokal mikrofonu
- Beta 52 Dinamik bas ve enstrüman mikrofonu
- Beta 56 Enstrüman mikrofonu
- Beta 57 A Vokal ve enstrüman mikrofonu

SHURE®

NEFAN TİCARET VE SANAYİ LİMİTED ŞİRKETİ

İstanbul: Vefa Bey Sok. No: 26, Yeşil Apt. Blok A, D 5, Esentepe Tel:(0212) 288 41 39 **Ankara:** Bülten Sok. No: 62/3, Kavaklıdere Tel:(0312) 426 18 42

Soul' gibi standartlar da var.

Albümde rastladığımız bir ilginç isim Chick Corea. Albümün üç parçasında Corea, Sandoval'e eşlik ediyor. Bu parçalardan biri de Corea bestesi olan Psalm. Sandoval Corea'nın katılımı için 'Kayıtlar esnasında çok yardımcı oldu. Daha önce de Mongo Santamaria ile çalıştığı için bu duyguyu çok iyi biliyor. O benim hayatımda en çok beraber çalmak istediğim sanatçılardan biri idi' demiştir.

Türkiye'de kolay bulunan bu albüm sanatçıyı tanımak için iyi bir başlangıç olabilir. Son dönem çalışmaları için ise Swingin' albümünü tavsiye ederiz. Daha önceki çalışmalarında olduğu gibi bu albümde de Latin ezgileri yer almakta. Bunun yanında Make the Knife gibi tanınmış parçalar da var. Albümde sanatçıya eşlik edenler arasında John Patitucci, Michael Brecker ve Clark Terry gibi ünlü ismleri da görüyoruz.

Ayrıca, Arturo Sandoval'ı daha yakından tanımak isteyen dinleyicilerimiz için de Yapı Radyo'da Perşembe geceleri 20:00-22:00 arası yayınlanan **'Vanilya ve Çikolata'** adlı jazz programımızın Sandoval'ın doğum günü olan 6 Kasım günü yayınlanacak bölümünde sanatçının müziğinden örnekler sunacağız.

Final Bar

Sarp Keskiner

Nusrat Fateh Ali Khan'ın Ölümü Üzerine

Işığın Sönmesi

Yahu, şu bizim kulaklarımıza ne oldu? Eskiden Batı cenahına dönük olanı pek iyi duyardı da Doğu'ya dönük olanı kimilerinde tıkalı, kimilerinde de *'pamukla müdahaleli'* idi. Sonradan herhalde Batı'ya bakan kulağımıza dolanlardan bıkkınlık geldi ki, Doğu'ya dönük olanda duran pamuğu atıverdik. Memleketteki poptan gayrı müziklerle ilgilenen müzisyenler, eskiden *'aman oryantal bişey olmasın'* diye Anglo-Saxon mamulü fanuslarda sakladıkları felsefesi içselleştirilmiş müziklerine doğulu *'motif'*leri ekleyi ekleyiverdiler. Bu yeni bakış açısı ile eskiden *'münübüs müzüğü'* olan arabesk bizim rhythm and blues'umuz oluverdi. Aslında işin komiği bunlar zaten buydu ve bizim yeni ilgi alanımız olup ani bir yüceltime uğrayan bu müzikler, evrenin ses yumağı içerisinde biz onlarla alakadar olmadan önce de orada duruyorlardı.

Batı'da ikamet eden gruplar, 60'lar sonrası ikinci bir Doğu merakı yaşıyorlar. Dünya müziği denen çiğdem pilavının tadı kaçalıberi millet daha balta değmemiş formlar bulmak ve kaydetmek için Asya ve Afrika'nın altını üstüne getiriyor. Böyle bir dönemde üstad **Nusrat Fateh Ali Khan**'ın beklenmedik ölümü doğal olarak büyük yankı uyandırdı. *'Qawwali'* müziğinin en büyük yorumcularından biriydi Khan. Müziği her dinleyenin Tanrı'sına bakışını değiştirecek bir kuvvete sahipti. *'Party'* adını verdiği aile orkestrası ile seslendirdiği albümlerinin tüm dünyada inanılmaz bir saygınlıkla dinlenmesi, günümüzde din ile müziğin arasını açmaya meraklı yaratıkların epey moralini bozdu. Nusrat, hangi dinden olursa olsun müziği ile tanrısına ibadet edenlerin kardeşliklerinin simgesi oldu.

'Qawwali', Arapça'da *'lâkırdı, söz'* anlamına geliyor. Nusrat'de müziği ile bir nevi Allah-İnsan arasındaki sözleşmeyi anlatıyor. Bu kelime bizde *'kavl, kavil'* olarak kullanılıyor. Bir Buda büyüklüğündeki bedeninden yayılan dalga dalga sesi ile Nusrat Fateh, kendi tasavvuf inancını anlatıyordu: *'Ben şarkı söylerken başka dünyalara gidiyorum. Bilinçli bir gidiş bu. İşte bu yolculuklarda büyük bir güç beni üstün kılıyor; O'nun sesi oluyorum.'* Jam-session geleneği içerisinde dini şarkıları Pakistan folk müziği formları ile sentezleyip okuyorlar, çalarken muazzam bir ışık içinde kopuşup gidiyorlardı grubu ile. Halk müziği entrümanlarını kullanıyor olmaları gibi ikinci bir etkenin de yardımı ile Nusrat Fateh Ali Khan ülkesinde star oluyordu. Nusrat röportajlarında anlattığı üzere bu geleneği yaşatmak ve tanıtmak için babasından icazet aldığını belirtiyordu.

Diğer dindar müzisyenlerin yaptığı gibi *'ben kafir adamlarla çalmam'* söyleminin belini kırarcasına müziğinin merkezine insanı koyuyor, bu yüzden de tüm dünyanın Nusrat'ı oluyordu. Peter Gabriel ve Ry Cooder, O'nun müziğindeki sihirin Batı'nın mantığında geçerli olan hesaplılıktan uzak olmasından kaynaklandığını belirtiyor. Rock müziğin son dönem içi dışı bir adamlarından merhum Jeff Buckley ile uzun ömürler dilenesi Eddie Vedder, Khan'ın ışığını paylaşma çabası olanlardan birkaçı. Vedder şanslı çıktı ve *'Dead Man Walking'* filmi için üstad ile bir kayıt yaptı. Genç yaşta kaybettiğimiz Buckley'nin yayınlanmamış bir şarkısı ise bir jenerasyonun fikrini ifade ediyordu: ***'My Elvis is Nusrat'***.

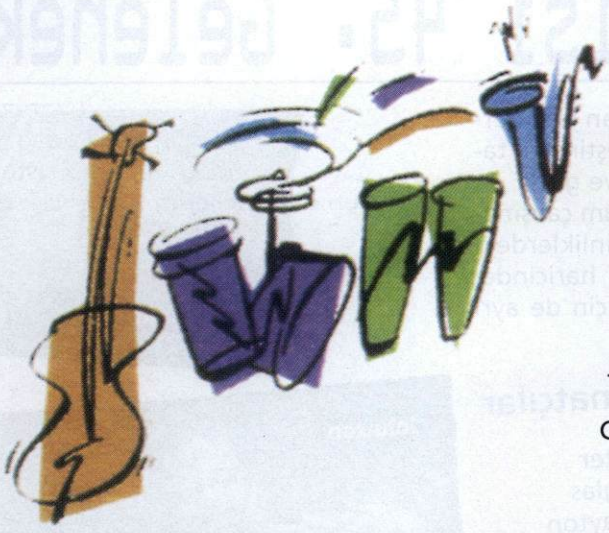

Coşkun Yerli

Jazz sever bir yazar ve şair. Salinger'in **'Dokuz Öykü**'sü ile birlikte Matsuo Başo, Eavan Boland, Roger McGough, Henry Reed, Ted Hughes, Issa Kobayaşi ve Craig Raine gibi Japon, İngiliz ve İrlandalı şairlerden hazırladığı kitaplarının çoğu basıldı. Salinger'in The Catcher in the Rye romanının çevirisini, **'Çavdar Tarlasında Çocuklar'** adıyla yakında piyasaya çıkacak. Yine yakında aynı yazarın **'Dokuz Öykü**'sünün üçüncü baskısı çıkacak.

Temmuzun Sıcağında Caz

Temmuzun sıcağında cazsa caz, cazır cuzur
Kaldırsın üstümüzden tunçtan ağırlıkları
Sık adımlı menekşe, fırıl fırıl gül
Daniskası dantelin başlasınlar şık dansa

Omuzlasın denizi kornet yan yan sekerek
Dalgalansın klarnet martının kanadında
Ziller, tumba, marakas, davul dümbelek
Havalansın ardından afacan saksofonun

Bak bu ça ça, bu rumba, varillerden marimba
İşte zarif milonga, derken tango, çarliston
Kapısı aralanan en çapkın Eros
Sesin başkaldırışı insan bedenlerinde

Aklın ilk yaz tatili, şemsiyeli mayolu
Güneşli kumsallarda cazın cazırdaması
Keyfin öte yakası gaya kuyusu
Çöp tenekelerinden haykırışları hüznün

Caz yoksulun şenliği, caz uymak, caz direniş
Caz uçurtma, caz boşgezen, caz döküdüğümüz su
Caz on yedi, caz sevinç, caz bir köçekçe
Temmuzun sıcağında cazsa caz, cazır cuzur. [*]

[*] Bu şiir ilk kez *Sombahar* şiir dergisinde (Ocak-Şubat 196) yayımlandı, daha sonra şair tarafından İngilizce olarak yeniden yazıldı ve İngiliz Kültür Heyeti'nin 9-18 Temmuz 1997 tarihleri arasında Cambridge Üniversitesi'nde düzenlediği edebiyat seminerinde sunuldu.

Aynı şairin elinden çıkmış, ama 'mot a mot' çevrilmemiş bir şiirin aslı ve bu şiirin yeniden yazılmış İngilizcesi İngiliz Kültür Heyeti tarafından bu yılki Cambridge uluslararası edebiyat seminerine davet edilen Coşkun Yerli, konuk şair ve yazarların yapıtlarını okumaları isteği karşısında bazı şiirleriyle birlikte bu şiirini de İngilizceye çevirerek kendisine ayrılan oturumda okudu.

Şairin notu: İlk dizedeki durak yeri ikinci 'jazz' sözcüğünden sonradır, yani dizenin ilk sekiz sözcüğü bir solukta, dokuzuncu ile onbirinci sözcükleri ikinci solukta okunmalıdır).

Jazz Is in the Heat of July

Jazz is in the heat of July, jazz, jazz, it's jazz.
Let it lift off the bronze weights laid over us.
Let the small-stepped violet, let the whirling rose,
Let the lace of Danzig start the brilliant dance.

Let the cornet shoulder sea hopping side to side,
Let the clarinet wave at us from the sea gull's wings,
Let the drums, cymbals, bongos, maracas
Spring and fly behind the gamin saxophone.

See this cha-cha, this rumba, and this barrel marimba,
See this handsome milonga, and then tango, Charleston.
O lusty Cupid, whose door is finally opened
To the inflamed rebel of sounds in dancing spirits.

Reason's first summer vacation, in long wool-knit swimsuits,
Jazzy sounds of burning jazz on glistening jolly beaches,
The backstage of delight is a dark well of poverty
And the cries of sorrow from garbage bins.

Jazz is accordance, jazz is resistance, jazz: the joy of the poor.
Jazz is the kite, jazz is idleness, jazz: the youthful baths.
Jazz is seventeen, jazz is happiness, jazz: the belly dance,
Jazz is in the heat of July, jazz, it's jazz. [*]

[*] The original poem in Turkish was first published in the Turkish poetry magazine *Sombahar* (January-February 1996), then re-written in English and presented by the poet in the international literary seminar organised by the British Council in Cambridge University, 9-18 July 1997.

Down Beat Dergisi 45. Geleneksel

Yaklaşık 60 yıldır Amerika'da yayınlanmakta olan jazz dergisi ***Down Beat***'de bu yıl 45.ci kez, 100 yazar ve eleştirmen tarafından çeşitli kategorilerde pekçok sanatçı listeye girdi. Bu liste değerlendirmelerine mutlaka bu yılın albüm çalışmaları girmiyor. Konserler, festivaller her türlü etkinliklerdeki başarılar değerlendiriliyor. Ayrıca yılın sanatçıları haricinde, daha fazla tanınmayı hakeden gözde sanatçılar için de ayrı listeler yapılıyor. İşte bu yılın sanatçıları:

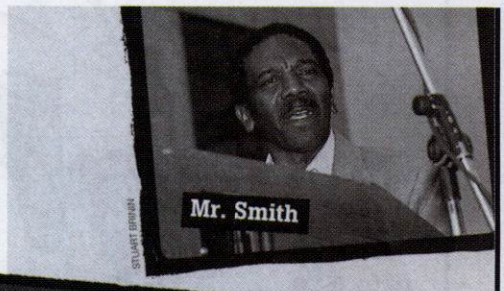

Yılın Jazz Sanatçısı

95 **Sonny Rollins**
88 Ornette Coleman
80 Wynton Marsalis
68 Joe Lovano
42 Benny Carter
35 Charlie Haden
22 Herbie Hancock
21 Randy Weston
20 Bill Frisell

Gözde Sanatçılar

41 **James Carter**
36 Dave Douglas
32 Nicholas Payton
26 Cassandra Wilson
24 Christian McBride
20 Fred Anderson
20 Cyrus Chestnut
20 Maria Schneider

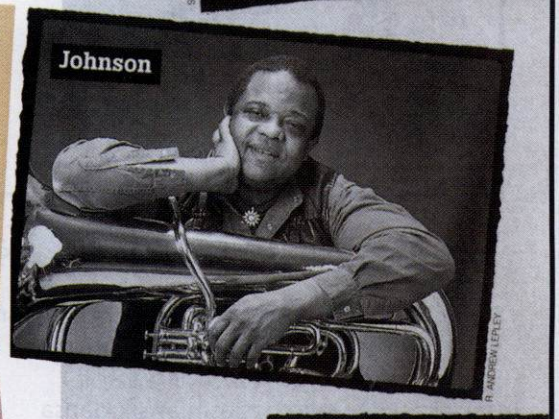

Yılın Yenidenbasımları

173 **Miles Davis&Gil Evans, The Complete Columbia Stıudio Recordings (Columbia Legacy/Mosaic)**
107 Dexter Gordon, The Complete Blue Note Sixties Sessions (Blue Note)
66 Sun Ra, The Singles (Evidence)
55 Sonny Rollins, Silver City (Milestone)
37 Charlie Parker, Yardbird Suite: The Ultimate Collection (Rhino)
27 Lee Morgan, Live At The Lighthouse (Blue Note)
17 sam Rivers, the Complete Blue Note Sam Rivers Sessions (Mosaic)
15 lennie Tristano&Warne Marsh, Intuition (Capitol/Blue Note)
14 Oscar Peterson Trio, The London House Sessions (Verve)
13 Louis Armstrong, The Complete RCA Victor Recordings (BMG Classics)
13 Art Tatum, 20th Century Piano Genius (Verve)
13 Various Artists, The Debut Records Story (Debut)

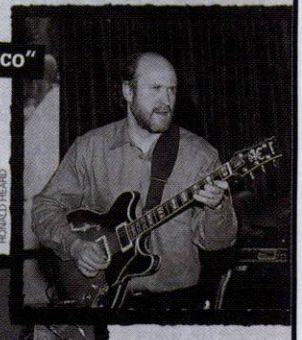

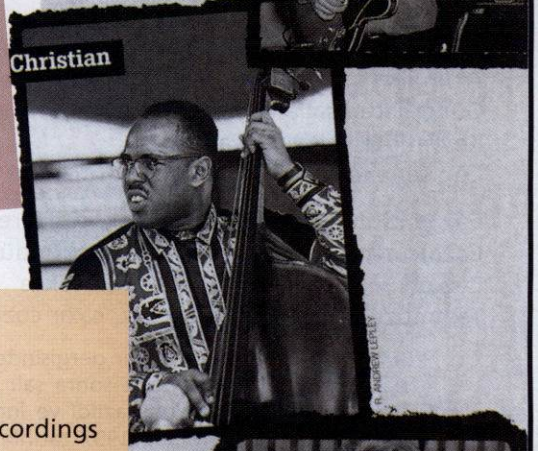

Yılın Jazz Albümü

50 **Ornette Coleman Quartet Sound Museum Hidden Man (Harmolodic/Verve)**
40 Bill Evans, Turn Out The Stars, The Final Village Vanguard Recordings June 1980 (Warner Bros.)
28 Don Byron, Bug Music (Nonesuch)
28 Chick Corea, Remembering Bud Powell (Stretch)
28 Charlie Haden&Pat Metheny, Beyond The Missouri Sky (Verve)
25 Kenny Garrett, Pursuance (Warner Bros.)
25 Joe Henderson Big Band, Joe Henderson Big Band (Verve)
25 Various Artists, Kansas City (Verve)
17 Mingus Big Band, Live In Time (Dreyfus)
16 Joshua Redman, Freedom In The Groove (Warner Bros.)
15 Greg Osby, Art Forum (Blue Note)
14 Benny Carter&Phil Woods, Another Time, Another Place (Evening Star)
14 Brad Mehldau, The Art Of The Trio Volume One (Warner Bros.)
14 Maria Schneider Jazz Orchestra, Coming About (Enja)
14 John Scofield (Verve)

Eleştirmenler Birincileri...

İşte Yılın 'En İyi'leri

Albüm Markası– ***Verve***
Prodüktörü– ***Michael Cuscuna***
Gözde Prodüktörü– ***Bob Belden***
Kompozitörü– ***Wynton Marsalis***
Gözde Kompozitörü– ***Maria Schneider***
Aranjörü– ***Maria Schneider***
Gözde Aranjörü– ***Maria Schneider***
Big Band'ı– ***Mingus Big Band***
Gözde Big Band'ı– ***Either/Orchestra***
Akustik Jazz Grubu– ***Charlie Haden's Quaret West***
Gözde Akustik Grubu– ***Clusone Trio***
Elektrik Jazz Grubu– ***John Scofield***
Gözde Jazz Grubu– ***Medeski Martin & Wood***
Trompetçi– ***Wynton Marsalis***
Gözde Trompetçi– ***Nicholas Payton***
Soprano Saksofoncu– ***Steve Lacy***
Gözde Soprano Saksofoncu– ***Jane Bunnett***
Alto Saksofoncu– ***Phil Woods***
Gözde Alto Saksofoncu– ***Antonio Hart***
Tenor Saksofoncu– ***Sonny Rollins***
Gözde Tenor Saksofoncu– ***James Carter***
Bariton Saksofoncu– ***Hamiet Bluiett***
Gözde Bariton Saksofoncu– ***Ronnie Cuber***
Piyanist– ***Kenny Barron***
Gözde Piyanist– ***Brad Mehldau***
Orgcu– ***Jimmy Smith***
Gözde Orgcu– ***Larry Goldings***
Elektrik Klaviyeci– ***Joe Zawinul***
Gözde Elektrik Klaviyeci– ***John Medeski***
Gitarist– ***John Scofield***
Gözde Gitarist– ***Charlie Hunter***
Akustik Basçı– ***Charlie Haden***
Gözde Akustik Basçı– ***Christian McBride***
Elektrik Basçı– ***Steve Swallow***
Gözde Elektrik Basçı– ***Bill Laswell***
Davulcu– ***Elvin Jones***
Gözde Davulcu– ***Bill Stewart***
Perküsyon– ***Tito Puente***
Gözde Perküsyoncu– ***Marilyn Mazur***
Tromboncu– ***J. J. Johnson***
Gözde Tromboncu– ***Frank Ku-umba Lacy***
Klarinetçi– ***Don Byron***
Gözde Klarinetçi– ***Ken Peplowski***
Flütçü– ***James Newton***
Gözde Flütçü– ***Jane Bunnett***
Vibrafoncu– ***Milt Jackson***
Gözde Vibrafoncu– ***Steve Nelson***
Kemancı– ***Stephane Grappelli***
Gözde Kemancı– ***Regina Carter***
Çeşitli Entrümanlar– ***Steve Turre (deniz kabuğu)***
Gözde Çeşitli Enstrümanlar– ***Howard Johnson (tuba)***
Erkek Vokalist– ***Joe Williams***
Gözde Erkek Vokalist– ***Kurt Elling***
Kadın Vokalist– ***Cassandra Wilson***
Gözde Kadın Şarkıcı– ***Diana Krall***
Blues Sanatçısı– ***B. B. King***
Gözde Blues Sanatçısı– ***Joe Louis Walker***
Blues Albümü– ***James Cotton***
Blues Grubu– ***B. B. King***
Gözde Blues Grubu– ***Taj Mahal&The Phantom Blues Band***
Kategori Dışı Sanatçı– ***Cesaria Evora***
Gözde Kategori Dışı Sanatçı– ***Me'Shell NdegeOcello***
Kategori Dışı Albüm– ***Me'Shell NdegeOcello, Peace Beyond Passion (Warner Bros.)***
Kategori Dışı Grup– ***Los Lobos***
Gözde Kategori Dışı Grup– ***Oranj Symphonette***

Onur Ödülü

71 **Tony Williams**
53 Milt Jackson
45 Elvin Jones
42 Jo Jones
40 Clark Terry
37 Nat 'King' Cole
31 Jimmy Blanton
29 Antonio Carlos Jobim
28 Muhal Richard Abrams
23 Roy Haynes
23 John Lewis
23 McCoy Tyner
21 Milt Hinton
21 Jimmie Lunceford
21 Red Norvo

Maria

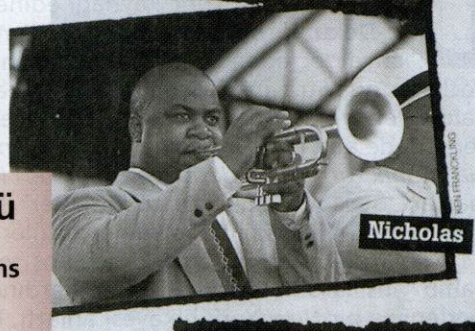
Nicholas

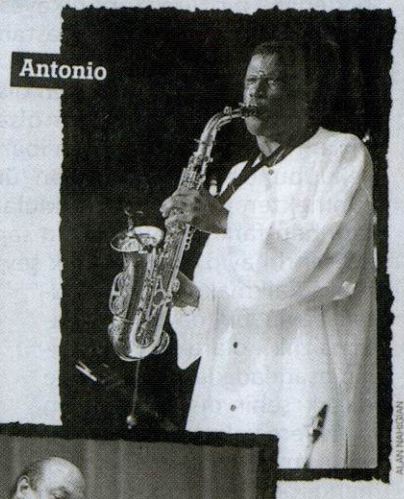
Antonio

Barron

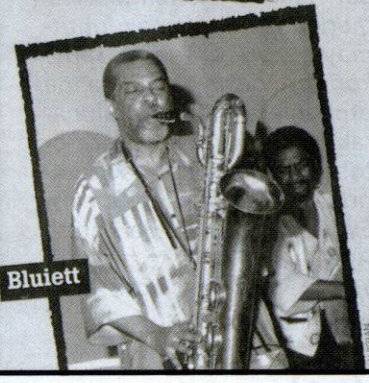
Bluiett

Göçebe Şehrin Göç Kültürü Üzerine...

Şebnem Şenyener/New York

Dünya göçmenlerinin gayri resmi başkenti New York, bu yıl sonbaharı Modern Sanat Müzesinin '**yazbahçesi konserleri**' ile karşıladı. Demokrasisini göçmen kültürü üzerine kurmuş bir ülkenin, bu özelliğini kendine övünç kaynağı edinen kenti New York için paha biçilmez bir nitelikteydi konser dizisi. Dokuz programda 20.yüzyıl Amerikan müzik kompozisyonunda başka ülkelerde doğup Amerika'ya göç eden bestecilerin etkisini sergiledi Modern Sanat Müzesi. Konser dizisinde kırk dört besteci arasında Stravinski, Schoenberg, Lukas Foss, Bela Bartok gibi isimlerin yanında İlhan Mimaroğlu da yeraldı. *New York Times* gazetesi müzik eleştirisi köşesinde Mimaroğlu'nun yeraldığı konser gecesini şu sözlerle ifade etti: '*ve Türkiye'den İlhan Mimaroğlu, Cap 'n' Rollers adlı, jazz'dan klasiğe, uçarılıktan ritmik ve harmonik çarpıcılığa değin çeşitlemeleri içeren, renkli, eğlendirici parçasıyla temsil edildi.*' Mimaroğlu'nun parçası '**Beyzbol Şapkaları ve Patenler**' ile New York kaldırımlarını dolduran hızlı patencilerin kulaklıklarından dinledikleri müziğe ve görüntülerine atıf niteliğinde.

Mimaroğlu'nun bu eğlendirici, hoş sohbet yanını zaman zaman karşılaştığımızda paylaşmak fırsatına sahip şanslılardan biriyim. Konserin ardından ilk görüşmemizde Rahibe Terasa ya da Terasa Ana'nın ölümü nedeniyle bir New York hikayesi anlattı. New York eski belediye başkanı Edward Koch kalp krizi geçirdiği sırada Rahibe Teresa onu hastahanede ziyaret etmiş. New York'tan ne gibi bir isteği olabileceğini soran belediye başkanına Rahibe Teresa '*bana ait bir park yeri*' diye cevap vermiş. New York'a uygun bir Teresa Ana anıtı yapılacak olursa bunun olsa olsa 42. Sokakta daimi bir park yeri olacağına karar verdik birlikte.

Göçmenliğinden geliyor olsa gerek, New York'un meşhurlara, kah-ramanlara, liderlere yaklaşımı böyle bir anti-kahraman tavırdan ibaret işte. Şehirde alelade bir yürüyüşte, kahvede, barda, lokantada ya da gece klübünde sık sık rastlanan '**ünlüler**' konusunda, kendilerini yarı ünlü addeden New Yorklular pişkin görünmekten yana. New Yorkluların çoğu komşu olduğu ünlülerden bahsederken, yarı ünlü diğer arkadaşlarından fark gözetmeksizin samimi bir eda takınmayı tercih ederler. Her türlü davranışın mübah olduğu bu şehrin ayıp gördüğü tek şey, bu '**ünlüleri**' sokakta tanıyıp parmakla göstermek ya da yaklaşıp imza almaya kalkmak. New Yorklular böyle bir davranışı '**hazımsızlık**' olarak nitelendirip aşağıladıkları gibi bir de ancak şehir dışından gelen turistlere yakıştırıverirler. Bu yüzden New York'ta her hangi bir New Yorkludan şu sözleri ya da benzerini duymak şaşırtıcı değil: '*Bana bak Madonna ya da neyse ismin senin, beni şimdi iyi dinle...*'

Böyle bir ortamda ünlüler taksilerin taksimetrelerinden güvenlik anonsu yapar: Placido Domingo: '*Kemerlerinizi bağlamayı unutmayın, bu arada akşama konsere bekliyorum*' ya da otobanlara katkıda bulunarak isimlerinin New York otobanlarının kenarına yazdırırlar: '*Bette Midler Queens Express Yolu.*' Ya da Teresa Ana'ya 42. Sokak'ta bir park yeri ile bir New York anıtı yapılır.

İşte göçmen kökenli, yarı-ünlü New York kalabalığı denince akla gelen görüntü geçenlerde Hollywood'da bir korku filminde 42. Sokak dekoru önünde şu sıralama ile canlandırıldı: 2 adet '**dünyanın sonu geldi**' duacısı, 10 adet '**dünyanın sonunun geldiğine inanan**' mümin, 2 adet televizyon canlı yayın muhabiri, 2 adet haber kameramanı, 5 sokak kadını, 15 adet evsiz serseri, 2 adet barmen, 14 adet polis, 10 adet bar patronu, 2 adet gazete bayisi, 14 adet batı Amerika'dan gelen turist, 4 belediye temizlik işçisi, 5 adet bekarlar partisi tipi, 2 adet 5 yaşında oğlan çocuğu, 8 adet sarı taksi sürücüsü, 12 kıyı gardiyanı, 15 adet video kameralı Japon turist, 100 adet işadamı, 100 adet işkadını, 60 dürbünlü tanımsız turist, 60 adet kolej öğrencisi, 100 adet karışık New Yorklu.

Pera Yeniden

Borusan Beyoğlu'nda yeni bir kültür ve sanat rüzgarı estiriyor

Borusan, geçmiş yıllardaki kültürel faaliyetlerinin birikimini Ekim ayı içinde açacağı Borusan Kültür ve Sanat Merkezi ile kurumsallaştıracak.

Beyoğlu'nda 1900'lü yıllada inşa edilmiş bir bina istenilen fonksiyonlara göre restore edildi. Bu merkezde; sanat galerisi, müzik kütüphanesi, internet café, konferans salonu, Borusan Oda Orkestrası'nın çalışma salonu ve yönetim bölümü yer alıyor.

Borusan Kültür ve sanat Merkezi'nin amacı, düzenlediği etkinlikler ve eğitim programları ile ülkemizin kültür ve sanat yaşamını zenginleştirmek, klasik müziğin, daha geniş kitleler tarafından sevilmesi ve beğenilmesini sağlamaktır. Hedef kitle öncelikle eğitim çağındaki tüm gençlerdir.

1993 yılında, Borusan Oda Orkestrası ile başlayan müzik çalışmaları müzik kütüphanesi ile ayrı bir boyut kazanmıştır. Bu noktada, Türkiye'nin en zengin müzik kütüphanesinin oluşturulması hedeflenerek ağırlıklı olarak Klasik Batı Müziği ve Jazz dallarında 500 kitap, 500 nota, 5 CD-Rom Referans kaynağı ve 2000 CD ile oluşturulan ve içinde küçük bir internet café'si de bulunan kütüphanede, çağdaş teknolojinin ulaştığı en üst imkanlar hedef kitlenin kullanımına sunulmuştur. Konferans-dinleti salonunda ise her ay düzenlenecek etkinliklerde çeşitli konularda söyleşi, seminer ve resitaller düzenlenecektir.

Al Di Meola albümleri piyasada

Yapı Kredi Sanat Festivali '97 çerçevesinde İstanbul'da 20 Eylül Cumartesi günü bir konser veren Al Di Meola 22 Haziran 1954'de New Jersey'de doğdu.1974 yılında Return To Forever grubuyla ilk çıkışını yaptı ve bu grubun başarısı onun dört altın plak ve onüç albümle sonuçlanacak solo kariyerinde önemli bir etken oldu. Al Di Meola 1980'de, John McLaughlin ve Paco DeLucia'nın da yer aldığı bir trio kurdu ve bu birliktelik bir buçuk milyonun üzerinde satış yapan **'Friday Night In San Francisco'** albümünü getirdi. Al Di Meola 1987'de Larry Coryell ve Birelli Lagrene ile birlikte Super Guitar Trio'yu kurdu. 1991 yılında birbirinden çok farklı iki albüm çıkardı, solo elektrik gitar çaldığı **'Kiss My Axe'** ile akustik bas çaldığı **'World Sinfonia'**.

Al Di Meola 1976-1992 yılları arasında *Guitar Player* dergisinden onüç ödül kazandı ve **'Gallery of Greats'**e giren en genç sanatçı ünvanını aldı.

Sanatçının Sony Müzik'ten çıkan birkaç albümünü piyasada rahatça bulabilirsiniz.

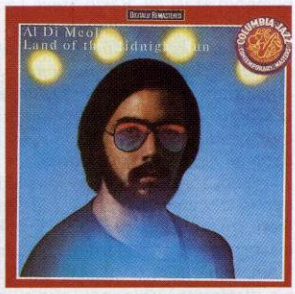

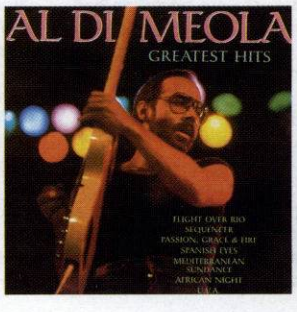

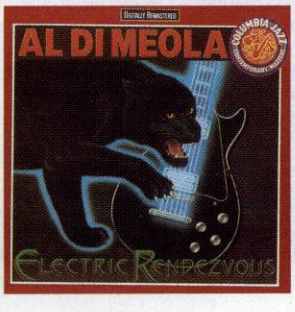

Duets

Tunçel Gülsoy

Bir artı Bir, Bire Bir, Dinamik İkili, Pas de deux, Tea for two, Mano a Mano, Deuce, Çift. Tüm bu kelimeler *Jazziz* Dergisinin Temmuz 1997 sayısında yayınlanan ve 'Düet'ler üzerine yazılmış çok ilginç yazılarda kullanılan ifadeler. Derginin kendisi de tam anlamı ile bir düet teşkil eden bir çift tarafından kurulmuş. Bu sayıdaki düet ilhamı Steve Lacy üzerine yazılmış bir yazıdan kaynaklanıyor. Lacy'nin düetler üzerine olan ilgisi konuyu daha da geniş inceleme düşüncesini getirmiş. Bu arada düet olarak yayınlanan bazı yeni jazz albümleri de düşünceyi geliştirmiş.

İki müzisyen düet oluşturdukları zaman yazımızın girişinde sıraladığımız tüm sözcüklerdeki anlamları kapsayan bir beraberlik oluştururlar. İşbirlikleri temelde basittir, birbirleri ile uğraşırlar, daha büyük bir hedefe takım halinde uzanırlar, iki kişilik bir dans gerçekleştirirler, bazen yan gelip yatarlar, ellerindeki kartları oynarlar, ortak bir zemin bulurlar, en mahrem sırları paylaşırlar. İki müzisyen güçlerini birleştirdikleri zaman arkalarında alışılmış bir ritm bölümünün olmaması düetlerin en temel özelliklerinden birini gözler önüne serer. İma edilmiş ritmler veya akorlar sanatı. Bunlar iki muzisyen arasındaki iletişimi yaratarak doğaçlama sanatının temelini oluştururlar.

Steve Lacy mesleğinin son dönemine büyük usta olarak devam eden bir jazz sanatçısıdır. Meslek hayatında solodan geniş gruplara kadar çok çeşitli formlarda çalışmış olmasına rağmen düet onun için en vazgeçilmez formdur. Son zamanlardaki iki çalışması da bu tutkunun güzel örnekleridir. '**Five Facings**'de 5 ayrı piyanist ile düet çalmıştır. '**Communique**' de ise piyanist Mal Waldron ile çalmaktadır. Ama daha geniş grup çalışmalarında da zaman zaman bire bir karşılıklı çalınan boşluklar bırakır.

Uluslararası jazz sanatçıları arasında deneysel çalışlara eğilimi olanlar için düet repertuarların önemli bir parçasını oluşturur. İşin ticari açısından bakıldığında düet her zaman daha ekonomiktir. Bir prodüktor için iki kişiyi kiralamak kalabalık bir grubu kiralamaktan daha ucuzdur. Bu çoğu vakit dar bütçeli olan jazz dinleyicilerine de ulaşmayı kolaylaştırır, seyahat masrafları da az olur.

1967'de Lee Konitz'in albümleri ile başlayarak ve diğer jazz müzisyenlerinin de etkisi ile düet bir biçim olarak jazz'da önem kazandı. 1960'ların anlayışında düet dürüstlüğün, bir ritm bölümünün arkasına saklanmadan çalabilmenin, ve daha saf bir diyalog dili yaratabilmenin aracı idi. Bakın Steve Lacy bu konuda ne diyor:

'Bir çok kereler düet olarak çaldım. Bazen çaldığım partnerimin mükemmel olduğunu duyduğum halde beraber çalışımız berbat netice oldu. Ama benim iyi olduğunu bildiğim müzisyenler ile hep iyi çaldık ve her gün de daha iyi neticeler alabiliyoruz.'

Düet formu denilince '**karşılıklı konuşma**' her müzisyenin aklında vardır. Peki ama bu '**konuşma**'nın amacı nedir?. Çok hararetli ve insanı sıkan düşüncelerden kurtulma mı amaçlanmalıdır?. Kim öncü olacaktır? Amaç ortak bir platforma yaklaşmak mıdır yoksa herkes yine kendi öz sınırlarını korumalı mıdır?

Steve Lacy'nin düet partnerlerinden biri olan Mal Waldron'a göre düet olarak yapılan doğaçlamalardaki tahmin edilememe özelliği en onemli şeydir. Bazen en iyi düetlerin birbirini az tanıyan müzisyenler arasında olması hakkında şöyle demiştir:

'Evet bu düşüncede doğruluk vardır. Böyle bir düet'te size tamamen yabancı olan bir deney yaşarsınız. Önden belirlenmiş bir yaklaşım yoktur. Olaya açıklıkla yaklaşır ve tepki verirsiniz. Her şey spontane olarak gelişir. Zaten jazz da budur, spontane oluşan bir müzik. Ne kadar spontane olsa o kadar jazz olur. Bir insan ile arka arkaya beraber çaldıkca yavaş yavaş belirli kilişelere düşmeye başlarsınız. Mühim olan kilişeleri az tutabilmektedir. Doğaçlamada her şey taze olmalıdır. Bu şekilde hep birbirimizin söylediğinden yola çıkarak eskisinden daha taze olmaya çalışırız, zaten böyle olması da kaçınılmaz çünkü birbirimizin bir gece evvel neler söylediğini de hatırlarız.

Bence ikili jazz'ın temellerinden biridir, düet birbiri ile konuşan iki insandır ve jazz'da son tahlil de budur, bir konuşma biçimi, hiç bir zaman 5 ayrı insan ile aynı anda konuşamazsınız ama tek bir insana belirli bir zaman için tüm dikkatinizi yönlendirebilirsiniz.'

Lacy'nin düet partnerlerinden bir diğeri olan Misha Mengelberg'in sözleri de ilginç:

'Bence düet bir orkestranın başlangıcıdır. Ayrıca düet doğaçlamanın da başlangıcını oluşturur. Doğaçlama söz konusu olunca da ben her zaman bilmediğim partnerler ile çalmayı tercih ederim. Böyle bir çalış sırasında kafanızdaki planları sürekli olarak yeni durumlara adapte etmek zorundasınızdır. Çalmaya başladığınızda kafanızdaki planlar hep karşınızdaki partneriniz tarafından bozulacaktır. Düet aslında başka bir insan ile çalarken inşa ettiğiniz bir planı tamamlama olayıdır.'

Şarkıcıya eşlik eden piyanist en bilinen düet modelidir. Ama bir de doğaçlama yapan piyanistin bir nefesli saza eşlik etmesini düşünün. Bu durumda kim kime eşlik ediyor denilebilir. Mengelberg'e göre bu durumda roller sürekli değişkendir. Herkes sürekli olarak ve sık sık rollerini değiştirir, kimi zaman önde çalıyordur ve düetin ikinci partnerini arkasına almıştır. Derken an gelir arkaya kaçar ve biraz evvel kendisine eşlik edene şimdi o eşlik ediyordur.

Düetlerin ne olduğu ve ne olması gerektiği hakkında çok değişik görüşler ve yorumlar vardır ama herkesin üzerinde birleştiği bir nokta da vardır. Espri anlayışı olmadan düet var olamaz, tüm hayatta olduğu gibi. Espirisiz düet var olamaz.

'**Beyond the Missouri Sky**' Charlie Haden ve Pat Metheny'in birbirleri ile incecik nüanslar ile konuştukları ve romantizimlerini değişik çerçevelerde ifade ettikleri bir albümdür. Burada country, blues ve folk gibi bir çok farklı tarz jazz ile içiçe girmiştir. Bazı parçalar Haden'ın çocukluğundan izler taşırlar. Albümü dinleyenler zaman zaman onları bir elmanın yarısı gibi bir enstrümanın iki yarısı gibi görmüşlerdir. Aralarındaki sözlere sığmayan bağ ve birlik teknik dehadan daha fazla çaldıkları parçaları şekillendirmiştir. Metheny'nin bu albüm hakkındaki sözleri de düet kavramına ayri bir ışık tutuyor.

Her çaldığınızda size bir şeyler oluyordur, çoğu zaman da bunların farkında olmazsınız, aslında farkına varılmıyan şeylerin dozu arttıkça müzik daha da güzelleşir. Bizlerin çaldığı notaları dünyadaki diğer gitar ve bas çalan müzisyenler de bulabilir veya alabilir. Albümde teknik olarak hiç bir zor kısım yok, her şey basit ve anlaşılabilir. Ama duyduğunuz notaların satır aralarına girmiş bir çok yoğun şey var. İşte bu yoğun şeyler albümü bizim çaldığımızdan daha heyecan verici bir hale sokuyor. Umabileceğiniz en güzel şey de budur, çaldığınız anın ötesine geçebilecek bir döküman yaratabilmek, bu döküman bir gig, bir konser veya benzer bir durumu sonsuza kadar yaşatan bir albüm şeklinde gerçekleşir.

Wayne Shorter ve Herbie Hancock'un beraberliklerinin hikayesi de çok eskilere dayanır. Miles Davis'in unutulmaz '**Live At the Plugged Nickel**' albümü yakın bir geçmişte yeniden yayınlandı. Her ikisi de bu albümde büyük usta Miles ile beraber çalmış olan Shorter ve Hancock geçmiş yıllarda önce kendi kişilik ve tarzları ile jazz dünyasına izlerini vurmuş sanatçılardır. Onların son albümü '**1+1**' düet çalışmanın güncel güzel örneklerinden birini oluşturur. Bu albümün ilhamı ise yukarıda Charlie Haden ile andığımız Pat Metheny'den gelmiştir. Bakın neler söylüyorlar:

'Davul ve bas olmadan çaldık, ama oturup bu eksiklikleri telafi etmek için de çalışmadık. Eksiklerin ortaya çıkardığı olumlu yönlere kendimizi yoğunlaştırdık. Madem bizim için zamanı sayacak kimse yok o zaman biz de sabit bir ritim olayının peşinde olmayız. Tabi böyle bir yaklaşım ile daha esnek olabiliriz. Müziğin gelişimini istediğimiz gibi yavaşlatabilir veya hızlandırabiliriz. Bazen bir hızda (tempo) iki ölçü (bar) çalarız, bazen de iki ölçüyü ayrı hızlarda çalarız. Bazen ima edilmiş tempoya geçeriz, vücut saatlerimiz bizlere sürekli değişen tempolar dikte edebilir. İkimiz de bu yaklaşımı çok sevdik.'

Müzik nedir? Bu soruyu her ikisi de zaman zaman kendilerine sormuşlardır onlar. Hancock için bu sorun aslında sadece tumturaklı bir sorudur. O asla evde tek başına oturup müzik yapmaz. Bunun için bir sebebi de yoktur. Müzik ona göre başkaları ile bölüşülmek için yaratılan bir şeydir. Shorter da onun bu görüşüne katılır. Bir albüm yapacakları zaman onun daha sonra bir çok insan tarafından dinleneceğini bilirler, bu yüzden dürüst olmak çok önemlidir. Dürüstlük kavramını güzel bulurlar ve çalışlarında onu vurgulamaya önem verirler. Aynı şekilde risk alma kavramını da yüceltirler çünkü bu yaratıcılık kavramına çok yakın değerli bir kavramdır. Son olarak da yaratıcılık kavramını yüceltirler. Düet olarak çalışlarında en önem verdikleri bu üç kavram onların müziklerine de yansır. En azından yansıdığını düşünürler.

Yazımızın sonuna geldik. Jazz'da bir tema ile başlanır, sonra o tema üzerinde doğaçlama yapılarak başka boyutlara varılır. Bu anlayışı yazımda da sürdürmek istiyorum. Onun ile başladığımız için gene ona dönmek ve Steve Lacy'nin sözleri ile bitirmek istiyorum.

'Bir düet herşey olabilir, karşılıklı oynayabilirsiniz, birbirinize karşı oynıyabilirsiniz, aynı şeyleri veya birbirinize zıt şeyleri söyleyebilirsiniz. Eğer birbirinize yakınsanız ve düet olarak çalıyorsanız aslında bu yakınlığın içerisinde oldukça geniş bir özgürlük vardır. Bazen çatışma bazen de huzursuzluklar yaşıyabilirsiniz, tıpkı aşk gibi, bir çok şeyi içiçe yaşarsınız. Yıllardan beri beraber çaldıkları halde asla isimlerini bilmediğimiz insanlar vardır. Aslında beraber çalarken tek tek çaldıklarından daha iyi çalıyorlardır. Düet sinerji yaratan bir şeydir, ana fikir de normalin daha ötesinde iyi olabilmektir, işte bu kadar basit.'

Acaba basit mi? Sizler de kendi yaşamınızda oluşturduğunuz tüm düet'leri hatırlayın!

EFES PİLSEN BLUES FESTIVAL 8

Efes Pilsen Blues Festivali, bu yıl 8. defa dünyaca ünlü ustaları konuk ediyor.
Blues'u ve dostluğu birlikte yaşamak dileği ile...

EFES Pilsen BİRA

LOWE ADAM

ANKARA HILTON 7, 8, 9 Kasım 1997 Saat: 19.30, **Bilet satış:** 24 Ekim 1997'den itibaren Vakkorama (0-312) 425 22 85, Polo Karum (0-312) 426 82 34, Dost Music Center (0-312) 425 80 57, Atlantis & Hi-Fi Music Center (0-312) 426 90 29, Taylan Elektronik (Atakule) (0-312) 439 32 79 **İSTANBUL HILTON CONVENTION & EXHIBITION CENTER** 12, 13, 14 Kasım 1997 Saat: 19.30, 15 Kasım 1997 Saat: 14.00 ve 19.30 **Bilet satış:** 24 Ekim 1997'den itibaren Vakkorama Suadiye (0-216) 350 87 42, Rumeli (0-212) 234 42 81, Taksim (0-212) 251 28 88, Galleria (0-212) 559 54 44, Akmerkez (0-212) 282 09 65 **İZMİR HILTON** 17, 18, 19 Kasım 1997 Saat: 19.30 **Bilet satış:** 31 Ekim 1997'den itibaren Vakkorama Alsancak (0-232) 421 65 90, Beymen Alsancak (0-232) 422 72 75 **ANTALYA SHERATON** 21, 22 Kasım 1997 Saat: 19.30 **Bilet satış:** 7 Kasım 1997'den itibaren Vakkorama Antalya (0-242) 241 93 67 **MERSİN HILTON** 24, 25 Kasım 1997 Saat: 19.30 **Bilet satış:** 7 Kasım 1997'den itibaren Mersin Hilton (0-324) 326 50 00, Vakkorama Adana (0-322) 453 30 52

Kapılar konserlerden 1 saat önce açılacaktır. Gece boyunca fast-food servisi vardır.

Organizasyon:
POZİTİF
(0-212) 244 33 94

EFES Pilsen'in kültür ve sanata katkıları artarak sürecek.

Derleyen: Ali Sönmez

Şu Jazz dedik

'JAZZ ne hissediyorsan onu çalmaktır.' – JOE JONES

Genç koleksiyoncu

Thelonious Sphere Monk, kendine özgü piyano stiliyle uzun süre şimşekleri üzerine çekmesine rağmen modern jazz'ın en başarılı bestecilerinden biridir. Kuzey Carolina'nın Rocky Mount kentinde dünyaya gözlerini açan Thelonious altı yaşından itibaren piyanoya ilgi duymuştu. Ailesiyle New York'a taşınan Monk, 11 yaşındayken piyano dersleri almaya başladı, birkaç yıl sonra da kilisede ilahiler söyleyen annesine eşlik etmeye, okulda, partilerde ve hatta bir barda çalmaya başladı. Yeniyetme çağında Harlem'li stride piyanisti James P. Johnson'dan pek çok şey öğrenen Monk, Apollo Tiyatrosu'ndaki amatörlere açık yarışmalarda defalarca birinci geldi. 16 yaşındayken gezgin bir rahibe piyano ve orgla eşlik etmek üzere liseyi bırakan Monk iki yıl sonra New York'a geri döndü. Kısa bir süre için Julliard'da müzik eğitimi gören delikanlı, 1940 yılından itibaren Harlem'deki Minton's Playhouse'un piyanisti oldu. 1940'ların ilk yarısında bu klüpte, Kenny Clarke, Dizzy Gillespie, Charlie Parker ve benzeri ilerici müzisyenlerle, geleceğin Bebop akımının nüvesini oluşturan jam session'ların müdavimleri arasına giren Monk, aynı dönemde Miles Davis ve Bud Powell gibi genç çömezlerin hocalığını da yaptı. Ancak Monk'un kendine özgü fikirleri pek çok müzisyene ters geliyor, piyano çalış tarzıyla da çoğu zaman tenkite uğruyordu. İlk kez gitarist Charlie Christian'ın Minton's plak kayıtlarında duyulan Monk'un özgün soloları, dönemin ünlü saksofoncusu Coleman Hawkins'in dikkatini çekince, genç piyanist radikal yaklaşımından korkmayan bu ustanın grubunda çalışmaya başladı. 1946 yılında Hawkins'ten ayrılan Monk, Dizzy Gillespie'nin kurduğu büyük orkestraya katıldı. Ne yazık ki, 1947 yılında kendi adına gerçekleştirdiği Blue Note kayıtlarına kadar, Monk'un yetişme dönemine ait plak kaydı çok azdır. Piyanist 1947-52 yılları arasında Blue Note şirketi için altı kez stüdyoya girdi. Modern Jazz'ın ilk başyapıtları arasında kabul edilen bu kayıtlarda ilk kez seslendirdiği birbirinden ilginç besteleriyle melodi, armoni ve ritmi girift ama uyumlu bir şekilde harmanlayan Monk, ne yazık ki o dönemde gereken ilgiyi göremedi. Bu arada 1951 yılında, Bud Powell'la birlikte içinde bulundukları araba polisler tarafından arandığında, eroin bulunması yüzünden tutuklanan ve arabanın sahibi arkadaşını ele vermemek için susan Monk, hem iki ay hapiste yattı, hem de bu olay nedeniyle 1957 yılına kadar New York klüplerinde çalışamadı. Jazz müzisyenlerinin hamisi Barones Nica de Koenigswarter'in desteğinden yararlandığı bu süre içinde az sayıda plak kaydına katılan ve zamanının çoğunu evine kapanıp beste yaparak geçiren Monk hakkında 'çılgın dahi' söylentileri çıkmaya başlamıştı. Uzun yıllar boyunca değil jazzseverler, kendi kuşağından müzisyenler tarafından bile anlaşılamayan Monk, ilk kez 1956 yılının sonlarında, Sonny Rollins'i de içeren beşlisiyle doldurduğu 'Brilliant Corners' adlı albümle New York jazz dünyasının gündemine girdi. Egzantrik müzisyeni layık olduğu şöhrete kavuşturan çalışmalar ise, Riverside plak şirketi için 1957 yılında doldurduğu bir dizi albümdür. O yıl çalışma iznini yenileyen Monk, genç yetenek John Coltrane'i de içeren grubuyla Five Spot'ta sekiz ay boyunca her gece sahneye çıktığında büyük ilgi gördü. 1958 ve 1959 yıllarında Down Beat dergisinin Eleştirmenler Anketi'nde birinci gelen Monk, küçük grup ve solo çalışmalarının yanısıra fırsat buldukça büyük grup ve orkestralarla da konserler verdi ve plak kayıtları yaptı. 1959 yılından itibaren tenor saksofoncu Charlie Rouse'la 12 yıl sürecek bir ortak çalışma dönemine giren Monk, Columbia plak şirketi için 60'lı yıllarda yaptığı kayıtlarda çoğu kez eski bestelerinin yeni yorumlarına yer verdi. Monk, 1964 yılında Time dergisinin kapağına geçtiğinde, artık jazz dünyasının çoktan benimsediği, bir zamanlar sıradışı bulunan besteleri dönemin Free Jazz çalışmaları yanında neredeyse geleneksel görülmeye başlanan, olgun ve saygın bir müzisyendi. 1970 yılında Charlie Rouse'un ayrılmasının ardından dörtlüsünü dağıtan Monk, 1971-72 yıllarında 'Giants of Jazz' ekibiyle dünya turnesine çıktı. Kendi adı altında yayınlanan en son plak kayıtlarını 1971 yılının Kasım ayında Londra'da gerçekleştiren Monk, 70'li yıllarda insanlara olan güvensizliği, manik-depresif yapısı ve sağlığının bozulması yüzünden Barones de Koenigswarter'in evinde inzivaya çekildi. En son olarak 1976'nın Mart ayında Newport Jazz Festivali kapsamında Carnegie Hall'da bir konser veren Monk, altı yıl sonra, 64 yaşındayken bir kalp krizi sonucu yaşama veda etti. Monk'un, pek çok albümünün yapımcılığını üstlenen Orrin Keepnews'ün deyimiyle 'zor ya da imkansız diye ikiye ayrılabilecek' besteleri, bu sıradışı müzisyeni jazz tarihinin en seçkin isimleri arasına sokmuştur... Thelonious Monk'un diskografisinden yaptığımız seçimleri, her zamanki gibi, jazz'a olan ilginize, bütçenize ve hedeflediğiniz koleksiyonun çapına göre sınıflandırdık. Bunlar arasından belli bir dönemde ülkemize ithal edilmiş olan CD'leri de bir ay-yıldızla vurguladık.

Thelonious Monk

10 Ekim 1917 - 17 Şubat 1982

DERLEME ALBÜMLER

(İlk CD'lerini alacaklar ve kısıtlı bütçeler için)

- The Best of the Blue Note Years (1947-1952) BLUE NOTE 95636 C·
- The Thelonious Monk Memorial Album (1955-60) MILESTONE MCD-47064
- Thelonious Monk and the Jazz Giants (1956-60) FANTASY FCD-60018 C·
- The Composer (1962-68) COLUMBIA CK 44297
- Standards (1963-64) COLUMBIA CK 45148
- This is Jazz - 5 (1962-68) COLUMBIA CK 64625 C·
- The Essence of Thelonious Monk (1963-68) COLUMBIA CK 47930
- Straight No Chaser (Soundtrack) (1956-68) COLUMBIA CK 45358

ÖZGÜN ALBÜMLER

(Kapsamlı bir koleksiyonu hedefleyenler için)

- Genius of Modern Music Vol.1 (1947) BLUE NOTE 81510 C·
- Genius of Modern Music Vol.2 (1951-52) BLUE NOTE 81511 C·
- Thelonious Monk & Sonny Rollins (1953-54) PRESTIGE OJC-059
- Brilliant Corners (1956) RIVERSIDE OJC-026 C·
- Art Blakey's Jazz Messengers with Thelonious Monk (1957) ATLANTIC 1278
- Thelonious Himself (1957) RIVERSIDE OJC-254
- Thelonious Monk with John Coltrane (1957) RIVERSIDE OJC-039
- Monk's Music (1957) RIVERSIDE OJC-084
- Misterioso (1958) RIVERSIDE OJC-206 C·
- At Town Hall (1959) RIVERSIDE OJC-135
- Thelonious Alone in San Francisco (1959) RIVERSIDE OJC-231
- Monk's Dream (1962) COLUMBIA CK 40786
- Criss Cross (1963) COLUMBIA CK 48823
- Big Band and Quartet in Concert (1963) COLUMBIA 57636 (2 CD)
- Straight, No Chaser (1966-67) COLUMBIA CK 64886
- On Tour in Europe (1967) AFFINITY CD 122
- Underground (1967-68) COLUMBIA CK 40785
- Monk's Blues (1968) COLUMBIA CK 53581
- The London Collection Vol. 1-3 (1971) BLACK LION

KOMPLE SETLER

(Fanatik ve 'tuzu kuru' Monk hayranları için)

- The Complete Blue Note Recordings (1947-1957) BLUE NOTE 30363 (4 CD)
- The Complete Riverside Recordings (1955-1961) RIVERSIDE RCD-022 (15 CD)
- The Complete Vogue Recordings / The Black Lion Sessions (1954, 1971) MOSAIC MD3-112 (3 CD)

eri...

ŞU CAZ DEDİKLERİ
(Her pazartesi akşamı 20.00-21.00, TRT Radyo-3)

6 Ekim	**Sonny Rollins - 2**
13 Ekim	**Yeni CD'ler**
20 Ekim	**Abbey Lincoln**
27 Ekim	*'Blue Train'* / **John Coltrane** (1957)
3 Kasım	**Modern Jazz Quartet**
10 Kasım	**Yeni CD'ler**
17 Kasım	**Shirley Horn**
24 Kasım	*'Go'* / **Dexter Gordon** (1962)
1 Aralık	**Stan Kenton**
8 Aralık	**Yeni CD'ler**
15 Aralık	**Sheila Jordan**
22 Aralık	*'The Black Saint & The Sinner Lady'* / **Charles Mingus** (1963)
29 Aralık	**1997'nin Önemli CD'leri**

MODERN JAZZ'IN BEŞİĞİNE DÖNÜŞ

Tarih: 1947 yılının Ağustos ayı. Mekân: Modern Jazz'ın doğduğu yer kabul edilen, Harlem'de 118. Cadde üzerindeki Minton's Playhouse adlı ünlü klübün önü. **Kahramanlar:** 40'lı yılların başında, Pazartesi geceleri bu klüpte gerçekleştirilen 'jam session'larda şekillenen Bebop akımının öncülerinden piyanist Thelonious Monk; iki ünlü trompetçi: Howard McGhee ile Roy Eldridge, ve klübün yöneticisi eski orkestra şefi Teddy Hill. **Vesile:** Ünlü fotoğrafçı William P. Gottlieb, Bebop'ın değerli müzisyenlerinden biri olduğu halde, o dönemde Charlie Parker ve Dizzy Gillespie kadar üne kavuşamayan Thelonious Monk'u, uzun müddet çalıştığı Minton's Playhouse'a götürür. Bir süre sonra klübe uğrayan McGhee ile Eldridge'i, ve klübün patronu Teddy Hill'i de Monk'un yanına alarak, bu Jazz tapınağının önünde tarihi bir hatıra fotoğrafı çeker. Ne yazık ki Monk'un Jazz dünyasında kabul görmesi için aradan bir 10 yıl daha geçmesi gerekecektir...

JAZZ VE EDEBİYAT

Jazz ve Edebiyat ilişkisi 1920'li yılların Harlem Rönesansı'ndan itibaren gelişmiş ve jazz farklı türde pek çok edebi yapıtın çıkış noktasını oluşturmuştur. **'Beat'** kuşağının gurularından Jack Kerouac jazz müziğinden etkilenmiş yazarların başında gelir. 50'li yıllarda Village Vanguard'da bazı geceler jazz müziği eşliğinde şiirler okuyan ve hatta iyice havaya girdiği zamanlarda, müziğe skat tarzında vokallerle katıldığı bilinen Kerouac, son dönemde ülkemizde büyük ilgi görmeye başladı. Yazarın eserleri birer birer Türkçe'ye kazandırılırken, 1957 yılında kaleme aldığı ve en önemli yapıtı sayılan **'On the Road'** da **'Yolda'** adı altında, Güzin Özkan ve Ferruh Armutçuoğlu'nun çevirisiyle Kıyı yayınlarından piyasaya sürüldü. Bu romanında sık sık jazz'a atıfta bulunan Kerouac, bir paragrafta jazz tarihçiliğine bile soyunmuştur (*Yolda*, s. 220-221):

'Bir zamanlar New Orleans'ın çamuru içinde güzel melodiler yaratan Louis Armstrong vardı, ondan önce de resmi günlerde gösteri yapan ve marşları bozup ragtime'a dönüştüren deli müzisyenler. Sonra swing ve Roy Eldridge: enerjik ve mert; dalga dalga güç, mantık ve ustalık rüzgarları estiren; pırıl pırıl gözler ve tatlı bir tebessümle borusuna doğru eğilip ezgilerini radyolara gönderen; caz dünyasını sarsan. Derken Charlie Parker geldi; Kansas City'de annesinin odunluğunda bir velet; boynuna kayışla bağladığı altosuna kütükler arasında nefes veren; yağmurlu günlerde prova yapan; Hot Lips Page'i ve bütün o müziğin yaratıcısı baba swingçileri (Basie ve Benny Mote grubunu) dinlemeye giden; sonra evini terkedip Harlem'e yerleşen; orada kaçık Thelonious Monk'la ve ondan da kaçık Gillespie'yle tanışan; ilk zamanlar sarsaklığıyla ve aletini yürüyerek, daireler çizerek çalmasıyla dikkat çeken; Lester Young'tan ve KC'den az küçük olan yaşıyla caz tarihinin odağı sayılan, sıkıntılı, aziz sakar; saksofonunu yüksekte, yere paralel tuttuğu günlerde nefesiyle dünyanın en hoş şarkılarını yaratan; saçlarını uzattığı, tembel ve uyuşuk biri haline geldiği dönemde borusunu yavaş yavaş aşağı indirip sonunda yere değdiren; bugün ise hayatın kaldırımlarını hissetmemesini sağlayan kalın tabanlı ayakkabılar giyip aletini gevşekçe göğsünün üstünde tutan ve kayıtsız, kolay ezgiler çalan Charlie Parker. İşte Amerikan bop gecesinin çocukları.'

Okuduklarınız kafanızda bazı soru işaretleri oluşturduysa, çok haklısınız (örneğin şu sözü edilen **'KC'** de kimdir (!) acaba; ya da 35 yaşında ölen Charlie Parker ne zaman saçını uzatmış ve tembelleşmiştir, vs. ?). Dilerseniz şimdi de İngilizce özgün metne bir göz gezdirelim, ve bu eseri **Türkçe'ye** kazandıran çevirmenlerin hem İngilizce'yi (**'Jazz Sözlüğü'** köşemizde açıkladığımız argo ve mesleki terimlerin de ötesinde) yeterince anlamamaları, hem de jazz ustaları hakkında temel bazı bilgilere sahibi olmamaları yüzünden ne büyük gaflar yaptıklarını görelim.

'Once there was Louis Armstrong blowing his beautiful top in the muds of New Orleans; before him the mad musicians who had paraded on official days and broke up theier Sousa marches into Ragtime. Then there was swing, and Roy Eldridge, vigorous and virile, blasting the horn for everything it had in waves of power and subtlety-leaning to it with glittering eyes and a lovely smile and sending it out broadcast to rock the jazz world. Then had come Charlie Parker, a kid in his mother's woodshed in Kansas City, blowing his taped-up alto among the logs, practicing on rainy days, coming out to watch the old swinging Basie and Benny Moten band that had Hot Lips Page and the rest. Charlie Parker leaving home and coming to Harlem, and meeting mad Thelonious Monk and madder Gillespie-Charlie Parker in his early days when he was flipped and walked around in a circle while playing. Somewhat younger than Lester Young, also from KC, that gloomy, saintly goof in whom the history of jazz was wrapped; for when he held his horn high and horizontal from his mouth he blew the greatest; and as his hair grew longer and he got lazier and stretched-out, his horn came down halfway; till it finally fell all the way and today as he wears his thick-soled shoes so that he can't feel the sidewalks of life his horn is held weakly against his chest, and he blows cool and easy getout phrases. Here were the children of the American bop night.'

İngilizcesi yeterli olmayan okurlarımız için, geneldeki anlam kaymalarının ötesinde, paragrafın ortalarından itibaren yapılan büyük hatayı açıklayalım. Kerouac, Parker'ın Lester Young'tan daha genç olduğunu (çevirmenlerin Türkçesiyle: *'az küçük olan yaşıyla'*); ve Young'ın da Parker gibi KC'den, yani Kansas City'den, çıktığını belirttikten sonra, kendine özgü uzun ve devrik bir cümle boyunca, artık Charlie Parker'ın değil Lester Young'ın müzikal evrimine değinir! Tabii Jazz'a biraz olsun meraklı biri bile, bunu cümlede yer alan tanımlamalardan anlayabilirdi (Lester Young, tenor saksofondan elde ettiği kendine has tını ve **'cool'** çalış tarzıyla olduğu kadar, enstrümanını eğik tutarak çalmasıyla ünlenmişti). Aslında buradaki hatalar, birkaç yıl önce *'Blöfçünün Rehberi'* dizisi kapsamında yayınlanan *'Caz'* adlı kitapta devrilen çamlar yanında hiç kalıyor. Gerçek bir kara mizah örneği olan bu çeviriyi de gelecek sayıda ele alacağım. O zamana kadar, belki de jazz üzerine en seçkin şiirlere imza atmış olan siyahi ozan Langston Hughes'ün (1902-1967) *'Montage of a Dream Deferred'* adlı kitabında yer alan minik şiirin keyfini çıkarın...

Jam Session

Letting midnight
out on bail
pop-a-da
having been
detained in jail
oop-pop-a-da
for sprinkling salt
on a dreamer's tail
pop-a-da

Lester Young

JAZZ TAKVİMİ

DOĞUMLAR

EKİM

1 Ekim 1946 Dave Holland
9 Ekim 1920 Yusef Lateef
9 Ekim 1934 Abdullah İbrahim
10 Ekim 1915 Harry 'Sweets' Edison
10 Ekim 1917 Thelonious Monk
11 Ekim 1919 Art Blakey
11 Ekim 1941 Lester Bowie
13 Ekim 1909 Art Tatum
13 Ekim 1926 Ray Brown
13 Ekim 1927 Lee Konitz
13 Ekim 1940 Pharoah Sanders
16 Ekim 1923 Barney Kassel
16 Ekim 1969 Roy Hargrove
16 Ekim 1952 Ray Anderson
18 Ekim 1919 Anita O'Day
18 Ekim 1961 Wynton Marsalis
20 Ekim 1890 Jelly Roll Morton
21 Ekim 1912 Don Byas
21 Ekim 1917 Dizzy Gillespie
29 Ekim 1925 Zoot Sims
30 Ekim 1930 Clifford Brown
30 Ekim 1951 Trilok Gurtu
31 Ekim 1922 Illinois Jacquet
31 Ekim 1930 Booker Ervin

KASIM

2 Kasım 1931 Phil Woods
10 Kasım 1932 Paul Bley
12 Kasım 1911 Buck Clayton
12 Kasım 1923 Charlie Mariano
16 Kasım 1905 Eddie Condon
18 Kasım 1928 Sheila Jordan
18 Kasım 1936 Don Cherry
19 Kasım 1905 Tommy Dorsey
20 Kasım 1925 June Christy
21 Kasım 1904 Coleman Hawkins
24 Kasım 1912 Teddy Wilson
24 Kasım 1925 Al Cohn
25 Kasım 1924 Paul Desmond
25 Kasım 1931 Nat Adderley
28 Kasım 1934 Gato Barbieri
29 Kasım 1915 Billy Strayhorn

ARALIK

2 Aralık 1931 Wynton Kelly
4 Aralık 1930 Jim Hall
6 Aralık 1920 Dave Brubeck
8 Aralık 1925 Jimmy Smith
9 Aralık 1932 Donald Byrd
11 Aralık 1938 McCoy Tyner
12 Aralık 1929 Toshiko Akiyoshi
12 Aralık 1945 Tony Williams
14 Aralık 1920 Clark Terry
15 Aralık 1911 Stan Kenton
16 Aralık 1944 John Abercrombie
18 Aralık 1897 Fletcher Henderson
19 Aralık 1929 Bob Brookmeyer
19 Aralık 1969 Aziza Mustafa Zadeh
23 Aralık 1929 Chet Baker
24 Aralık 1944 Woody Shaw
25 Aralık 1907 Cab Calloway
25 Aralık 1944 Don Pullen
26 Aralık 1951 John Scofield
28 Aralık 1903 Earl Hines
28 Aralık 1962 Michel Petrucciani
29 Aralık 1952 Joe Lovano

ÖLÜMLER

EKİM

16 Ekim 1973 Gene Krupa
16 Ekim 1990 Art Blakey
28 Ekim 1975 Oliver Nelson
29 Ekim 1987 Woody Herman

KASIM

4 Kasım 1956 Art Tatum
5 Kasım 1996 Eddie Harris
7 Kasım 1994 Shorty Rogers
10 Kasım 1994 Carmen McRae
14 Kasım 1992 George Adams
17 Kasım 1955 James P. Johnson
18 Kasım 1994 Cab Calloway
21 Kasım 1978 Lennie Tristano
23 Kasım 1996 Art Porter
25 Kasım 1970 Albert Ayler
26 Kasım 1956 Tommy Dorsey

ARALIK

5 Aralık 1977 Rahsaan Roland Kirk
8 Aralık 1991 Buck Clayton
8 Aralık 1994 Antonio Carlos Jobim
14 Aralık 1963 Dinah Washington
15 Aralık 1943 Fats Waller
16 Aralık 1944 Glen Miller
29 Aralık 1952 Fletcher Henderson

BİR KİTAP / BİR VİDEO

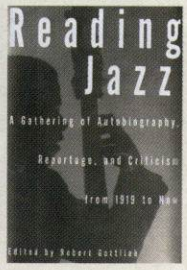

READING JAZZ
Editör: Robert Gottlieb
Pantheon Books,
ABD, 1996
ISBN 0-679-44251-0
1068 sayfa, bez ciltli,
37.50$

Bir zamanlar *The New Yorker* dergisinin editörlüğünü yapmış olan Robert Gottlieb, uzun bir araştırma döneminin ardından, belki de jazz konusunda şimdiye kadar yayınlanmış en kapsamlı antoloji olan bu eseri derlemiş. Otobiyografiler, Röportajlar ve Eleştiriler olarak üç ana başlık altında toplanan 106 makalenin yazarları arasında Leonard Feather, Ralph J. Gleason, Whitney Balliett, Martin Williams, Nat Hentoff gibi ünlü Amerikalı jazz eleştirmenlerinin yanısıra, kalemlerinden kan damlayan James Lincoln Collier ve LeRoi Jones gibi uzlaşmaz yazarlar, Hugues Panassié, André Hodeir ve Jean-Paul Sartre gibi Fransız jazz tutkunları, Jelly Roll Morton'dan Anthony Braxton'a kadar uzanan geniş bir yelpaze içinde jazz müzisyenleri de bulunuyor. Kronolojik bir sıra takip eden özgün yazılar arasında, ünlü orkestra şefi Ernst-Alexandre Ansermet'nin 1919 yılında Jazz ve Sidney Bechet'nin virtüozitesi hakkında kaleme aldığı tarihi makale, Miles Davis'in '*Bird*' üzerine bir denemesi, Stanley Crouch'un Miles Davis'i jazz dünyasından afaroz ettiği '*The Sellout of Miles*' adlı zehir zemberek yazı gibi önemli belgeler de yer alıyor. Bazen aynı olayın iki farklı kalem tarafından anlatılması da ilginç tezatlıkları ortaya koyuyor. 1000 sayfayı aşkın, bir kaç kilo ağırlığındaki bu başucu kitabı, jazzseverleri uzun süre oyalayacak, gerçek bir define sandığı.

THE STORY OF JAZZ
Yönetmen: Matthew Seig
BMG Video 80088-3,
ABD, 1993
97 dakika, Renkli / Siyah-Beyaz, Mono
VHS/NTSC, 19.95$

Eğlendirici olduğu kadar bilgilendirici yanıyla da dikkat çeken bu belgesel çalışma, 100 yıllık jazz tarihini geçen yüzyıldan başlayarak, 70'li yıllara kadar getiriyor. Filmin yapımcıları, köklerini 1830'larda New Orleans'daki Congo Square'de pazar günleri toplanarak şarkı söyleyip dans eden zenci kölelere kadar uzandırdıkları Jazz'ın serüvenini, çeşitli özgün belgeler, farklı dönemlerde çekilmiş arşiv görüntüleri, fotoğraflar, ve en önemlisi, çoğu bugün artık aramızda olmayan pek çok jazz müzisyeniyle yaptıkları söyleşilerle zenginleştirmişler. Jazz'ın yıllar boyunca geçirdiği evrimi, ve New Orleans jazz'ından free ve fusion'a kadar farklı türleri örneklerle ekrana getiren bu belgesel, tarihi detaylara sadık kalınarak gerçekleştirilmişl titiz ve kapsamlı bir çalışmanın ürünü. Özellikle 60 öncesi dönemi çok kapsamlı bir şekilde ele alan filmde, performanslarını arşiv görüntülerinden izleme olanağı bulduğumuz müzisyenler arasında Duke Ellington, Ella Fitzgerald, Charlie Parker ile Dizzy Gillespie, Louis Armstrong, Charles Mingus, Count Basie, Billie Holiday, Thelonious Monk, Miles Davis ile John Coltrane, Sarah Vaughan, vb. önemli isimler var. Jazz'ın öyküsünü tarihi görsel malzeme eşliğinde, çoğu kez birinci elden anlatan bu film, jazz tutkunlarının video arşivlerine mutlaka katmaları gereken bir belge.

Jazz Sözlüğü

D

D. J. - (veya **Dee Jay**) Radyo ya da TV yayınlarında plakları anons eden Disc Jockey'in kısaltılmışı.

Daddy - (veya **Dad**) (Sözlük anlamı: baba) Adam; **Daddy-o** - 'Babalık'; zenciler ve özellikle Jazz müzisyenleri arasında kullanılan, saygı ve sevecenlik içeren bir sözcük.

Daisy Chain - 20'li ve 30'lu yıllarda Harlem'de çok popüler bir genelev. ('*Swinging at the Daisy Chain*' - Count Basie)

Date - 1. Randevu; 2. Bir plak kayıt seansı, ya da bir kulüpte çalışma ('*Our Monday Date*'-Louis Armstrong).

Deep South - (Sözlük anlamı: Derin Güney) ABD'de 1861 yılında bir konfederasyon kurarak İç Savaş'a neden olan 11 Güney eyaletinin kapsadığı bölge.

Delta - Blues'un doğuşunda ve gelişmesinde önemli rol oynayan, ve yoğun pamuk üretimi yapılan coğrafi bölge. Mississippi Deltası'nın 250 km kadar kuzeyinde, Yazoo, Sunflower ve Tallahatchie nehirleri arasında kalan alan.

Dig - 1. Gerçekten anlamak, bir şeye tam anlamıyla vakıf olmak; 2. Bir şeyden (çoğunlukla müzikten) keyif almak, ya da bir şeyi onaylamak.

Ding Dong - 1. Mükemmel ('*Ding Dong Blues*' - Bennie Moten); 2. Penis (**Ding Dong Daddy** - İyi sevişen, güçlü erkek ('*I'm a Ding Dong Daddy*' - Louis Armstrong))

Ding-a-Ling - 1. Telefonun çalışı; 2. Aşık; 3. Penis ya da vajina ('*Ding-A-Ling*' - Chuck Berry)

Dippermouth - (Sözlük anlamı: derin ağız) Büyük ağzı yüzünden trompetçi Louis Armstrong'a takılan lakap.

Dirty - (Sözlük anlamı: pis, kirli) 1. Jazz argosunda sık rastlandığı gibi, zıt anlamda: süper, müthiş, inanılmaz; 2. Jazz'a ve Blues'a özgü, temiz olmayan bir sonorite için kullanılan sıfat.

Dirty Dozens - (Sözlük anlamı: pis düzineler) Yüzyılın başında zenciler arasında moda olan, birisiyle karşılıklı küfürleşme oyunu. Özgün bir ritüeli olan bu oyunlar Afrika kökenlidir.

Ditty - Şarkı; bir zamanlar Blues parçalarına verilen ad. ('*Ditty a La Dizzy*' - Mercer Ellington)

Dixie - 1. ABD'de Güney Eyaletleri. Bu kelime, İç Savaş öncesi Louisiana'da basılan 10 dolarların üzerinde, Fransız kökenli halkın anlaması için kullanılan 'Dix = On' sözcüğünden türemiştir. (**Deep South** ile eşanlamlı); 2. New Orleans.

Dixieland - Başlangıçta özellikle erken dönem New Orleans jazz'ı için kullanılan bu terim, daha sonra 1930 öncesi beyaz jazz müzisyenlerinin yaptığı Chicago Jazz'ı, 1950'lerden itibaren de New Orleans türünü yeniden canlandıran beyaz jazz müzisyenlerinin yaptığı müziği tanımlar.

Dizzy - (Sözlük anlamı: başı dönen, aklı karışan) 1. Sersemce; 2. Kaçık; 3. Sıradışı ve gösterişli davranışları yüzünden trompetçi John Birks Gillespie'ye takılan lakap.

Doctor - (Sözlük anlamı: doktor) Zenciler arasında bir dost için kullanılan, sevgi içeren sözcük (**Doc** - **Doctor**'ın kısaltılmışı; bu yıl 93 yaşında ölen trompetçi Adolphus Anthony Cheetham'ın lakabı).

Dog tune - (Sözlük anlamı: köpek ezgisi) Müzik kalitesi tartışma götürür şarkı.

Don - Saksofoncu Carlos Wesley Byas'ın lakabı.

Doodle - 1. Kadın ya da erkek cinsel organı; 2. Cinsel ilişkiye girmek; 3. Rahat bir biçimde çalmak. ('*Doodlin'*' - Horace Silver)

Dot - 1. ABD'nin güneyinde zenciler için kullanılan bir sözcük. ('*We Dots*' - Art Blakey); **Dots** - notalar; yazılı müzik. ('*Polka Dots and Moon Beams*' - Paul Desmond)

Drive - 1. Müzik yorumunda dinamizm ve güç; 2. Müziği yoğun bir ivme ve hızlı bir ritmle çalmak.

Duke - (Sözlük anlamı: dük) Daha çocukluk günlerinden itibaren, kılık kıyafetine özen göstermesi ve asil tavırları yüzünden piyanist ve besteci Edward Kennedy Ellington'a takılan lakap.

MUSIC MUSIC MUSIC

ARION
ATACAMA
ATC
AUDIO INNOVATIONS
CABLE TALK
CAMBRIDGE AUDIO
CASTLE
CHARIO
CREEK
ELTAX
GALE
GOLDRING
JPW
KEF
MAGNUM
MARANTZ-PRO
MORDAUNT-SHORT
QED
QUAD
SOUNDSTYLE
SPATIALIZER
TUBE TECHNOLOGY

SIGMA

SİGMA ELEKTRONİK SANAYİ
İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ

Bilir Sokak 17/6, Kavaklıdere, Ankara • Tel: (0312) 466 2169 • Fax: (0312) 466 2175

AKBANK jazz

7. JAZZ FESTİVALİ,
8-18 Ekim tarihleri arasında yapılıyor...

Festival, bu yıl ilk kez 8-18 Ekim tarihleri arasında İstanbul'da ve 17-19 Ekim tarihleri arasında Ankara'da yapılıyor. Ayrıca festival bünyesinde Aksanat'ta Miles Davis'in resim sergisi de yer alacak.

FESTİVAL PROGRAMI

■ ***Sabancı Center***

8 Ekim, 20:00, Betty Carter Trio

9 Ekim, 20:00, Betty Carter Trio

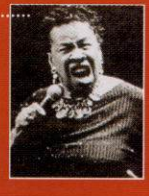

■ ***Aksanat***

10-12 Ekim, Film ve Seminer

■ ***Cemal Reşit Rey Konser Salonu***

14 Ekim, 18:30, Yusuf Lateef & Adam Rudolph's Moving Pictures

14 Ekim, 21.30, Egberto Gismonti Trio

15 Ekim, 18:30, Yusuf Lateef & Adam Rudolph's Moving Pictures

15 Ekim, 21:30, James Carter Quartet

16 Ekim, 18:30, James Carter Quartet

16 Ekim, 21:30, Ned Rothenberg's Sync

17 Ekim, 18:30, Acid Trippin

17 Ekim, 21:30, Courtney Pine Group

18 Ekim, 18:30, Muhal Richard Abrams Quartet

18 Ekim, 21:30, Craig Harris & Barboros Erköse Project

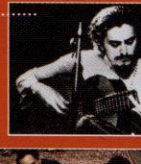

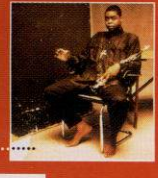

■ ***Ankara Konserleri***

17 Ekim, 18:00, Ned Rothenberg's Sync - ODTÜ

■ ***Ankara Hilton***

18 Ekim, 18:30, İmer Demirer-Tuna Ötenel-Mahmut Yalay-Ateş Tezer

18 Ekim, 21:00, Courtney Pine Group

19 Ekim, 21:00, Craig Harris & Barboros Erköse Project

Miles DAVIS

Miles Davis sergisi, 7-25 Ekim tarihleri arasında yapılacak ve Davis'in 80 adet yağlıboya tablosundan oluşacak.

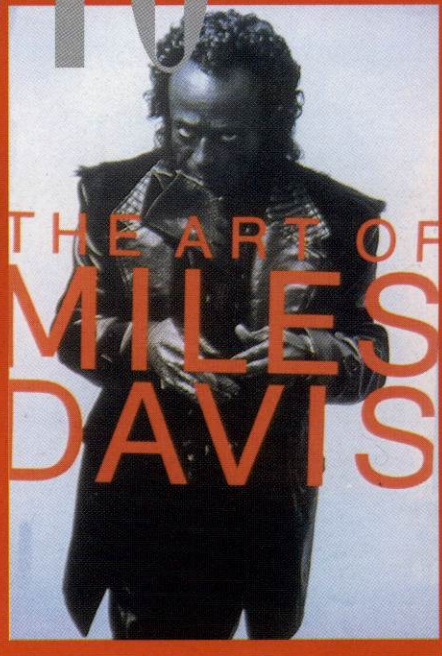

■ 1991 yılında kaybettiğimiz Miles Davis'in 80'e yakın tablosu ilk kez ekim ayında Aksanat'ta sergilenecek.

1980'lerde Miles Davis müziğin yanısıra resimle de ilgilenmeye başladı. İlkel figürlerle başlayıp daha sonra büyük tuallerde çalışmaya başladı. Miles Davis müzisyen olarak aldığı zengin eğitimin aksine ressam olarak kendini eğitti. Diğer ressamların yaptıklarıyla ilgilenmesine rağmen sadece kendi iç sesini dinleyerek, onlardan doğrudan etkilenmeyi reddetti. Sıcak renkler ve çarpışan şekilleri baz alan Milano'nun **'Memphis'** hareketinden etkilenerek iki yıl boyunca birçok çalışma üretti. Hayatının son iki yılında zamanla modern çizgilerden Afrika esintili figürlere geçiş yaptı. Resimlerinde totem yüzler, karanlık, mistik figürler bulunur. En sevdiği renkler yeşil, sarı, kahverengi ve kırmızıdır. İfade gücü ve güçlü akrilik renkler onun büyük boy yağlı boya tablolarını karakterize ederken Miro, Kandinski ve Basquiat gibi ressamlara duyduğu hayranlığı gösterir. Tabloları jazz'da olduğu gibi doğaçlama ve değişkenlik açısından zengindir. Onun resimlerini anlamak ilk bakışta zor görünebilir. Miles Davis'in resmi müziğinde olduğu gibi yenilikçi ve şaşırtıcıdır.

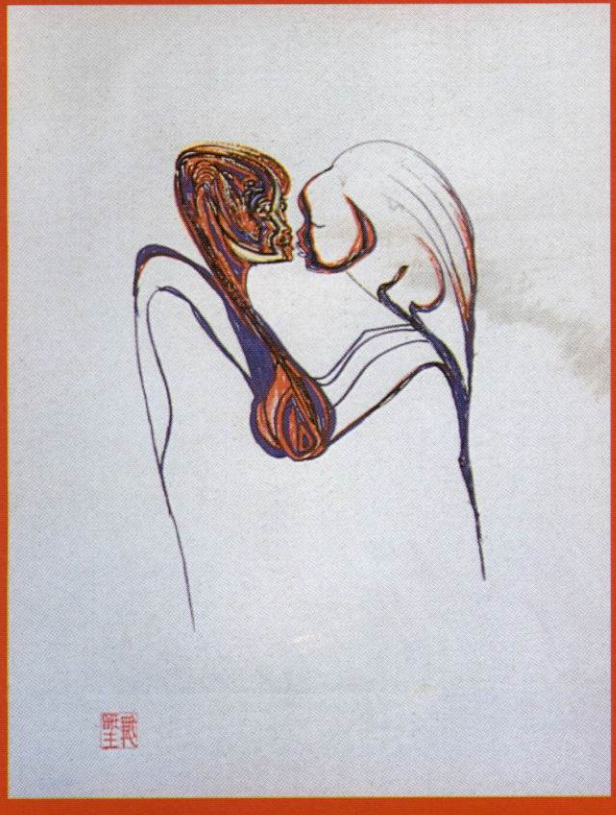

1989'da New York'daki ilk sergisinden sonra Kanada, Kalifornia, Japonya, İsviçre, Almanya ve Dubai'de sergileri açıldı.

Muhal Richard Abrams
Suyu arayan Adam

Tunçel Gülsoy

Bazı insanlar bir şey olmak isterler, bazı insanlar da bir şeyler yapmak. Çevrenize bakın, hayatınızın her döneminde bu iki grubu beraber görecek ve onlarla yaşayacaksınız. Belli bir çevrenin dışında tanınmıyan ama çalışmaları ile jazz'ın temelinin oluşmasında önemli katkılar yapmış bir insandır Abrams. Reklamı promosyonu fazla duyulmaz, meraklısı ve işin derinini merak edenler bilir. Başka şeyler de söyliyebilirsiniz. Mesela o bir bahçevandır, yarının bahçelerini süsleyecek fidanları ekmiş, korumuş, sulamış ve büyütmüştür. Çoğu kimse gözlerini kamaştıran bahçenin bahçevanını hiç merak etmez. İşte böyle bir insandır Richard Muhal Abrams, bir çeşit 'Mr.Opus Hollander' ama henüz emekli olup köşesine çekilmemiş (Umarım filmi görmüş ve Richard Dreyfus'u seyretmişsinizdir!).

Ona yaptığı müziğin köklerini sormak Picasso'ya neden bir 'Mavi Dönem' geçirdiğini sormak gibidir. Yanlış anlamayın, söyleyemiyeceğinden değil, ama onun günümüzdeki müzik anlayışları ile ilgili derin şüpheleri vardır. Abrams'ın dünyasında Sun Ra Stravinsky'nin hemen yanında yer alır, Milhaud ise Mudbone'un en iyi jam session arkadaşıdır.

Abrams çok yetenekli bir piyanist olarak tüm müzik tarzlarını çok iyi bilmesinden kaynaklanan olağanüstü bir müzikal palete sahiptir. Şöyle der:

' Aslında sadece müzik vardır, insanlar free jazz, avant-garde, kasik jazz gibi ifadeleri kullanmayı seviyorlar ama bu beni ilgilendirmiyor, benim için sadece müzik vardır, hepsi bu kadar. Başkalarının yapmak istediklerine saygım var, onların durumunu eleştirmiyorum, ama diyorum ki benim açımdan tüm bunlar nasıl ifadeler ile adlandırılsa da asıl olan sadece müziktir. İlham dünyanın her köşesinde bulunabilir, bu ilhamı alıp kendi köklerinize ve aslınıza ekleyebilirsiniz. İnsanlar kendilerine verilen terimleri kabul edebilirler ama son tahlilde bu asla tam olarak onların yaptıklarını ifade etmiyecektir.'

Bugün 67 yaşında olan Muhal Richard Abrams kendi bu tip kategorileri sevmese de avant-garde jazz'ın kurucusu ve gerçek bir jazz duayenidir.

Muhal Richard Abrams modern jazz'ın ve doğaçlamanın en önemli katalizörlerinden biri olmuştur, tıpkı diğer fiziki katalizatörler gibi harekete geçirdiği güçlerin etkisinde kalmamış ve değişmemiştir. Kendi çalış stili ve yorumu orijinalitesini korumaktadır ve tüm siyah müziklerin bir sentezidir.

Chicago'da doğan Abrams 17 yaşından itibaren piyano dersleri aldı. Chicago Music College'de dört yıl öğrenim gördükten sonra ilk profosyonel çalışmasını 1948'de gerçekleştirdi. Kısa zaman içerisinde hem besteci hem de aranjör olarak dikkatleri çekti. 1961'de **'Experimental Band'** grubunu kurdu. Adından da anlaşıldığı gibi bu grup müziksel deneylerin yapıldığı bir platformdu. Bir **'workshop'** olan çalışma için güney Chicago'da her hafta tavernalardan birinde toplanılır polytonality ve free jazz'ın birleşmesinin yarattığı yeni doğaçlama imkanları tartışılırdı. Grubun elemanları arasında Eddie Harris, Donald Garret, Victor Sproles ve Roscoe Mitchell bulunuyordu.

Zaman içerisinde bu grup gelişti ve daha büyük bir yapının temeli oldu. **'Association for the Advancement of Creative Music'**, AACM kuruldu. Türkçe ifadesi ile **'Yaratıcı Müziğin Geliştirilmesi Kurumu'** (Dilimize çevrilirken aynı etkiyi vermeyebiliyor). Bu çalışma önce günlük anlayış çerçevesinde ve ticari amaçlı yayın yapan kanallardan müziğini duyuramayan Chicago'lu müzisyenlerin çalışmalarını duyurmaya ve yaymaya çalışan bir kooperatif şeklinde başladı. Ancak zaman içerisinde çalışmalar politik bir kimlik kazandı ve siyah ırka müzik vasıtası ile hizmet veren bir sosyal kurum haline geldi.

Amaçları **'Black Music- ancient to the future'**, yani Türkçesi ile **'geçmişten geleceğe siyah müzik'** oldu.

Festivaller ve konser organizasyonlarını genç müzik öğrencileri için açılan bir okul izledi. Bu okul ile beraber de müzik dünyasına yön veren bir yeni kaynak doğmuş oldu. Abrams bu çalışmaların hem moral hocası hem de müzik ilhamı oldu. Bir çok genç müzisyene yardım etti ve onları müziğin de ötesindeki sahalarda kendilerini geliştirmeleri için teşvik etti. Mesela tromboncu George Lewis'e Alman felsefesi dersleri aldırttı. Gene gelişmesi için büyük emek sarfettiği müzisyenlerden saksofoncu Joseph Jarman bu olayı şöyle anlatır.

'Onunla tanışıncaya kadar ben de diğer gettoda yaşayan zenci çocuklar gibiydim, uyuşturucu kullanır esrar çekerdim. Ama o bana bir şeyler yapmam için sebep ve anlam gösterdi.'

AACM bir çok önemli müzisyenin yetiştiği bir kaynak oldu. Art Ensemble of Chicago, Air, Leroy Jenkins, Anthony Braxton, Chico Freeman, Amina Claudine Myers, Henry Threadgill, Anthony Braxton ve Ray Anderson hep bu okuldan yetişmişlerdir.

1960 ve 70'li yıllarda Abrams Chicago'dan ayrılmadı, ders verdi, piyanist olarak başka müzisyenlere eşlik etti ve kente gelen misafir sanatçılar ile birlikte çaldı. İlk defa 1973'de grubu ile bir Avrupa turnesine çıktı ve 1976'da ise New York'a yerleşti. 1978'de Montreux festivaline katıldığında artık uluslararası arenada tanınmaya başlıyordu. 1980'li yıllarda bir çok yurt dışı konserler verdi. 1994'de İngiltere'de 'Art Council's Contemporary Music' kuruluşu icin altı konsere çıktı.

Müziğinin kalitesi hakkında çok değişik görüşler vardır ama Abrams için kalitenin ve meydana gelen eserin ötesindeki kaygı müziğin yaratılışındaki sürecin kendisidir. Spontane ve soyut doğaçlama gerek solo çalışmalarında gerek de grup çalışmalarında onun için esası oluşturur. Bu tavır pek muhtemeldir ki onun geçmişindeki eğitimci tecrübelerinden kaynaklanmaktadır. Chicago günlerindeki ilk çalışmalarında müzik o ve öğrencileri için kendi benliklerini keşfettikleri, kendi kendilerini geliştirdikleri ve bir topluluk ruhunu kazandıkları ortamın ta kendisi olmuştur.

Piyano stiline gelince burada bir çok etkiden söz edilebilir. Bunlar arasında siyah ırkın kültürünü oluşturan ragtime, boogie-woogie'nin yanısıra, stride'dan bebop'a uzanan özgür, tamamen soyut doğaçlamalar vardır. James P. Johnson, Willie 'The Lion' Smith, Art Tatum, Nat 'King' Cole ve Bud Powell'dan etkilenmiştir. Ancak Klasik Avrupa Geleneği'ne de hep yakın olmuştur. Onun bestelerinde tüm bu etkilerin ve stillerin yansımalarını görmek mümkündür.

Bir çeşit **'Joplin'den Monk'a'** diye anlandırılabilecek çalış

stili derin ve oldukça atonaldir.

Müziği son tahlilde her zaman **'blues'** kökenlidir. Onun tüm soyut çıkışlarının temelinde **'blues'** vardır. **'Blues'** konusunda kitap yazmış olan Houston A.Baker Jr.'a göre siyah ırk kültürü aslında bir **'Blues'** matriksidir. Burada durmadan hareket halinde bir girdiler ve çıktılar dünyası mevcuttur. Her çeşit etki bu matriksin girdisi ve çıktısını oluşturur. Bu etkiler yumağının ucunda ise Afro Amerikan **'Blues'** oluşur ve Amerikanın kültürünün temeli de zaten budur.

Abrams bu anlayışı çok değişik gruplar içerisinde sürdürür. Bazen **'Afrisong'** albümünde olduğu gibi solo piyano ile romantik ve özgürce çalıyordur, bazen **'Young at Heart, Wise At Time'** albümünde olduğu gibi beşlisi ile son derece zor deneyler gerçekleştirir, bazen de altılısı ile **'Colors in Thirtythree and a Third'** deki gibi meditasyon müziği yapıyor olur. Big band çalışmalarında sürekli değişen bir gökkuşağı gibi renkler birbiri ile anlık iletişim kurarlar. Burada tüm müzisyenlerin yeteneklerini sonuna kadar kullanacakları bir ortam hazırlanır. Bu türdeki en tanınmış albümü olan **'Blu Blu Blu'** da David Fiuczynski'nin gitarını Joel Brandon'un ıslığının yanı sıra tuba ve vibrafon ile birlikte çaldırır.

O bunlarin hem hepsidir hem de tek başına hiç biri.

Bakın bu konuda neler söylemiştir:

'Benim özel bir seçimim yok, küçük grup olmuş büyük grup olmuş farketmez.

Yok altılı yok dokuzlu, ben bu tip kelimeler bile kullanmam. Birçok müzik yazarı beni bir orkestra müziği bestecisi ve enstrümantalisti sanma yanlışlığını yapıyor, bu doğru değil. Ben çok çeşitli boyutlarda gruplar ile çalıştım, bazen tek başıma piyano çaldım. Benim için grubun boyutu değil o an ne yapmak istediğim önemlidir. Işte bu kadar basit.'

Bunların en ilginç örneklerinden biri senfoni orkestrası ve jazz dörtlüsü için bestelemiş olduğu **'Novi'** isimli eseridir. Yine kendi bestelerinden olan **'İki Numaralı Yaylı Sazlar Dörtlüsü'** bu yaz İstanbul Jazz Festivaline gelmiş olan Kronos Quartet tarafından seslendirilmiştir.

Beste ve doğaçlama Abrams için bir aynanın iki yüzü gibidir. Müzik bu ikisinin karışımından oluşur, yine onun sözlerine dönelim:

'Herzaman, herzaman, herzaman beste ve doğaçlama birbirinin devamıdır. Müziği yazarsınız, ve müzisyenler onu yorumlarken doğaçlama ile daha başka formlara taşırlar, Aslında bestecilik ve müzik yazmak 'mood' denilen şeyin programlanmasıdır. Bunu yapabilmek için müziğin ille de bir kağıt parçasına yazılması da gerekmez, bazen sahneye çıkar hiç yazılmamış bir şeyi de çalar ve doğaçlarız. Yıllarca müzik ile iç içeyim, hayal gücüme inancım güçlüdür, müzikte çok değişik yaklaşımlar olduğunu öğrendim. Zaten öğrenme çabası ve gelişme sonsuz bir uğraştır.'

Müzikal kişiliğinde içe dönük, enigmatik olan Abrams çok söz yerine müziğin konuşmasını tercih eder. Ama günlük hayatında bunun tam aksine bir kişilik sergiler. Açık konuşan iyi kalpli ve neşeli bir karekteri vardır. Albümlerinden birinin ismi onun kişiliğini en iyi şekilde ifade eder; **'Young at Heart, Wise in Time'**. Bir başka deyişle kendini hep genç hisseden ama hergün olgunlaşan bir insan. Müziği de konuşması da iyi kaliteli dinleyiciye her zaman bir şeyler öğretir, yeterki dinlemeyi bilsin.

Mevlana'nın deyişi ile ne kadar söylersen söyle, karşındakinin anlayabildiği kadardır söyleyebildiklerin. Ancak İstanbul'da Abrams'ı az ama öz bir dinleyici kitlesinin dinleyeceğini ve esaslı şekilde anlayacaklarını biliyorum.

- Muhal Richard Abrams (p)
- Patience Higgins (ts, ss)
- Brad Jones (b)
- Reggie Nicholson (d)

18 Ekim Cumartesi günü konser yukarıdaki kadroyla verecek olan Muhal Richard Abrams, 1930 yılında Chicago'da doğdu ve 17 yaşında piyano çalmaya başladı. Abrams, Chicago Müzik Koleji ve Chicago Devlet Eyalet Üniversitesi'nde öğrenim gördü.

1965 yılında AACM (Yaratıcı Müzisyenleri Eğitme Birliği) kurucusu ve başkanı oldu. Burada genç ve yetenekli müzisyenleri eğitme fırsatı buldu.

DİSKOGRAFİ

- *Blu, Blu, Blu (1991)*
- *The Hearing Suite (1989)*
- *Colors in Thirty-Third (1987)*
- *Wiews from Within (1985)*
- *Rejoicing with the Light (1983)*
- *Blues Forever (1982)*
- *Mama and Daddy (1980)*
- *Spihumonesty (1980)*
- *1-0 QA=19 (1978)*
- *Sightsong (1976)*
- *WlAmina Claudina Myers Duet (1981)*
- *Levels and Degrees of Light*
- *Young At Heart Wise in Time*
- *Things To Come From Those Now Gone*
- *Afrisong*
- *Life a Blinec*
- *Sprial*
- *Duets*
- *Roots of Blue*

15 ve 16 Ekim günleri Akbank Jazz Festivalinin bir diğer konuğu **James Carter Quartet**.

- James Carter (ss, ts, bs, bflt, bclt),
- Craig Taborn (p),
- Jaribu Shahid (ab),
- Tani Tabbal (d)'un yer aldığı grubun kurucusu James Carter' ın adı ilk kez 17 yaşında iken Wynton Marsalis ile turneye çıkmasıyla duyuldu. Daha sonra Chicago Sanat Grubu'nun kurucu üyelerinden Lester Bowie ile tanıştı ve bir süre trompet dörtlüsünde çalıştı. Grup çalışmalarının dışında jazz operası **'Long Tongues'** ve Bill T.Jones ve Arnie Zane'in dans prodüksiyonu **'Uncle Tom's Cabin'**de saksofonu ile yer aldı. Daha sonraki birkaç yıl Lincoln Center'da Marsalis Big Band ve Betty Carter ile sahneye çıktı. James Carter, Robert Altman'ın 1996 Ağustosunda gösterime sunulan Kansas City filminin soundtrack'inde de çaldı.

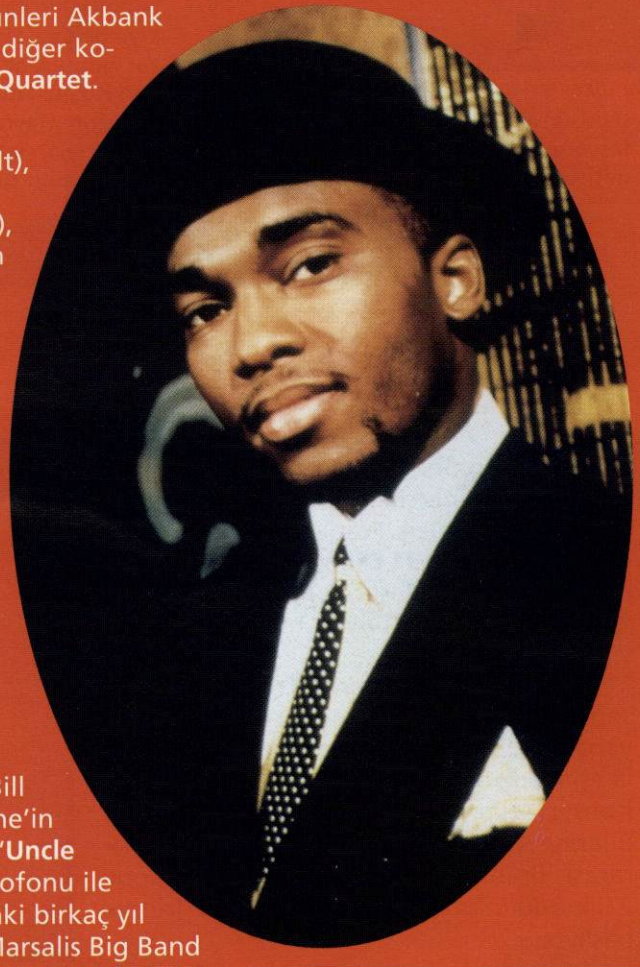

DİSKOGRAFİ

- *Jurassic Classic (1995)*
- *The Real Quietstorm (1995)*
- *JC on the Set (1993)*
- *Tough Young Tenor (1991)*

25-26 Ekim'de Harbiye Askeri Müze ve Kültür Sitesi'nde...

1. İstanbul Müzik Şenliği

İstanbul Müzik Şenliği daha önce Türkiye' de benzeri yapılmamış, çok kapsamlı bir müzik olayı olacak. Paneller, söyleşiler, konserler, CD-kaset satışı ve çeşitli yan etkinliklerle müzikle ilgilenen herkesi biraraya getirmesi planlanmış. Plak şirketleri, yayınevleri, müzik okullarının yanısıra, müzik sektörünü tanımak ve kendini tanıtmak isteyen herkesin buluşacağı bir merkez olma-

Şenova Ülker Big Band

sı düşünülmüş. İlk defa amatör ve profesyonel tüm müzikseverleri biraraya getirecek olan İstanbul Müzik Şenliği Pozitif ve Açık Radyo 94.9 işbirliği ile düzenleniyor.

Dergimiz baskıya hazırlandığında proje çalışmaları hâlâ yürütülmekteydi. Konu ile ilgili daha detaylı bilgiyi önümüzdeki sayı vermek üzere, etkinliğe katılacağı bildirilen sanatçılar şunlar: Acid Trippin, Ayşe Tütüncü 1 piyano+4 perküsyon, İlhan Erşahin Trio, Kerem Görsev Trio, İmer Demirer, Önder Focan Group, Şenova Ülker Big Band,Yıldız İbrahimova, İhsan Özgen, Necdet Yaşar, Mutlu Torun, İstanbul Blues Kumpanyası, Zen, Anadolu Feneri, H.Cihat Örter, Sefaradis Los Paçaros, Muammer Ketencoğlu, Şükriye Tutkun, Yansımalar, Yeni Türkü, Erkan Oğur, Birgen Hofman, Hakan Şensoy Quartet.

Konserlerin dışında düzenlenecek paneller ve katılacak olanlar ise: **'Türkiye'de Caz'** Konulu Panel 26 Ekim pazar günü saat 16:00'da Önder Focan, Can Kozlu, Hülya Tunçağ, Cem Yegül, Sadettin Davran ve Neşet Ruacan'ın katılımıyla, **'İstanbul'un Müzik Mozayiği'** konulu panel 26 Ekim pazar günü saat 14:00'de Murat Belge, Bülent Aksoy, Selim Hubeş, Pakrat Estukoğlu, Gönül Paçacı, Cem Behar'ın katılımıyla, **'Telif Hakları'** Paneli 25 Ekim Cumartesi günü saat 11:30'da Mesam (Atilla Özdemiroğlu), Birses, Müyap, Turteb ve Müzik Sen yetkililerinin katılmasıyla gerçekleşecek.

Ayrıca Lale Barçın İmer, Dağhan Baydur ve Derya Köroğlu'nun katılacağı pop müzikle ilgili bir panel, **'Taş Plakta Erken Pop'** konusuyla Gökhan Akçura, **'Klasik Müziğin Çağdaş Yorumu'** konusuyla İhsan Özgen, **'Popüler Müzik Arabesk'** Orhan Gencebay, 'Çağdaş Caz' konusuyla Mehmet Uluğ ve Volkan Terzioğlu ve Evin İlyasoğlu'nun müzik söyleşileri yer alacak.

Ayşe Tütüncü (1 Piyano+4 Perküsyon)

Uluslararası Klasik ve Jazz Müzik Festivali 4 yaşında...

Musicorama Bodrum '97

Organizasyonunun Sea Garden Otel tarafından gerçekleştirildiği uluslararası Musicorama Müzik Festivalinin bu yıl 4.'sü düzenleniyor. **30-31 Ekim 1-2 Kasım** tarihleri arasında gerçekleşecek olan **Musicorama '97** Müzik Festivali büyük bir ilgiyle izleniyor.

Bu yılın açılış konserini Fransa'dan Jazz Tap Family yapıyor. Standart jazz müziği yapan gruba Sandra Combella Trap dansıyla eşlik ediyor. Festivalin ikinci günü, Haydn Konservatuarından aldıkları eğitimle kendilerine özel bir yer edinen ve 1995 Uluslararası Brahms Oda Müziği yarışmasında 2.'lik ödülü kazanan Joseph Haydn Trio ile başlıyor.

Aynı gün festivalin ikinci konserini, son yıllarda yurt dışında ve yurt içinde adından oldukça fazla sözettiren ve son albümü On The Bosphorus albümüyle büyük ilgi toplayan Önder Focan grubuyla gerçekleştiriyor. Önder Focan Group'ta yer alan

sanatçılar ise Almanya'nın ve Amerika'nın önde gelen sanatçılarından olan Mack Goldsbury (ts), Stefan Weeke (ab), Ernst Bier (d).

Festivaldeki diğer klasik müzik grubu The New Haydn String Quartet, Budapeşte'den yaylı sazlar dörtlüsü.

Musicorama '97 Bodrum'da ilk kez, Latin jazz'ın büyük ustası Alfredo Rodrigez 5 kişilik Kübalı grubuyla yer alıyor.

Festivalin kapanış konserini ise özellikle yurtiçi festivallerde sürekli yer alan ve geçen yıl da Musicorama'ya katılan piyanistimiz Kerem Görsev gerçekleştirecek. Kerem Görsev'e davulda Can Kozlu, kontrabasta Eric Revis eşlik ediyorlar.

Ayrıca festivalin sürdüğü 4 gün boyunca Tunal Ötenel, İmer Demirer, Ayşe Gencer, Kürşat And jazz severlerle birlikte olacaklar.

Yurtdışında tanıtımının Haziran ayından beri sürdüğü festivale ilginin büyük olacağı söyleniyor.

buraya kadar...

RADIOPHONE
dünyada ilk ve tek

GSM + Radyo teyp + Araç kiti birlikte tek cihazda RADIOPHONE'da.

Oto müzik sistemlerinde elinizi direksiyondan ayırmadan müzik dinleyeceğiniz, GSM telefon ile konuşacağınız yeni bir dönem başlıyor. Üstelik aracınızın orjinal yapısını bozmadan.

sita

TURKCELL
0 532 Kesintisiz
iletişim kaynağı

BLAUPUNKT
Bosch Grubu

Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Mersin...

8. Efes Pilsen Blues Festivali

Eddie Kirkland & the Energy Band, Nappy Brown & the Electric City Band, Allison King ve İstanbul Blues Kumpanyası'nın katılacağı festivalin mekanları Ankara, İstanbul, İzmir, Mersin Hilton ve Antalya Sheraton Otelleri.

Eddie Kirkland

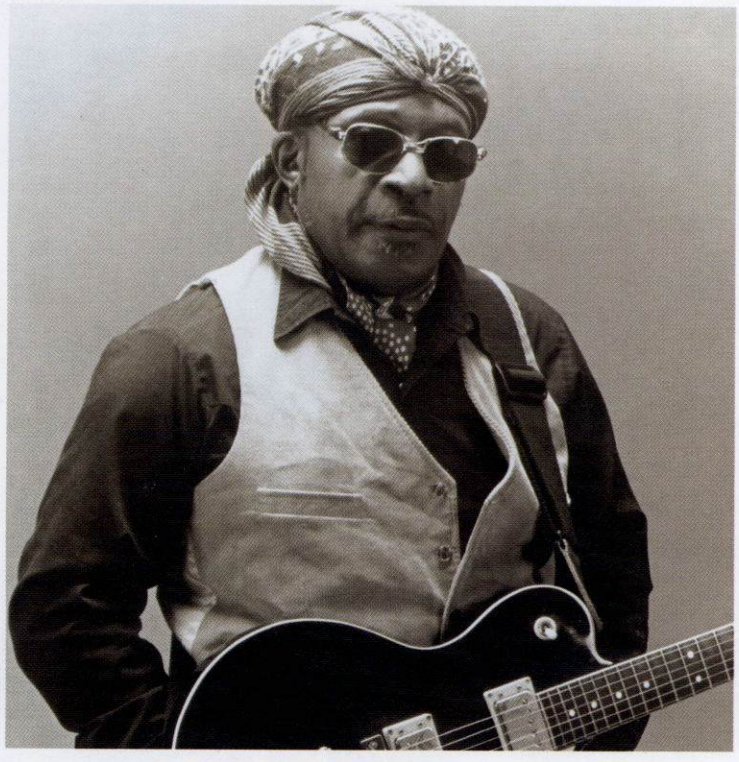

Eddie Kirkland'in yaşamı 1928' de Jamaica'da başlıyor. Pamuk tarlalarında çalışırken kasabaya gelen bir show grubunun arabasıyla gizlice kaçan Kirkland savaş sonrası blues'cularının en önemlilerinden biri oldu. Eddie Kirkland'in hayatındaki dönüm noktası 1948'de John Lee Hooker ile tanışmasıdır. Beraberlikleri 5 yıl sürdü ve bu süre boyunca blues tarihine geçen birçok kayıt yaptılar. Bu dönemde Muddy Waters, Little Walter ve Jimmy Rogers ile çalışmaları oldu ve gitar stili birçok gitaristin üstünde güçlü bir etkiye sahipti. 1962'de Eddie, blues tarihinin en önemli kayıtlarından birini yaptı. 1987'de Fantasy Records tarafından tekrar çıkarılan **'It's The Blues Man'** koleksiyoncuların ençok rağbet ettikleri albümlerden biri haline geliverdi. 60'ların sonuna kadar dönem dönem John Lee Hooker ile kayıt çalışmalarında bulundu, ancak bu yıllarda en önemli çalışmaları Stax Records adına yaptığı albüm çalışması ve Otis Redding'le yaptığı 3 yıllık turne oldu. 70'lerin başından itibaren kendi liderliğinde çalışmalara başladı ve o günden sonra da liderliği elinden hiç bırakmadı.

Eddie Kirkland 70'ler ve 80'lerde kritikler tarafından çok beğenilen bir dizi albüm çıkartmasına rağmen, doğru zamanda doğru plak şirketiyle çalışmaması nedenleriyle ticari piyasanın nimetlerinden yeterince faydalanamadı. Herkesin ümit edebileceği dolulukta bir kariyere sahip, iki kuşak blues ve soul'ün en iyisi olarak saygı duyulan, funk, rock ve country blues'a kolaylıkla hakim olabilecek bir yeteneğe sahip olan sanatçı sonunda ve tadacağı her başarının kendi çabasının ürünü olması gerektiğine ve bunun en doğru şeklinin ise müziği dinleyiciye konserler ve turnelerle ulaştırmak olduğuna karar verdi.

Bugün sanatçı sonunda olmak istediği yerde ve her yılının yaklaşık kırksekiz haftasının dolu olduğu bir tur programına sahip.

FESTİVAL PROGRAMI

Ankara Hilton
7 Kasım 1997 19:30
8 Kasım 1997 19:30
9 Kasım 1997 19:30

İstanbul Hilton
12 Kasım 1997 19:30
13 Kasım 1997 19:30
14 Kasım 1997 19:30
15 Kasım 1997 14:00
15 Kasım 1997 19:30

İzmir Hilton
17 Kasım 1997 19:30
18 Kasım 1997 19:30
19 Kasım 1997 19:30

Antalya Sheraton
21 Kasım 1997 19:30
22 Kasım 1997 19:30

Mersin Hilton
24 Kasım 1997 19:30
25 Kasım 1997 19:30

Nappy Brown

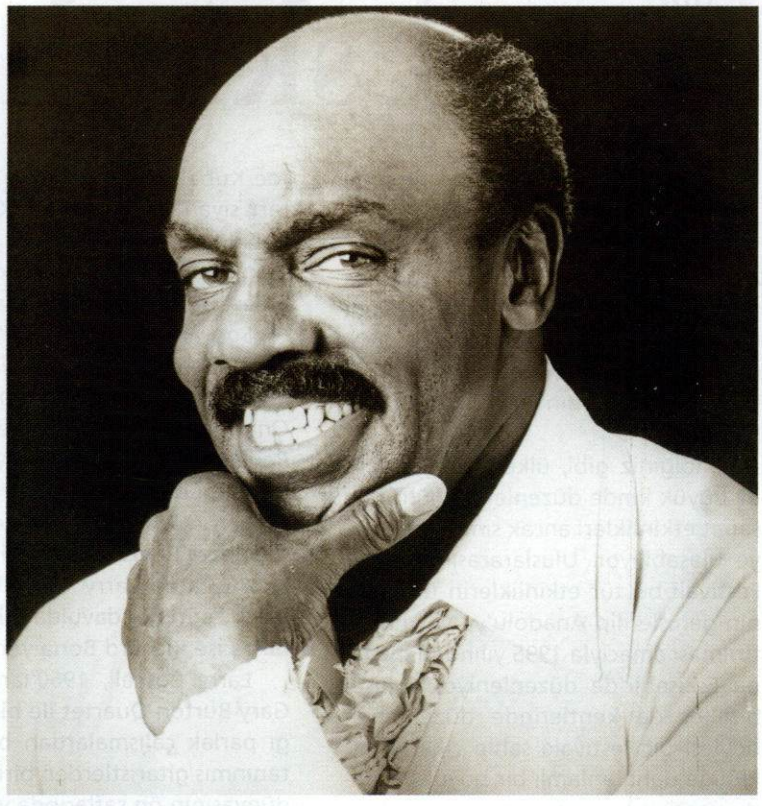

Kuzey Carolina, Charlotte, 12 Ekim 1929 doğumlu olan sanatçının gerçek ismi Napoleon Brown Culp. İlk müzik eğitimini çocukken kilisede almaya başlayan sanatçı gospel şarkıcılığı ile devam eden profesyonel yaşama geçtiğinde henüz 20'li yaşlarındaydı. 1954'den 1958'e kadar Kuzey Amerika'da '**1 Numaralı Erkek Vokalist**' olarak anıldı çeşitli turneler yaptı. Bu turneler sırasında Little Walter, Bo Didley, Muddy Water, Sarah Vaughan, Big Joe, Jackie Wilson gibi isimlerle birlikte çalıştı. Ayrıca birlikte sahneye çıkıp kayıt yaptığı gruplar arasında ünlü Selah Jubilee Şarkıcıları ve Heavenly Lights Dörtlüsü de vardı. '**Lemon Squeezin**' '**Daddy**', '**Well Well Baby**' ve '**Don't Be Angry**' gibi birçok parçaya imza atmış olan sanatçı ençok 1957'deki '**Night Time is the Right Time**' adlı hit parçası ile tanındı.

Nappy 1960-70'li yıllarda kendi kurduğu Napoleon Brown ve Southern Sisters'ın yanısıra çeşitli gospel gruplarıyla müzik yaşamını sürdürdü.

Uzun, tercihli bir ayrılıktan sonra '**bağırıcı**', gospel etkileşimli ritm ve blues stiliyle şimdi soul müzik olarak adlandırdığımız türü doğuran Nappy Brown, *Real Blues Dergisi* (Şubat 97) tarafından 1996'nın '**En İyi Erkek Blues Vokalisti**' seçildi. Kasım 1996'da Ripete Records'tan çıkan son albümü Nappy Brown & Kip Anderson '**Best of Both Worlds**'. Albüm çıktığından beri birçok ödül kazandı ve her yerde çalınmanın keyfini sürüyor. '**Ses**' diye çağırılan, belki de muhteşem 1950'lerin, R&B zamanının en büyük vokalisti olan Nappy Brown, aynen kırk yıl önce olduğu gibi takdir edilebilmesi için mutlaka hissedilmesi gereken, çığır açan bir ses.

Allison B. King

1997, *ESP* okuyucularınca en sevilen solo sanatçı seçilen Allison B. King ülkesinin belki de en yoğun tempolu vokalisti.

Hem Amerikan Rock Ensemble, Rob Massongale Grubu, Scott Adair Dans Orkestrası, Dr.Brown's Code Blue Revue ile söylüyor hem de benliğinin diğer bir yanı gibi olan kendi dörtlüsü '**The Bitter Three**' ile olan çalışmalarını sürdürüyor.

Kariyeri süresince sahneyi Carmen McRae, Linda Ronstadt, Oleta Adams, Ben E. King ve Melva Houston gibi ünlülerle paylaşan sanatçı ilk CD kaydı için stüdyo çalışmalarını sürdürüyor.

Uluslararası Eskişehir Festivali

3 Yaşında

Zuhal Focan

Zeytinoğlu Eğitim, Bilim ve Kültür Vakfı tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenecek olan festival 11 Ekim Cumartesi günü şef Betin Güneş'in yönetimindeki Uluslararası Eskişehir Festival Orkestrası'nın açılış konseri ile başlıyor.

Bildiğiniz gibi, ülkemizin yalnızca üç büyük ilinde düzenlenen kültür ve sanat etkinlikleri ancak sınırlı bir kitleye ulaşabiliyor. Uluslararası Eskişehir Festivali bu tür etkinliklerin ufuklarının genişletilip Anadolu'ya yaygınlaştırılması amacıyla 1995 yılından bu yana Eskişehir'de düzenleniyor. Eskişehirli'ler de kentlerinde düzenlenen böylesi bir festivale sahip çıkarak etkinliğe daha anlamlı bir boyut kazandırıyor.

Her geçen yıl daha büyük katılım ve coşkuyla gerçekleşen bu genç festivalin uluslararası sanat ortamında adı anılan, köklü bir etkinliğe dönüşmesini diliyoruz.

Festival'in jazz, blues ve world music dallarında yerli jazz'cıları temsilen iki grup var. Bunlardan ilki, bu yılın tüm festivallerinde boy gösteren Acid Trippin. Klavyeli çalgılarda Ali Perret, tenor ve soprano saksofonlarda Yahya Dai, gitarda Ercüment Ateş ve Sarp Maden, bas gitarda Raci Pişmişoğlu, davulda Erdinç Özbey, vurmalı çalgılarda Murat Özbey'den oluşuyor. Acid müziğin ülkemizdeki tek temsilcisi olan grubun müziğinde kozmik dünya ve müzik algısının önemli etkisi görülüyor. Konser 12 Ekim'de Anadolu Üniversitesi Kapalı Spor Salonunda saat 21:15'te başlıyor.

14 Ekim Salı günü Kapalı Spor salonu bu kez bir blues grubunu ağırlıyor. Smokin' Joe Kubek Band ve B'Nois King. Smokin' Joe Kubek gitarda, B'Nois King gitar ve vokallerde, C. Sholby Konnord basda, James Pendilton'un davullarda yer aldığı grup **'Texas Blues'** geleneğindendir. Amerika'da konser vermedik yer bırakmayan grubun beyaz gitarcısı Smokin' Joe Kubek ateşli ve yakıcı elektrik gitarı, siyah vokalist B'Nois King'in ustalığı ile birleşince içinde rock, funk, swing ve jazz'ın da bulunduğu **'Texas Blues'** başka lezzetler kazanıyor.

Son anda *Jazz Dergisi*'nin faksına bir haber ulaştı. *'Yellowjackets THY ile uçmak istemediğinden gelemiyor. Onun yerine Larry Coryell's* ***'Spaces Revisited'*** *geliyor.'* Sevineyim mi üzüleyim mi bilemedim.

Larry Coryell Eskişehir'e son projesi **'Spaces Revisited'**ı getiriyor. Bu projede gitarda Larry Coryell'den başka Bireli Lagrene, davulda Billy Cobham, basta ise Richard Bona yer alıyor.

Larry Coryell, 1960'ların sonunda Gary Burton Quartet ile birlikte yaptığı parlak çalışmalardan bu yana, en tanınmış gitaristlerden biri olarak jazz dünyasının ön saflarında yer almakta.

2 Nisan 1943'de Galveston, Teksas'da doğan Coryell, gitarist olarak ilk kez 1958'de, klaviyeci Michael Mandel ile birlikte kurduğu rock'n roll grubunda çaldı. 1965 yılında New York'a taşınan Coryell önce efsanevi gitarist Gabor Szabo ile birlikte, sonra da onun yerine geçerek Chico Hamilton'un grubunda çaldı. 1966'da Kızılderili tenor saksofoncu Jim Pepper ile birlikte Free Sprits grubunu kuran Coryell, Gary Burton ile turnelere çıktı (1967-68) ve Herbie Mann'in Memphis Underground (1968) adlı albümünde çaldı.

Başarılı yorumlarının yanısıra yetenekli bir besteci de olan Coryell, uzun kariyeri boyunca aralarında Philip Catherine, John McLaughlin, Al DiMeola ve Paco de Lucia'nın da bulunduğu seçkin sanatçılarla kayıt ve çalışmalar yaptı.

Eskişehir'e gelecek olan bu proje, Larry Coryell'in 70'lerde iki gitar (John McLaughlin) piyano (Chick Corea) ve davul (Billy Cobham) formatındaki bir ekiple kaydettiği Spaces adlı çalışmasının son dönemde Bireli Lagrene, Richard Bona ile kaydedilmiş yeni yorumu. Avrupa gitar ekolünün önemli ismi Bireli Lagrene bu kez bu projede yer alıyor. Bu konser son dönemlerin izlenmesi gereken en önemli etkinliklerinden birisi olacak.

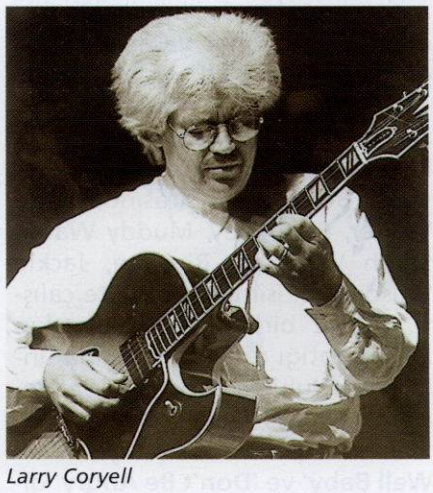

Arto Tulima

Larry Coryell

17 Ekim Cuma günü Aydın Esen's Transfusion festivalde yer alıyor. Aydın Esen jazz'ın sınırlarını zorlayan bir piyanist, modern bir filozof. Bugünlerde konserler dışında yeni CD kaydının hazırlıkları ile de uğraşıyor.

Transfusion Aydın Esen'in eski grubudur ve davulda dünyanın en iyi davulcuları arasında adı geçen Bob Moses çalar. New Yorklu'dur. Her tür müziği dinleyerek ve çalarak büyümüştür. **'Drumming Birds'** adlı vurmalılar topluluğunun başında olduğu gibi, New England Konservatuarında da dersler vermektedir.

Grubun bascısı Kai Eckhartd Almanya doğumlu. Annesi Alman, babası Liberyalı olan Eckhartd'ın çocukluğu da Almanya ile Batı Afrika arasında geçti. 15 yaşında bas çalmaya başladı ve eğitimine Berklee'de devam etti. Halen San Francisco'da yaşıyor ve **'Three of Worlds'** adlı bir grubu var.

DİSKOGRAFİ

- *Lady Coryell ('69)*
- *Larry Coryell & Eleventh House At Montreux*
- *Spaces ('70)*
- *Essential ('75)*
- *Standing Ovation ('89)*
- *Twelve Frets To One Octave ('91)*
- *Live From Bahia ('92)*
- *Bolero ('93)*
- *Dragon Gate*
- *Fallen Angel ('93)*
- *I'll Be Over You ('94)*
- *Miroslav Vitous Quartet*
- *Planet End*
- *Sketches Of Coryell ('96)*
- *Spaces Revisited ('97)*

THE NEW Q SERIES FROM KEF

Clearly better.

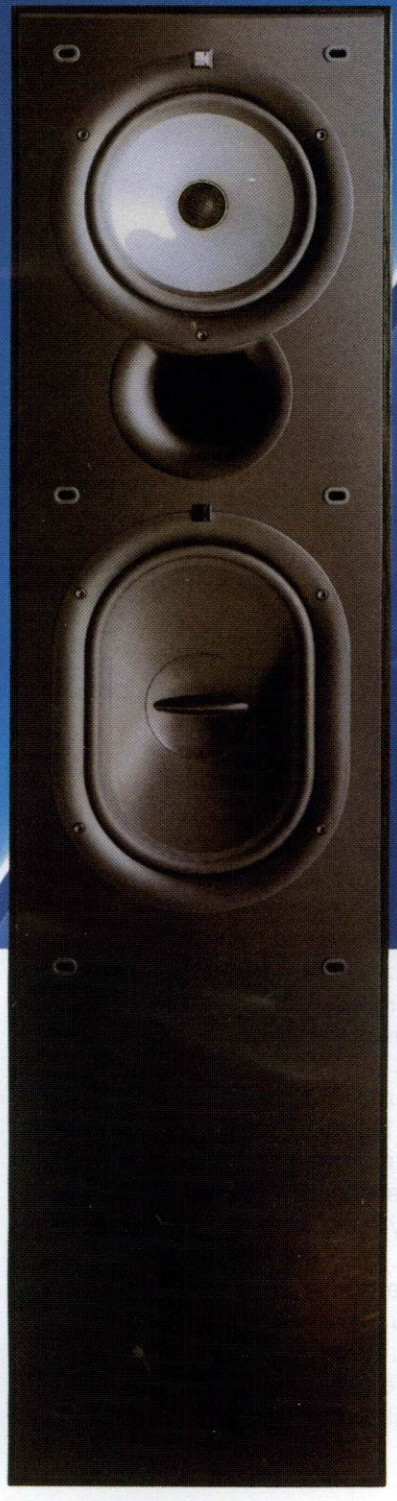

When one of the best loudspeaker engineering teams in the world advances its state-of-the-art technology, you'd expect the result to outperform the competition.

It does.

KEF's new Q Series, with its distinctive clear cone Uni-Q® drivers, delivers a more precise stereo image, over a wider listening area, than any conventional loudspeaker can. This latest advance in KEF's patented technology delivers even smoother midrange response and clarity that's simply stunning.

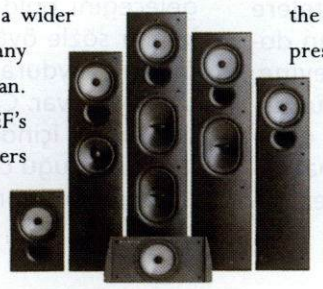

From bookshelf to 3-way floorstander, the entire range is magnetically shielded for Home Theatre use. And because aesthetics are integral to good design, the two largest models incorporate KEF's new 'racetrack' bass unit. With the performance of an 8 inch driver in the space of a 6 inch, it preserves the slim, elegant Q Series design.

With the new Q Series, the competition have been decisively outclassed.

The difference is clear.

Q SERIES

KEF

The experience of sound

NEFAN **İSTANBUL:** VEFABEY SOK. NO:26 YEŞİL APT. BLOK A D.5 ESENTEPE TEL: 0212 288 41 39 **ANKARA:** BÜLTEN SOK. NO: 62/3 KAVAKLIDERE TEL: 0312 426 18 42 **YETKİLİ SATICILAR:** ESEN ELEKTRONİK: İMÇ İSTANBUL TEL: 0212 520 86 86 ŞENER ELEKTRONİK ANTALYA TEL: 0242 248 80 60 BOR MÜZİK İZMİR TEL: 0232 446 52 54 SİGMA ANKARA TEL: 0312 446 21 69 MATRIKS ERENKÖY TEL: 0216 385 59 39 ONDÖRT BEŞİKTAŞ TEL: 0212 236 26 16

Wynton Marsalis

İlhan Mimaroğlu

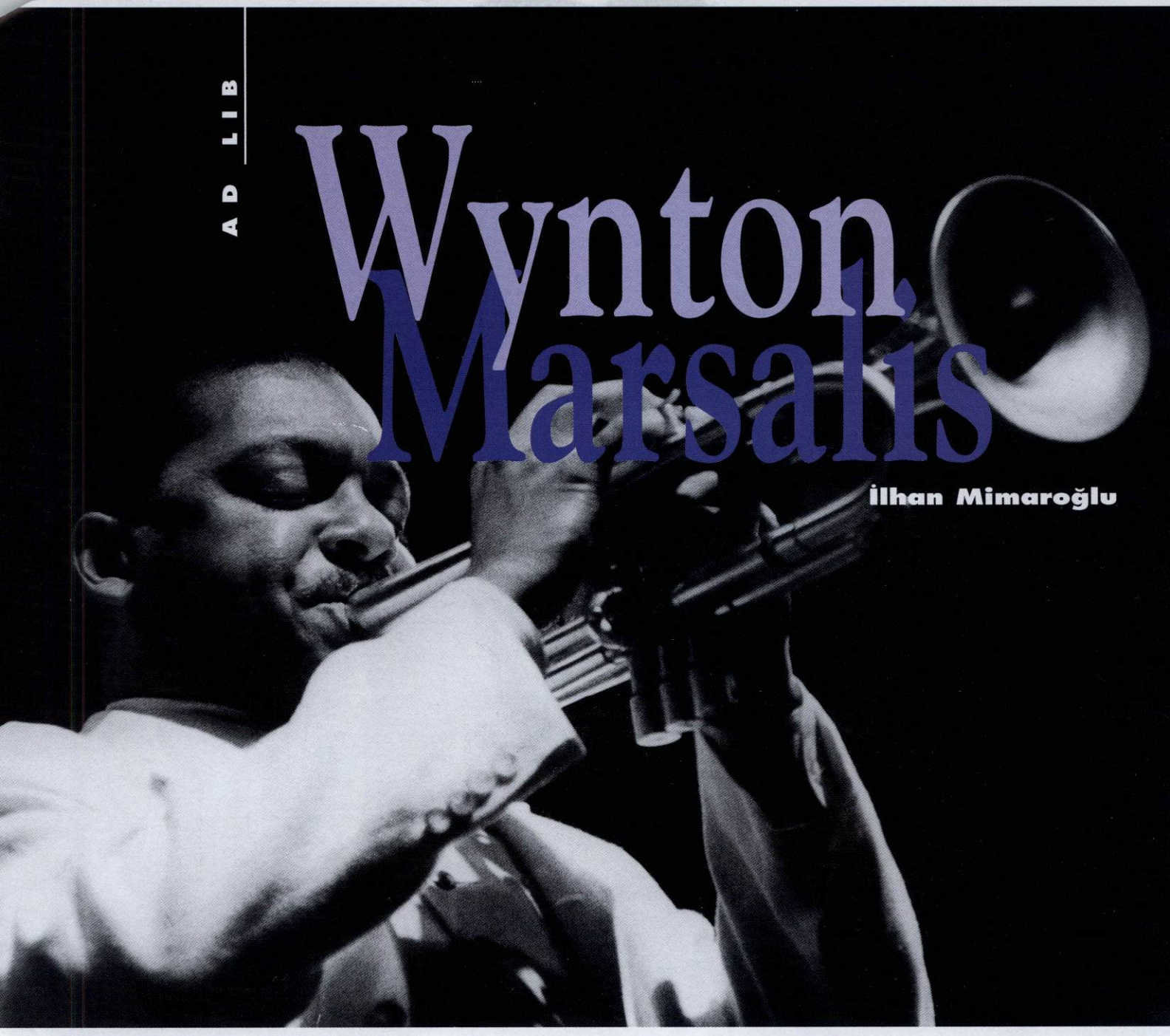

Postada kredi kartı faturası. Zarfın içinden Wynton Marsalis'in fotoğrafı çıktı. Reklam. İyi sattırıyor kendini. Reklamlar da kendini sattırabilenlerden yararlanarak yapıldığına göre Cazda köşeyi dönmek kolay değil. Wynton Marsalis köşeyi dönmekle kalmadı, baş köşeye yerleşti hem de. Sanat tapınağının caz başpapazı oldu. Lincoln Center'de caz diye olup bitenler onun denetiminde.

Caz saygınlaştı artık. Sanat tanınaklarına girdi, üniversitelere girdi. Amerika'nın batısından doğusuna, güneyinden kuzeyine, 'bir denizinden ışıldayan öbür denizine' sanatların mezarlığı olduğunu, üniversitelerin ve 'sanat tapınağı' denen yerlerin o mezarlığın türbeleri olduğunu kaç kez yazdım, kaç kez söyledim orada burada. Genelevlerdeki, gangsterlerin işlettiği barlardaki eski yıllarından bu yana caz, yüksele yüksele, türbelere, tapınaklara girdi. Genelev ve gangster barı yıllarında caz yaşıyordu. Oralardan ayrıldıktan sonra da. Oysa bugün?

Gene kendimden bir alıntı: 'Bugün cazda 'büyük adam', önemi boyutlar dışı abartılan Wynton Marsalis. 'Cazı köküne götürüp geleceğini bulduruyor' gibi çelişkili bir sözle övülen Marsalis'in, o övgüyü uyduranın düşünmediği bir görevi var. Cazı köküne götürme çabası içinde kazdığı topraklarda bulduğu cesetleri mumyalamak gibi bir görev'.

Kötü bir mumyacı öyleyse Marsalis. Eline geçirdiği cesetleri tahnit etmeyi bile doğru dürüst beceremiyor. Yarı kokmuş cesetler çıkarıyor ortaya.

Benzetme pek de yerinde sayılmaz. Ceset değil onlar. Yaşayan ölüler bile değil. Canlı hepsi. Ölümsüz yaratıklar ('yaratılar' demeli). Başka yerde yaşayanı mumyalanmış ölü gibi gösteriyor Marsalis. Neresi o başka yer? Plaklar. Yaratıldıkları gündeki gibi dipdiri, plaklarda yaşıyor o yaratılar.

Öyleyse, kötü bir mumyacı yerine, kötü bir sahtekar diyelim Marsalis'e.

Bu benzetme de pek yerinde değil. Resim sahtekarlarını göz önünde tutalım. Bugün piyasa ünlü resimlerin sahteleriyle dolu. Usta

sahtekarların elinden çıkmış bunlar. Uzmanlar bile kolay ayıramıyorlar gerçeğini sahtesinden. Bir caz yapıtının aslı hangisi? Plakta yer almış olanı. Benzetmenin pek de yerinde olmayışı, plakta yer almış o yapıtın plak olması nedeniyle. Bir resmin çoğaltılmış baskısı sahte değilse de, o resmin aslını görmeniz için müzeye, ya da bir koleksiyoncunun evine gidip bakmanız gerekir. Oysa bir caz yapıtının aslı, çoğaltılmış plaktaki neyse odur. Aslı plakta olan o caz yapıtını gidip sanat tapınağında, ya da sanat tapınağı sayılmayan bir başka yerde, yaşıyorsa o yapıtı yaratanın kendisinden, yoksa başkasından, yeniden yaratılırken dinlediğinizde, bir sahtekarlıkla karşılaşmış olursunuz. Marsalis bunu bile bile sahtekarlığa başvuruyor. Hem de yaptığı işin sahte olduğunun açığa vurulması için uzman gerektirmeyen bir sahtekarlığa.

'Bu akşam televizyonda, Lincoln Center'den, Avery Fisher Hall'dan yapılacak yayında Duke Ellington çaldıracak Wynton Marsalis. Aman kaçırma' dediler. Kaçırmadımsa da kaçıracaktım dinleyeceğimi dinlerken. Açtığımda televizyonu, program başlamıştı. Bir parçadan öbürüne geçmek üzereydiler. Az sonra, Ellington'un 'Second Line' adlı parçasını çalmaya başladılar. 'New Orleans Suite'in bir bölümüdür bu parça.

1970 yılıydı. O sıralarda Duke Ellington müziklerinin ses çekimlerini kendi girişimleriyle yapar, sonradan plak şirketleriyle anlaşmalara girerdi. 'New Orleans Suite'i Atlantic şirketine satmıştı. Plağın hazırlanması işi bana verildi. Bütün süiti, bu ara 'Second Line'ı, birçok kez dinledim. Nasıl çalınması gerektiğini biliyorum. Bu bakıma uzman sayılırsam da o parçanın aslını tanımak için plağı dinlemek yeter. Nasıl mı çalıyorlardı Wynton Marsalis ve orkestrasındaki çalgıcılar 'Second Line'ı? Tümceleme bozuk, yanlış notalar gırla, çalgı dengeleri derme, çatma.

Kısacası, dökülüyorlardı. Sanat tapınağında Duke Ellington'a böylesine entipüften bir yer verilmişti işte!.

Wynton Marsalis besteci hem de. Bir bestesine Pulitzer ödülü verildi bir de. Yıl yıl üstüne Pulitzer ödülleri en kötü bestelere verilir. Bu ara Charles Ives gibi bir büyük bestecinin başyapıtları dururken en kötü (belki de tek kötü) yapıtı Üçüncü Senfoni'ye Pulitzer verilmişti. Başka alanlardaki uğraşların ürünlerine de Pulitzer verilir. Fotoğraf alanından bir örnek vereyim Pulitzer'lerin nelere, kimlere yaraşık görüldüğüne. Amatör bir fotoğrafçı. Doğru dürüst fotoğraf çekmeyi beceremediği söylenir. Bir gün sokakta, elinde makinesi, gezerken, bakıyor bir yangın. İtfaiyecilerden birinin kucağında bir çocuk. Çeker resimlerini adam. Bir gazeteci gelir yanına. 'Bu fotoğrafı bize verin, basarız' der. Basarlar. Pulitzer kazanır o fotoğrafla amatör fotoğrafçı.

Şimdi de Wynton Marsalis. Amatör değil hiç olmazsa. Para kazanıyor. Çok para kazanıyor. İşini biliyor. Gözönünde olmayı, göze çarpmayı kurnazcasına biliyor. Pulitzer söz konusu olduğunda önemli olan, hangi göze çarptığı.

Ama Wynton Marsalis iyi bir trompetçi değil mi? Tekniği iyi, hem de çok iyi. Ya nasıl kullanıyor o tekniği? İyi teknikli trompetçi dolu. Bugünün trompette en büyük adamı sayıldığına göre, Louis Armstrong gibi, Armstrong'u izleyen Roy Eldridge gibi, daha da önemlisi Eldridge'i izleyen Dizzy Gillespie gibi, giderek (yalnız Ornette Coleman'ın piyanosuz dörtlülerindeki çalışıyla) Don Cherry gibi, çığır açan ya da öyle sayılması gereken büyük kişiliklerden biri olarak mı göreceğiz Wynton Marsalis'i? Çığır açmak bir yana, yakın ya da uzak yılların seçkin trompetçilerinin yanında mı bir yer vereceğiz ona? Bir Clifford Brown'ın, bir Freddie Hubbard'ın, bir Doc Chetham'ın, bilemediniz bir Harry James'in ya da bir Charlie Shavers'in? Ayıp olur gibi geliyor bana.

Öyleyse kiminle kıyaslayalım Wynton Marsalis'i? Sizi bilmem ama ben, geçenlerde sokakta, Columbus Circle'de çalıp gelenden geçenden para toplamaya çalışan, adını öğrenemediğim bir trompetçiyle kıyaslamak istiyorum. Wynton Marsalis'ten aşağı kalmıyordu o sokak trompetçisi.

Sokaktan başladım, sokakta kalayım. Sanat tapınağının, Lincoln Center'in yakınında, Juilliard'ın karşı köşesinde, Tower Records'un önündeki kaldırımda çalan zenciyle (bir kartonun üzerinde 'New York dünyanın sanat merkezidir' diye yazmış) kıyaslamam doğru olmaz. Çünkü ancak kötü bir Freddie Hubbard gibi çalıyor o sokak çalgıcısı.

Broadway'de yürüyorum. 47 ile 48'inci sokaklar arasındaki kaldırımda gene bir trompetçi. Onu kıyaslayabilirim. Sokata dilenmek yerine cazın büyük adamı sayılmanın ve büyük paralar kazanmanın yolunu tutmuş olsaydı belki beğenmezdim onu da. Şimdilik hiç de kötü çalmıyor. Tıpkı Wynton Marsalis gibi çalıyor hem de.

Ne de çok trompetçi var New York sokaklarında! Başka çalgıları çalanlar da. Kimsenin aldırdığı yok gibi. Wynton Marsalis sokakta çalmaya kalksa, polis yolları kapatır, trafiği durdurur. Ben de başka yola saparım. Durup da onu dinlemek istemem kalabalığın içinde.

Kalemimdeki kanı tüketmek üzereyim Wynton Marsalis diye diye. Yetti mi? Öyleyse unutmaya çalışayım onu şimdilik, biliyorsam da kendini unutturmayacağını. Bir de bakarım ki doktor faturasının ekinde de Wynton Marsalis.

Raftan bir plak çekip dinlemeye başlıyorum. Claudio Roditi çalıyor. İşte size soylu soplu, anlamlı anlatımlı bir trompetçi.

Var mı Wynton Marsalis dendiğinde Claudio Roditi'nin adını anan?

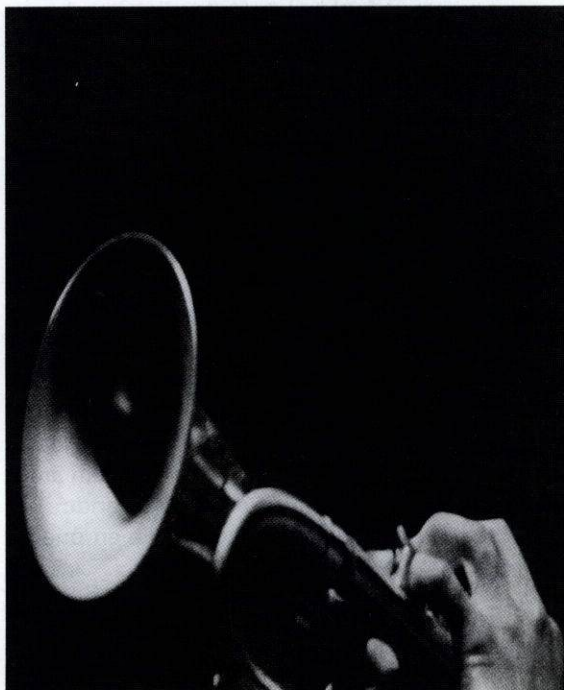

HI-FI

Nuance 845 veya Carpe Diem

Tunçel Gülsoy

Geçen sayımızda sizlere *Sterophile* dergisinden ve bu dergide yayınlanan dertli bir audiophile eşinin mektubundan bahsetmiştik.

Bu günkü konumuz gene bir dergi, bir mektup ve bir başka audiophile eşi. Gerçi bu sefer mektubu yazan eşini şikayet eden bir ev hanımı değil, tam tersine eşine minnetlerini sunan bir audiophile.

'Hayatta ne başarmak isterdin?'

Geçtiğimiz aylarda yayınlanan bir yazısında *'Sound Practices'* dergisi okurlarına hayatta en çok istediği şeyi elde etme sürecinin başlamasını işte böyle başladı diye anlatıyor Adnan Arduman. Bugün size söz konusu yazının ardındaki öyküyü anlatacağım.

Adnan Arduman biz tedavi kabul etmez audiophile hastalığına tutulmuş insanların kendilerini deli kabul etmeyen, tam tersine aynı insanlar ile beraber oldukları için normal hissettikleri İstanbul Hi Fi Kulübünün hem kurucu üyesi, hem geçmiş dönem başkanı olan dostumuzdur.

Sterophile audio dünyasının en sofistike ve üst düzey dergilerinden biridir ve kulübümüzün çoğu üyesi tarafından büyük bir ilgi ile okunur (İlle de tam olarak anlaşılır demiyorum). Ama beterin beteri vardır. Bazı insanlar başkalarını takip etmezler, kendi yollarını yaratırlar. İşte yukarıda bahsi geçen *Sound Practices* bu insanların dergisidir ve Audiophile aleminin en uç noktalarını oluşturan insanlar bu dergiye yazar ve kendileri gibi yazanları okurlar. Derginin kapağında *'The Audio Experimenters Journal'* yazar. Burada vizyon sahibi meraklıların audio deneyleri tüm meraklılar ile paylaşılır. İşte bu dergide bizim ülkemizden bir insanın, Adnan Arduman'ın kendi tasarımı olan amplifikatörünün öyküsü yayınlandı.

Öykümüzün üçüncü ve en önemli kahramanına geliyorum. Eda Arduman Adnan'ın eşidir. Hani eşi adamı rezil de eder vezir de derler ya, Eda terazinin vezir eden tarafına ağırlığını koymuş mükemmel bir audiophile eşidir. Onun sorduğu tek bir soru Adnan'ın hayatında en çok yapmak istediği şeyin yolunu açmıştır.

Tekrar dergiye ve onun 13 numaralı sayısında yayınlanan yazıya dönelim. Bakın Adnan neler diyor:

'İki sene önce eşim bana bu soruyu sorduğu zaman düşündüm. O zamanlar 41 yaşında idim. Makina Muhendisliği eğitimi almış, Carrier Air Conditioning Equipment satan bir şirket sahibi idim. Hem İstanbul Hi Fi kulübünün başkanı hem de lambalı amplifikatör sesine düşkün bir müzik severdim. Bu soruyu ilk kez duyuyormuşum gibi (belki de gerçekten ilk defa duyuyordum) beni sarstı. Ona su cevabı verdim: Kendi lambali amplifikatörümü tasarlamak ve imal etmek isterdim, ancak bunu gerçekleştirmek için emeklilk günlerimi beklemem gerekiyor.'

Ancak Eda meslekten gelen bir terapist (klinik piskolog) olarak ona yani Adnan'a herşeyi başlatan şu sözleri söyler:

'Neden hemen gerçekleştirmeye başlamıyorsun? Şimdi.'

'Dead Poets Society' filiminde Robin Williams öğrencilerine eski mezunların fotoğraflarını gösterirken kulaklarına fısıldar, ***'Carpe Diem'***, latince bir sözdür bu, yani, zamanı yakala. Ve Adnan için Stefan Zweig'in tabiri ile **'Yıldızın Parladığı An'** bu sorunun sorulduğu andır.

Önce yakın çevresinden kendisine yardımcı olabilecek dostlarını tesbit eder. Kendisi Makina Mühendisi olmakla beraber amplifikatör dünyası daha çok elektrik mühendisliğinin ağırlık alanıdır. Mermer speaker yapan bir arkadaşından bu proje için gerektiği kadar elektronik öğrenir. Gene onun önerisi ile bir tanesi yazımızda bahsi geçen iki ayrı dergiye abone olur, bunlar *'Glass Audio'* ve *'Sound Practices'*dir. Bunların geçmiş sayıları da alınır, okunur, üzerinde düşünülür. Bir noktada mesleği icabı iyi bildiği air condition soğutma eğrileri ile lambalı amplifikatörlerin yük eğrileri arasında benzerlikler olduğunu keşfedince amplifikatörlerin çalısma prensiplerini de yavaş yavaş anlamaya başlar. Ancak anlamak ve bilmek bazen başka mutsuzlukların başlangıcı da olabilir. Lambalı amplifikatörlerin **'Single Ended'** ve **'Push Pull'** tabir edilen iki ayrı yaklaşımla gerçekleştirilebileceğini öğrenir.

Şimdi bazı meraklı okuyucularınların ampliyi anladık da **'Single Ended'**i nereden çıktı diye sorabileceklerini biliyorum. Efendim bu derin bir mevzudur, tekniktir, sevgili dergimiz *Stereophile* bu konuyu tam üç sayı süren bir dizide anlatmıştır ve yine de bir çok insan başta ben olmak üzere pek anlamamıştır. Ama yine de sizlere bir fikir vereyim. **'Single Ended'** denen yaklaşımda ses sinyali bölünmeden ve tek bir hat üzerinde speaker'lara gider. **'Push Pull'** da ise sinyal bölünür, ayrı hatlardan gider ve sonra tekrar bir şekilde buluşur. Peki ne olacak demeyin, ama kısaca belirtirsek **'Single Ended'**de sesler daha doğal, yumuşak ama zayıf olur, özellikle orta sesler adeta sihirli çıkar. **'Push Pull'**da ise ses daha az doğal ama güçlü olur (Uzman kardeşim Osman Tümay'ın hoşgörüsü ile).

Aslında Adnan'ın esas derdi evdeki **'Push Pull'** tip Audio Research marka amplisinin sesininden daha güzel bir sese erişmek, olayın esas çıkış noktası da bu.

Ancak bir başka şeyi de biliyor. Böyle bir aşama ancak **'maliyeti ne olursa olsun'** bir anlayış ile mümkün. Tasarım 845 olarak anılan amplifikatör lambası çerçevesinde kuruluyor. Bu lamba aslen Çin malı, markası falan da yok. Zamanında General Elect-

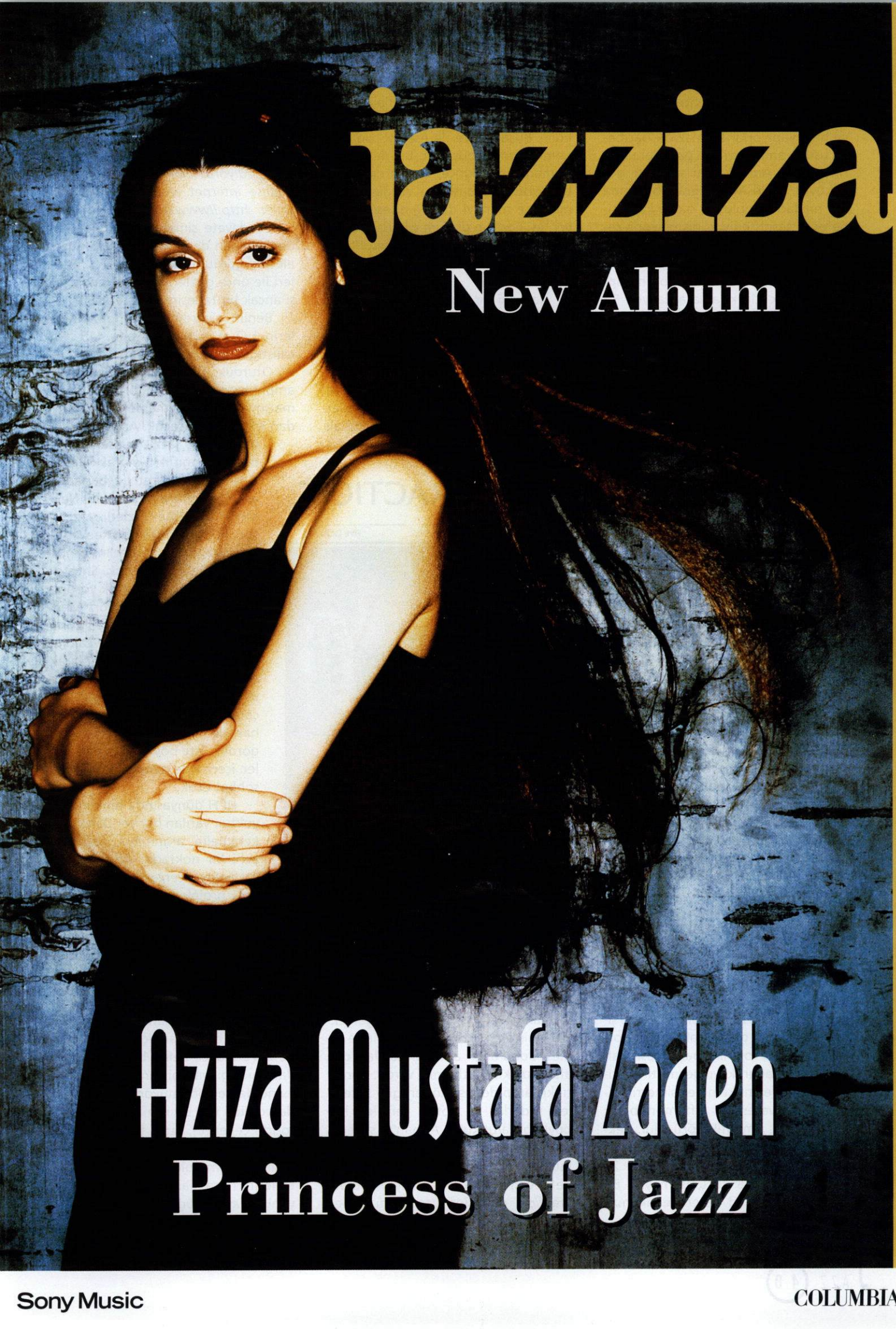
jazziza
New Album
Aziza Mustafa Zadeh
Princess of Jazz
Sony Music
COLUMBIA

ric imal etmiş ama elektronik gelişince terkedilmiş, Çinliler onlardan almış ve hâlâ yapıyorlar ama azıcık hacıbaba usulü, ama işin içine pazarlama girince gene Amerikalılar sahnede gözüküyor. **'Gold Aero'** denen bir firma Çin mallarını topluyor, ölçüp kalitesine göre tasnif ediyor, distorsyona sebeb olabilecek olanlarını atıp malın kremasını da meraklı audiophile'lere veriyor. Adnan tasarımı ve ön hesaplari yapmak için kitaplara dalıyor. Bu kitapların en önemlisi **'The Tube Preamp Cookbook'** isimli bir tanesi, yani bir çeşit lambalı ampli pişirme kitabı. Adamdaki meraka bakın ve Çetin Altan üstadın kulaklarını çınlatın. Burdan elektrik devrelerinde kullanacağı filtreleri öğreniyor. Öğrendiklerini ve tasarımını çeşitli kişiler ve kitaplara başvurarak geliştiriyor. Daha sonra **'purist'**, yani **'en saf'** anlayışını sürdürerek amplifikatörün parçalarını sipariş veriyor. Adnan vazgeçmesi ihtimalini yoketmek için en pahalı olan amplifikator parçalarını ilk sipariş olarak verir. Bunlar Japon malı TANGO x-10S OPT çıkış trafolarıdır ve fiyatını sormak bile cesaret ister. Sonra Gold Aero lambalar, ve diğer parçalar gelir. Herşeyin mümkün olan en iyisi alınır. Mesela iç kablolarda KIMBER firmasının yüzde 99.9999 saflıkta gümüş linear kristal tipi kullanılır. Siparişler tek tek gelip de toplanınca kağıt üzerinde fevkalede gözüken şeyleri gerçekleştirme aşaması başlar. Ama bu göründüğünden de zor bir iştir. Adnan bir kaç gün meditasyona dalıp bu konuya eğilir, sonra tüm malzemeyi alıp iş yerine götürmeye ve teknik ekibinden destek almıya karar verir. Şasiler alüminyum profilden yapılır. Tüm ayrıntılara sonuna kadar dikkat edilen bir çalışma gerçekleşir.

Sonunda iki adet monoblock ve simetrik çalışan güç amplifikatörü ortaya çıkar. Projenin başlamasından bitmesine kadar iki yıl geçmiştir. Netice fevkalade mükemmel simetrik sinus eğrisi veren bir çift monoblock lambalı güç amplifikatörü olur. Teknik değer olarak 8 ohm empedans da 25 watt veren bu sistemi sakın 25 watt'a bakıp da küçümsemeyin. Bu güç single ended sistemde aklınıza gelebilecek birçok speaker'i uçurur.

Adnan için müziğe duygu ve hayata anlam veren şey ayrıntılardır, hani ne demişler, 'Tanrı ayrıntılarda gizlidir'. Bu düşünce ile eserine Nuance adını vermeyi düşünür. Bir de model numarası gerekince, tüm projeyi tek bir sorusu ile başlatan ve gerçekleşmesinde manevi desteğini esirgemeyen eşi Eda'nın doğum yılından ilham alarak 65'i seçer. Kısacası amplifikatörlerimiz Nuance Op. 65 olarak vaftiz olurlar.

Haticeyi bırakıp neticeye de bakılınca emeklerin boşa gitmediği belli olur. Adnan'ın Hi Fi dostları gerekli dinleme testlerini seve seve yaparlar. Neticeler fevkalade tatmin edici olur. İpek gibi yumuşacık, dopdolu orta sesler, sertlikten uzak detaylı tiz sesler ve transistörlü veya Push Pull lambalı amplifikatörlerin en üst kademelerindekiler kadar olmasa da oldukça iyi ve kontrollu bas sesler. Adnan bu şekilde **'zaman yakalamış'** ve rüyasını gerçekleştirmiş olur. Bizim Hi Fi aleminde James Bond'daki altınparmak'lar gibi altın kulaklı dostlarımız vardır. Bunlar tıpkı şarap degüstatörleri gibi sistemleri tadarlar ve notlar veririler. İşte böyle bir altınkulak Adnan'ın sistemini dinler ve o güne kadar işittiği en müzikal amplifikatör olduğuna şehadet eder, ayrıca bu hikayeyi *Sound Practices* dergisine yazmasını söyler. Adnan bu tavsiyeye uyar, ve yazısı yayınlanır. Bu yazının son kısmında şöyle der: *'Yazık, sizlere sadece hikayeyi aktarabiliyorum, ama aynısını amplifikatörümün sesi için yapamıyorum. Ancak dinlemek istiyen herkesi evime davet ediyorum. Eve gelemeyenler hiç değilse internet web sayfamıza gelsinler. http://www.iHiFi.org'*

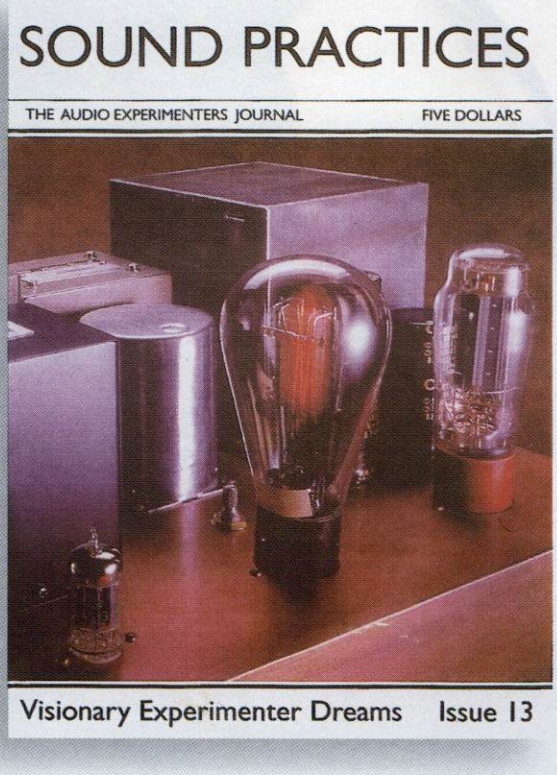

Bu davete şimdiye kadar icap edenlere ben de katıldım ve bu güzel aletleri gördüm. Her biri 60 kg cüsseleri ile önce gözleri etkiliyorlar. İki kişi ancak bir tanesini kaldırabiliyor.

Benim ziyaretimde amplifikatörlerin 1 Ocak gününden beri 445 saat çalıştığını öğrendim.

Oturduk, dinledik ve **'ipek sesli'** amplifikatörleri tattık. Son tahlilde amacımız müzik dinlemek olduğundan iyi bir menü seçtik. Adnan'ın sevdiği müzik jazz'ı kapsamak ile beraber ağırlıklı olarak klasik. Önce Keith Jarret ile başladık, onu Cassandra Wilson'un New Moon Daughter'ı izledi. Jazz'ın son durağında Dianne Reeves'in The Grand Encounter'ını dinledik ve klasiklere geçtik. Shostokovich'i Bernard Haitnik yorumladı. Üç çeşit Vivaldi Dört Mevsim yorumu dinledik ve Nils Erik Sparf'in Barok keman ile çaldığı yorumu tercih ettik. Son olarak da Andreas Schiff bize 'Ah, Vous Diral-je, Maman' çaldı ve bir çocuk şarkısının Mozart'ın dehası ile nerelere varabileceğini gördük. İşte böylece geçen saatler içerisinde zaman zaman da sohbet ettik.

Hi Fi dünyasında mükemmel yoktur, varılan her yer daha mükemmelin aranmaya başladığı yeni bir noktadır. Adnan'ın da bu anlayış çerçevesinde tabi ki yeni projeleri var. Yeni Nuance 845 yapmayı düşünmüyor ama isteyen dostları olursa onlara yardım edecek.

Öncelikle Nuance 845'leri tamamlıyan bir pre amplifikatör projesini düşünüyor. Adı Fluence veya Stradiglassius olabilirmiş. Adnan için iş hiç bir zaman tek başına amaç olmamış. İş ona göre sadece belirli bir hayat standardını sağlayan bir araç. Bu yüzden evine de geç dönmüyor. Hi Fi dışında da hobileri var. Bir roman yazıyor, fotoğraf çekermiş, buna tekrar dönmeyi düşünüyor. Eşi Eda'yı ise kendi hayatında yapmış olduğu güç amplifikatörlerinin esas lambası gibi görüyor, yani hayatına güç ve enerji veren kişi. Bence bir erkeğin eşini en iyi görebileceği şekil bu.

R·Ö·P·

İlhan Mimaroğlu ile söyleşi...

Kapı zili ve Çiğnenmemiş sakızlar

Serdar Karabatı

– Sizce müzik nedir?

– *Kulağıma müzik gibi geliyor diye bir söz vardır. Müziğin hoşa gitmesi gerektiğini öne sürer bu söz. Oysa, hoşa gitmeye bağlandığında, müziğin tanımı öznelleşir. Benim hoşuma gitmeyen müziklere* 'bu müzik değil' *diyemem. Örneğin, kentsel ya da kırsal halk müziklerinin çoğundan hiç mi hiç hoşlanmam, ama bunların hepsini müzik diye tanırım.*

Müzikle gürültü arasında gözetilen karşıtlık da yanıltıcıdır ve gene öznel bir görüşe bağlıdır. Çalgıların tümünde ve insan sesinde, fizikteki tanımıyla, gürültü öğeleri vardır. Giderek, yalnız gürültüden yararlanarak da müzik yapılır.

Öyleyse müziği 'ses sanatı' *diye tanımlayalım. Çok geniş bir alanı kapsayan bir tanımsa da bu, ayrık sayılabilecek durumları unutmamalı. Çevremdeki rasgele sesleri, bu ara sokaktaki gürültüleri, müzik diye dinleyebilirim. Ne ki, böyle bir durumda da bir sanat bilinci işin içine girmiş olmuyor mu?*

Sırası düşmüşken neyin müzik olmadığını da belirteyim: Nota, kağıt üzerindeki nota, müzik değildir. Ancak seslendirildiğinde müzik olur.

– Müzikte '*deha*' var mıdır?

– 'Deha' *ve* 'dahi' *sözcüklerini duyduğumda, ayağı yerden kesilmiş, kafası Himalayaların üstündeki bulutlarda bir kişi gözümün önünde canlanıyor.*

İlgilenmediğim içindir belki, 'deha' *kavramı üzerinde düşünmedim. Ama, düşünmeye zorlanmış olduğum için, kendilerine* 'dahi' *denen kişilere, bu ara müziktekilere, bakarak,* 'deha'*nın, ayağı yerden kesilmiş ve kafası bulutlarda olmanın tam tersini; ayağını yere basan, apaçık gerçekleri gören ve söyleyen; hem de gördüğünü, söylediğini uygulama olanağını bulmuş ve o yolda büyük bir yetenek geliştirmiş kişileri nitelendirdiğini öne sürebilirim.*

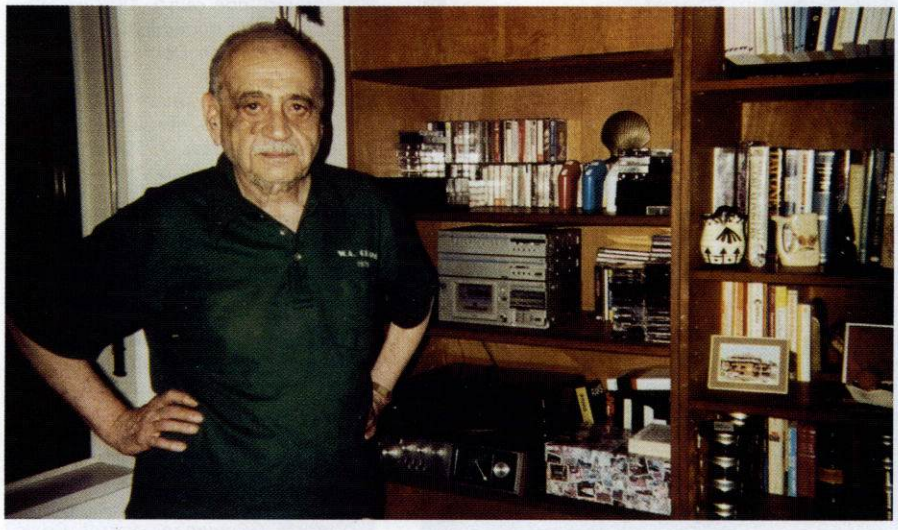

– Günümüzde müzikte '*yenilik*' nedir?

– *Batının sanat müziğinin birbirini izleyen yenilikleri günümüzde de gerçekleşmekte. Ne ki bugün yeni olan çoğunlukla gizli kalmakta; eskiye, tutuculuğa yönelik müzikler yeni sayılmaktadır. Müzik yaratıcılığının geçmişinde, hiç bir çağda, bugünkü gibi bir geriye yöneliş olmadı.*

– Değişik müzik türlerini belirleyen esin kaynakları farklı mıdır?

– *Esin kaynakları sayısızdır. Bu bakıma, yalnız değişik müzik türlerini değil, tek bir türdeki müziğin bile birçok esin kaynağı vardır. Bu çokluk içinde, değişik türlerdeki müzik yaratılarının ortak esin kaynakları olabilir.*

– Yapımcılık müzik yaratısında hangi anlam(lar)ı taşımaktadır?

■ *Müzik yaratıcılığının geçmişinde, hiç bir çağda, bugünkü gibi bir geriye yöneliş olmadı.*

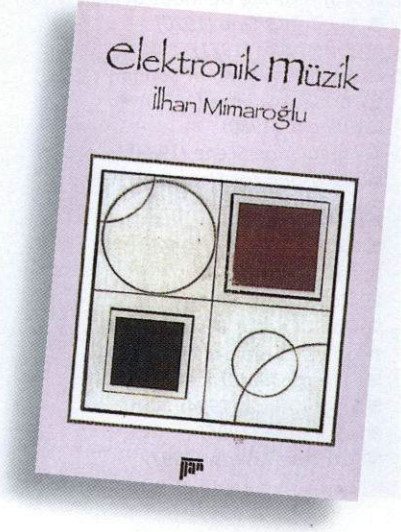

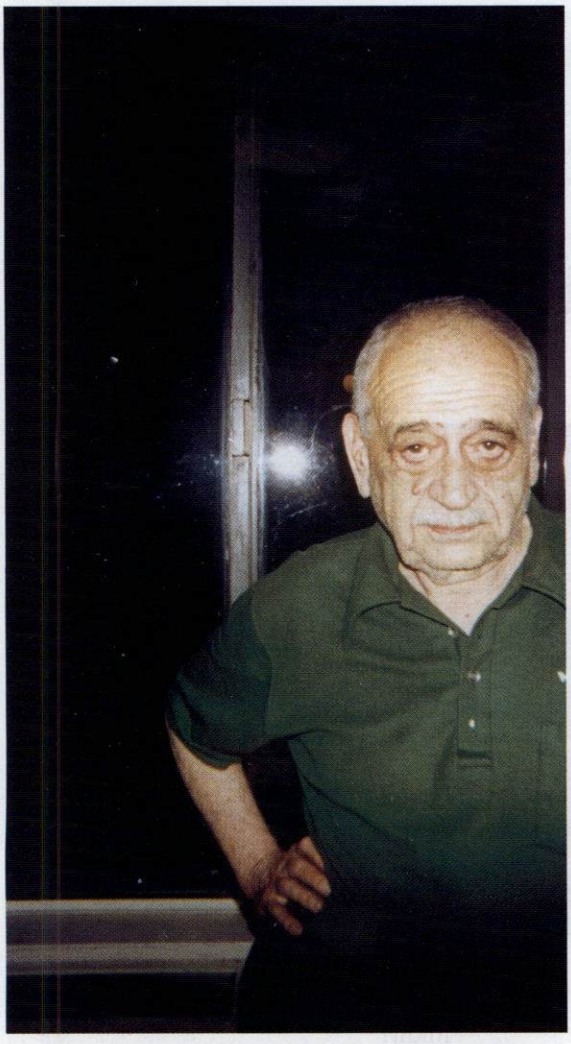

KISA ÖZGEÇMİŞİ

11 Mart 1926'da İstanbul'da doğdu. 1949'da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1955'te lisansüstü eğitim için New York'taki Columbia Üniversitesi'ne gitti. Burada, müzikoloji, müzik tarihi dersleri yanında, teyp bandıyla gerçekleştirilen müziğin öncülerinden Ussachevsky'den ve elektronik müziğin öncülerinden Varèse'den kompozisyon dersleri aldı. Türkiye'ye döndükten sonra bir süre Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü' nde çalıştı. 1957-61 arasında çeşitli dönemlerde, İstanbul Türk-Amerikan Derneği'nde konferanslar verdi. 1948-59 arasında Ulus, *1952-62 arasında da* Akis *dergisinde müzik eleştirileri yazdı. 1959'dan sonra yaşamının büyük bölümünü ABD' de geçirdi. Amerika'nın Sesi radyosunda müzik, sanat, ve kültür programlarında çalıştı. 1963'te sonra Columbia Princeton Elektronik Müzik Merkezi'ne bağlı besteciler arasına katıldı, ayrıca kurumun öğretim kadrosunda yer aldı. Bazı albümlerinin yapımcılığını üstlendiği jazzcılar arasında Charles Mingus, The Modern Jazz Quartet, Jay McShann, Don Pullen, Freddie Hubbard, Mose Allison; klasik müzik alanındaki isimlerden de İdil Biret, George Flynn, Meral Güneyman, Sorrel Doris Hays, Ken Werner, Antony Rollé, Emanuel Vardi sayılabilir.*

– Yapımcılıktan ne anladığımıza bağlı. Her müzik parçasının bir yapısı olduğuna göre, bu yapının iletilmesi istenen açık ya da örtülü anlamlarla kesin bir ilişkisi olması gerekir.

Yapımcılıktan anladığımız bu değil de, bir plak yapımındaki, ya da radyo ve televizyondaki, seslendirmelerden sorumlu kişinin göreviyse, bu görev sinema alanındaki yapımcıyla yönetmenin görevlerinin karışımı gibidir. Müzikteki yapımcı görevini özellikle, deneyimli bir dinleyici olarak, seslendiricilerden, hem de ses teknisyenlerinden, en başarılı sonuçları elde etmeyi gözeterek uygular.

– Jazz bir evrimin parçası mıdır, yoksa bir devrim midir?

– Jazz'ı kendi başına bir ne bir evrim, ne de devrim olarak nitelendirebilirim. Jazz nasılsa oluşmuş, öngörülemeyecek, beklenmedik bir sanat olgusudur. Dünyanın hiç bir yerinde batı müziğinden ayrı, ama evrim ve devrimleriyle batı müziğine sonradan koşutluk sağlamış bir sanat müziği olmamıştır. Jazz'da evrim ve devrimden ancak bu anlamda, cazın doğuşunu izleyen gelişmeleri açısından söz edebiliriz.

– Yakın geçmişle karşılaştırdığınızda günümüzde jazz'ın ne tür bir değişim içinde olduğunu görüyorsunuz?

– Günümüzün jazz'ı, epeyce uzakta kalmış geçmişleriyle karşılaştırıldığında, değişimlere yabancılaşmış, yeniliklerden işkillenen, hep o çiğnenmiş sakızı çiğneyen bir duraganlık içinde karşımıza çıkıyor. Eskiden olduğu gibi jazz'da yeniden bir ileri atılım olacak mı ve bunu başka ileri atılımlar izleyecek mi? Göreceğimiz varsa görürüz.

– Jazz'daki elektrik-akustik ayrımını nasıl karşılıyorsunuz?

– Eskiden böyle bir ayrımı hep olumlu yönden değerlendirirdik. Django Reinhardt'ın akustik gitarının yanında Charlie Christian'ın elektriklisi, yeni anlatımlara olanak veren bir tınıydı.

Teknoloji ilerleyip çalgılar çoğaldığında işler çapraştı. İlk elektrikli piyanoların sesinden hep uzak durdum. Kapı zili dinliyor sandım kendimi.

Bugün, elektrikli çalgıların gelişmişliği içinde, bunlarla yapılan müziğin değeri, hangi çalgıyı, özellikle hangi çalgının hangi sesini, kimin nasıl kullandığına bağlı.

– Genelde enstrümantal müziklerin, özelde de jazz'ın popüler ol(a)mamasını neye bağlıyorsunuz?

– Dinleyicilerin çoğunluğu, seslerin makinelerden çıkması nedeniyle müziğin insanlığını yitirmiş olduğunu sanıyor olsalar gerek. Her bir çalgı ne de olsa bir makine. İnsan sesine eşlik edip geriye itildiğinde o makine, sakınca yok. Tek başına kaldığında ilgi sönüyor gibi.

– (Elektronik müziğe de bağlantılı olarak) İleride melodi tanımının değişeceğini düşünüyor musunuz?

– Melodi tanımının değişebileceğini düşünmek istemiyorum. Melodi, kısacasından, çeşitli yüksekliklerde seslerin biribirini izlemesi olduğunda göre, elektronik müzikte de bu tanım değişmiş değildir. Ne ki, bugünlerde, tek yükseklikte bir sesin uzayıp durduğu müzikler de var. Bunlar henüz ayrık durumda. Umarım ki böyle bir tutum yol olmaz ve melodi tanımının değişmesine yol açmaz.

– Yıllardır müzikle ilgili uğraşlarla meşgul olmanızın yarattığı duygu nedir?

– Hanya'yı, Konya'yı anlamış olmaktan ileri gelen bir duygu. Hanya'ya gitmedimse de, bildiğim her yer Konya'ya benzediğine göre orası da öyle bir yer olsa gerek.

Duyguya gelince, mizahla karışık bir öfke. Hiç olmazsa beni bıkkınlıktan koruyor bu duygu.

MÜZİK YAPITLARI

- *Pièces Sentimentales (1957)*
- *Le Tombeau d'Edgar Poe (1965)*
- *Bowery Bum (1964)*
- *Agony (1965)*
- *Preludes for Magnetic Tape (1967)*
- *Wings of the Delirious Demon (1969)*
- *Music Plus One (1970)*
- *Hyperboles (1971)*
- *Sing Me A Song of Songmy (1971)*
- *To Kill A Sunrise (1974)*
- *Still Life (1980)*
- *Immolation Scene (1983)*
- *Sleepsong for Sleepers (1985)*

KİTAPLARI

- *Amerika Sesleri (1956)*
- *Caz Sanatı (1958)*
- *Müzik Tarihi (1961)*
- *Onbir Çağdaş Besteci (1961)*
- *Günsüz Günce (1989)*
- *Elektronik Müzik (1991)*
- *Ertesi Günce (1994)*
- *Karşı Köşe (1996)*
- *Yokistan Tasarısı (1997)*

İKİ GÜN BOYUNCA MÜZİKLE İLGİLİ HERKES BİRARADA...

•Konserler: Ayşe Tütüncü "Piyano-Perküsyon" Grubu, Borusan Oda Orkestrası, Bülben Uz Hofmann, Erkan Oğur-İsmail Hakkı Demircioğlu, Hasan Cihat Örter, İlhan Erşahin Trio, İstanbul Blues Kumpanyası, İstanbul Oda Korosu, Kerem Görsev-Volkan Hürsever, Los Paşaroz Sefaradis, Muammer Ketencoğlu, Mutlu Torun ve Grup Mediterrane, Necdet Yaşar, Nurdan İpek, Önder Focan, Sema-Wolfgang Schröhter, Şenova Ülker Big Band, Şükriye Tutkun, Tura Dörtlüsü, Yansımalar, Yıldız İbrahimova-Erol Erdinç, Zen **•Gece Konserleri:** Lawrence "Butch" Morris-Süleyman Erguner Ensemble-Berliner Ensemble, Sumitra Guha **•Söyleşi-Dinletiler:** Can Kozlu-Uğur Yücel, Dersaadet Oda Müziği Topluluğu, Evin İlyasoğlu, Gökhan Akçura-Cemal Ünlü, İhsan Özgen, İbrahim Can-Mustafa Naci Keskin, ▶ Mehmet Uluğ-Volkan Terzioğlu, Orhan Gencebay, Pentagram, Süleyman Erguner, Türk Müziği'ni Araştırma ve Tanıtma Grubu, Ufuk Ünver **•Paneller:** İstanbul'un Müzik Mozaiği, Günümüzde Geleneksel Türk Müziği'nin Üretimi, Telif Hakları ve Komşu Haklar, Türkiye'de Caz Müziği, Popüler Müziğin Anatomisi **•Atölyeler:** Feza Tansuğ, İstanbul Oda Korosu, Sema-Wolfgang Schröhter VE ... Çocuklar İçin Etkinlikler, Tanıtım Masaları, CD Satışı, İmza Masaları, Kitap Satışı, "Otlarla Dans" Mutfağı, Café-Bar

İSTANBUL MÜZİK ŞENLİĞİ-1

•Şenliğe günlük biletle girilecek ve gün boyunca şenlik kapsamındaki tüm etkinlikler ücretsiz olarak izlenebilecektir. Biletler 10 Ekim 1997'den itibaren tüm Vakkorama'larda ve Açık Radyo 94.9'da, ayrıca şenlik boyunca kapıda satışa sunulacaktır.

25-26 EKİM 1997, 10:30-20:30, HARBİYE ASKERİ MÜZE VE KÜLTÜR SİTESİ

POZİTİF

Organizasyon: Pozitif / Açık Radyo 94.9
www/turkworld.com/muziksenligi.turknet

"Açık Radyo." 94.9

RÖP:

Söyleşi: **Muvaffak 'Maffy' Falay**

Kuşadası'nda 'Bird' Müziği

Serdar Karabatı

Bu yıl üçüncüsü yapılan jazz festivaline katılmak üzere geçen haziran ayı içinde Kuşadası'nda bulunan Falay'ın Üç Boğa jazz kulübündeki sıkı bir performansı izleyen güneşli bir günde anlattıkları...

Müziğe başlangıç ve ilk yıllar

Müziğe burada başladım ben; 1942'ydi galiba. Peder burada ziraat müdürü olmuştu, o zamanlar Karşıyaka'da oturuyorduk aslında biz. Annem de Ankara'ya gitmişti, babama yardımcı olmam için kalmıştım Kuşadası'nda. Buraları o zaman bambaşkaydı, cennet gibiydi. Arkadaşlarla oturuyoruz, hiç bir şey yaptığımız yok, tavla oynuyoruz, deniz kenarındayız devamlı... Balıkçılar geliyorlar, ağ örüyorlar, çok güzel, harika bir hayat. Bir ara bir bando kuracağız lafı çıktı, hoca getirdiler İzmir'den. Dört, beş arkadaş yaşımız on bir, on iki... meraklandık nedir bu bando falan diye. Bir hoca geldi ki, çizmeler, kot pantolon, elinde de kamçı! Nasıl korktuk anlatamam!

İstanbul Bahriye Bandosu'ndan terhis olup gelmiş bir kaç buralı müzisyenle birlikte topladılar bizi, yetiştirmeye başladılar, üç ay sonra sokaklara çıkıp marşlar falan çalmaya başladık; bayramlarda falan... Annem gelince İzmir'e geri döndüm. Beni İzmir Sanatlar Mektebi'ne vermişlerdi daha buraya gelmeden. Üç ay marangozluk, üç ay makine, üç ay demir bilmem nesi. Daha bir ay dolmadan sıkıldım tabii, mektebe gidiyorum diye İzmir'i geziyorum bütün gün. Tramvaylar vardı o zamanlar. Bir gün arkadaşlarla fuara gittik, geziniyoruz, bir ara birdenbire tak diye kalakaldım ben yolda. Arkamdam bir ses geliyor, ama ne ses! Döndüm bir baktım, 45 kişilik bir bando geliyor! Sonradan İzmir Belediye Şehir Bandosu olduğu ortaya çıkıyor. Çala çala İtalyan pavyonuna girdiler. Bu arada arkadaşlar gitmiş, ben tek kalmışım. Koştum hemen, kapıyı araladım, platformun üzerine çıkmışlar. Herhalde meşk yapacaklar. Ben sahneye bakarken biri geldi 'Ne yapıyorsun sen burada' *falan diye kızdı. Elinde de enstrümanı var.*

– Ben bunu çalarım, *dedim.*

– Ne! Çalıyor musun?, *dedi.* 'Gel bakayım içeriye'.

Arkadaşlarına döndü, 'bakın bu trompet çalıyormuş.'

Küçük bir kornet getirdiler yandan çarklı tabii o zamanlar, 'hadi bakalım çal' *dediler.*

Ben bi aldım 'bi bapba baa bapba baa dapba dii duu bapba daa bapba dii badabadabadabap bap bip.'

– Aaa caz çalıyor, *dediler. Ulan benim caz maz bildiğim yok aslında, duymuşum bir yerden melodiyi.*

– Nota okuyor musun?;

– Okurum, *dedim. Bir trompet metodu getirdiler, Fransız. Başlardan bir yer açtılar, kolay tabii* 'hadi bakalım' *dediler. Baktım nota olarak si bemol var, haa o zaman fa majör, hemen kafaya koydum, çıkıcı ve inici bir pasaj, kolayca çaldım. Çok kıymetli bir hoca vardı Fuat Türkoğlu,* 'oğlum' *dedi bana* 'sen buraya her gün gel, çalışırsın, ilerlersin' *falan... Amaan, ben ne oldum biliyor musun sevinçten. Oradan nasıl koşturdum, Pasaport'tan vapura binip dosdoğru anneme, eve geldim. Anneme anlattım, çok sevindi. Sevinmez mi, her anne ister çocuğunun bir şeye dalmasını. Ben ertesi sabaha hemen oraya gittim yine, verdiler elime küçük bir trompet, çarklı. Bütün gün fa-fo-fi-bop çalışıyorum, her gün de geliyor bando şefi, bu metoddan gidiyoruz. Ben üç ay sonra bomba oldum, bomba!* 'Oğlum sen artık gel bakalım orkestraya' *dedi şef. Ayda 34 lira maaş! Gene uçtum ben! Dosdoğru anneme. Paranın hepsini anneme veriyordum, o bana veriyordu beş kuruş, altı kuruş, neyse. Vapura biniş iki kuruş muydu neydi yani 1943-46. Üç sene bu bandoda çalıştım. Bu arada, bizim mahallede bence gelmiş gelmiş en büyük müzisyen Erdoğan Çaplı, –bak Avrupa'da da böyle adam yoktur, hem de kişilik olarak–, Ankara'da konservatuardaydı, yazları gelirdi tabii. Bizim evde piyano vardı, ailece enstrüman çalarız. Ben öğlenleri uyurken falan hep böyle Bach'lar Mozart'larla rüyalar içinde o notalarla haşır neşir oldum. Çaplı bizde piyano olduğu için bize gelirdi, annem de Erdo-*

ğan'a, çocuğa yardımcı ol falan derdi hep, anladılar bende bir şey olduğunu müziğe karşı tabii. Erdoğan abi bana sınavlarda ne sorulursa hepsini öğretti, nasıl kulak terbiye hocası gelirmiş sorarmış; bu ne şu ne, sesleri sorarmış piyanoda. Bizim şef de bana güzel bir parça hazırlattı. Öylece gittim, hemen beni bir üst sınıfa aldılar. Orada yedi sene kaldım ondan sonra, ama çok çalıştım, günde sekiz-dokuz saat trompet, yorulduğum zaman piyano.

İlk duyduğum jazz da, o zamanlar 17-18 yaşındayım, senfoniden Kaya adında bir arkadaşım vardı sana jazz dinleteceğim diye geldi bir gün. Kurdu gramofonunu, kulağımı bir koydum. Amma hızlı, ne kadar serbest bir müzik bu yahu dedim içimden, 'kim bunlar' diye sordum. 'Charlie Parker'la Dizzy Gillespie' dedi, bebop bu. Ben defalarca dinledim, ondan sonra hayatım değişti, konservatuar hapishane gibi geldi, çaldığım tüm klasikleri bıraktım. Boyuna jazz notaları getirtmeye başladım, Amerika'ya yazarak. Öteki çocuklara da aşılamaya başladım bunları bir yandan. Aydemir Mete'ye, –İSO'da kontrabasçıdır–, Selçuk Sun'a, Melih Gürel'e, çok güzel korno çalardı, Amerika'dadır şimdi. Hocalar falan yasaklıyordu tabii, ama bu çok saçmaydı, yahu müzik bu ne çalarsan çal! Sonra jazz gibi muazzam komple bir müzik çalıyorsun, melodi var, ritm var, armoni var. Neyse, boşver. Erdoğan Çaplı ile bir sene okuduk, onun son, benim ilk senemdi. Ankara'da Daldan Dala programları yapıyordu, orada beraber çalıyorduk. Programda Mafi Falay olarak geçiyor ismim, Muvaffak Falay dersen atarlar mektepten, o zaman öyle. Ablamlar falan küçükken mafili mafili derlerdi bana, bilirsin, isim oradan. Ecnebi diye biliyorlar beni radyo dinleyicileri tabii. Avrupa'ya gelince bu isimle kaldım, daha kolay diye.

Dizzy ile tanışma ve Avrupa'ya giden yol

Dizzy Gillespie orkestrasını karşılamaya gittik Esenboğa'ya Süheyl Denizci elinde bas, Erol Pekcan, Hayri Maktap tenor sax, Celal Bozkurt'tu galiba altocu, tromboncuyu unuttum, Selahattin miydi kusura bakmasın. Tadd Dameron'un bir parçası vardı Good Bait, onu aranje ettim. Arkada da kolej talebeleri ellerinde bez taşıyor: 'Welcome Dizzy Gillespie.' Muazzam bir karşılama. Tayyare geldi, indi, merdiven açıldı, aa bi baktım bir sürü arap iniyor, 'ulan dedim bu ne?' Dizzy'yi biliyorum da diğerlerini beyaz sanıyorduk. Başladık çalmaya... Notalar benim sırtıma iğneli, oradan bakıp çalıyor bizimkiler. Gazeteci, şu, bu, herkesi ite ite geldi Dizzy tam iki metre önüme. Nasıl bakıyor bana, şaşırdı, böyle iyi bir trompet. Parçayı keser kesmez sarıldı bana, sarmaş dolaş olduk. Ben 25, o 37 yaş o zaman. Amerika'ya döndüğünde gazetelere demeçler vermiş... 'Dizzy Gilllespie Ortadoğu turnesinde Roy Eldridge ve Miles Davis kadar iyi olduğunu söylediği bir trompetçi keşfetti. Müzisyenin jazz çalışmaları için yakında Amerika'ya gelmesi bekleniyor' diye başlıklar çıkmıştı. En sonunda da Dizzy dalga olsun diye, 'üç de karısı var' demiş! Neyse, belki Eldridge ve Davis'den bile iyiydim ben; jazzı bilmezdim, o ayrı mesele. Ama trompetçi olarak onları üç defa cebimden çıkarırdım.

O ara ben Ankara'da Intime'de çalıyorum; Erdoğan Çaplı'nın grubu Sihirli Kemanlar'la Kilyos Oteli'nin açılışını da yapmıştık. Bir, bir buçuk ay sonra bir kontrat geldi Almanya'dan, Kelley Orkestrası'ndan. Almanya ve Fransa'da Amerikan birliklerine çalan bir orkestraydı bu. Amacım Amerika'ya gitmek olduğundan hemen katıldım orkestraya. Fakat takıldım kaldım Avrupa'da Hollanda, şurası, burası derken. Aslında Dizzy'nin Avrupa'ya her gelişinde buluşuyoruz, Avrupa'ya gelen öteki Amerikalılarla da çalıyorum devamlı. Sanki Amerika'ya gitmiş gibi oldum, orada takıldım, anlıyor musun? En sonunda İsveç'e geldim, orada da çok iyi trompetçi olduğum için millet 'amman sen burada kal, çok iş alırsın' falan dediler. Hakikaten de kaldım. Ooooh, gündüz stüdyolarda, akşamları jazz kulüplerindeyim...İş bitiyor, sabahlara kadar jam session'lar. Böyle bir hayatım oldu yani 1959-60 civarı. Daha sonra Köln Radio Jazz Big Band istedi beni, 1961'de onlara katıldım, 1965'e kadar da orada kaldım. Bu arada Kenny Clarke-Francy Boland Big Band'le de turluyorum; çoğu Amerikalı müzisyenler, bir Türk ben, tromboncu İsveçli, saksofoncu Avusturyalı, alto saksofoncu İngiliz. Trompetçileri de bana seçtirmişlerdi, Benny Bailey falan vardı, bomba gibi bir orkestraydı. 1968'de Down Beat'te beş yıldızla o seneki en iyi big band olarak tanıtılmıştı. Bu orkestrayla altı, yedi plak yaptım, sonra İsveç'e döndüm; gittim, geldim, ama devam edemedim. Bu orkestra otuzun üzerinde plak yapmıştır.

'Jazz'

1968'de New York'a gittim, Dizzy beni Harlem'de nereler soktu bir görsen; ne müzisyenler var. Zaten onlarla çalarak öğrendim jazz'ı. Bir müziği öğrenmek için yerine gideceksin. Hint müziği için Hindistan'a, jazz için Amerika'ya... Türk müziğini öğrenmek isteyen birinin de Türkiye'ye gelmesi lazım. Bu böyledir. Şanslıymışım, hayatımı dolu dolu geçirmişim diye düşünüyorum şimdi geriye bakınca; ama her şeyi jazz'ın peşinde koşarken feda ettim. Ne paraya, ne şöhrete baktım. Bakamam çünkü, bu jazz öyle bir şeydir ki, öğrendikçe öğrenecek şeyler artar. Zaten tanıdığım tüm büyük müzisyenler de bunun farkında olduğundan büyük burunlu değildir. Ben de öyleyim. Türkiye'yi temsil ettiğimi yıllarca kimse bilmezdi son zamanlara kadar yani. On binlerin önünde çaldım Berlin'de... 'Maffy Falay, Türkei!' Salon alkıştan inliyordu. Sahneden indik, bir baktım birisi geliyor 'amman Maffy ağbi, çok gurur duydum' diye. Orada yaşayan bir Türk'müş. 60 milyon Türk'ün gelip kutlaması gibi iyi geldi bana bu. Çok hislendim yani. Neyse, şunu anlatıyordum: Jazz'a temelden başlayacaksın, öyle 'ben her şeyi biliyorum' diye kestirmek olmaz. Boogie woogie ile başlayacaksın. Amerikalılarla çalıp biraz hırpalanacaksın; Amerika'da rekabet çok, herkes iyi, devamlı ilerliyorlar. Jazz kolay bir iş değildir. Elvin Jones, Art Taylor, Art Blakey, bunların hepsiyle çaldım. McCoy Tyner'la sabahlara kadar müzik sohbetleri ederdik. Benden Türk müziği öğretmemi isterdi, ritmleri falan gösteririm. Çok severdi bizim müziği, davul-zurna eşlikli bir ağıt dinlemiş bir gün, bayılmış. 'Türk müziğinde his var, ruh var' derdi. Öyledir hakikaten yakmalar falan, ama iyisi olacak. Neyse, Dizzy'le konuşurken de hep Charlie Parker'ı anlatması isterdim. 'Ondan önce herkes jazz çalıyordu. Dixieland, şu, bu, ya da başka bir çeşit jazz yani. Charlie gelince bütün bu müziği topladı, bir mimar gibi, o da jazz oldu. Geldi ve gitti böylece' derdi. Hakikaten öyle, Charlie'den sonra herkes onu izlemeye başladı. Her şeyi buldular bebop'ta. Tanıdığım büyük müzisyenler bu müziği Bird'den öğrendiklerini söylerler hep. Bir video seyrettim geçenlerde, müzisyenlerle söyleşiler var. Jimmy Heath vardır, hani üç kardeşden biri. Albert davulcu, Percy basçı, Jimmy saksofoncu. Albert Heath'le de çalmışlığım vardır, çok can arkadaşımdır. Jimmy Heath söyleşide 'bugün dinlediğim herhangi bir müziğin içinde bebop yoksa o jazz değildir' diyor. Bak, bunu herkese söylüyorum, Türkiye'deki bütün müzisyenlere... Bebop zordur, bir kere enstrümanını yiyeceksin. Armoni bilmen lazım, ondan sonra nüansları da bilmem lazım. Burada İmer Demirer'le çaldım, çok sevdim; beraber solo lar attık 8-8, 16-16, 4-4. Ateş Tezer de hoşuma gitti. Jazz çalarak öğrenilir, o ona, bu buna vere vere ilerliyor bu iş. McCoy Tyner da Coltrane'in yanında dokuz yıl kaldı, oradan yükseldi buralara.

Jazz'ın Farklı Yüzü: Audio Fact

Raife Polat

4. Uluslararası İstanbul Jazz Festivali, Sanlıkol Group'u İstanbullu jazz severlerle buluşturdu bu yıl. Jazz dünyasının genç yeteneklerinden Mehmet Ali Sanlıkol'u keşfetmenin iyi bir fırsatıydı bu konser ama öncesinde 2.Uluslararası CRR Gençlik Festivali' nde, az sayıda dinleyici Audio Fact'i keşfetmişti zaten Mehmet Ali'yi ve tabii Cengiz'i, Onur'u, Ergin'i. Berklee' de tanışıp yollarını çakıştıran Mehmet Ali Sanlıkol, Cengiz Baysal, Onur Türkmen ve Ergin Özler'den kurulu genç bir topluluk Audio Fact. Mehmet Ali (piyano, vokal) jazz kompozisyon ve film müziği bölümünü bu yıl bitirdi. Onur (gitar) ve Ergin (perküsyon) jazz kompozisyon, Cengiz (davul) ise performans (müzisyenlik) bölümünde sürdürüyor öğrenimini. Audio Fact, Türkiye'de üretilenin çok dışında, farklı bir yüzünü sergiliyor jazz'ın ve sağlam adımlarla ilerliyor.

– Jazz müziğiyle ilgilenmeye nasıl başladınız? Tercihiniz neden Berklee oldu?

Onur Türkmen- *Herkes bir şekilde 10'lu yaşlarında müziğe başlıyor. Rock olarak başlıyor önce sonra farklı alanlara kayıyor, jazz'a kayıyor. Tamamen insanın kişiliğiyle ilgili birşey. Kendi adıma burada jazz müziğini doğru şekilde öğrenemiyordum, çok doğru etkileşimlerde bulunamıyordum. Sonuçta yurt dışına gitmeyi seçtim ve bu noktada Berklee herhalde en iyi seçenek. Önce burslu değildim, sonra bir burs kazandım.*

Cengiz Baysal- *Aslında istekten çok, bir zorunluluk var. Mesela Mehmet Ali'yle benim ilk tanışıklığım ilginçtir. Ankara'da 7-8 yıl önce Bilkent bünyesinde bir jazz okulu açılmıştı. Ben bir yıl ABD'de kalmıştım ama buraya dönmek istiyordum. Burada sınav açıldığını duyunca sevindim. Mehmet Ali de o sınava girecekti. Jazz'la ilgisi olmayan bir sınavdı aslında. Önce kulak sınavı yaptılar, genel olarak müzik çerçevesinde normaldi. Sonra ikinci sınava girdik ikimiz de ama iki üç hafta sonra ortaya çıktı ki, kimse sınavı geçememiş, daha doğrusu o yıl hiçbir öğrenci almamışlar. Bir yıl sonra da jazz bölümü kapandı. Bu çok anlamsızdı ve yurt dışına gitmek gerçekten zorunluluktu. Çünkü burada hiçbir bilgiye ulaşamıyorduk. Sadece plaklar vardı. Mehmet Ali, Aydın Esen ile çalıştı, ben Cem Aksel ile çalıştım. Bunlar bizim için şanstı ama bundan daha ileri gidemiyorduk ve bir jazz ortamına ulaşmak için yurt dışına gitmek şarttı.*

Mehmet Ali Sanlıkol - *Her ne kadar bu işin eğitimini burada bulmak zor olsa da, bir de ambiyansı var. Jazz müziğinin ambiyansını Türkiye'de genç yaşta yakalamak zor. Kulüp azlığı, müzisyen azlığı, kendi seviyende o işe yönelmiş adam bulma azlığı*

Bu konuda belki Cengiz hepimizden daha şanslıydı. Onun biraz daha bu çevreden arkadaşları oldu. Mesela ben Bursa'da büyüdüm. Bursa'da hiç bu işle uğraşan yoktu. Ama ABD'de, Berklee'de o ambiyans var. Bir dili konuşabilmek için de gidip onu yerinde yaşamak en sağlıklısı.

– Audio Fact nasıl doğdu?

Mehmet Ali Sanlıkol- *Biz zaten üçümüz aynı evi paylaşıyoruz. Herhangi rastlantısal bir şey değil. Belli bir zamandan sonra zevklerimizin de uyuştuğunu farkettik.*

Cengiz Baysal- *O kadar çok şeyi paylaşıyoruz ki müziği de paylaşmak istedik. Böyle bir grup çıktı ortaya.*

Mehmet Ali Sanlıkol- *Evet, esprisi o. Bir de Ergin var, perküsyoncumuz. İki blok ötede oturuyor. Yine sabah akşam bizimle. Christian'a gelince, gruba çok faydası dokunan ama her zaman yer almayan, oturaklı, kaliteli bir basçı. Diğer basçılara göre bizimle daha içli dışlı. O yüzden onu tercih ediyoruz. Bu grubun yürümesini sağlayan bir faktör ama sürekli bir eleman gibi değil. Grubun sound'u her enstrümana belli bir ağırlık yüklüyor. Katılımcı bir müzik. Biz de, ihtiyacımız olduğunda kaliteyi düşürmeyecek basçılarla çalışıyoruz.*

– Müzik yelpazenizi nasıl belirliyorsunuz. Farklı türlerde de çalıyor musunuz?

Mehmet Ali Sanlıkol- *Doğru olan şey müzik. Türü ne olursa olsun, hepsinin ayrı lezzeti var.*

Onur Türkmen- *Yıllar önce bir televizyon röportajında, Ara Güler, benim hayatımda duyduğum en doğru sanat tanımını yapmıştı.* 'Sanat; bir atmosfer yaratmaktır' *demişti. Sanatın başka bir tanımı yok bence. Sonuçta, jazz falan hepsi kelimede kalır ve orada biter. Atmosfer neden çıkıyorsa biz oradayız.*

Mehmet Ali Sanlıkol- *Herşey farklı zevkler yaşatıyor insana. Ben sadece jazz'cıyım desem (ki öyle diyenler var) ama o ben değilim, biz değiliz. Konserde bestelerin farklılığı hissediliyordu. Mehmet Ali'nin besteleriyle Onur'un besteleri arasında belirgin bir farklılık var örneğin ama hepsi bir arada çalındığında belli bir bütün de oluşturuyor. Ayrıca böyle bir kaygımız olmasa da, bir grup sound'u var ama farklı farklı kişilikler sonuçta.*

– Yolun çok başındasınız ama ileriye dönük projeleriniz vardır mutlaka?

Onur Türkmen- *Bir demo CD'miz*

var. Önce onu tamamlayacağız. O neler getirirse. Avrupa festivallerine, plak şirketlerine başvuracağız. Ekim gibi kayıtlarımız biter herhalde.

Mehmet Ali Sanlıkol- *Demoyu bir şekilde çoğaltıp pazarlıyoruz. 6 parça olacak içinde. ABD bazlı ama onlar diğer ülkelerde de dağıtımını yapacaklar.*

Onur Türkmen- *Audio Fact çok yeni ama bu grubun sürmesi için çalmamız lazım. Kulüpler araştırılmalı, kayıtlar yapmalı, festivallere katılmalıyız.*

Mehmet Ali Sanlıkol- *Geçen yıl okul daha çok zamanımızı alıyordu. Aynı evde yaşamanın avantajını kullanarak, sürekli bir iletişimle birşeyler oluşturduk.*

Cengiz Baysal- *Evet bu büyük bir avantaj. Çünkü Berklee'nin avantajlarından biri, çok değişik projelerin içine girebiliyor insan. Son dört ayda 25-30'un üzerinde değişik projelerde yer aldım. Eğer biz aynı evi paylaşmıyor olsaydık, bu trafikde kendimize zaman ayırmamız zor olabilirdi. Müziği devamlı gözönünde tutmamızı sağlıyor. Ben ne kadar değişik projede çalsam da, eve döndüğümde kendi fikirlerimizi tartışabiliyor, Audio Fact'ı geliştirebiliyoruz.*

– Müziğinizle evrensel ve çağdaş bir dili yakalamışsınız. Türkiye'deki üretimler daha standartlara yakın, daha yalın. Sizin müziğinizde farklı etkiler de var. Sadece etnik motiflerle de sınırlı değil üstelik.

Mehmet Ali Sanlıkol- *Biz aslında hayat ne getirirse onu çalıyoruz. Burada doğup büyüdük ama dışarı çıkınca başka şeyleri de farkediyor insan. Örneğin Türk kültürüne Arap kültürünün çok fazla karıştığını. Burada doğup büyümüşüz ve bu içimize işlemiş, çalarken de ortaya çıkıyor. Buna birşey demiyorum ama içimizden ne gelirse onu çalıyoruz. Herhangi birşey için kendimizi zorlamıyoruz.*

– Yaptığınız müziğe piyasada yer bulmak zor mu?

Onur Türkmen- *İyi çaldığınız zaman farklı bir ülkeden olmanızın bir zorluğu yok. İyi çaldığımız sürece müziğimize piyasa oluşturmak da zor değil.*

Mehmet Ali Sanlıkol- *Etnik müziğe de ilgi duyuyorlar.*

Onur Türkmen- *Aslında bir kulüpte çalabilmek çok zor. İstanbul'da bir kulüpte sezon boyunca aynı grup çalar. Orada her gece farklı bir grup çalıyor.*

Mehmet Ali Sanlıkol- *Boston'da örneğin, kulüp az ama çalacak isim çok. Çünkü Berklee gibi bir kaynak var. Herkes deli gibi çalmak istiyor.*

– Türkiye'deki jazz dünyası için Berklee'de eğitim görmüş olmak çok önemli ve ayrıcalıklı bir durum. Siz Berklee'ye nasıl bakıyorsunuz?

Onur Türkmen- *Berklee'nin bir sanatçıyı sınırlandırması mümkün değil. Çünkü Berklee bir okul ve görevini gayet iyi yapıyor.*

Mehmet Ali Sanlıkol- *Öğrenciyken Berklee'nin ne olduğunu kafasında çözmüş, eğitim sırasında alacağını alıp daha sonrasını görebilen biri için hiçbir zararı yok, aksine süper faydalı. Bir de jazz okulu değil Berklee. İlk açıldığında öyleymiş belki ama şimdi klasik veya pop gibi pekçok bölümü var. Hakettiği değeri vermek gerek. İlahlaştırılacak birşey değil ama iyi bir okul. Doğru eğitim veriyor.*

Onur Türkmen- *Hocalarımızın söylediği kadarıyla Berklee'nin, ABD'deki diğer okullardan farkı, çok kompozisyon bazlı bir okul olması. Herkes çok fazla müzik yazıyor.*

– Grup dışında bireysel projeleriniz nelerdir?

Cengiz Baysal- *Bir CD projem var. Projenin konsepti, tek bir müzik sound'unu düşünmektense, şimdiye kadar geçirdiğim 7 senelik profesyonel müzik hayatımda, yaptığım işler, çalıştığım müzisyenler ve bunlardan etkilenmelerim. Jazz, fusion, funk, standart jazz parçaları var. Hepsini bir CD'de toplayacağım. Audio Fact etkileri de var doğal olarak. Ama onun dışında daha değişik, profesyonel tecrübelerimin getirdiği başka etkiler de var.*

Mehmet Ali Sanlıkol- *Sanlıkol Group var. Bu grupta beste yazıyorum, bitiyor. Tercih ettiğim müzisyenlerle çalıyorum sadece. Mükemmel bir grup aslında ve bir yerlere giderse gidecek. Big Band müziği yazdım. Hatta bugüne kadar en zevk aldığım projelerden biri. Bir o kadar da aldı götürdü ama. Okula girerken en büyük hayalim, büyük bir salonu var, orada konser vermekti. Zor olan bölümü müzisyenleri toprlamaktı. Nefeslileri aynı gün, aynı saate denk getirmek, prova zamanlarını denkleştirmek. Jazz kompozisyon bölümü başkanı konseri yönetti, ben de çaldım. Tüm bunlar için koşuşturmak çok yorucuydu ama iyi oldu.*

Onur Türkmen- *Mutlaka kendime özgü projeler yapmak istiyorum. Bitirirken nefesli sazları içeren bir konser yapmam gerekiyor. Eğer iyi bir sonuç alırsam, böyle bir projeyi yürütmeyi de çok istiyorum.*

Cengiz Baysal- *Audio Fact de Onur'un fikri aslında.*

Mehmet Ali Sanlıkol- *Ben, Onur ve Cengiz'den bir yıl evvel ABD'ye gitmiştim. O süre içerisinde başka bir grup başlatmıştım. Sanlıkol Group. O formatta, sekiz kişi zaman içerisinde pekçok eleman değiştirdi. Sanlıkol Group ile Audio Fact'i karşılaştıracak olursak Sanlıkol'da kaynaşma yok, ben başı çekiyorum ve çalınan tüm parçalar benim. Audio Fact'de böyle birşey yok. Herkes daha katılımcı. Zaman içinde Cengiz yer aldı. Bir CD kaydettik. Geçen yıl İstanbul'da çaldığımızda Görgün Taner dinlemişti. Davet etti, biz de katıldık. Kişisel bir proje. Grubun özeti benim kadar, kapsamı daha dar. Audio Fact daha geniş, daha uzun ömürlü.*

Sanlıkol Group'un müziği daha funk fusion ağırlıklı. Üç dört yıldır üzerinde uğraşıyorum. Zaman içinde yazdığım müzikler daha olgunlaştı, gruptaki arkadaşlarla iletişimim daha güzel. Müzikte bunların hepsi duyuluyor. Nefesli aranjmanları daha değişik bir sound. Oturmuş bir nefesli bölümü var. Üç tane nefesli var. Beste ve kompozisyonlarda, Aydın Esen'in ilk başlarda bana verdiği şeyler var. Onlar hep içimde zaten ve bir şekilde çıkıyor. Berklee'de geçirdiğim tecrübeler var. Müziğini yazarken daha çok Weather Report gibi müzikleri gözönünde tutuyorum. Ama hiç belli olmuyor, arada yine etnik şeyler de çıkabiliyor. Daha farklı bir yerde kesinlikle. Biraz daha aranje edilmiş bir müzik. Çok açık değil. Mesela solo kısımları haricinde, daha kompozisyon ağırlıklı. Bu grubun formatında uzun hikayeler, müzikler var. Daha yazılı çizili bir müzik ve solo kısımlara, emprovizasyona geldiği yerlerde daha açılmaya müsait. Müziğin içinde zaman içinde aldığım enstrümanlar sayesinde eski sound'lar, '70'ler var. Bu değişik bir hava katıyor. Yine de oturmuş bir grup.

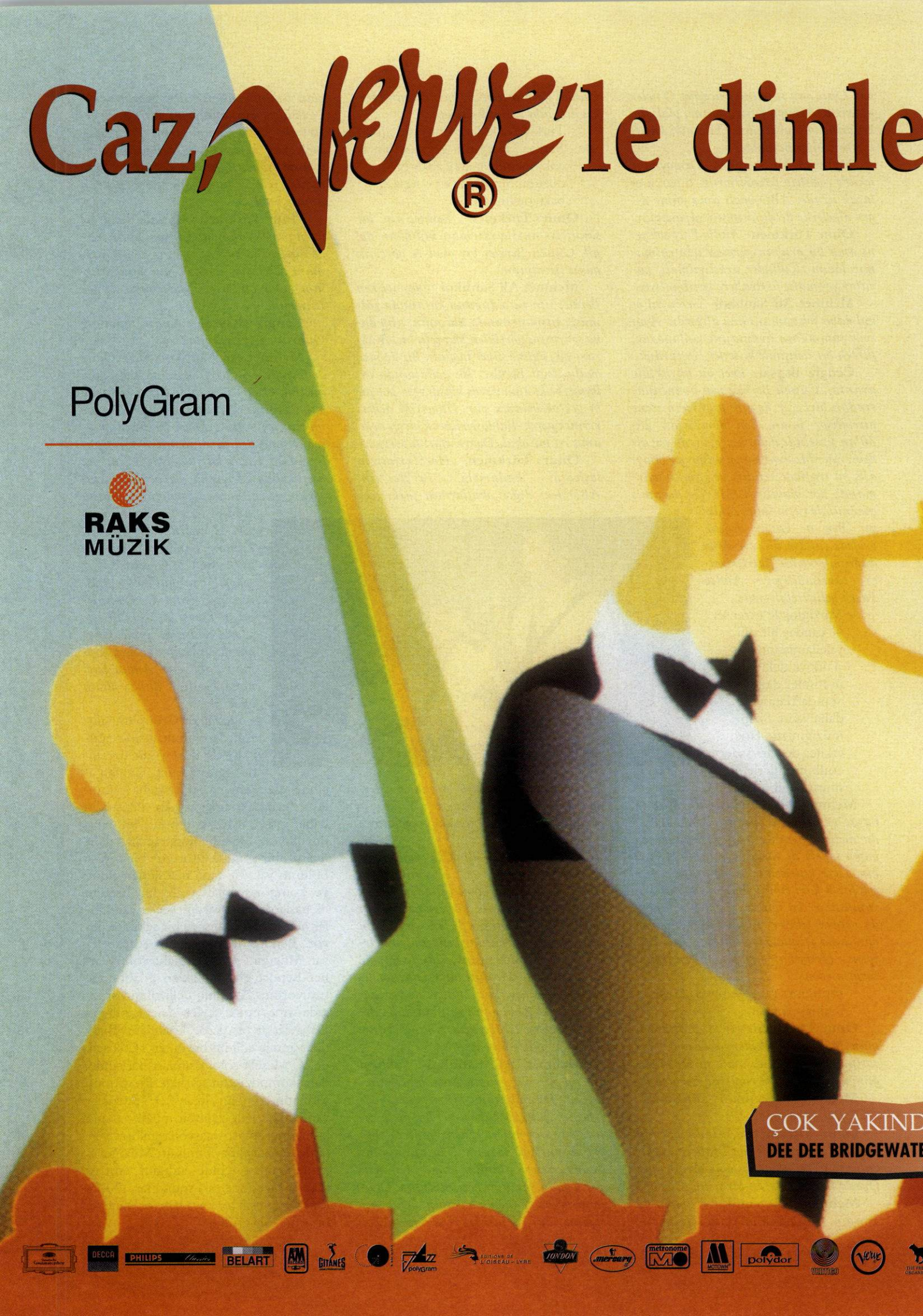
Caz, Verve'le dinle
®
PolyGram
RAKS
MÜZİK
ÇOK YAKIND
DEE DEE BRIDGEWATE
DECCA
PHILIPS
BELART
GITANES
polygram
LONDON
mercury
metronome
MOTOWN
Polydor
VERVE

hir...

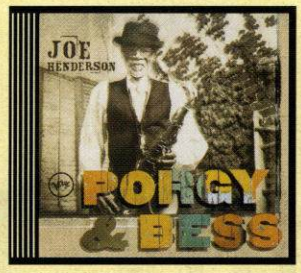

JOE HENDERSON
PORGY AND BESS
(Verve)
Fazla söze gerek yok. Yılın belki de en seviyeli, zengin, ustaca yapılmış caz albümü. Bir Joe Henderson klasiği olmaya aday. Conrad Herwig, John Scofield, Tommy Flanagan, Dave Holland, Jack DeJohnette'in yanısıra albümün iki sürpriz ismi Summertime'da Chaka Khan, It Ain't Necessarily'de vokaliyle Sting. Her caz severin arşivinde önemli yer tutacak bir albüm.

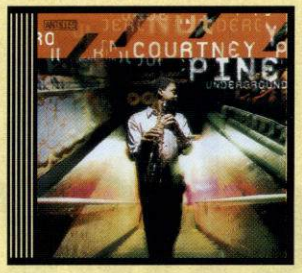

COURTNEY PINE
UNDENGROUND
(Verve/Antilles)
Courtney Pine aslında birçok albüme imzasını atmış İngiliz bir saksofoncu. Kendi adı altında 6 solo albüme imzasını atan Pine, özellikle bir önceki 'Modern Days Jazz Stories' ile geniş bir izleyici kitlesi buldu. Özellikle caz/rap/hip-hop/ underground etkileşimlerini çok iyi harmanlayan Pine, bu son albümü UnderGround'da da aynı çizgisini değişik bir müzisyen kadrosuyla sürdürmüş. Nicholas Payton, Mark Whitfield, DJ Pogo ve Jhelise, Cyrus Chesnut gibi sanatçılar albümde yer almışlar.

NIGHT ARK
In Wonderland
(Emarcy)
Bir süre önce kaybettiğimiz müzik adamı Onno Tunç'un kardeşi, perküsyonist ArtoTunçboyacıyan'ın önderliğinde kurulan Night Ark, Temmuz ortasında İstanbul Jazz Festivali'nde Sezen Aksu'nun konuk olarak katılacağı bir konser verecek. Perküsyonda Arto Tunç, Pianoda Armen Donelian, Bass'da Marc Johnson ve Ud'da Ara Dinkjian'dan kurulu grup, Türk ve Ortadoğu motiflerini caz harmonizasyonu ile bütünleştirerek evrensel bir müzik yapıyor. Daha doğrusu pek çoğumuzun kolayca algılayabileceği bir tarz. Evrensel müziğe ve caz'a gönül verenlere ısrarla tavsiye ediyoruz.

PETE BELASCO
GET IT TOGETHER
(Verve)
Pete Belasco, New Jersey'li, çok yönlü bir müzisyen. Klavyeli aletler, saksofon ve flut'ün yanısıra iyi bir vokalist. 'Get It Together' Belasco'nun ilk albümü. Tarz olarak blues'dan pop'a, caz'dan hip-hop'a ulaşan bir çizgisi var. Albümde Belasco'ya tanıdık müzisyenler eşlik etmişler. Christian McBride, gitarist Evans Marks, Jean-Paul Bluey Maunick (Incognito), Mark Sganga gibi müzisyenlerden destek görmüş. Sesinde ve yorumunda yer alan Elvis Costello, Peter Gabriel, Van Morrison, ve hatta Marvin Gaye izlenimlerine rastlamak mümkün. Pete Belasco'yu siz de keşfedin!!!

THE MAKOTO OZONE TRIO
(featuring) John Scofield)
(Verve)
Piyanist Makoto Ozone, yine bilinen Trio yapısıyla fakat son derece dinamik bir albüm ile karşınızda. Davulda Clarence Penn, Bass 'da Kiyoshi Kitagama ve yer yer ünlü gitarist John Scofield eşliğinde yaptığı albümde, tüm besteler Ozone'ye ait. Trio için hassaslıkla yaptığı kompozisyonlarda diğer müzisyenlerle olan diyaloğu ve interplay her ciddi caz dinleyicisine keyif verecek boyutta. Bu albüme dikkat!!!

McBRIDE/PAYTON/WHITFIELD
Fingerpaintings-The Music of Herbie Hancock
(Verve)
Yeni kuşak caz müzisyenlerinden hiç kuşkusuz en önde gidenlerinden olan Christian McBride, Nicholas Payton ve Mark Whitfield son derece başarılı ve anlamlı bir proje için biraraya gelmişler. Herbie Hancock'un müziğini trio ortamında ve vurmalı çalgılar olmaksızın tam bir özveri içinde yorumlamışlar. Efsanevi piyanistin bir çok klasiğinin yorumundan oluşan albüm, bu yılın ses getirecek yapıtlarından olmaya aday.

KENNY BARON
THINGS UNSEEN
(Verve)
Bu yıl Down Beat Magazine tarafından da yılın pianisti seçilen yılların ustası Kenny Baron yine mükemmel bir müzisyen kadrosu ve yeni bir albüm ile karşımızda. Birçok albümünde kendisine eşlik eden ünlü perküsyonist Mino Cinelu'nun yanısıra gitarda John Scofield, davulda Victor Lewis, bas'da Dave Williams ve diğerleri Baron'a eşlik etmişler. Kompozisyonal zekası ve yorumu ile usta olan piyanistin klasikten moderne uzayan yolculuğuna siz de tanık olun.

MARK LEDFORD
Miles 2 Go
(Verve/Forecast)
Mark Ledford bize yabana bir isim gibi gelse de değil. Pat Metheny'nin son albümlerinde vokalist/enstrumantalist olarak görev alan bir sanatçı. Bu ilk solo albümünde vokalleri ve trumpetinin yanısıra gitar da çalmış. Albümde kendisine çok iyi bir müzisyen kadrosu eşlik etmiş: Pat Metheny, Michael Brecker, Lenny White, Victor Bailey, Jeff' Tain' Watts gibi caz severlerin yakından tanıdığı isimler Redford'a destek vermişler. Albüm genelde acid-jazz türüne daha yatkın. Adından da anlaşılacağı gibi Miles Davis'e adanmış ve O'nun standartlarının günümüze uyarlanmış versiyonlarından oluşan albüm tam bir müzik şöleni

GITANES JAZZ PRODUCTIONS
Jazz polyGram
Verve

çok yakında • *ÇOK YAKINDA* • çok yakında
r Ella, **Hank Jones** Favors

PolyGram - Raks Müzik Yapım San. Tic. A.Ş.
Merkez : Korukent Sitesi A3 Blok D. 21 Levent 80600 İstanbul
Tel: (212) 212 3651 (3 Lines) Fax: (212) 266 7518
Dağıtım : Tel: (0212) 520 8599 Fax: (0212) 520 8548

cket fontana Fourth & Broadway ISLAND TUFF GONG WILDCARD Hollywood RECORDS

Sokağın Hırçın Ödünsüz yenilikçisi:

Zeynep Çiftçi Ün

1987'de fırtınalı bir kış gecesi Steve Dalachinsky bir arkadaşının önerisiyle New York'daki Knitting Factory adlı kulübe Charles Gayle'i dinlemeye gitti. Gayle o sıralarda ellisine merdiven dayamış bir tenorcuydu. Doğru dürüst tanınmıyordu, hiç plak yapmamıştı. Gün boyu metroda çalıyor, geceleri terkedilmiş binalarda, sinemalarda, metro ya da otobüs duraklarında uyuyordu: evsizdi.

Aynı gece, daha müzik başlamadan, Knitting Factory'e sıkça uğrayan müzik eleştirmeni John D'Agostino Gayle'in tam anlamıyla 60'ların avant-garde ruhunu taşıdığını çıtlattı Dalachinsky'e. Yaklaşık yirmi dakika sonra Dalachinsky'nin tanımlamasıyla '**uzun boylu, ince yapılı, sessiz, yapmacıksız bakışlarıyla özünü yansıtan bir adam**' görünümündeki Gayle sahnedeki yerini aldı. Bir saat boyunca durmaksızın çaldı, tenorun tınısını ve doğaçlamanın sürekli yükselten, sürekli savuran etkisini dışarıdaki fırtınadan daha güçlü hissetti Dalachinsky ve Gayle'i yeni kurulmuş olan bağımsız plak şirketi Silkheart Recods'a tanıtmaya karar verdi.

Dalachinsky'nin bir kaç ay önce tanışmış olduğu Silkheart Records'un yapımcılarından Keith Knox duyulmamış isimlere, hiç plak yapmamış olanlara ulaşmak istiyordu. Dalachinsky Gayle'in bu anlamda Knox'un amacına son derece uygun olduğunu düşündü, kısa bir süre sonra bir ses kayıt aleti ile yeniden Knitting Factory'nin yolunu tuttu. Gayle'in iki bölümden oluşan konser kaydını o hafta içinde Keith Knox'a gönderdi. Yaklaşık bir yıl süren yazışmalar, ön görüşmeler sonunda 1988 Nisan ayında gerçekleştirilen kayıtlar **Always Born**, **Homeless** ve **Spirits Before** adlarıyla albüm olarak çıktı.

Bu gelişmeler Gayle'in yaşamında kuşkusuz önemli değişikliklere yol açtı. Silkheart'ın yanısıra geçtiğimiz dokuz yıl içinde Knitting Factory, Black Saint ve FMP plak şirketlerinden de çıkan albümleriyle eskisine oranla daha tanınımış bir müzisyen artık o. Ama yaşamındaki, müzik anlayışındaki, toplumsal görüşlerindeki radikal uzlaşmazlığı koruyor ve olabildiğince ödün vermemekte direniyor.

•••

28 Şubat 1939'da New York, Buffalo'da doğdu Charles Gayle. Sekiz yaşında piyano çalmaya başladı. Din adamı olan babası ve amcasının da etkisiyle sıklıkla içinde bulunduğu kilise ortamının, org çalarak katıldığı ayinlerin, dinlediği ilahilerin müziğindeki etkisini göz ardı etmiyor. Hatta büyük bir coşkuyla anımsıyor trompetin, saksofonun, davulun hep birlikte nasıl da yükseldiğini, kükrediğini...Ve saksofonu gibi kutsal kitabı da yanından hiç ayırmadığı, hatta sahip olduğu tek eşyası. Biçeminin çok benzetildiği Albert Ayler'ın müziğinin köklerinde de bu etkileşimi buluyoruz. Yine Ayler'da karşılaştığımız gibi aile bağlarının çok büyük bir yeri var yaşamında. Ailesini herşeyden çok sevdiğini vurguluyor Gayle (müziği ne kadar hırçın da olsa, tüm olumsuzluklara karşın yaşam ve insan sevgisini yansıtıyor) ve söyleşilerde onlar üzerine soru sorulmasını istemiyor.

İlk gençlik yıllarında fabrikalarda part-time işçi olarak çalışırken bir yandan da dansçılara, şarkıcılara piyanist olarak eşlik ediyordu. Piyano eğitiminin ardından önce alto, sonra da tenor çalmayı kendi kendine öğrendi. Tenorun yanısıra keman, bas klarnet ve trompet de çalıyordu ama tenor kendini en iyi ifade ettiren enstrümanıydı onun için. Tamamen tenor ağırlıklı çalmaya başlaması 50'lerin sonu, 60'ların başına rastlayacaktı: '*New York'da bir kulüpte piyano çalıyordum. Ve sanırım yapabileceğim herşeyi yaptım. Bir an artık daha ileri gidemediğimi hissettim. O an artık bitmiştim. Piyanoyu öyle zorluyordum ki sonunda onu kırdım. Üstelik benim piyanom değildi....* (Gülerek) *Aslında insanların enstrümanlarını kırmalarına karşı değilim, ama başkasına ait değilse tabii...*'

Çocukluk döneminde Louis Armstrong'u, Fats Waller'ı ilgiyle dinlemeye başladı. Tek seçeneği olsa yalnızca Armstrong dinleyeceğini söylüyor bugün de: '*O bana aynı anda hem neşe hem de hüzün veren tek müzisyen.*' Sonraları Lester Young ve Charlie Parker'ı keşfetti. Monk, Eric Dolphy, Cecil Taylor ve kuşkusuz tınısının, biçeminin, dünya görüşünün hep benzetildiği John Coltrane (1991'de FMP'den çıkan konser albümü Touchin' on Trane'de davulda Rashied Ali ve kontrbasta William Parker eşlik edecekti) ve Albert Ayler hep sevdiği, benimsediği müzisyenler arasında oldu.

1960'larda Buffalo, The Moon Glow, The Royal Arms, The Pine Grill, Mandys gibi tanınmış kulüple-

Sesi Charles Gayle

riyle pek çok müzisyenin bir araya geldiği bir merkezdi. Gayle çok iş alamıyordu, bu biraz da kendi isteğiyle uzak ya da geri planda kalmasından kaynaklanıyordu. Cecil Taylor'un eski kontrbasçısı Buell Neidlinger 1986'da *Cadence* dergisine yaptığı bir açıklamada 1962'de Buffalo'da Charles Gayle ile bir plak kaydı yaptıklarını anımsadığını belirtecekti. Ancak bu kayıt herhangi bir şekilde piyasaya sürülmedi. Yine Neidlinger Gayle'i 1966 ya da 67'de New York'da bir festivale davet ettiğini ve festivalde Gayle'in Pharoah Sanders ve Archie Shepp gibi devleri ezip geçtiğini aktaracaktı bu söyleşide. 1969'da bir dönem Buffalo Üniversitesinde jazz dersi verdi. 1970'lerin başında kontrbasta Ameer Alhark ve davulda Ray Combs'la ESP plak şirketine bir kayıt yaptı. Ancak ESP'nin sahibi Bernard Stollman'la (aslen hukukçu olan Stollman, ilk kez Albert Ayler'ı dinledikten sonra bağımsız plak şirketi ESP'yi kurmaya karar vermişti) bir anlaşma imzalamalarına karşın plak çıkmadı.

1970'lerde New York'a gelerek yaşamını New York sokaklarında, metroda çalarak kazanmaya başladı. Sokaklarda kazandığı parayla karnını doyurabiliyordu ama düzenli olarak başını sokabileceği bir yeri yoktu. Çoğu zaman o gerçek anlamda bir evsizdi. Kendine ait bir yeri olmadığı, otelde de kalamadığı zamanlar kaldırımlarda, sinemalarda, mağaza girişlerinde, terkedilmiş eski binalarda uyuyordu. Pazar dışında hergün, sabahın beşinde kalkıp,

en geç yedide sokakta çalacağı köşeye yerleşerek en az oniki saat çalıyordu. Kış aylarında biraz zorlandığını belirtiyor yapılan söyleşilerde. Eldivenle çalmak zorunda kaldığını, tenorun nemden çok zarar görmemesi için ısı kaynaklarına yakın mekanlarda çalıştığını söylüyor ve sık sık saksofon değiştirdiğini ekliyor. Elden düşme ama iyi durumda saksofonlar edinmenin yollarını biliyor Charles Gayle, hiç yeni bir saksofonu olmadığını vurguluyor.

1988'de Silkheart Recods'dan ilk üç albümü çıkmadan önce Avrupa'da, Almanya ve Belçika'daki bazı avant-garde kulüplerde düzenli olmasa da çalmıştı. 1987'de kontrbasta Hillard Greene ve davulda Dave Pleasant ile kurduğu Charles Gayle Trio ile blues ve gospel'dan avant-garde'a uzanan, korkusuz ve ödünsüz free jazz anlayışıyla New York jazz çevrelerinde beklenmedik, övgü dolu eleştiriler almıştı. Jon Pareless '*son derece net ve somut bir yapıya oturtulmuş, hem coşkulu ve tutkulu, hem son derece dingin, mükemmel ve güçlü saksofon tınısıyla dağları titretecek güçte*' bir müzik ürettiğini yazmıştı Charles Gayle Trio'nun. Silkheart'tan çıkan ilk üç albümden biri olan Spirits Before'u ise kendisi şöyle tanımlamıştı: '*Yaptığımız müzik kendi kendine ortaya çıkıyor. Hiç bir öykünme, hiç bir zorlama yok. İnsanın özünün, kutsal ruhun peşinde bir serüven. Sanki '**siyah**' kutsal ruhu bilincin ötesinde aramak gibi... Bu zaten bana hep çok çekici gelmiş bir deneyimdi.*' (İlk üç albüm gerçekleştirilerken davulcu Dave Pleasant'ın toplulukta yer almasına karşın, kontrbasta Hillard Greene yerine plak şirketinin baskısı üzerine Sirone eşlik etti Gayle'e. Kayıt sırasında şu ya da bu nedenlerle en bağımsız şirketlerin bile uyguladığı baskılar, bu nedenle anlaşamdığı müzisyenlerle çalmak zorunda kalması aradan geçen zamana karşın öfkelendiriyor Gayle'i. Stüdyolardan, kontratlardan, yapımcılardan onca yıl uzak kalmasının nedenlerinden biri de bu olsa gerek).

Son yıllarda gerek Amerika'da gerek Avrupa'da sesi daha da çok duyulan bir müzisyen o. Knitting Factory'de düzenli olarak çalıyor (tenorun yanısıra piyano, keman, bas klarnet de çaldığı Knitting Factory'deki konser kayıtları 1992'de **Repent** ve 1993'de **More Live at the Knitting Factory**, 1994'de **Kingdom Come**, 1995'de **Testaments** adlı plaklar halinde yayınlandı). Yine 1993'de Charles Gayle Trio olarak Black Saint plak şirketinden **Consecration** adlı bir albümü çıktı. Tüm bu albümler Gayle için çok da önem taşımıyor, hatta kimi kez bu çalışmalarına sahip çıkmıyor. Çünkü onun için önemli olan çalmak. O bunu zaten yapıyor ve sokaklarda çalmayı konserlere yeğliyor '*Sokaklarda çalmak... Gün boyu başka insanlarla birlikte olmak, onlara çalmak... Bu bambaşka bir yaşam... İnanılmaz bir deneyim. Kendinizi güçlü hissetmenizi sağlıyor... Trompet ya da saksofon çalıyorsanız, ayaza karşı üflemenin ne denli zorlayıcı olduğunu bilirsiniz. Soğuk size meydan okur... Siz de soğuğa karşın çaldıkça kendinizi hem ruhsal hem de bedensel olarak güçlü, iyi hissedersiniz. Yaşamı seversiniz. Yaşamı sevebilmek Tanrı'nın bir armağanıdır.*'

Yalnız ya da topluluğuyla prova yapmıyor. Topluluğunu kurarken de Pleasant ve Greene'e yalnızca özellikle çalmaktan kaçındığı şeyleri belirtmiş: '*Bop ve akor dizileri*'. Beste yapmadığını vurguluyor, bunun anlamı bestelerini kağıda dökmüyor olması, çünkü herşey kafasında hazır. Müzik üzerine, ne yaptığı, ne yapacağı üzerine düşünmeyi sevmiyor, hatta müzik dinlemiyor '*Müzik hep var, o bende hazır, belki de bu yüzden müziği o kadar da sevmiyorum... Ama şu bir gerçek ki çalmak benim yaşamım ve ben, çalmayı çok çok seviyorum.*'

Charles Gayle çok benzetildiği Albert Ayler'la hiç karşılaşmadı, birlikte çalmadı (1970'de ölen Ayler'dan yalnızca üç yaş küçüktü Gayle). Ama yalnızca dinlediği kadarıyla müzik anlayışlarını yakın hissediyor Gayle. Buffalo ve Ceveland'in gelenek olarak birbirinden çok uzak olmamasına, Ayler'ın da rhythm and blues ve gospel kökenli bir birikimle kendi yenilikçi biçemini oluşturmasına bağlıyor bu yakınlığı. Ayler gibi müziğin evrenin iyileştirici gücü olduğuna inanıyor.

Toplumsal görüşleri de onun avant-garde kimliğiyle bütünleşiyor. 1960'larda ivme kazanan siyah hareketin içinde yer aldı. Yeni Afrika Cumhuriyeti adlı örgüte katıldı (Geçtiğimiz yıllarda adı Yeni Afrika Halk Organizasyonu olarak değişen örgüt 60'larda Amerikan hükümetine karşı eylemler gerçekleştirmiş, kimi üyeleri ölüm cezasına çarptırılmıştı). Siyahların Amerika'da asla gerçekten hür olabileceğine, saygı ve sevgi göreceğine inanmıyor. Bunun nedenini Amerika'nın, Amerikalı beyazların ve kimi kez siyahların gerçekle yüzleşmekten kaçınmasına bağlıyor. O gerçekler üzerine konuşulmadığı, gerçekle yüzleşilmediği sürece sancıların süreceğine inanıyor. Yükselen değerlerin arasında, kendini asla evinde hissetmediği bir toplumun ortasında ancak müzikle doğruya yaklaştığına inanıyor. Bu nedenle insanların '**normal**' bulduğu şeyleri yapmayı, düşünmeyi, çalmayı reddediyor. Çünkü reddettiği sürece kendisine benimsetilmeye uğraşılan Amerika'yı, Amerikalılığı da reddettiğine inanıyor.

'*Ne olduğumu, kim olduğumu çalıyorum. Müzik yapmanın bu gezegeni daha iyi, daha sağlılı hale getirmeye yarayacak en güçlü araç olduğunu savunmuyorum. Bir insan açsa, karşısında durup saksofon çalmam ona kendini daha iyi hissettirmez. Keşke benim müzisyenliğimle insanların yaraları iyileşse, acıları dinse... Ben müzik yapıyorum. Çünkü çocukluğumdan beri içimden yükselen dürtü bu. Ama beni ben yapan yaptığım müzik değil: İçinde yaşarken bu müziği ürettiğim koşullar, beni ağlatan, güldüren, duygulandıran koşullar... Keşke insanların bu dünyayı bambaşka bir hale getirmeye karar verecekleri o büyük günü görebilsem.*'

Hazırlayanın dipnotu: Yapı Radyo'da (102.2) '**Cazibe**' adlı programımda Ekim ayı boyunca pazar günleri saat 19:00 ve salı saat 22:00'de Charles Gayle'in albümlerine yer verilecektir.

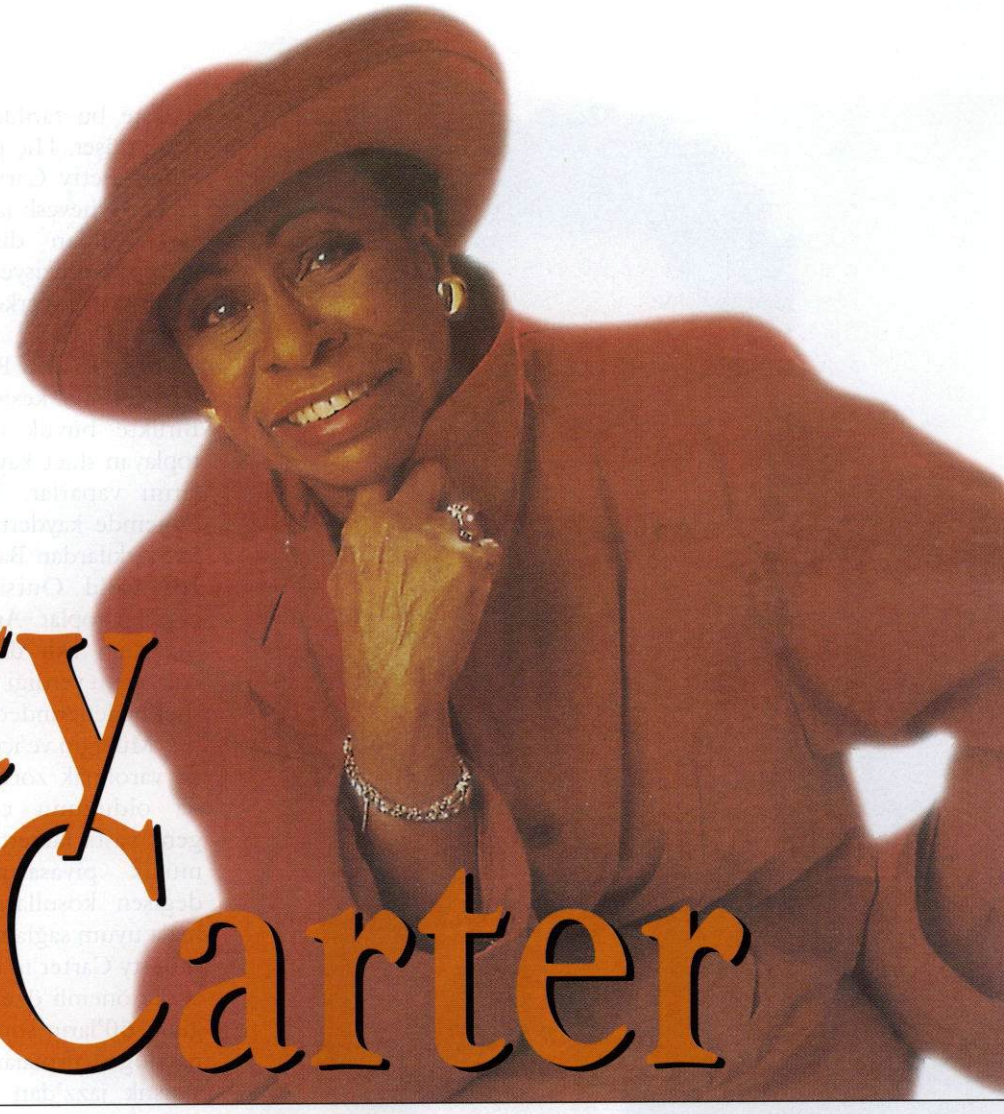

Betty Carter

Son Ses Sihirbazlarından Biri

Lâle Kuyucu
(lale@ada.com.tr)

Jazz'ın dinleyicileri en çok etkileyen tarafıdır şarkıcılar. Bu yıl Akbank Jazz Festivali'nin açılışını yapan Betty Carter da bu şarkıcılardan biri. Neyse ki bu kez hâlâ cismiyle de aramızda olan bir müzisyen için yazacak kadar şanslıyım.

Betty Carter'ın şarkı söyleyişi bende kişiliğiyle ilgili çok açık bir resim oluşturdu hep (Siz de benim gibi bir müzisyeni dinlerken nasıl bir insan olduğuyla ilgili ipuçları arayanlardan mısınız acaba?). Bu resimde, doğru olduğuna inandığı şeyin peşinden sonuna kadar gidecek kadar güçlü bir müzisyen var. Gücün kaynağı da Bebop Betty'nin yeteneği ve bu yeteneğe duyduğu inanç olmalı.

Betty Carter, 16 Mayıs 1930'da Lillie Mae Jones olarak Michigan'da doğuyor. Detroit'te büyüyen ve çok genç yaşta birçok ünlü müzisyenle şarkı söyleyen Betty Carter'ın hayatında da diğer ünlü şarkıcılarınkine benzer dönüm noktaları var. Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Max Roach ve Miles Davis'le çalıştıktan sonra Lionel Hampton'ın orkestrasına katılır. Bebop'un ocağında pişmek bu değilse nedir?

Lionel Hampton'la şarkı söylemeye başladığında daha yirmisinde bile yoktur Betty Carter. Ama belli ki bende uyandırdığı izlenimi haklı çıkaracak kadar doğrucu, güçlü ve inatçıdır. Lionel Hampton'la sevgiyle nefretin aşırı uçları arasında gidip gelen müzikal beraberlikleri evlere şenlik. Zira Hampton'ın kendisine sorduğu '*Dizzy'nin orkestrası mı daha iyi, benimki mi?*' sorusuna her seferinde (ve üstelik de sonunu bile bile) '*Tabii ki Dizzy'ninki!*' diye cevap verir Carter. Her cevaptan sonra Hampton da üşenmeden kovar şarkıcısını. Jazz kayıtlarına geçen sayıya göre, Lionel Hampton orkestrasından (en az) yedi kez kovulan Betty Carter, her seferinde Hampton'ın eşi ve menajeri Gladys Hampton tarafından yeniden işe alınır

Her büyük orkestra şarkıcılar için bir okuldur. Betty Carter da Lionel Hampton orkestrasında geçirdiği yılların hakkını verir ve Bebop'un en iyi öğrencilerinden birine dönüşmüş olarak okulunu bitirir. Şarkıcı bu orkestrada Hampton'ın ışığıyla şarkı yazmayı ve bir jazz orkestrası yönetmenin püf noktalarını da öğrenmiştir. Hampton, kendi grubuna çağdaş ve jazz'sal bir duyarlılık getirmesi için işe aldığı Betty Carter'ı ömrü boyunca onu simgeleyecek yeni bir adla uğurlar: **Bebop Betty**.

50'li yılların başlarında yoğun olarak R&B söyler ve Muddy Waters ayarında müzisyenlerle çalışır. 50'lerin ortalarından 60'lara doğru yaklaşırken çoğunlukla New York'ta şarkı söyler. Jazz'dan ayrılamayacağı yıllar

BETTY CARTER-DİSKOGRAFİ

Kendi Albümleri

- *Feed The Fire (1994)*
- *It's Not About The Melody (1992)*
- *The Audience With Betty Carter (1980)*
- *Social Call (1980)*
- *The Betty Carter Album (1976)*
- *At The Village Vanguard (1971)*
- *Finally (1969)*
- *Round Midnight (Atlantic) (1962)*
- *Compact Jazz*
- *Droppin' Things*
- *I Can't Help It*
- *Inside Betty Carter*
- *Look What I Got*
- *Round Midnight (Blue Note)*
- *Whatever Happened To Love?*
- *Carnegie Hall Salutes The Jazz Masters (1994)*
- *Carnegie Hall Salutes The Jazz Masters-Video (1994)*

Yapımcılığını Üstlendiği Albümler

- *When The Time Is Right (1994)*

Şarkıcı Olarak Katıldığı Albümler

- *Ray Charles And Betty Carter (1961)*
- *Ray Charles And Betty Carter (Gold Disc) (1961)*
- *Duets*
- *King Pleasure Sings/Annie Ross Sings*

da işte bu tarihlere denk düşer. Hiç pes etmez Betty Carter. Genç ve hevesli jazz şarkıcısından dirayetli jazz müzisyenine doğru ilerlerken, Miles Davis'in de katkılarıyla yolu Ray Charles'la kesişir. Birlikte büyük ilgi toplayan düet kayıtlarını yaparlar. Bu dönemde kaydettikleri şarkılardan Baby It's Cold Outside çok ilgi toplar. Ama Betty'nin aklı daha çok önem verdiği kişisel hedeflerindedir.

Müziğin ve içinde varolmak zorunda olduğunu çok genç yaşta farkettiği müzik piyasasının değişen koşullarına hızla uyum sağlaması Betty Carter'ın bir başka önemli özelliğidir. 60'ların sonuna doğru firmaların akustik jazz'dan uzaklaşmaya başlaması ve Betty Carter'ın yüksek standartları şarkıcıyı kendi firması Bet-Car'ı kurmaya yöneltir. Bu firmadan çıkardığı The Audience With Betty Carter Grammy'ye aday olur.

80'li yıllara kadar jazz kulüplerinde şarkı söyleyen ve bir yandan da Bet-Car adına albümler kaydeden şarkıcı ağırlıklı olarak New York ve Londra'da şarkı söyler. Her şarkıcı gibi büyük orkestraları seven Carter'ın gözbebeği artık piyano, bas ve davuldan oluşan üçlülerdir. 80'lerden başlayarak aradığını üçlülerde bulan şarkıcı, bir yandan jazz vokalinin en ilginç örneklerini sergilerken, bir yandan da genç neslin çarpıcı müzisyenlerini yetiştirmeye başlar. Gruplarını yeni yetme müzisyenlere bir eğitim ocağı gibi açan Art Blakey'den sonra Betty Carter ocağından bugün çok iyi tanıdığımız müzisyenler yetişir. Jacky Terrason, Cyrus Chestnut, Gregory Hutchinson bu isimlerden bazıları ve bugün her biri kendi jazz yolunda ilerliyor. Değişik dönemlerde Betty Carter üçlülerinde çalan müzisyenler arasında John Hicks, Stephen Scott, Mulgrew Miller, Benny Green, Lewis Nash, Kenny Washington, Clarence Penn, Buster Williams ve Michael Bowie'yi sayabiliriz.

Betty Carter'ın çarpıcı bir özelliği de kendi çizgisini oluşturduğu yıllar boyunca bir jazz şarkıcısından ilk anda beklenebileceği gibi kendisinden önceki jazz şarkıcılarını değil, Charlie Parker ve Sonny Rollins gibi her döneme damgasını vurmuş jazz müzisyenlerini örnek almış olması. Onunla birlikte çalışan ve yetişmesine katkıda bulunduğu genç müzisyenlerin şansı da belki bu noktada yatıyor. Hem çok önemli jazz değerlerini kendisinde toplayan, hem de bu değerler bütününe başka önemli müzisyenlerden devraldığı bir mirası bağlamayı başarmıştır Bebop Betty.

Ella Fitzgerald ve Sarah Vaughan gibi amatör bir yarışmayla jazz sahnesine adım atan Betty Carter Carmen McRae, Billie Holiday, Sarah Vaughan ve Ella Fitzgerald'la hem ortak özellikler taşır; hem de onlardan keskin bir şekilde ayrılır. Söylediği her şarkının sözünü ve müziğini her seferinde yeni baştan yazan şarkıcı, aynı görüntüyü her seferinde başka renklerle ve duygularla resimler gibidir. Doğaçlamaya olan tutkusuyla Ella Fitzgerald'a, ritimdeki kıvraklığıyla Sarah Vaughan'a yakın durur. Şarkılarını yorumlarken Carmen McRae'yle birlikte gibidir. En sevdiği şarkıcının Billie Holiday olduğunu da söylemeden edemeyeceğim (Billie'ye olan zaafımı biliyorsunuz!). Carter'ın bugünkü çizgisini anlatmak için kesin bir tanımla ortaya çıkmak oldukça güç. Şarkıcının jazz geleneğiyle blues etkilerini kendi doğaçlama gücüyle kaynaştırdığı ortada. Yirmi beş dakikayı aşan Sounds adlı şarkısında bunun en tipik örneğini sergileyen Betty Carter, The Trolley Song ve My Favourite Things'i söylerken baladlara yakışır bir duyarlılıkla ortaya çıkıyor. Konserlerinde bitmek tükenmek bilmez bir enerjiyle sahneyi kaplayan şarkıcı, bunca yıllık birikimini göz kamaştırıcı biçimde ortaya döküyor.

Çok şanslıyız ki, kendi başına jazz şarkıcılığının gerçek tanımlardan biri olan Betty Carter'ın yaşam parantezinin sağ hanesi hâlâ boş. Betty '**Bebop**' Carter ekolünün sırrı, yetenek, inanç ve enerjide saklı.

Bottled in Scotland
THE
FAMOUS GROUSE
FINEST SCOTCH WHISKY
Matthew Gloag & Son Ltd.
Perth, Scotland
PRODUCT OF SCOTLAND

Betty Carter'la Dobra Dobra...

Günümüzde, yaşayan Jazz şarkıcılarının en önemlisi kabul edilen Betty Carter daha önce de iki kez yurdumuza geldi ve konserler verdi. Son olarak 1994'ün Temmuz ayında 1. Uluslararası İstanbul Jazz Festivali'nin konuğu olan Carter'la, o günlerde Ali Sönmez'in yaptığı bir söyleşiyi yayınlıyoruz.

Ali Sönmez

– Yıllardan beri repertuarınızın büyük bir bölümünü besteleriniz oluşturuyor. Nasıl beste yapıyorsunuz, şarkı sözlerini nasıl yazıyorsunuz?

– Besteler birdenbire beynimde oluşuyor! Şaka yapmıyorum, gerçekten! Bir ezgi duyuyorum, değişik birşeyler hissediyorum, ya da piyanomda otururken yeni sesler keşfediyorum. Bazen tek başıma arabamı sürerken geliyor ilham perisi. Yanımda hep teybimi taşırım, yeni fikir ya da melodi bulursam diye. Şarkı sözlerine gelince, bazen önce onlar ortaya çıkıyor, bazense beste yapıldıktan sonra ilave ediyorum. İşte böyle, ama her zaman aniden ve kendiliğinden oluşuyorlar.

–Başkalarının bestelerini yorumlarken, sözcükleri ya da melodiyi parçalayıp yeniden oluşturduğunuz, kendinize özgü bir stiliniz var. Diğer şarkıcılarınkinden tamamen farklı bu yorum anlayışını nasıl geliştirdiniz?

– Yıllar boyunca sayısız şarkı yazıldı. Bunları yorumlamak için farklı bir kavram geliştirmek gerekir diye düşünüyorum. Zaten jazz sanatçılarının yaptıkları da bu. Bazı melodileri keşfedip, kendilerine göre yorumluyorlar. Jazz'da insan yıllar boyunca kendini eğitip geliştiriyor. Benim yorumlarım da kendiliğinden oluşuyor. Hiçbiri zorlama değil. Ama örneğin bir düzenleme yaptığımda değişik tempolar seçebilirim, yavaş veya çok hızlı, ya da değişik zaman ölçüleri kullanabilirim. Ama tarzımın nasıl geliştiğini tanımlamam imkansız! Bir örnek vereyim. Az önce grubumla 'Body and Soul'*u çalıştık. Yıllardan beri söylemediğim bir şarkıydı. Çocuklar da bilmiyorlardı, ama şimdi bir parça daha öğrendiler. Bu arada ben de bu parçayı her zaman söylediğimden farklı bir biçimde yorumlayabileceğimi keşfettim. Yıllar boyunca edindiğim deneyim sayesinde, artık her parçayı, her seferinde farklı bir doğaçlamayla seslendirebilirim sanıyorum.*

– Yıllardan beri grubunuzda yetişen gençler, ünlü müzisyenler olarak yollarına devam ettiler. Özellikle Mulgrew Miller, Benny Green, Stephen Scott ve Cyrus Chestnut gibi piyanistlerinizin her biri ayrı birer yetenekti. Bu gençleri nasıl keşfediyorsunuz?

– (Gülerek) *Onlar beni bekliyor-*

lar! New York'ta gerçekten yetenekli sayısız genç müzisyen var. Ben de çok dolaşıyorum ve bu gençlere rastlıyorum. Stephen'a rastladığımda 18 yaşındaydı, Benny Green ise 19. Cyrus benden önce başkalarıyla da çalışmıştı, ama ben onu bulduğumda işsizdi! Ve bu son grubumda çalan piyanist, Jacky Terrasson, gerçekten yetenekli ve şüphesiz çok başarılı olacak. Gerçi yaşı biraz ileri (28 yaşında!) *ama şimdiye kadar çalıştığım piyanistler arasında en hassas olanı.*

– Peki bir grubu dağıtıp yenisini kurmaya nasıl karar veriyorsunuz?

– Başıma dert açtılar mı, kovulurlar! Geç kalmaya başladıklarında endişelenirim; çaldıklarında müziğe eskisi kadar önem vermediklerini gördüğümde bu iş bitmiştir. Belki daha farkında bile değillerdir, ama artık bu çevre onlara dar gelmektedir. İşte ben bu durumu öncesinden hissederim ve onları kendi yollarına gitmeleri için serbest bırakırım.

– Yıllardan beri bağımsız çalışmayı seçen ve büyük plak şirketlerinin ticari kaygılarla sanatçılara karışmalarından rahatsızlık duyan bir kişiydiniz. Ama yakın geçmişte, dünyanın en büyük plak grubu PolyGram'a dahil olan Verve'le çalışmaya başladınız. Böyle bir kararı nasıl verdiniz?

– Kararı aslında ben değil onlar verdi! Öyküyü uzun mu tutayım, kısa mı? ('*Kısa*' yanıtı üzerine:) *Carmen McRae ile bir düet albümü doldurmuştum.* 'Bunu yayımlayacak bir şirket bulur muyum?' *diye şöyle etrafta bir araştırma yapayım dedim ve bu arada Verve'e de gittim.* 'Bu albümle ilgilenir misiniz?' *dedim. Hayır yanıtını alınca çok sinirlendim, ama meğerse aslında benimle ilgilenirlermiş! O zaman* 'Look What I Got' *için yaptığım kayıtları bir albümde toplamayı seçtiler, düet albümü ise daha sonra yayınlandı.*

– Verve'le anlaştıktan sonra şöhretiniz arttı. Peki, bu deneyimden sonra büyük plak şirketleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

– Dilerseniz, daha geniş bir kitle tarafından takdir edilmeye başladım diyelim! Zaten eskiden de kendi adıma endişe etmiyordum; ama biliyordum ki büyük şirketler para kazanmak için bu işin içindeler. Ve jazz da para getirmiyordu. 60'lı ve 70'li yıllardaki ortamdan söz ediyoruz: Beatles, Tamla Motown, Avant-Garde dönemi. Ve bu dönemde jazz yapanların hiçbiri para kazanamıyordu. İşte bu nedenle bağımsız çalışmayı yeğlemiştim... Ticarette herşeyin başı para! Kim aksini söylüyorsa kendini aldatıyor. Bizler o dönemde idealisttik. Ben de, 'para önemsiz, jazz bir sanattır ve para yapsın yapmasın doğru bildiğimizi kaydederiz' *diyordum. Ama tabii şirketler buna yanaşmıyorlardı; onlar başka alanlarda daha kârlı çıkacaklarını biliyorlardı. Hepsi jazz bölümlerini kapattı. Ama aradan yıllar geçti, jazz yeniden popüler oldu. Ve bu dönemi atlatabilen bizler yeniden ön plana çıktık. Şimdi çoğu genç yetenek istediği müziği yaparak jazz dünyasında kolayca sesini duyurabiliyor.*

– Jazz dünyasında beğendiğiniz şarkıcılar kimler? Genç kuşaktan ilginizi çeken isimler var mı? Örneğin Cassandra Wilson?

– Eskilerden sanırım yalnızca Billie Holiday. Kendine özgü bir tarzı, müziğe farklı bir yaklaşımı olan tam bir jazz şarkıcısıydı. Sarah Vaughan'un sesi mükemmeldi. Çok güzel ve zengin bir tınısı vardı. Melodilere sadık kalarak yaptığı 'songbook' *kayıtlarıyla seçkinleşen Ella Fitzgerald ise swing yönünden eşsizdi. Bana gelince, melodilerde risk alabilmem açısından galiba aralarında en özgür davranan benim. Onlar risk almayı sevmezlerdi. Tabii benim bu tavrım da ancak zamanla gelişti. Şu anda söyleyenler arasında Abbey Lincoln ve Shirley Horn benim kuşağımın isimleri. Horn aslında iyi ve hoş bir balad şarkıcısı Lincoln da, kendine özgü bir anlayışı olmasına rağmen, hayran olduğu Billie Holiday'in etkisinden kurtulamıyor. Gençlere gelince, çok beğendiğim kimse yok. Zaten onların da bu dönemde işleri çok zor. Cassandra Wilson gerçekten büyük bir yetenek ama, henüz hangi yolda gideceğini bilmiyor: Folk mu söyleyecek, yoksa jazz mı? Bakalım birkaç albüm daha doldursun, ilgisini toplasın, onun hakkında ancak o zaman karar verebiliriz. Yine de derinliği olan, gırtlaktan gelen, zengin bir sesi var kuşkusuz. Ümit vaad ettiğini söyleyebilirim.*

– Son dönemlerde jazz müziği Amerikalı siyahi gençlik arasında pek ilgi görmezken, Türkiye'de, Avrupa'da ve belki de tüm dünyada geniş kitleler tarafından sevilmeye başladı. Bu konuda neler söyleceksiniz?

– Siyahi gençlik 60'lı yılların başında jazz'ı terketti. Çünkü bizim ırkımız için ritm herşeyden önemlidir. Oysa bir 20 yıl kadar, ritmsiz ve jazz olduğu iddia edilen bir müzikle vakit kaybedildi. Ritmi, swingi olmayan bu müzik, sanat müziğine düşkün Avrupalılar tarafından benimsenirken, Amerikan zencilerini jazz'dan soğuttu.

– Ama '*free jazz*'ın öncüleri de siyahi müzisyenler değil miydi? Örneğin Archie Shepp, yaptığı müziğin siyah ırkın özgürlük mücadelesinin bayrağı olduğunu iddia etmişti.

– Biliyorum, ama siyah ırkın müziğini yaptıklarını iddia eden bu kişiler, müziklerini Harlem'e bile sokamadılar! Yürekten gelmeyen, ruhu olamayan bu avant-garde müzik siyah ırkın deneyimlerinden uzaktı ve çoğu kişiyi jazz'dan uzaklaştırdı. Avrupalılar ise bunu bir sanat müziği olarak algıladılar ve bağırlarına bastılar. Archie Shepp'e gelince, onun yaptığı 'sahibinden önce ahıra girme' *deyişine uyar! Sözde özgür jazz yapıyordu, ama daha jazz'ın geçmişinden habersizdi. Halbuki şimdi, ancak yıllar sonra, jazz'ın köklerine inmeye başladı. Peki niye böyle yaptılar? Çünkü özgür çalmak kolay iştir. Herkes* 'özgürce' *çalabilir! Geleneklere bağlı kalmak ise zor iştir, bilgi ister, emek ister, yaratıcı olmayı gerektirir. Ayrıca yaptıkları bu müzikle siyahların kapısını da çalmadılar ki! Gittiler beyazlara seslendiler ve çoğunlukla Avrupa'da çaldılar. Oysa Dizzy Gillespie, Art Blakey ve ben, hepimiz Amerika'da kalıp, zencilerin ruhunu yakalayan bir müzikle doğru bildiğimiz bir yolda ilerlemeyi yeğledik. Avrupalılar ise kendilerine yakın buldukları müzisyenleri kucakladılar.*

– Siyah gençlik günümüzde Rap ya da Hip-Hop'la coştuğuna göre, acaba artık jazz Amerikalı siyahların çağdaş yaşam biçimini ya da kültürünü yansıtmıyor olabilir mi?

– Şunu baştan söyleyeyim; Rap ticari bir müziktir. Rap'in kökeni 20 yıl önce iki adet pikap'a dayanır. Ama geçen süre içinde teknoloji genç kuşakların işini kolaylaştırdı; 'sampler'*lar ve bilgisayarlar sayesinde istenilen müziği, müzisyene gereksinim duymadan çok ucuza ortaya çıkarma olanağı doğdu. Plak şirketleri bu kadar ucuza maledilen ve milyonlar kazandıkları bir müziği sürekli destekleyip pazarlıyorlar. İşin temelinde hep daha fazla para kazanmak yatıyor! Jazz müzisyenlerine de para kazandıracak çalışmalar yaptırıyorlar. Herbie Hancock gibi yılların ustası bir müzisyen, ya da Steve Coleman gibi genç bir yetenek gidip Rap'çilerle plak yapıyorsa, bu çağdaş toplumun beklentilerini sağlamak için değil, sadece daha fazla para kazanmak içindir! Tabii herkes istediğini yapmakta serbesttir.*

– Öyleyse, 100 yıllık jazz mirasını genç kuşaklara taşımaya çalışan Wynton Marsalis mi doğru yolda sizce?

– Onun da seçtiği kulvar bu. Ama örneğin ben zaten jazz mirasını iyi biliyorum. Onun bana yaptığı müzikle öğretebileceği hiçbir şey yok! Belki genç insanlar bu çalışmalardan yararlanabilirler. Yine de ben geleceğe bakmayı yeğliyorum. Geçmişi taklit etmek jazz'ın geleceği için çözüm değil diye düşünüyorum.

– Ve geldik son sorumuza: Gerçekten de size 45 yıl önce takılan '*Betty Bebop*' lakabından nefret ediyor musunuz?

– Gençliğimde gerçekten çok kızıyordum. Aptal ve seksi bir çizgi film kahramanını (Betty Boop) *çağrıştıran bir isimle anılmak hiç hoşuma gitmiyordu. Ama aradan yıllar geçtikçe olgunlaştım sanırım, ve artık beni rahatsız etmiyor. Ne derlerse desinler deyip geçiyorum.* (Grafik sanatçısı Yeşim Demir'in Betty Carter konseri için yarattığı, Carter'ın dolgun dudaklarıyla o müthiş ağzının vurgulandığı posteri göstererek) *Ama yine de şu güzel posterde olduğu gibi, tanıtımımda bana ait özelliklerin ve Betty Carter isminin kullanıldığını görmek beni çok daha mutlu ediyor...*

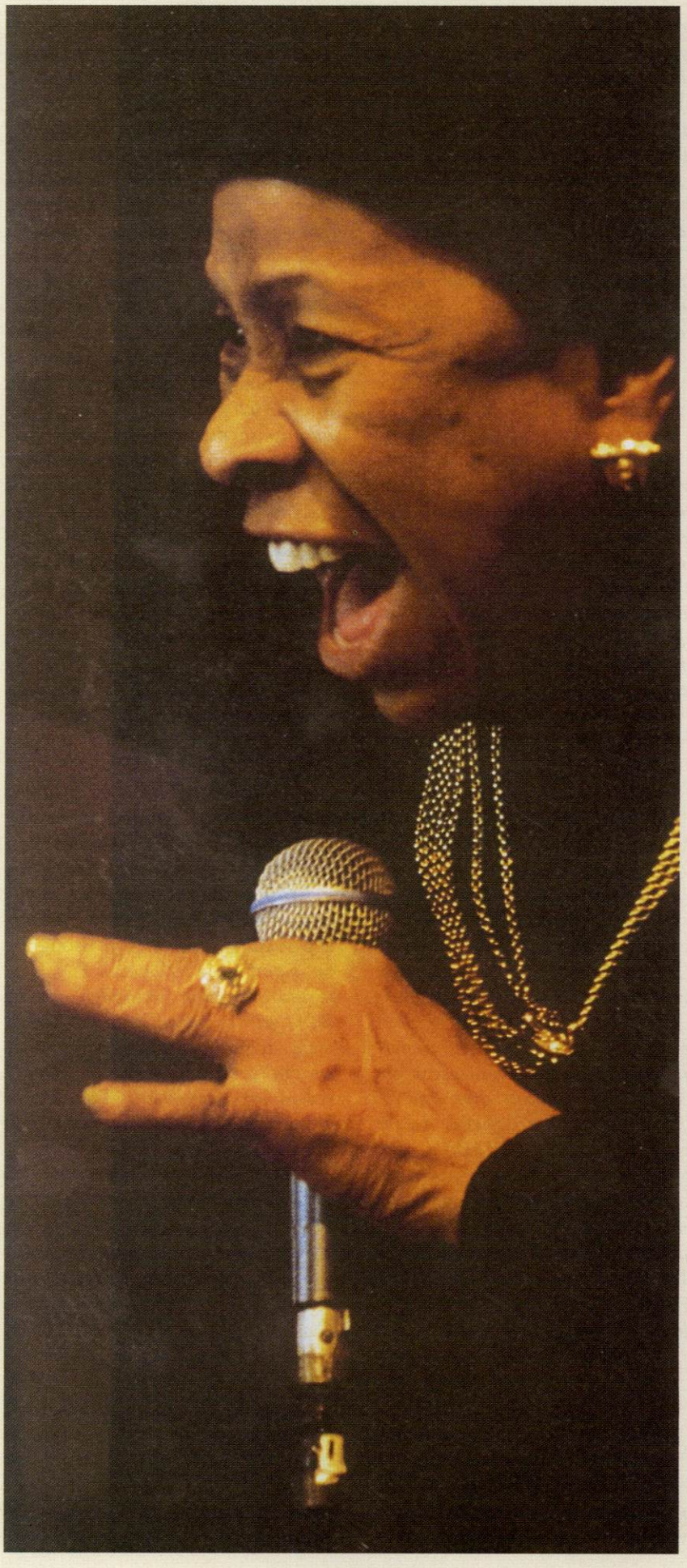

ÖZEL

Hırant Lusigyan (1917 - 23.10.1993)

'Jazz'ın zevkini milyarlara değişmem'

Türk jazz'ının en eski emekçilerinden, 23 Ekim 1993'de kaybettiğimiz **Hırant Lusigyan** ile Cumhur Cambazoğlu'nun *Cumhuriyet Dergi*'de 17 Ocak 1993'de yer alan son röportajını, onun anısına tekrar yayımlıyoruz.

Cumhur Cambazoğlu

Yedi, sekiz metrekare odaya sıkıştırılmış yatak, dolap, küçük bir masa. Bahçeye açılan büyük pencere, içerisi aydınlık. Radyo sürekli açık, kâh alaturka, kâh hafif müzik, bazen jazz yayılıyor odaya. Duvarlarda rengarenk resimler asılı. Bir köşede de gazetelerden kesilmiş fotoğraflar. Kimler var kimler, Stephane Grappelli, Dizzy Gillespie, Louis Armstrong ve Hırant Lusigyan'ın kendi fotoğrafları.

Türk jazz'ının en önemli isimlerinden Hırant Lusigyan yaklaşık beş yıldır burada yaşıyor. Yeni adresi Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi Huzurevi. Günboyu tükenmez kalemle resimler yapıyor. Kuşlar, kayıklar, ilginç şekiller. Geceleri de televizyon odasına uğruyor bazen ama sürekli kanallarla oynanmasından bıkmış, seyretmiyor artık televizyonu.

Hilâl Lülecitekin'in arşivinden, Lusigyan'ın bir deseni...

Altı kişi Lusigyan'ı ziyarete gidiyoruz. Yıllarca Lusigyan'la çalmış ünlü jazz'cılar Erol Pekcan ve Altan İlter, kızı Bürge, yayın yönetmenimiz Turhan Günay, fotoğrafçı arkadaşım İbrahim ve ben. Lusigyan'ın gözleri parlıyor, herkese yer gösteriyor. Yatağa ilişiyoruz. Arada sırada uğrayan dostlarıyla sohbet etmeyi, geçmişe uzanmayı çok özlüyor.

İşini yarım bırakıyor. Bir hemşire Fenerbahçe'nin amblemini yapmasını istemiş, '*Tükenmez kalemle biter mi bu iş*' diyor, '*ama ne yapalım insana meşgale gerek*'. Erol Pekcan ortak dostlarından haberler veriyor, kim nerede çalıyor, nerelerde yaşıyor.

On yıldır çalışmıyor Lusigyan. 63 yaşında çalmayı bırakmış, özel geceler dışında klarineti eline almamış. Son olarak üç yıl önce patrikhanede çaldıktan sonra, parçaları birbirine iyi geçmeyen emektar klarinetini Ermeni okuluna armağan etmiş.

Dışarıya da pek çıkmıyor. Dostları arabayla alıyor bazen. Geziyor, akşam odasına dönüyor. Kulüplere gidip yeni nesil jazz'cıları izlemeyi pek çekmiyor canı, yetersiz buluyor yapılan müziği.

Çay söyledikten sonra kendi dönemini, nasıl merak sardığını anlatmaya başlıyor. Yedi yaşında evdekilerden keman çalmayı öğrenmiş. Ailede herkes müzisyenmiş. Annesi, kızkardeşleri piyano, babası ve erkek kardeşi keman çalıyormuş. Evden müzik eksik olmuyormuş. Fener'deki evlerinden dedesinin tek göz dürbünüyle Tepebaşı'ndaki revüleri izliyormuş sürekli. Müziğin sesi Fener'e dek ulaşıyormuş.

Oniki yaşında profesyonel olarak müzikle ilgilenmeye başlamış. Arkadaşlarıyla küçük gruplarda çaldıktan sonra büyük orkestralara geçmiş. 'Swing Amateur' adlı orkestrayı bir türlü unutamamış. Tam bir big band, onbeş kişilik. Özel geceler dışında sık sık Saray Sineması'nda konserler veriyorlarmış. Konserleri Ferdi Tayfur takdim ediyormuş.

'*O orkestra çok güçlüydü, adeta enternasyonal bir birlikti; Türk'ü, Yahudi'si, Rum'u, Ermeni'si. Amerikan Haberler Merkezi'nden notaları alıyorduk, provaları Tünel'deki Musevi kulüpte yapıyorduk. Orkestradan hayatta Halis Akıncı ve Fransa'da yaşayan Arto Haçaturyan kaldı. Seyirciler salonu tıklım tıklım doldururlardı. Hepsi zevkli giyinmiş, kadınlar şık, erkekler kravatlı, takım elbiseli.*'

Lusigyan beş kişilik orkestralarla Şan Tiyatrosu'nda da çalıyormuş. 1943 yılında kısa dönem askerlikten yararlanmak için yaşını büyütmüş ama kanun değişince 2. Dünya Savaşı'nı silah altında geçirmiş. Kısa dönem için ayrıdığı parayla da kendine iyi bir klarinet almış. Akhisar'da subay mahfelinde müzik çalarak vatani görevini bitirmiş. Askerden sonra daha çok çalışmaya başlamış. Konserler önem kazanmış o dönemde. İnsanlar jazz'la dans etmek yerine oturup ciddi ciddi jazz dinliyorlarmış.

'*Jazz salonlarda ya da gece kulüplerinde de çalınıyordu. Çok ecnebi orkestra geliyordu, özellikle İtalyanlar ve Fransızlar. Onlardan öğreniyorduk yenilikleri. Sonra Sevinç Tevs gibi bir yıldız çıktı. Hastalık gibi vermişti kendini jazz'a. Altın devrini yaşıyordu jazz.*'

1966'ya kadar jazz büyük şehirlerde tutunabilmişti. Ancak Altın Mikrofon yarışmasıyla hafif müzik desteklenince jazz belirli kitlelerin, mekanların müziği haline gelmişti.

'*Pop müzik basit, oysa jazz'ı anlamak da çalmak da zor. Jazz öyle bir şey ki küçükten kulak dolgunluğu istiyor. Emprovizasyon denen şey önemli; konservatuarda öğretilmez, içinden gelecek. İyi jazz çalabilecek çok az müzisyen kaldı Türkiye'de. Jazz yapan olsa belki sevecek gençler, ama nerede?*'

Erol Pekcan söze giriyor: '*Türkiye'de bu işin hiç okulu olmadı. Konservatuarlarda jazz'a merak salanlar kovuldu. Ölmeden çabam Türkiye'de bir jazz okulu açmak. Akbank'la bu konuda çalışmalarımız var. Şubatta başlayabilir okul.*'

Erol Pekcan, Hırant Lusigyan ve Altan İlter...

Laf, Lusigyan'ın Türkiye'de kimleri dinlemekten zevk aldığına geliyor. Kimseyi kırmak istemiyor, uzun uzun düşünüyor.

'*Trompetçilerden İmer'i* (Demirer) *ve Tuna'yı* (Ötenel) *severim. Fatih* (Erkoç) *çok egzajere çalıyor. Piyanistlerden Altan* (İlter) *ve Nejat Cendeli'ye laf yok. Davulda Erol'un* (Pekcan) *ritmi sağlam, işi biliyor. Davul sürüklüyor mu beni, o benim için makbul. Şarlatanlığa yer yok müzikte.*'

'*Türkiye'de kimsenin söylemediği tarzda sket singing söylerdi Hırant*' diye anlatıyor Pekcan, '*Yani melodi değil. Emprovize yaparsın. Bu bebop'çuların işi. Duba duba, cuba duba diye söylerler. Seslerini enstrüman gibi kullanırlar.*'

Bir ara jazz'ın neden fazla dinlenmediğini tartışıyoruz hararetle. Lusigyan bunu pek dert etmediğini anlatıyor.

'*Benim için bir kişi dinlemiş, bin kişi dinlemiş farketmez. Çünkü sürekli kendim için çaldım. Bir kişi bile anlasa o bize yetiyor, jazzcı'ların egoizmi bu. Ancak kimse dinlemiyor diye dikkatsiz çalmamak gerek, çünkü o bir kişi anlar ve rezil olursunuz. Bu konuda ilginç bir anım var. Adana'da çalışıyorduk. Aslında Adana'da alaturka dinlenir ama Amerikalılar olduğundan biz de müzik yapıyorduk. Swing çalıyorduk bir gece. Baktım karşıdaki masada pala bıyıklı biri ayağıyla ritm tutuyor, iyi de gidiyor. Demek ki yakalıyor çalınanları. Jazz'la hiç alakası olmamasına karşın onu hissediyor. Babam da alaturkacıydı, keman çalardı ama jazz'ı sevmezdi. Ben de o vakit taş plaklar vardı, Benny Goodman'lar, Duke Ellington'lar. Yüksekkaldırım'daki Sahibinin Sesi'nden alırdım. Babam birgün eve erken geldi. Armstrong'u dinliyordum, durdu,* 'Bu adam birşeyler söylemek istiyor, derdi var galiba' *dedi, etkilenmişti.*'

60 yıl nefesli saz çalmasına karşın ağzında belirli bir deformasyon olmamış Lusigyan'ın. Ağır bir bronşit geçirdikten sonra çalmayı bırakmış. Şimdi tek zevki resimleri, '*vorısbak*' adını verdiği içkisi. Biz çayımız içerken o vorısbak'ını yudumluyor, bir yandan da tarifini veriyor. Dört parmak votkaya bir çay kaşığı pudra şekeri, on damla turunç likörü ekliyor ve portakal suyuyla bardağı dolduruyor. Bazen soda da karıştırıyor.

Turhan Günay yarım yüzyılı aşan müzik yaşamında neler kazandığını soruyor Lusigyan'a. '*Mesleğim hep müzisyenlikti. Jazz zor iş, hep çalışmak gerekiyordu. Bu hayattan geriye bir plak ve birkaç bant kaldı maddi olarak ama dostlukların, alkışların ve jazz'ın verdiği zevki milyarlara değişmem şüphesiz.*'

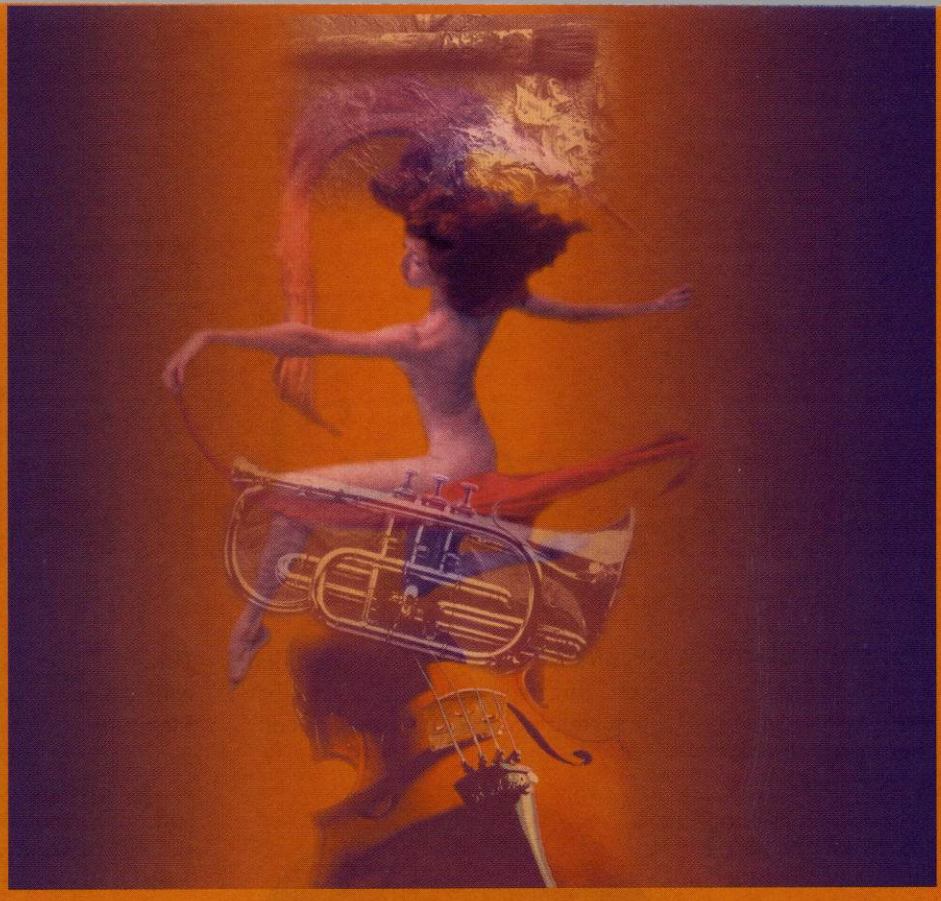

Caz, opera, klasik müzik, tango, dans, tiyatro, film, sergi...

Sanat yine Eskişehir'de...

3. Uluslararası **Eskişehir** Festivali

11 - 19 Ekim 1997

Festivalimize destek veren Arçelik, Esbank, Esçim, Eskişehir Sanayi Odası, Zeytinoğlu Eğitim, Bilim ve Kültür Vakfı'na ve T.C. Kültür Bakanlığı'na teşekkür ederiz.

30 yıl beklenen tanışmanın şahsi bir öyküsü

Tunçel Gülsoy

Her insanın kahramanları vardır. Benim için Fransız piyanist Jacques Loussier böyle bir kahramandır. Onun Bach üzerine yaptığı jazz yorumlarını 30 yıldır dinliyorum. Bu seneki İstanbul Jazz Festivaline geleceğini öğrenince 14 Temmuz 1997 gecesi için iyi biletler aldım. Konserden sonra bir çok kişi ile kulise koştum, yanımda Loussier'in eski plakları da vardı. Güvenlik görevlileri bizleri durdurdu, aslında kulise girmek istiyenlerin çoğunun derdi Pekinel kardeşler idi. Kulisin kapısında sevgili Saadettin Davran'i gördüm, her zaman olduğu gibi zarif davranarak beni içeri aldırdı ve Loussier'e götürdü. İşte karşımda duruyordu, zaman hepimize olduğu gibi ona da faturasını çıkartmıştı. İncecik yüzlü ciddi bakışlı Loussier yerini bembeyaz saçlı güleç bir insana bırakmıştı. Kendimi tanıttım ve sordum. '*Mösyö Loussier, sizi yıllardır bekliyorum nerelerde kaldınız?*' Gülerek karşılık verdi; '*İşte buradayım. Hem ben buraya ilk defa gelmiyorum.*' Meğer usta yıllar önce ülkemize Charles Aznovour'un piyanisti olarak gelmemiş mi. Tam o sırada Pekinel kardeşlerden biri içeri girdi ve onu hatıra fotoğrafi çektirmeye çağırdı, Loussier evine gelen misafiri yanlız bırakmak zorunda kalan bir ev sahibi gibi mahcup oldu. Onu rahatlattım, ben sizi 30 yıl bekledim biraz daha beklerim dedim. O çıkınca odasını inceledim. Masasındaki çesitli şişeler arasında açılmış olan kırmızı bir Kavaklıdere şarabının dörtte üçü bitmişti, beyaza dokunmamıştı. Sonra bavulunu gördüm, bu takım elbise taşımaya yarıyan bir Samsonite idi, acaba ne kadar sık seyahat ediyor diye gönlümden geçti. Biraz sonra döndü, gayet kibar bir şekilde geciktiği için özür diledi.

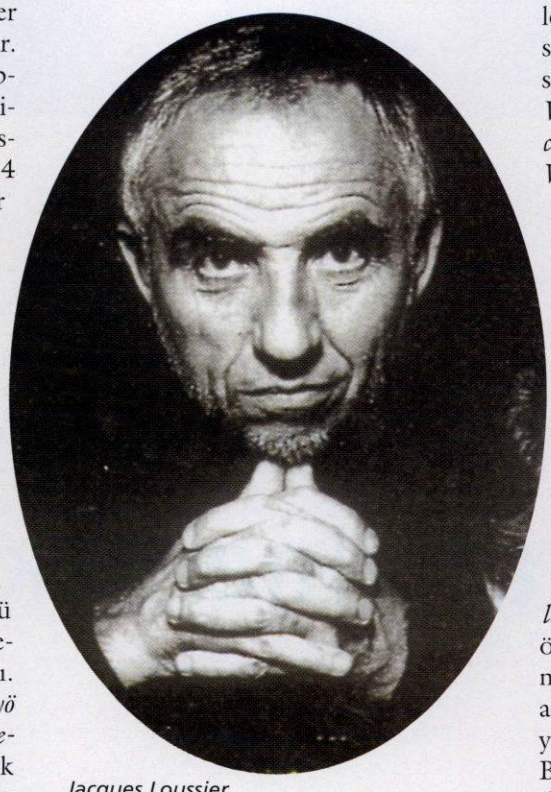

Jacques Loussier

Ona plaklarımı gösterdim. 1967 yılında ilk aldığim Play Bach No.1 albümu perişan bir durumda olmasına rağmen hala ayakta duruyordu. Onu gördü ve şaşırdı. Bu çok eski, 1959 dedi. Rica ettim imzaladı, sonra yıllar önce Almanaya'dan son 100 markım ile almış olduğum ikinci seri 5 tane Play Bach plağına baktı ve güldü. Niye Telarc'a geçtiğini sordum, beni en iyi anlıyan yapımcılar onlar oldu dedi. Doğru idi Telarc onu en az bilindiği ama en önemli pazarda yani Amerika Birleşik Devletleri'nde tanıtmaya başlamıştı. Peki diye sordum, neden Penguen Jazz Guide'da onca geçen isme rağmen sizden bahsedilmiyor. Haklısınız bunu ben de anlayamıyorum, sanırım jazz müzisyeni sayılabilecek kadar jazz çaldım dedi. Ona en son albümü olan Vivaldi Dört Mevsim'i gösterdim ve şöyle dedim: '*Bach Vivaldi'den yola çıkmıştı, siz de yıllarca Bach'ın peşinden giderek sonunda Vivaldi'ye vardınız.*' Bu sözlerime çok güldü, evet haklısınız dedi. O sırada odanın kapısı açıldı ve son derece zarif bir hanım içeri girdi, beni onun ile tanışdırdı. Kadın ona göre biraz gençti, acaba ilk eşi mi, diye düşündüm. Ama ilk olmasa bile son eşi olacağını tahmin ettim ve kadını ona çok yakıştırdım. Ona *Jazz* dergimizi ve onun Vivaldi albümü ile ilgili yazmış olduğum tanıtım yazısını gösterdim. yine şaşırdı, hoşuna gitti, '*bu dergiyi alabilir miyim*' dedi.. '*Memnuniyetle mösyö*' lafını Fransızca söyledim, önce Fransızca konuştuğumu sandı ama hemen sadece İngilizce bildiğimi açıkladım. Dergiyi bavuluna koydu, yazım artık tarihe geçmiş sayılırdı. Bana kalsa sabaha kadar o ufacık odada Loussier ile oturup sabahlıyabilirdim. Son bir soru sordum. '*Peki bundan sonra kimin müziğini jazz olarak yorumlayacaksınız?*' Güldü ve bir dostun bir dosta açtığı küçük tatlı bir sırrı söyler gibi fısıldadı; '*Erik Satie.*' Ayrılık vaktinin geldiğini hissettim ve izin istedim. Sonra ona Vivaldi albümümü de imzalamasını rica ettim, gülerek imzaladı. Daha sonra albümün kapağına '*Amicable*' yazdığını gördüm, bu '*dostça*' demekti. Artık tek kızıma bırakabileceğim bir mirasım vardı. Elini sıktım ve söz vermesini istedim, bir daha onu Türkiye'de görebilmek için 30 yıl geçmemeli idi. Söz verdi, yine gelecek. Ben beklemeye başladım.

Big Band'ler

Orhan Argun

Sayın müzikseverler. Birkaç yazıda sizlere Big Band müziği konusundaki düşüncelerimi, duygularımı iletmek ve böylece bir anlamda genel anılarımı anlatmak istiyorum. Diğer tanınmış **'big band'** anılarıma gelecek sayılarda devam edeceğim.

Öncelikle bir saptama yapacağım: Kanımca, jazz müziğinin bütün dünyada sevilmesinde en büyük katkıyı Big Band'ler yapmıştır. Ellington, beş-altı kişilik grubu ile gece kulüplerinde çalar, plaklar yaparken onları dinleyen bir avuç meraklı idi. Ne zaman ki orkestrası on oniki kişilik oldu ve yazılı aranjmanlar kullanmaya başladı, işte o zaman gelişme başladı. Önce ülkenin batısına doğru geziler başladı, Hollywood'da filmler çevrildi, radyo nakilleri gündeme geldi ve nihayet Avrupa gezisi gerçekleşti, İngiltere kraliyet ailesi önünde çaldılar. Armstrong da Hot Five ve Hot Seven gruplarıyla gene bir avuç jazz meraklısı ile yetinirken on kişilik orkestrası ile büyük üne kavuştu ve çıktığı Avrupa gezisinde ortalığı birbirine kattı.

Bunun nedeni şudur sanıyorum: Bir büyük orkestra dinleyicilere daha fazla keyif verir, onları coşturur ve eğlendirir. Özellikle orkestrayı canlı olarak dinlerseniz ve hele yakınında, tam önünde durur veya oturur dinlerseniz, müzisyenlerin dikkat ve ciddiyet ile önlerindeki notaları seslendirmeleri, soloya kalktıklarında bedenlerinin aldıkları biçimler, yüzlerindeki mimikler dikkatinizi çeker ve etkilenirsiniz. Müzisyenlerin parça aralarında birbirleriyle veya dinleyicilerle yaptıkları şakalar –ki bunların bazısı sizin için sıkıcı olabilir– orkestra şefinin **'Number 83'** demesiyle sona erer ve o çoğunluğu genç müzikçiler sizlere unutulmaz bir performans sunarlar. Birbiriyle uyuşan, birbirlerini tamamlayan çeşitli enstrüman sesinin armonisi, ton renkleri ve gölgeleri, bazı pasajların bir fısıltı gibi sessiz, bazı pasajların da gök gürültüsü gibi yükselmesi karşısında tüyleriniz ürperir.

Dahası, bir büyük orkestrayı dinlerken onların zor bir iş yaptıklarını, büyük bir beceri sergilediklerini düşünürsünüz. Amerikanın Milliken Üniversitesi Jazz Orkestrası'nın İstanbul konserlerinden sonra, özellikle, trompet çalan gençlerle görüştüğümde, o kuvvetli ve kusursuz sesleri nasıl çıkarabildiklerini sorduğumda, çok kolay birşeymiş gibi, *'epeyce prova yapıyoruz'* demişlerdi.

Günümüzde küçük jazz ve pop topluluklarının dinleyicileri nasıl coşturduklarını görüyorum, bazıları beni de etkiliyor ama bir büyük orkestranın yaratabileceği ses atmosferini çok daha üstün ve büyük beceri isteyen bir uğraşı görüyorum.

Doğallıkla, müzikseverin bir büyük jazz veya dans orkestrasının yarattığı ses atmosferine alışmaları zaman almıştır. Benny Goodman orkestrasını 1935 yılında bir otel salonunda ilk kez dinleyen jazz severler, özellikle beş kişilik brass bölümünün –iki trombon, üç trompet– pasajlarında **'bu ne gürültü?'** der gibi bakışmışlardı. On yıl sonra aynı kişiler Stan Kenton orkestrasının on kişilik brass –beş trombon, beş trompet– pasajlarını alkışlarla, ıslıklarla karşılıyorlardı.

Her büyük orkestra, canlı olarak dinleseniz dahi, aynı etkiyi kuşkusuz yapamaz. İngilizce deyimi ile **'A Crack Ensemble'** kıvrak, ateşli bir orkestra sesi elde edebilmek için öncelikle enstrümanlarında uzman müzisyenlere gereksinim vardır. Orkestra şefinin provalar sırasında bu müzisyenleri çok çalıştırması, istenilen sesin niteliği için elzemdir. Bu konuda acımasız olarak bilinen şeflerden ikisi Glenn Miller ile Tommy Dorsey'dir. Ancak, provalardan sonra, konser veya gece kulübü performansı srrasında artık müzisyenleri oldukça rahat, serbest bırakmak gerekir. Dorsey bunu yapmış ve canlı yayınlarda dinleyicilerin büyük ilgi ve sevgisini kazanmıştır. Miller ise, özellikle sololar sırasında, müzisyenlerini gözlüklerinin arkasından süzmesi, **'sakın kötü bir ses çıkarma'** der gibi bakması bazı müzisyenlerce hoş karşılanmamış ve orkestranın performansına olumsuz etki yapmıştır.

İster jazz çalsın, ister dans veya konser müziği bir büyük orkestranın dinleyicilerin ilgisini çekmesi için showmanship denilen görsel efektlere de ihtiyacı vardır. Purist dediğimiz gerçek müzikseverler bir orkestranın gösteri yapmasını sevmeyebilirler ama dinleyicilerin çoğunluğu gösteri yanlısıdır. Ünlü Count Basie orkestrası gösteriye en az yer veren bir topluluk idi. Bir başka siyahi topluluk, Jimmy Lunceford Orkestrası ise gösteri unsurlarını bol bol kullanırdı. Dorsey ve Miller, Lunceford geleneğini büyük başarı ile devam ettirdiler. Bu ikili trombon pasajlarında hemen, üç (Miller, ordu orkestrasında dört) tromboncunun yanına gider, hepsi ayakta partisyonlarını çalar ve büyük alkış alırlardı.

Big Band'lerin bu gösteri yanları, sinema filmlerinde de çok daha etkin olarak seyircilere sunuldu. Bu konuyu bir başka yazıda anlatmak istiyorum. Sinema filmlerinin seyircilere büyük orkestraları sunması jazz müziğinin de gelişmesini sağlamıştır. Televizyon çağında aynı görev TV'lere geçti. Zaman zaman ilginç programlar, eski müzikalleri seyrediyoruz.

Bundan sonraki yazımda da, bir büyük orkestranın sevilmesinde, bence, en büyük etken olan aranjman konusunu ele alacağım. Bu yazıyı dergimizin 1997/2 sayısından alacağım alıntılarla sona erdirmek istiyorum: Büyük jazz, dans veya konser orkestraları müziğinde *'birlikte olmaktan ve beraber bir şeyler yaratabilmekten doğan bir tat vardır insanı çeken, insanların birbiri ile iletişim kurabilmesinin getirdiği o güzel duygu kişiyi çeker'*. *'Öncelikle büyük bir enstrüman grubunun yarattığı o muhteşem, zengin ses insanı çeker.'*

COLLESEUM

Yosi Falay

Günlerden 14 Haziran, çok sıcak bir havada bahçemde bira eşliğinde *Roll* dergisi okuyup biraz serinlemeye çalışıyorum. Birden dergide bir bölüm gözüme ilişiyor '**I.Uluslararası Boğaziçi Festivali**'. Amma festival oldu bu İstanbul'da da, bakalım neler varmış bu festivalde... Birden gözlerime inanamıyorum, başlık **Colleseum**, altında da kısa bir açıklama: '**1971'de dağılan jazz-rock'un bu ünlü topluluğu 68'lerin ruhunu tekrar canlandırmaya çalışacak.**' Hiçbir şüpheye mahal yok. Bu bizim bildiğimiz Colleseum. Aynı isme özenmiş yeni bir topluluk değil. Doğrusu Roma'daki Colesseum'u söküp, burada tekrar monte edeceğiz deseler daha inanılır geliyor ama gerçek ortada. Bu sefer fena uyuduk, kesin bitmiştir bu biletler. Sırf benim tanıdıklarım gitse iki kere doldurur açık havayı. Çok yazık oldu, acaba nasıl gireriz içeri, kimin torpili vardır, gibi düşüncelere dalmışken yine *Roll* dergisinde verilen, ayrıntılı bilgi için numaralardan birini seçip çeviriyorum, ne olur ne olmaz diyerek.

En yumuşak, kibar ve alttan alan ses tonumla '*şey, affedersiniz hanımefendi, acaba 19 Hazirandaki konser için bilet durumu nasıldı, var mıydı, yok muydu*' derken, daha cümlemi bitirmeden nemrutça bir sesle sözüm kesiliyor '*bütün konserlere istediğiniz kadar bilet var*' ve arkadan kız bana ıslık çalıyor sanırken meğer telefonu kapatmış bile. Hiç ikiletmiyorum, hemen o sıcakta kalk, giyin ve iki bilet al konumuna kitlenmiş durumda koşarcasına evden çıkıyorum. Bütün tanıdıklarıma kızgınım. Hiçbiri bana haber vermedi. Bende kimseyi aramıyorum işte.

Yolda belediyenin ilan panolarına gözüm takılıyor. Evet, var böyle bir festivalin ilanı ama büyükçe başlığın altında, sanatçıları tanıtan yazılar öyle küçük ki, bir sigorta poliçesini aratmıyor. Okuyup ne yapacaksın dercesine. Nihayet vardık CRR'ye. Gerçekten de doğru. Bilet çok bol. Prokol sırası sayılabilecek bir yerden iki adet bilet alıyorum bana ve sevgili eşime. Bu arada gişedeki hanımkız, belli ki az önce telefona cevap veren o ve bu sıcakta Kilyos'ta arkadaşlarıyla denize girmek varken o cumartesi günü orada dikilmek hiç de çekilmiyor. Biraz komik birşey söylesem güler mi acaba? '*Şey, affedersiniz bu festival gizli mi düzenleniyor acaba? Hiç duymadık da.*' En sempatik suratım bile işe yaramıyor. Hiç tepki yok. '*7 milyon efendim.*' Peki efendim, buyrun efendim, bir de broşürcük alıyorum. İncecik, küçücük. O yüzden de broşür bile değil. Broşürcük. Neler de varmış bu festivalde. En azından Ray Brown ve Fish'e gidilirdi. Neyse canım, nasılsa bilet çok gevşekliği. Arada kimbilir kaçı ölmüş kaçı kalmıştır bu Colesseum'un. Dave 'Clem' Clempson, Dick Heckstall Smith ve Dave Greenslade'yi zaten hatırlıyorum ve üçü de var. Ayrıca Chris Farlowe, John Hiseman ve Mark Clarke çok iyi hatırlamıyorum ama galiba kadro aynı gibi.

Nihayet beklenen akşam geliyor, ve şok, açıkhava bomboş. Topu toplamı 200-300 kişi, hepsi o. Adamlar kimbilir ne kötü düşünecek hakkımızda. Acaba inadına kötü mü çalarlar? Yok canım, bunlar kalender adamlar, bence inadına iyi çalarlar. Arada karımdan şüpheci ve kötü bakışlar '*Madem bu kadar iyi, idi neden kimse yok?*' dercesine, o da haklı, alışmış İstanbul Festivalinden, ilgili, ilgisiz bir sürü kalabalık görmeye.

Seyirci her türden ve yaş grubundan var. Hepsi incecik, uzun boylu. Çoğu da sarışın. Yeni nesil (bu işi de bir türlü çözemiyorum, acaba yeni nesil de Amerikadan ithal mi geliyor?). Azalmış saçlarını at kuyruğu yapmış orta yaşlılar iki ana gruba ayrılıyor. 1-Hugo-Boss takımlarıyla gelenler, 2-Yırtık Levis'iyle gelenler. Arada baş örtülü genç kızlar bile yok değil. Kısacası az ama heterojen bir kalabalık. Üstelik tanıdık da çok az.Ve allahtan cep telefonuyla sohbet yapan yok gibi birşey.

Konser tam saatinde başlıyor ve fişek gibi başlıyor. Aniden zaman tüneline girmiş gibi oluyoruz. 70'lerden bugüne ayakta kalabilen veya tekrar bir araya gelen birçok grup var gerçi ama bunların hiçbiri o günkü sound'larında müzik yapmıyor. Bunlar ise sanki zamanı durdurmuş, aynı şeyleri, aynı şekilde ve aynı gençlik enerjileri ile çalıyorlar. Greenslade'in Hammond orgu, bu enstrümanı çoktandır canlı dinlemediğimi hatırlattı. Halbuki jazz'a çok güzel yakışıyor. Dick Heckstall-Smith grubu en fazla jazz'a yakınlaştıran eleman. Oldukça emprovize çalıyor ve çok kıvamında. Aynı anda iki nefesli birden çalmak eski numarasıydı, yine yaptı ve çok alkış aldı ama esas alkışlar davulcuya, her konserde adettendir, bir ara grubun elemanları içeri gider ve davulcu tek başına solo yapar ve her zaman da bol alkış alır. Ben kendi hesabıma bu teknik gösterilerinden pek haz almam ama bu adam bir başka türlü. Sanki davulun üzerine bir çığ gibi boşalıyor ve herhalde artık yavaşlar denirken tekrar atağa kalkıp, bir de bagetin tekini ağzında tutup çektiği sololarla inanılmaz alkış alıyor. Clem Clempson ise tam bir muamma. Neden bu adam böyle kenarda köşede kalırken Eric Clapton'un ünü dünyayı sardı? Çok güzel çalıyor ve bence Hendrix nesli gitarcılardan halen çalanların en iyilerinden biri. Tarzı blues'a çok yakın ama jazz ve rock ile de flört etmeden duramıyor. Chris Farlowe'un dolmuş kahyası tipine bakıp aldananlar (ben dahil) yanıldıklarını hemen anladılar. Çok iyi bir yorumcu ve bugün piyasada kendisinden çok daha ünlü birçok kişiye şapkasını ters giydirir. Bas gitar çalan çocuk galiba yeni. Hem yaşı tutmuyor, hem de adı tanıdık gelmiyor. Hepsinin ötesinde beni en çok etkileyen adamların bu kadar sene korumuş oldukları amatör ruh. Bu hemen hissediliyor. İşlerini çok severek yapıyorlar. Seyirci azmış, çokmuş pek umurlarında değil. Sanki kendileri için çalar gibiler.

Konser göz açıp kapayana kadar bitti, daha hiç doymadık. Bis parçaları da yetmedi. Rüya gibi geçip gitti.

Anladığım kadarıyle Colleseum bir '**geri dönüş**' denemesi yapıyor. O gece bizden tam not aldınız. Yolunuz açık olsun ihtiyar delikanlılar. Konseri kaçıranlarda derdine yansın.

Sayın festival yöneticilerinden ricam, festival düzenlerken bu kadar gizliliğe gerek yok. Aksine biraz halkla ilişkilere önem verirseniz, bakarsınız insanların haberi olur ve gelirler. Yine de Colleseum'u bize seyrettirdiğiniz için çok teşekkürler.

Kuşadası Jazz Festivali ya da Üç Boğa Jazz Kulübü Özveri Festivali

Böyle bir başlık çok normal çünkü, bu festivale çok az Kuşadalı sahip çıkıyor. Üstelik bu sıradışı jazz olayını düzenleyenler Kuşadalı değil. Rafine bir İstanbullu müzisyen Cem Bumin (Cem Baba) ile 1968 yılından beri Paris'te eşi Herve ve üç çocuğuyla yaşayan bir jazz tutkunu Füsun Levet.

Bumin ve Levet, kendileri gibi boğa burcu olan bir arkadaşlarıyla Kaleiçi'ndeki içavlulu eski bir evi onararak jazz kulübünü açınca, hızlarını alamıyorlar ve festival düzenlemeye soyunuyorlar. 1994 yılında başlayan bu serüven, büyük bir özveriyle bugüne kadar geliyor. Füsun Levet'in yalnızca iyi kişisel bağlantılarıyla Avrupa'dan getirttiği sanatçılar o denli hoşnut kalıyorlar ki yalnızca uçak-otel parasına bir kez daha gelmeyi diliyorlar.

Füsun Levet

Festivalin alçakgönüllü önerisini kabul eden birkaç Türk sanatçı da renklendiriyor Kuşadası'nı. Konser mekanları hep sorun oluyor. İlk festival Güvercinada'da rüzgara karşı gerçekleşiyor. Ardından Marina ve Doğan Sineması jazz sanatçılarına kucak açıyor. Yine Levet'in sempatik, içten çabalarıyla.

1994 yılındaki birinci festivalde, ünlü akordeoncu Richard Galliano, davulcu Daniel Humair ve bascı Terry Clark Üçlüsü, Boyan Quartet, Neşet Ruacan Beşlisi, Maffy Falay Beşlisi, Brezilya Orkestrası, Jean Loup Longnon Yedilisi, Tuna Ötenel Dörtlüsü çalıyorlar. 1995 İkinci Festivalde, üç onur konuğu Charlie Parker'ın eşi Chan Parker, Ronnie Scott'ın yakın dostu ünlü alto saksofoncu Peter King ve trompetçi Jean Loup Longnon'un yanısıra Yıldız İbrahimova, Önder Focan Quartet, Peter King'in katılımıyla Tuna Ötenel Beşlisi, Paris'te yaşayan sıradışı genç ve usta piyanistimiz Ahmet Gülbay ve Beşlisi, Alfredo Rodriguez Altılısı yer alıyorlar.

1996 üçüncü festivalde: Peter King Topluluğu, Ahmet Gülbay Trio, Laeta Beşlisi, Tuna Ötenel Beşlisi, Patrice Gala Topluluğu. 1997 dördüncü festivalde ise; Maffy Falay Dörtlüsü, Tuna Ötenel Dörtlüsü, Thomy Valdes Altılısı, Michel Graillier Trio, Rolando Faria Quartet adanın sıcak gecelerini jazz severlerle paylaşıyor.

Şimdiye kadar uzaktan yakından, bu yıl oldukça yakından izlediğim Kuşadası Jazz Festivali'nin benim için çok özel bir yeri var. Çünkü gerek konser sonrası Üç Boğa Jazz Kulübü'nde devam eden jamsession'lar, tam anlamıyla jazz'ın ruhunu yansıtıyor. Snobizm'den uzak, içten, paylaşımcı ve doğal olarak yaratıcı. Olayın böylesine gerçekleşmesindeki en büyük etken, festivali yaratan iki güzel insan ile kulübün sıcak, otantik ortamı. Her yıl Paris'ten jazz yazarı gönderen Jazz Hot dergisinin övgüyle sözettiği festivalin bir başka ayrıcalığı da, bu yıl kendisini yakından tanıma şansına eriştiğim Chan Parker. Çünkü sağlığı nedeniyle yolculuk yapmaktan kaçınan Chan Parker yalnızca Kuşadası Festivaline geliyor. Yakın dostu, komşusu sevgili Füsun Levet'i kıramadığı ve festival ortamını sevdiği için

Bu yılki festivale gelince, 24-28 Haziran arasında gerçekleşti. Açışı, yıllardır çalışmalarını İsveç'te sürdüren jazz elçimiz trompetçi Ahmet Muvaffak (Maffy) Falay ve Topluluğu yaptı. Piyanoda Ake Johanson, alto saksofonda Benkt Jaepig, basta Hans Anderson, davulda da konuk yorumcuların (Zeki Akartürk, Nicolai Kirikow) yer aldığı topluluk, çoğunluğu Johanson'un bestesi olan post-bop bir repertuar sundu.

25 Haziran'da, büyük bir özveriyle bir gece için hiç uyumadan çalıştıkları Bodrum'dan çıkagelen Tuna Ötenel, Kürşat And, Sibel Köse üçlüsüne davulcu Nicolai eşlik etti. Sabaha kadar kulüpte süren jamsession ise bir doğaçlama fırtınasıydı.

Fransız Thomy Valdes altılısının *'show'* ağırlıklı konseri ilgiyle karşılandı. Festivalin herhalde en hazin konseri 27 Haziran gecesi gerçekleşti. Tedavisini yarım bırakıp gelen ünlü piyanist Michel Graillier'in akciğer kanseri olduğunu öğrendik. Buna rağmen bütün içtenliğiyle çaldı Graillier. 28 Haziran'da kapanışı Brezilyalı şarkıcı Rolando Faria ve Dörtlüsü yaptı. Konserden sonra, Chan Parker'ın 75. Doğumgünü kulüpte kutlanırken, tüm müzisyenler onun için çaldılar. Rolando Faria ise Jobim ve Lins klasiklerini söyledi. Aslında festival bitmedi. Eylül'ün ilk haftasına kadar Paris'ten gelen sanatçılarla kulüpteki şenlik sürdü gitti.

Cem Bumin, Füsun Levet ikilisi, her açıdan en çok bu yıl zorlandılar, ama yine de vazgeçmediler. Levet şimdiden gelecek yıl kimler gelsin diye planlar yapmaya başladı. Bu güzel sanat olayını paylaşmayanlara kızmasına karşılık, bireysel çabalarıyla sürdürmeye kararlı. Çünkü o, gerçek bir jazz tutkunu.

Zuhal Focan

İstanbul

Yapı Kredi Sanat Festivali '97

Yapı Kredi Sanat Festivali '97, 20 ülkeden 600 sanatçının katılımıyla 9-27 Eylül 1997 tarihleri arasında, biz baskıya hazırlanırken devam ediyordu. 27 program, 36 etkinlikten oluşan festivalin gösteri mekanları Harbiye Açıkhava Tiyatrosu, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Atatürk Kültür Merkezi, St.Antuan Kilisesi ve turneler kapsamında Efes Antik Tiyatro, Bursa Açıkhava Tiyatrosu ve Adana Açıkhava Tiyatrosu olarak belirlenmişti.

İşte Yapı Kredi Sanat Festivali '97'de yer alan jazz ve blues ve new age programları: 9 Eylül adı Afrika şamanizminde 'ateş' anlamına gelen ve popun 'diva'sı kabul edilen Chaka Khan, 10 Eylül'de 'Nouveau Flamenco' albümüyle new age listelerinde uzun süre bir numara kalmayı başaran Ottmar Liebert, 15 Eylül akşamı ise Açıkhava Tiyatrosu'nda iki ayrı konser vardı. İlki romantik müziğin son yıllardaki en çok ses getiren grubu Secret Garden'dı. İlk albümleri Billboard new age listelerinde 42 hafta kalmayı başarmıştı. Gecenin ikinci grubu ise Livin' Joy oldu. Bu yıl 39.su verilen Grammy'lerde son albümü Just Like You ile 'en iyi çağdaş blues albümü' ödülünü kazanan Keb' Mo', 17 Eylül'de meraklılarına keyifli bir blues gecesi yaşattı. 1994'den beri 250'yi aşkın konser veren Keb'Mo' ile yaptığımız röportajı önümüzdeki sayılarda vereceğiz.

Festivalin ağır topu 250 binlik plak satışı ile dünya rekorunu elinde tutan Nigel Kennedy'ydi.

Tüm stilleri aşmış, gerçek bir yeniden doğuş müzisyeni olarak adlandırılan Larry Coryell, besteci ve yorumcu yönleriyle taklit edilmesi zor bir gitar ustası Serranito ve Belçika'nın yaşayan en usta gitaristi Philip Catherine 19 Eylül'de Açıkhava'da birlikte çaldılar.

Daha önce 20 Eylül'de konserde yer alacağı açıklanan Blues Traveler rock grubunun yerine 1973'de ilk kez Chick Corea'nın Return to Forever grubu ile adını duyuran gitarist Al DiMeola yer aldı. Daha önce de ülkemize hem kendi grubu ile hem de 'great guitar' projesi ile de yer almıştı. 19 yaşında 'best new talent' (en iyi yeni yetenek) seçilen Al DiMeola daha sonraları da jazz gitar kategorisinde pekçok ödüle layık görülmüştü.

Festivalin son gecesi olan 26 Eylül'de yine iki ayrı konser vardı. Bunlardan ilki bir rock grubu olan Terrorvision'du. Miles Davis'le çalışmış, jazz listelerinin vazgeçilmez ismi John Scofield ise festivalin tek jazz konserinde yer aldı.

Yapı Kredi içeriğini yer yıl daha da zenginleştirerek düzenlediği festivalde bu yıl, yeni bir başlık altında, her kesimden sanatseverin beklentilerini karşılayacak kapsamlı bir program sundu. Klasik müzikten resitallere, bale ve danstan pop, rock, new age, jazz'dan geleneksele kadar, alanında kariyer yapmış, Grammy ve uluslararası birçok ödül rekortmeni sanatçı ve topluluk Eylül ayında İstanbul'da Yapı Kredi Sanat Festivali '97'de buluştu.

John Scofield

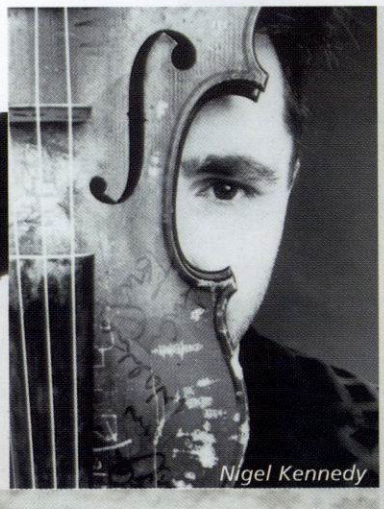
Nigel Kennedy

Secret Garden

Keb 'Mo'

Ateş M. Temeltaş ates@goldenhorn.com

40. Monterey Jazz Festivali

Monterey Jazz Festivali 40'ına bastı. Dünyanın en uzun ömürlü jazz festivali olma sıfatına sahip Monterey Jazz Festivali bu yıl kırk yaşında.

Her yıl eylül ayının sonuncu hafta sonu gerçekleşen festival, bu yıl da 19-21 Eylül tarihlerinde gerçekleşiyor. Festivalin kurucuları o zaman radyo programcılığı yapan Jimmy Lyons ve *San Francisco Chronicle* gazetesi yazarlarından Ralph J. Gleason. Bu iki kisi Amerika'nın batı yakasında jazz severlerin her yıl bir araya gelebileceği jazz dolu bir hafta sonu rüyası ile festivali 1958 yılında başlatıyorlar. Bilindiği gibi jazz denince Amerika'nın batı yakasından önce doğu yakası ve özellike New York şehri akla gelir. Monterey festivali aynı zamanda bu bölgenin jazz dünyasındaki yerini büyültüyor. İlk festival o yılların en önemli jazz müzisyenlerini bir araya getirmişti. Bunların arasında Louis Arm-strong, Dizzy Gillespie, Billie Holiday, Max Roach gibi isimlerde vardı. O zamandan bu yana Duke Ellington, Dave Brubeck, Gerry Mulligan, Miles Davis gibi isimlerde festivalde çaldılar.

Ralph Gleason jazz dünyası ile 1930 yıllarda Columbia Üniversitesi öğretinimine devam ederken yazar olarak başlıyor. 58 yaşında 1975 yılında ölen Gleason, *SF Chronicle* gazetesinde 25 yıl süren yazarlığı yanında *Rolling Stone* dergisinin ilk editörlerinden biri. Jazz üzerine yazdığı yazılar ona iki kere ASCAP ödülü getiriyor. Çok sevdiği arkadaşı Duke Ellington'ın yaşantısını içeren **'Love You Madly'** belgeseli üretimi diğer etkinlikleri arasında. 1970 yılından ölümüne kadar ise Fantasy Records şirketindeki görev yapıyor. Gleason'nın **'Celebrating The Duke & Louis, Bessie, Billie, Bird, Carmen, Miles, Dizzy & Other Heroes'** adlı kitabı 1950 ve 60 yılların jazz dünyasını okuyucuya aktarıyor.

Festivalin az bilinen diğer yönü ise kâr amacı içermeyen bir şirket oluşu ve kuruluşundan bu yana yaklaşık 2 milyona yakın parayı müzik öğretimi için bağışladığıdır.

1993 yılında festivalin başına Tim Jackson geçti. Bu geçiş gençlere ayrılan yerin yükseltilmesi nedeniyle önemli. Monterey yakınlarıdaki Santa Cruz şehrinde Kuumbwa Jazz Center'ın o zamanki müdürü ve müzisyen Jackson, gelenekleri bir yerde tutmaya devam edip ayrıca yeni ve genç sesleri festival programlarına eklemeye başladı. Festival bu yılda her zamanki gibi bilinen isimlerin yanısıra kendi bölgesinden isimleri içerecek. Müzik dinletilerinin yanısıra jazz söyleşileri, fotoğraf sergileri ve yaklaşık 81 bin metre karelik alandaki yiyecek ve alışveriş yerleriyle canlanacak.

Festival bu yıl ayrıca 40 yıl yaşı nedeniyle bir kitap da çıkarıyor. Kitabın ismi **'Monterey Jazz Festival: Forty Legendary Years'**. Büyük boydaki kitapda festival yıllarından fotoğraflar ve notlar var. Kitapda 150'den fazla fotoğraf var. İlk sayfalarda hoşgeldiniz diyen ise bölgenin sevilen isimlerinden Clint Eastwood.

Işler burada bitmiyor. Bu yaşgününü kutlamak için Warner Brothers Records şirketi ile Eastwood'un Malpaso şirketi beraberce 3 CD'den oluşan festivalin geçmiş yıllarında canlı olarak çekilmiş bir birikim ortaya çıkarıyorlar. Bazı isimleri sıralamak bu güzel şehirden kimlerin gelip geçtiği ve iki kişinin gündüz rüyalarının nelerle sonuçlanabiliceği bakımından önemli: Billie Holiday, Count Basie, Dizzy Gillespie, Sarah Vaughan, Duke Ellington, Joe Williams, Sonny Rollins, Herbie Hancock, Freddie Hubbard, Dexter Gordon, Art Blakey, Bill Evans, Stan Getz, Woody Herman, Gerry Mulligan, Cannonball Adderley, Charles Mingus, Oscar Peterson, Thelonious Monk, the Modern Jazz Quartet, Carmen McRae, Dave Brubeck, Shirley Horn, Wynton Marsalis, Roy Hargrove ve Joshua Redman.

Bu yıl kimler var? Dinletiler bu yıl 5 sahnede gerçekleşecek. Festivalin büyük sahnesinde Arturo Sandoval, David Sanborn, Ivan Lins, Dave Grusin, Don Byron, Jim Hall Quartet / Brass Ensemble, Charlie Haden / Quartet West, Diana Krall, Gerald Wilson Orchestra ve son olarak pazar akşamı Sonny Rollins yer alıyor. Cumartesi öğle üzeri aynı sahne Blues'culara ayrılmış: Otis Rush, Koko Taylor ve Buddy Guy. Aynı sahne pazar öğle üzeri liseli jazz'cılara veriliyor.

Festivalin diğer isimleri arasında Myra Melford's Crush, SoVoSo, John Santos ve topluluğu Machete, Mingus Amungus, B Sharp Quartet, Marcus Roberts (solo, üçlü ve dokuzlu şeklinde), Ron Miles Quintet, Benny Green, Dave Ellis ve Bruce Forman var.

Erdal Paksoy paksoy@csc.ti.com

Brad Mehldau: Piyano Sanatı

Village Vanguard'dayız. New York'un Greenwich Village mahallesinde bir bodrum katındaki bu kulüp, artık jazz müzisyenleri için kutsal bir mekan haline gelmiş. Duvarlardaki fotoğraflar da ruhları henüz bu salonu terketmemiş olan azizlere ait sanki: Dexter Gordon, Art Blakey, Dizzy Gillespie, Sarah Vaughan, John Coltrane, Miles Davis, Charles Mingus, Thelonious Monk, Bill Evans... Hepsi birer efsane haline gelmiş bu jazz devleri Village Vanguard'ın duvarlarındaki portrelerinden, yüzyıl sonunun bir New York gecesinde, kulübün küçük sahnesinde birazdan yer alacak müzisyenleri dikkatle izlemeye hazırlanıyormuşa benziyorlar. Hoparlörden gelen fon müziği çok güzel ama birazcık sesini kıssalar ve daracık salona sardalya usulü dizilmiş ufacık sandalyelerden birinde sizinle dirsek dirseğe oturan komşunuz da konuşmasa, belki de bu duvarların bugüne dek dinlemiş olduğu milyonlarca güzel notadan birkaçının derinden gelen yankılarını duyacaksınız. Kulübü tıklım tıklım dolduran, müzik sırasında çıtı çıkmayan, her notayı kana kana içine çeken ve bütün soloları tam zamanında alkışlayan New York'un gerçek jazz'ı dinleyicileriyle, bu kaçınılmaz fiziksel yakınlık bir yana (afedersiniz, ayağınıza bastım!), şiddetli bir ruhsal yakınlık da hissediyorsunuz. '***Din kardeşi dedikleri bu olmalı***' demeden geçemiyor insan.

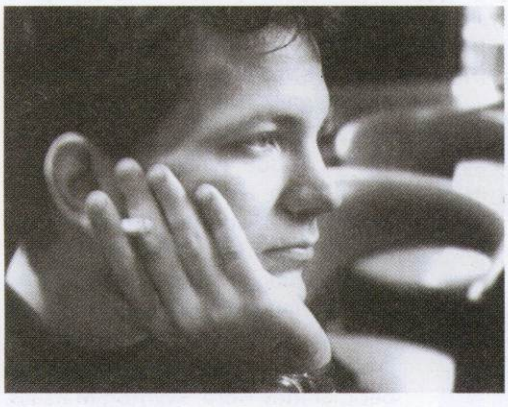

Genç bir müzisyen için Village Vanguard'da topluluk lideri olarak çalabilmek kuşkusuz büyük bir onur. Ancak 26 yaşındaki genç piyanist Brad Mehldau alçak gönüllü bir güvenle sahneye çıktığında bu sorumluluğun altında ezilmediği her halinden belli oluyordu.

Brad Mehldau ilk olarak Joshua Redman'ın topluluğunda dikkat çekti. Onunla '**Moodswing**' adlı albümü doldurdu ve turnelere çıktı. Bu süre içersinde topluluğun en yaratıcı solisti olarak göz doldurdu. Bir süre sonra, bir piyanist için en çetin sınav, yetenek, yaratıcılık ve özgünlüğünün belki de en güçlü göstergesi olan üçlü formatında çalışmaya karar verdi. 1995 yılının başında stüdyoya girip '**Introducing Brad Mehldau**' adlı çok başarılı ilk albümünü doldurdu. Bu albümdeki parçaların yarışında Redman'ın topluluğundan ödünç aldığı basçı Christian McBride ve davulcu Brian Blade, diğer yarısında da Mehldau'nun şimdiki eşlikçileri olan bascı Larry Grenadier ve davulcu Jorge Rossy vardı. Bu ikinci toplulukla 1996'da çıkardığı ve oldukça iddialı bir başlık taşıyan '**The Art of the Trio, Vol. 1**' adlı ikinci albümünde ise müziğini güvenle daha da ileri bir düzeye taşıdı. Kuşkusuz bunda topluluğundaki elemanlarla bir süredir birlikte çalıyor olmasının da payı vardı.

Village Vanguard'daki konserde bu üçlüden dört uzun eser dinledik. Konserin belki de en iyi yorumu olan Cole Porter'ın '**It's Alright With Me**' adlı bestesini çok yavaş bir tempoda çalınan ve aşırı sadelik arayışı yüzünden biraz da tutuk kalan '**Young and Foolish**' izledi. Piyanistin modern ritimli kendi bestesi '**Convalescence**'la devam eden konser göreceli olarak geleneksel bir biçimde yorumlanan Jerome Kern'un '**Nobody Else But Me**' adlı parçalasıyla son buldu.

Topluluğun yaklaşımı jazz piyano triosu geleneğinin geniş yelpazesini kapsıyor. Çoğu standart yorumları solo piyano doğaçlamalarıyla başlayıp, Keith Jarrett usulü özgürce gelişiyor ve melodinin son çalınışından sonra tekrarlanan kısa bir akor dizisi üzerine sololarla bitiyor. Bunun yanında, üçlünün repertuarında en ufak ayrıntısına kadar dikkatle çalışılmış karmaşık düzenlemelere de rastlanıyor. Çok yavaş tempolu sade ballad'lar, sağlam 4/4lük swing, hızlı ve karmaşık tempolu parçalar, grup halinde doğaçlama, kimi önceden tasarlanmış, kimi de ansızın oluşuveren tempo değişiklikleri, bir standart yorumu sırasında temponun kaybolup, özgür doğaçlamaya geçilmesi, bütün bunlar topluluğun hazinesinde var. Bu çeşitliliğe rağmen, Mehldau'nun hem sade ve lirik, hem de karmaşık ve coşkulu anlarda elden bırakmadığı güçlü deneyci kişiliği müziğe bütünleştirici bir tutarlılık getiriyor. Gelenekleri göz ardı etmeden kalıpları esneten, kişiselleştiren bu arayışçı ruhun birçok örneğini Village Vanguard'da duymak mümkündü. İlk ve son parçalarda piyanist ve davulcu sekizer ölçülük kısa sololar takas ederken, geleneksel eşit paylaşıma uymaktansa doğaçlamalarını kimi zaman 10-12 ölçüye kadar uzatmaktan kaçınmadılar. Aynı şekilde Rossy'nin ilk parçadaki solosu sırasında Mehldau ve Grenadier davula eşlik ettiler. '**Convalescence**'daki bas solosu sırasında da Rossy sopaları bırakıp davulları elleriyle çalarken, bunu abartıp bir gösteri haline getirmedi, aksine müziğe son derece zevkli bir renk kattı.

Mehldau '**It's Alright With Me**'ye eşliksiz olarak, parçanın B melodisi üzerine karmaşık çeşitlemelerle girdi. Ana melodiye döndüğünde, davul ve bas kendisini esnek, poliritmik bir biçimde destekledi. Eşlik tereddüt edermişcesine bir ölçüden diğerine yarı tempo, 3/4, ve orta tempolu swingden geçti. En sonunda topluluk oldukça hızlı, ancak tekdüzelikten uzak bir swingde karar kıldı. Bunun üzerine Mehldau sade ama yaratıcılık dolu notaları inci gibi dizmeye başladı. Mehldau formüllere, gamlara, beylik kalıplara bir an için başvurmadan, sürekli yeni melodiler aramasıyla Keith Jarrett'ın etkisini he-

men belli etti. Ancak genç piyanist çok geçmeden Keith Jarrett'ın başlıca ilgi alanı olan saf melodi arayışıyla yetinmediğini ortaya koydu. Mehldau aynı zamanda iki elin yaratabileceği ritmik olasılıkları da araştırıyor, sol elini, çoğu jazz piyanistinin aksine yalnızca armonik ve ritmik destek veren, ya da bir noktalama işareti işlevi gören yardımcı bir unsur olarak kullanmakla kalmayıp, onu sık sık müzikal anlatıma tam anlamıyla ortak ediyordu. **'It's Alright With Me'**deki solosunda bas ve davulun ortaya attıkları figürleri, sol eliyle tekrarlayıp, zenginleştirdi. **'Convalescence'**ta iki el arasında neredeyse bir füg andıran alışverişlerde bulundu. **'Nobody Else But Me'** sırasında ise iki eli arasında oktavdan kısa, disonant bir aralığı koruyarak hızlı paralel melodiler üretti. Mehldau piyanonun armonik potansiyelini de daha çok Bill Evans ya da Herbie Hancock'u anımsatan bir biçimde kullanarak, başka hiçbir enstrümanda olmayan bu engin müzikal palete olan olağanüstü egemenliğini ve aklına gelen her düşünceyi rahatlıkla çalabileceği izlenimini veren berrak virtüozitesini sergiledi.

Eşlikçilere gelince, topluluğun liderine gösterişsiz bir ustalık ve duyarlı bir yalınlıkla destek verdiler. Larry Grenadier **'Convalescence'**da belli belirsiz blues ögeleri taşıyan güzel bir bas solosu çalarken, Jorge Rossy de bir davulcuda ender rastlanan melodik yaratıcılığıyla müziği zenginleştirdi.

Brad Mehldau kuşkusuz neslinin en parlak piyanistlerinden. Piyano üçlüsü sanatının geleneğini bu genç yaşında bunca olgunluk ve yetkinlikle ele alan bu müzisyen, son albümünün adına bakılırsa kendisinden önümüzdeki yıllarda da sıkça sözettirmeye kararlı görünüyor.

Lâle Kuyucu lale@ada.com.tr

İstanbul

4. İstanbul Jazz Festivali'nin Ardından

Bu yazıyı yazmak için izlenimlerimi ve anılarımı deşelerken, **'festival'** kelimesinin yabancı kökenli olmasına karşın Türkçe'ye çok iyi yerleşmiş olduğunu ve anlamını da çok iyi taşıdığını farkettim birden. Geçtiğimiz temmuz ayında yoğun olarak izlenen ve üstünde yoğun olarak konuşulan bir festival yaşadık. Her konserde birbirinden farklı izleyicileri ağırlayan mekânlarda bizim gibi demirbaşlar da vardı. Hatta birbirini pek iyi tanımayan sözkonusu demirbaşlar konserlerde ahbap olup iyiden iyiye hoşbeş etmeye başladı (Bu parantezden festival ahbaplarıma Ege usulü bir selam gönderiyorum!).

Festivalin açılışında Mahogany Brass Band, İstanbul'un kalbindeki birkaç noktaya dokunup geçti. Müzikli bir yürüyüş, Taksim meydanında bir gösteri ve Roxy'deki iki konserlerinin ardından kendilerini dinleyenleri mutlu edip gitti Mahogany. Bendeniz ise yolculuk, yol yorgunluğu vb. nedenlerle bütün gösterilerini kaçıran şanssızlardanım. İzleyenler çok iyi bir grup olduğunu söylüyor.

Festivalin en çok tartışma yaratan konseri hiç kuşkusuz Legends 97 oldu. Marcus Miller'ın fikir babalığını yaptığı grup, bu yıl birlikte konserler veren, her biri kendi yolunda önem taşıyan müzisyenlerden oluşuyordu. Tartışması da adı gibi efsanevî boyutlara ulaşan konserde jazz müziği icra edilmemesi ve bu nedenle de konsere gidilmesi bir eleştiri nedeni olurken, bazı jazz severler gazetelere yazılar yazıp *'Ben bu konsere gitmedim. Dost ve akrabalarıma duyurulur.'* türünden açık ilanlar da verdi. Bendeniz ise aynı gün Ankara'dan sadık dostum Badem'le yola çıkmış ve TEM'i aşıp İstanbul'a varmış (ve hızını alamayıp evi pas geçip birinci köprüden karşı yakaya vurmuş) kararlı bir izleyici olarak, etiketi ne olursa olsun bu konserden keyif aldım.

Festivallerimiz gelenekselleşirken, yan sanayisini de kendisiyle birlikte oluşturdu. Koştura koştura konserleri izlemeye gelenler için soğuk içecek, çeşitli yiyecek ve ulaşım hizmetleri bu yıl da emrimize amadeydi. Bu sektörde serbest piyasa kurallarını iyiden iyiye benimsemiş görünen hizmet ve ürün sağlayıcılarımız, her günkü konserin niteliğini ve izleyici profilini hızla analiz edip fiyatlarını da günlük kur üzerinden ayarlıyordu. Bu konu başlı başına bir yazının konusu olacak kadar zengin malzeme içeriyor.

Festivalin ikinci gününde önce Ernest Ranglin dörtlüsünü dinledik. Geçtiğimiz yıl da İstanbul'a gelen Ranglin, hiç kuşkusuz Jamaika'nın jazz'a hediye ettiği ağır toplardan.

Elvin Jones dörtlüsü, festivalin en doyurucu ve etkileyici konserlerinden biriyle Açıkhava'daydı ikinci gün. John Coltrane'in yadigârı Elvin Jones, kolay tanımlanabilir bir müzisyen değil. 97 yılında hem konser turnelerinde, hem de albümünde Wynton Marsalis'i dörtlüsüne katan Jones, bütün enerjisi, jazz estetiği, neşesi ve mucizevî ritmiyle bizimleydi. Wynton bildiğiniz gibi. Tumturaklı ve bir o kadar da usta. Elvin Jones yaşına meydan okurcasına hepimize yetecek kadar jazz coşkusu taşıyor. Dörtlüsüyle verdiği konseri izlemek bizim için çok büyük bir şanstı.

Üçüncü gün hayli büyük bir ilgiye (hakederek) mazhar olan Radio Tarifa, çok sıcak, çok farklı ve kendine özgü bir bileşimle karşımızdaydı. Festivallerin tüm dünyada üstlendiği görevlerden biri de izleyicileri yeni müzisyenlerle buluşturmaktır. Bu konserle birlikte bizim festivalimiz de bu görevinin bir bölümünü yerine getirmiş oluyordu. Radio Tarifa'nın biz Akdeniz'li hemşehrileriyle çok iyi kaynaştığı kesin. Albümleri Rumba Argelina'yı müzik dükkanlarında bulabilirsiniz. Acaba diyorum, önümüzdeki yıllarda grubu Açıkhava sahnesinde de izlesek nasıl olur?

Jacky Terrason ve Joe Lovano kendi gruplarıyla art arda Açıkhava sahnesindeydi. Jacky Terrason geçen yıl çok mutlu ayrıldığı İstanbul'da bu yıl yine aynı sadelik ve alçakgönüllülükle çaldı. Kendisi için yazılanları ve söylenenleri fazlasıyla hakettiğini

göstererek ayrıldı. Terrasson'dan hemen sonra sahne alan Lovano son albümü Celebrating Sinatra'nın ana temasını oluşturan Frank Sinatra şarkılarıyla ve Rush Hour albümünden birkaç şarkısıyla festivaldeydi. Joe Lovano'yu çok ayrı bir yere koyarım ama, kendi hesabıma Sinatra projesine pek ısınamadığımı, en azından Lovano'nun diğer çalışmaları kadar etkilenmediğimi söylemeliyim. Her Amerikalı müzisyenin etki ve esin kaynaklarından biri olan Sinatra'nın şarkılarına Lovano ve grubunun getirdiği yorumun fazlasıyla '**akademik**' ve soğuk olduğunu düşünüyorum.

Festival ilerlerken, fahrî jazz hemşehrimiz Jan Garbarek de birkaç yıldır hiç ayrılmadığı grubuyla bu yılın konuklarındandı. Grubun konseri mayıs ayında Ankara'da verdikleri konser gibi çok kendine özgü ve ekseninde ustalık ve keyif barındıran bir konserdi. Sahnenin o geceki ışıltısı yine Marilyn Mazur'du. Eberhard Weber de müziğin belkemiğini oluşturuyordu. (Bu arada, Marilyn Mazur ECM'den yeni bir albüm çıkardı. Kaçırmayın!) Garbarek ve grubu, Açıkhava'ya en çok izleyiciyi çekme konusundaki rekorunu bu yıl da yeniledi.

Neşet Ruacan yönetimindeki TRT İstanbul Hafif Müzik ve Jazz Orkestrası, Ayten Alpman ve Nükhet Ruacan'ı da izleyicisiyle buluşturdu. Türkiye'nin barındırdığı önemli büyük orkestralardan biri ve onları dikkatle izlemeye devam etmemizde fayda var.

Bu yılki festival, geleneksel merkezlerine ek olarak farklı mekanlara da jazz keyfini taşıdı. Açıkhava Tiyatrosu ve Cemal Reşit Rey Salonu'nun yanı sıra, Roxy, Q Jazz Bar ve Esma Sultan Yalısı da konserlere sahne oldu. O günkü enerjisini henüz tüketmemiş olanlar ve ertesi günkü işine de gücü kalanlar Roxy'de jam session'larda buluştu. İstanbul'a daha normal saatlerde ve mekanlarda yeniden konuk olacağını umduğum bazı gruplar jazz severlerle ilk kez Roxy'de karşılaştı. Bunlardan biri de festivalin küçük fırtınalarından birini kopartan B-Sharp dörtlüsüydü.

Gösterileri birbiriyle yarıştırmak oldum olası sevmediğim bir şey. Çünkü her konserin kendine göre bir keyfi oluyor. Amma velâkin, Dino Saluzzi üçlüsünün konseri festivalin en etkileyici birkaç saatini sundu bize. Sıcacık, dokunaklı ve çok ustaca çalınan şarkılar, konuşmadan anlaşan bir üçlünün ellerinden bize ulaştı. Yaşayan tek bandoneon ustası Dino Saluzzi, sağında gitarist oğlu Jose, solunda da en usta basçılardan Marc Johnson'la sahnedeydi. Müzikle şiir yazılıyorsa, bunu yapan kesinlikle Dino Saluzzi'dir. Eğer bu konseri kaçırdıysanız, ne kadar üzülseniz azdır.

Gelelim Goran Bregovic konserine... Bregovic İstanbul'u sarsıp geçti. O gece Açıkhava Titatrosu'nu dolduran yaklaşık beş bin beş yüz kişi, Jan Garbarek'in seyirci rekorunu Bregovic'e teslim etti. Hatta bu ilgiden çok etkilenen Bregovic, bir ay bile geçmeden İstanbul'a yeniden konuk oldu. Sonu gelmeyecekmiş gibi görünen bis isteklerine saatini izleyiciye gösterip '*Sizin saatten haberiniz var mı?*' diyerek karşılık veren Bregovic ve beraberindeki düğün ve cenaze orkestrasıyla Balkanlar'a uzanan köklerimizi ziyaret ettik. Bregovic ve orkestrası hiç kuşkusuz festivalin en çok ilgi toplayan konserini verdi.

Bu arada, benim kaçırdığım konserlerden biri de Fleurine beşlisininkiydi. Jazz'ın genç ama bir o kadar da iyi seslerinden Fleurine sanırım (ve umarım) yeniden İstanbul'a gelecek. Onu dinlemek isteyip de kaçıran pek çok izleyici var eminim.

Geldik festivalin altıncı gününe... Artık herkesin birbirine aşina olmaya başladığı bir günde, Diana Krall konserinde buluştuk. Doğrusu ya, dergimizin geçen sayısında Diana Krall'u sadece görüntüsü yüzünden acımasızca etiketleyen Tunçel Gülsoy'a buradan azıcık sitem edeceğim. Hemcinslerimin dış güzelliği nedense hep ayaklarına dolanır ve ustalıklarının ve başarılarının unutulmasına neden olur. Özellikle konserini izledikten sonra, Diana Krall'un da sözkonusu ayrımcılığa ve haksızlığa uğradığını düşünüyorum. Jazz estetiğini ve görgüsünü yeteneği ve çabasıyla birleştiren Diana Krall, jazz mirasına sahip çıkmakla kalmıyor; çok rafine ve çok üst düzey bir örneğini de sergiliyor. Yaptığı işi çok sevdiği ve önemsediği de gün gibi ortada. Carmen McRae, Shirley Horn, Fats Waller ve Nat King Cole'u kalbinin ayrı bir yerine koymuş. Önümüzdeki yıllarda kendisinden daha da çok söz ettireceğine eminim. Çok az müzisyene nasip olan bir sahne albenisini de hep sahneye taşıyacak.

Murad Şekerli

Dino Saluzzi

Night Ark, bu yılın merakla beklenen konserlerinden birini verdi. Arto Tunç, Ara Dinçkiyan, Armen Domelian ve Marc Johnson'la sahnedeydi. Onno Tunç'un anısına verdikleri konserde gecenin sürprizi Dino Saluzzi ve Jose Saluzzi'nin de iki şarkılık katılımıydı. Sezen Aksu ve Elefteri Arvenitaki'yi de konuk eden grup, albümlerindeki keyfin pek azını o gece bizlere aktadır. Son albümleri In Wonderland, grubun müziğiyle ilgili daha sağlam bir fikir veriyor. Benden söylemesi...

13 Temmuz Pazar günü, çoğu festival müdavimi zorunlu olarak dinlendi. Zira günün tek gösterisi Esma Sultan Yalısı'ndaki Cesaria Evora konseriydi. Bir festivali bunca yıl yenileyerek sürdürmenin değerini çok iyi bilmeme karşın, Cesaria Evora gibi zorluğun içinden çıkıp bugünkü konumuna gelen bir müzisyeni sadece sınırlı bir izleyici kitlesiyle buluşturmayı hiç de yerinde bulmuyorum. Cesaria Evora'nın da

dikkatini çeken bu durum, sanatçının veda cümlelerine yansıdı. Bir dahaki gelişinde daha geniş bir kitleyle buluşmayı umut ederek İstanbul'a veda etti Evora. Bu mesajın içeriğinde, paylaşımın niceliğine ek olarak niteliğiyle de ilgili bir alt metin var. Festivali düzenleyip bize bu keyfi yaşatanlara kendi adıma teşekkür ederken bu tür detayların önümüzdeki yıllarda gözönüne alınmasını diliyorum.

Festivalin ikinci yarısının ilk konserinde Kronos dörtlüsünü dinledik. Kendi özgün çizgisini yirmi dört yıldır koruyan ve müzikte hedeflerin ve sebatın önemi bu dörtlüde varlık buluyor sanki. Japonya'dan Afrika'ya kadar pek çok besteci bu dörtlü için eserler üretiyor. Ne yapmak istediğini çok iyi bilen ve çok ustaca paylaşan bir grup Kronos.

Kronos dörtlüsünden birkaç saat sonra yine kendi müzikal parantezini oluşturan Jacques Loussier Açıkhava'daydı. Pekinel kardeşlerle ve kendi üçlüsüyle Vivaldi'nin Dört Mevsim'ini seslendirdi. Konserin ilginç anları sahnede üç piyanonun jazz kardeşliği yaptığı zaman yaşandı. Pekineller, daha önce Bob James'le kaydettikleri Bach bestelerini de seslendirdi. Türkiye'de Jacques Loussier'yi büyük bir bağlılıkla yıllardır izleyen bir dinleyici kitlesi var.

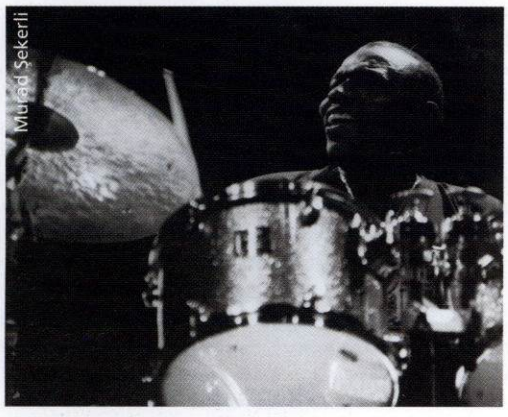

Elvin Jones

Yoğun konserli günlerden birinde Nicholas Payton, Joshua Redman, Aydın Esen ve Groove Collective aynı gün izleyiciyle buluştu. Aydın Esen, Ankara'daki konserinde olduğu gibi Anthony Jackson ve Steve Smith'le beraberdi. Aynı derecede etkileyici bir konserle karşımızdaydı. Nicholas Payton, jazz'ın geleceği adına içimizi ferahlattı. New Orleans geleneğinin ve jazz mirasının hakkını veren bir müzisyen Payton. Soluksuz izlendi, çok sevildi.

Joshua Redman da İstanbul'un tadına doyamayanlardan. Payton'dan farklı ve o da kökenini çok iyi yansıtıyor. Jazz'la yaşamaya kararlı.

Groove Collective Roxy'nin sahnesine sığmayı başardı ama, biz onları daha geniş bir yerde izlemek istiyoruz.

Festivalin en önemli duraklarından birinde Fazıl Say vardı. Her konserinde fersah fersah ilerleyen Fazıl Say, bu kez de kendi besteleri ve Aşık Veysel'e gönderdiği selamla herkesi büyüledi. Fazıl Say, yenilikçi yanı, yeteneği ve içindeki müzik ışığıyla çok önemli bir müzisyen. Piyanosuyla bütünleşiyor ve sahnede büyüyor.

Fazıl Say'ın ardından Açıkhava'da konser veren Massive Attack, yüksek volümlü bir sesin sahibiydi. Açıkhava'da konser izlemenin en keyifli yanlarından biri de, başınızı kaldırdığınızda sizinle jazz keyfini paylaşan yıldızlara göz kırpmaktır. Tahmin edebileceğiniz gibi, o gece böyle bir şey yapmak imkansızdı. Çünkü hınca hınç dolu tiyatronun sahnesinden çıkan ses ve toz dumandan hiçbir şey görülmüyordu. Etiketleri bir yana bırakalım ama, müzikal iştahımı gideren bir konser olduğunu söyleyemeyeceğim.

Bu yılki festivalin bize tanıştırdığı isimlerden biri de Mehmet Ali Sanlıkol. Berklee'de yetişen Sanlıkol, aralarında Cengiz Baysal'ın da bulunduğu arkadaşlarıyla Roxy'deydi. Jazz-Fusion besteleriyle kendini benimsetti Sanlıkol ve grubu.

Hümeyra, müziğinin bütün içtenliğiyle festivalin 17 Temmuz duraklarından biriydi. Son albümünde birlikte söylediği müzisyenler ve Acid Trippin'in basçısı Raci Pişmişoğlu'yla Cemal Reşit Rey'de bizlerle buluştu. Naçizane önerim, bir Hümeyra'yı dinleyin, bir de kendinizi...Daha çok şey duyacaksınız.

Türkiye'de acid-jazz Acid Trippin'den sorulur. Hem Ankara'da, hem de İstanbul'da tanınan ve çokça izlenen grup tam kadro Roxy'deydi.

Festivalin sonuna doğru Ivan Lins ve çok usta müzisyenleri Cemal Reşit Rey'de dinledik. Kaçırdıysanız üzülmelisiniz. Çünkü Ivan Lins, ne kadar iyi bir şarkı yazarı ve müzisyen olduğunu bütün coşkusuyla ortaya koyarken, beraberindeki müzisyenlerin performansı da tek kelimeyle nefes kesiciydi. Geçen yıl Toots Thielemans'ın Brasil Project adlı grubuyla İstanbul'a uğrayan Lins, Brezilya müziğini merak etmek için başlı başına bir neden.

İmer Demirer, İlhan Erşahin, Kerem Görsev, Volkan Hürsever ve Can Kozlu '**All Star Band**' adıyla oluşturdukları grupla Jazz Crusaders'dan hemen önce sahne aldı. Jazz Crusaders, Quincy Jones'un müziğe armağan ettiği isimlerden biri olan Patti Austin'le birlikte şaşırtıcı bir performans gösterdi. Wayne Henderson ve Wilton Felder artık ayrılmaz bir ikili ve Jazz Crusaders yoluna son hız devam ediyor. Patti Austin de konsere tüm sempatisi ve kendi adıyla özdeşleşmiş şarkılarıyla katıldı.

Sağlam kaynaklardan bana iletilen bilgiye göre, 18 Temmuz gecesi Latin ateşi Roxy'yi kavurmuş. O gece orada bulunanlar ertesi geceki ateş için önden şöyle bir kavrulup hazırlandılar. Festivalin son gecesi şanına layık bir kapanışa sahne oldu. Art arda üç grup bu dünyada müziğin köklerinden gelen şarkılarla ortalığa çoşku yaydı. İlk grup Roy Hargrove'un Crisol'üydü. Aralarında Irakere'nin kurucusu Chucho Valdes, ünlü trombonu Frank Lacy ve David Sanchez'in de bulunduğu grup ve yaptıkları müzik için sıfat bulmakta oldukça zorlandığımı itiraf ediyorum. Ardından sahneye gelen ve ilk kez canlı izleme fırsatını yakaladığım Michel Camilo, hem çok hızlı, hem de çok usta bir Latin müzisyeni. Albümlerindeki kusursuzluğu konserinde de tekrarladı ve herkesi büyüledi. Gelelim Irakere'ye... Onlu yaşlardan ellili yaşlara uzanan müzisyenleriyle bazılarımızın doğuştan müzisyen olduğunun canlı kanıtı olan bu grup, Açıkhava'nın her köşesindeki izleyiciye ulaşmayı başardı. Ülkelerinde ritim, söz ve enerjinin topraktan fışkırıp müziğe dönüştüğü gibi bir duygu uyandıran bu müzisyenler, hem kendilerinin, hem de bizim enerjimizi bitirdiklerine emin olduktan sonra sahneden ayrıldılar.

Bu yılki festival de böyle geçti. Bazı konserlerde yeni müzisyenlerle tanıştık; bazılarında ustalığı izledik. Her konserden sonra dünya yüzünde müziğin varlığına gönülden şükrettik. Emeği geçen herkese teşekkürlerimizle... Daha iyisi gelecek yıllara...

3. Bölüm

Bas Evrimleri

Raci Pişmişoğlu

Patitucci Corea'nın üç albümünde de muhteşem bir performans gösteriyor; The Chick Corea Electric Band, Light Years ve Eye of the Beholder ve GRP Super Live hepsi GRP'ye ait, ancak onun gerçek yeteneğini GRP'den çıkan solo albümü John Patitucci'de dinleyebilirsiniz. Dört telli slapping, vokal altı telli sololar, akıcı çizgiler, şaşırtıcı upright çalış... bunların tümü etkileyici gösterilerinde yer alıyor.

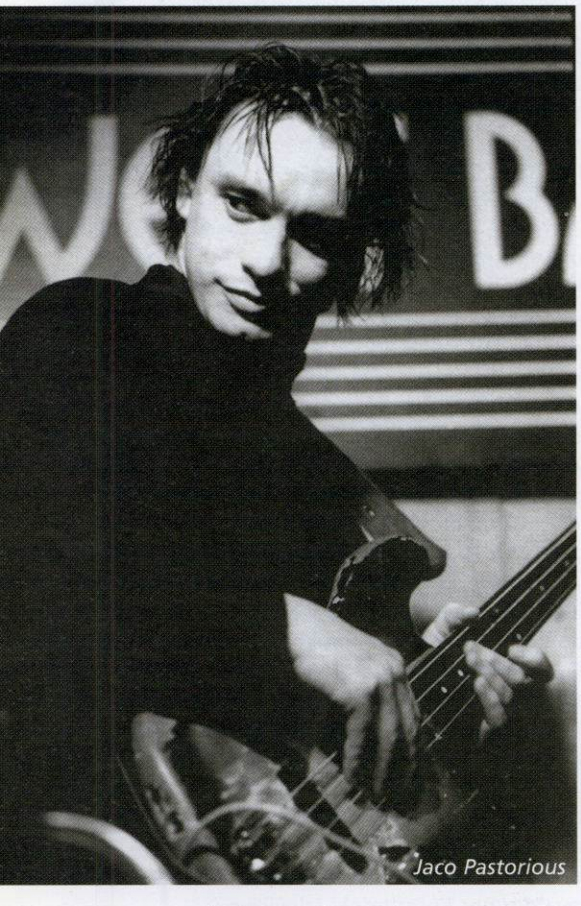
Jaco Pastorious

'İlk başta Willie Weeks, Jerry Jemmott ve James Jamerson gibi R&B bascılardan çok etkilendim ama Ron Carter'ı ilk dinlediğimde kendimden geçtim. O, Ray Brown ve Paul Chambers'ın benim üstümde gerçekten büyük etkileri oldu. Daha sonra onların yerini, Eddie Gomez, Dave Holland ve Charlie Haden aldı. Elektrikte ilham kaynaklarım, çizgiler için Stanley ve Jaco; tam bir funk içinse Larry Graham ve Louis Johnson... Steve Swallow da favorilerimden birisidir. Onun yaklaşımını seviyorum, kendine has bir stili vardır ve enstrümanına dokunuşu muhteşemdir. Ayrıca diğer favorilerim olan Anthony Jackson, Will Lee ve Marcus Miller da beni çok etkilemiştir.'

Patitucci'nin ikinci solo albümü On The Corner bu yıl içinde GRP'den çıkacak. Böylece altı telini geliştirmiş kompozisyonlarda bir virtüözün şaşırtıcı ustalığıyla çalışını bir kez daha dinlemeye fırsat bulacaksınız. *'Hiç bas synthesizer'ı duymayı beklemeyin. Synthesizer beni kompozisyonsal olasılıklar yaratması açısından ilgilendiriyor, ancak bazı şeylerin kaymasına izin vermezseniz diğer alanlarda kendinizi geliştirmeniz ve ilerlemeniz çok zorlaşır. Ben sürekli buna karşı koymaya çalışıyorum. Zaten yeteri kadar uğraşmam gereken konu var, anlıyor musunuz?'*

Jeff Andrews slap yapmıyor, altı telli ve upright da çalmıyor. Ancak tıpkı Patitucci gibi o da legato çizgisi çalıyor. Michael Brecker Orkestrası (Don't Try This At Home, MCA), Special EFX (Slice of Life, GRP) ya da Mike Stern (Time In Place, Atlantic) ile yaptığı çalışmaları dinleyin. Stilini daha çok tanıtan Bob Berg ile yaptığı çalışma (diğer önemli müzisyenler Stern, davulcu Dennis Chambers ve tenor saksofoncu Berg) Denon CD ise yakında çıkıyor. Ya da daha iyisi bir pazartesi ve çarşamba akşamı onun Mike Stern Trio ile birlikte çalıştığı Greenwich Village'deki 55 Bar'a uğrayın.*'Brecker'ın orkestrası ile müziğin inanılmaz olmasına rağmen'* diye belirtiyor Andrews, *'gecelerin büyük bir bölümünü heavy jazz yaparak ve akustik bası taklit ederek geçiriyorum, ki bir elektrik bascı olarak benim en güçlü olduğum noktalardan biri budur. Pekçok kişi beni bunun için istiyor, çünkü gerçekten bir akustik bascının ruhunu, genel tavrını ve hatta sesini ve notaya başlayışını bile yakalayabiliyorum ama Berg'in orkestrasında kendim gibi çalabilme şansına sahibim. O şartlarda stretch ve blow yapma özgürlüğüne sahibim. Brecker'da ise şizofrenik bir olay yaşıyorsunuz, çünkü bazı şarkılarda o akustik jazz titreşimini çıkartmak zorundasınız. Bir süre sonra da aynı inançla daha rock bir parçayı çalmanız gerek. Yalnızca bir tek çizgide çalabilmek çok zor ama o orkestradayken kendimi bir ileri bir geri giderken buluyorum. Berg ile yalnızca bir elektik bascı oluyorum. Müzik bunu gerektiriyor. Ayrıca büyük funk davulcularından biriyle de çalıyor olmak benim işimi daha da kolaylaştırıyor. Çünkü Brecker'ın orkestrasında glue benim. Berg'in orkestrasında ise glue olan Dennis Chambers, böylece bütün gece o bölümle ilgileneceğim diye endişelenmek zorunda kalmıyorum.'*

Baltimore'da doğan Andrews daha küçük yaşlardayken kulağının armoniye yatkın olduğunu söylüyor. *'Enstrümanı ilk aldığımda akor değişikliklerini, üst genişlemeleri (upper extensions), üst yapıları ve gelişmiş armonileri duyabiliyordum. Piyanoya başlamam kaçınılmazdı, böylece genişlemeleri duyabilecek, gerilimlerin işleyişini, çözülmelerini, hareketlerini izleyebilecektim. Piyano çaldıkça armoni bilgim daha da derinleşti ve bu da basta en yüksek noktasına ulaştı.'* Sonra şöyle ekliyor, *'Pekçok bascı iş solo yapmaya gelince melodik duyamıyor ya da çalamıyorlar çünkü armoninin temeli olan akorların yalnızca alt parçalarını anlayabiliyorlar. Üst genişlemeleri duyamadıkları için karmaşık akor yapılarını nasıl çalacaklarını iyi bir şekilde kavrayamıyorlar. Sonuçta bas solosuna daha ritmik yaklaşıyorlar ve benim bu noktaya ulaşmam gerçekten bir evrim oldu. Herşeyi bas ile görmeye başlamıştım, ama sonunda geri çekilerek büyük resmi gördüm; armonik ve melodik olarak basın üstüne neyin inşa edildiğini. Öğrenme konusunda her zaman çok hırslı olmuşumdur, yalnızca tabanda nelerin olup bittiğini bilmek yetmiyordu. Her şeyi incelemenin sonucunda bir yorumcu olarak daha yetkin bir hale geldim.'*

Jeff'in perdeli ve perdesiz basları var, ancak çok basit bir sebepten dolayı perdesiz çalmaktan kaçınmaya çalışıyor. *'Perdesiz belli bir boyut ve alan yaratmak için mükemmel. Üstelik glissando ile daha vokal ifadeler elde edebiliyorsunuz. Ancak ondan mümkün olduğunca uzak durmaya çalışıyorum çünkü, birkaç nota çalıyorsunuz ve... tıpkı Jaco'nun sesi. Bu enstrümanın sesi ve kaçmak mümkün değil. Tümüyle farklı satırlar çalsanız bile, Jaco o sesle bütünleşmiş durumda. Bu konuda birşey yapamayacağımı düşündüğümden tek çareyi aletten uzak durmakta buluyorum.'*

Jaco sonuna kadar Jeff'in yakın arkadaşıydı. Sık sık Jeff'in evine gidip basını çalar, piyanonun başına geçip daha kağıda dökmediği parçaları çalardı. Kötü zamanlarında da Jeff'in omzunda ağlardı. Doğal olarak Jaco'nun ölümü onu harap etti.

'Ondan o kadar çok şey öğrendim ki, bana yalnızca bir bascı olmamayı, komple bir müzisyen olmayı öğretti. O bir dehaydı. Böyle insanlar dünyaya sık gelmezler. Jaco'yu ilk

dinlediğimde onbeş yaşındaydım ve bir arkadaşımın evindeydim. Ben uyurken birileri evde Black Market (Weather Report) albümünü çalıyordu. Sıra Barbory Coast'a geldiğinde derin uykudan uyanarak ne olduğunu anlamak için oturma odasına gittim. Funky klarinet ya da ona benzer birşey olduğunu sanıyordum ve birisi bana onun Jaco Pastorious olduğunu söyledi. Son derece funky idi ve slap yapmıyordu; yalnızca attackt: (Redhouse: bir notaya başlama tarzı), *daha önce hiç öyle birşey duymamıştım... Dokunuş, notaların seçimi, ritmik yaklaşım. O kadar şaşırtıcıydı ki, inanamadım. Armonik ve müziksel olarak benim çok çok üstümdeydi, ama yine de mükemmeliyetini hissedebiliyordum. Jaco'nun özelliği de burada. Her zaman akıl ile duygu arasında denge kurma niteliğine sahipti; bu çok ender bir olaydır. O pek çok müzisyen için bir yol göstericiydi. Kapıyı açtı ve biz de yalnızca onu takip ettik. Bize basın bize herhangi bir enstrüman, bir piyano ya da bir saksofon olabileceğini öğretti. Basla melodik, armonik ve vuruşsal olarak çalıştı. Onu bazen bir bateri ya da bir kongo imişcesine çalardı. Elektrik bası yeniden tanımladı ve benim gibi pek çok yorumcunun bilinçlenmesini sağladı.'*

Andrews arkadaşının anısına özel bir proje hazırlıyor, daha önce hiç kayıt edilmemiş bazı Jaco Pastorious kompozisyonlarına hem büyük bir orkestra, hem de küçük kombo düzenlerinde hayat kazandıracak. Birkaç firma daha şimdiden projeyle ilgilendiklerini belirtmişler.

Mark Egan da bir başka Jaco müridi. Ancak son yıllarda cesaret isteyen, yeni bir yolda ilerlemekte; on telli perdeli ve sekiz telli perdesiz (her ikisi de Pedullas) ile birlikte dijital delay ve reverb tertibatını da kullanıyor. *'70'li yılların başında Miami Üniversitesi'nde Jaco'nun öğrencisi olan Egan'ın perdesiz şarkı söyleme sesi (singing fretless sound) 1977-1980 yılları arasında Pat Metheny Grubu'nun ayrılmaz bir parçası haline geldi (bu Pat Metheny Grup ve American Garage adlı iki albümle belgelenmiş durumda). Danny Gottlieb'in de yer aldığı Elements grubu ile textural sonic alanı daha fazla keşfetti ve 1985 solo albümü Mosaic (Hip Pocket)'de daha da maceraperesti. Örneğin Trilok Gurtu (başlangıçta) bir Balinese gamelan orkestrasının büyüleyici etkisini yaratmak için onbeş bas dizisini overdub yaptı ve son albümü A Touch of Light (GRP)'da da bu hırslı denemelerini sürdürüyor. 'Bu izlediğim akımda bir evrim', diyor. 'Tüm şarkılar multi textural basların etrafında oluşuyorlar ve güzel, melodik enstrümanlar olarak dikkatleri onların üzerine çekiyorlar.'*

Egan aynı zamanda Michael Franks'in grubuyla birlikte çalışıyor. Küçük şarkılarda, soundtrack'lerde ve David Sanburn'un Promise Me The Moon gibi albümlerde slap-funk tipi tekniğini de sergiliyor. Arcadia'nın projesi olan So Red The Rose'dan bir dizide upright bile çaldı. Sürekli solo üzerine yoğunlaşmaya çalışmasına rağmen çok yönlü bir basçı.

'Topladığım tüm bu baslar ve aygıtlar (son saydığımızda yirmibeş enstrümanı vardı) *insana sonsuz bir yaratıcılık olanağı sağlıyorlar. Bu anlamda bu daha önce hiç çizelgesi yapılmamış bir alan ama yine de orkestrayı desteklemem gerektiğine inanıyorum. Zamanı kaybetmediğiniz ya da dizginleri elden bırakmadığınız sürece onu istediğiniz kadar uzağa çıkartabilirsiniz. Demek istediğim, bazı öğrencilerimin tapping ve diğer konularda inanılmaz teknikleri var ancak lay down groove yapamıyorlar ve bu da çok kötü birşey.'*

'Bası tanımlayacak kelime temel'dir', diye ekliyor. *'Başlamadan önce ayaklarınızın sıkıca yere basıyor olması gerek. Tıpkı roket gemisi gibi, onu uçurmak için önce hareket sahasını inşa etmeniz gerek.'*

Jaco'dan etkilenmiş olan diğer iki müzisyen de giderek ünlenmeye başlayan Yellowjackets'in Jimmy Haslip'i ile Allan Holdsworth orkestrası ve Flim& The BB's' in yorumcusu Jimmy Johnson.

Eski bir klarinet öğrencisi olan Johnson elektrik basta önemli konserini babasının da string bas çaldığı Henry Mancini'nin Minnesota Orkestrası'nın bir gösterisi sırasında vermiş. Bir süre Minneapolis'de çalıştıktan sonra 1979'da Los Angeles'a taşındı. 1976 yılında aldığı beş telli Alembie perdelisini konserlerinin büyük bir bölümünde çalmaya devam ediyor. Ancak bazen single'larda perdesiz çalması isteniyor.

Los Angeles'e taşındıktan kısa bir süre sonra Wayne Johnson Trio'suna katıldı. Bu dinamik jamming çevre on stretch yapma ve beş tellide kendini geliştirme olanağını sağladı (bu gelişimi 1980 Arrowhead (Innercity), 1984 Everybody Painting Pictures (Zebra/MCA) ve 1988 Spirit of the Dancer (Zebra/MCA) albümlerinde izleyebilirsiniz). Ancak kendisi Holdsworth ile verdiği konserlerin en cesurları olduğunu söylüyor (bunun için 1985 Metal Fatigue (Enigma), 1986 Atavachron (Enigma) ve 1987 Sand (Relativity) albümlerini dinleyebilirsiniz. Üçü de Johnson'un güçlü solosu ve hassas bir şekilde destekleyen çalışını çok güzel örnekliyorlar.

'Armonik olarak, Allan vahşidir', diyor *'ve her zaman çok yetenekli davulcuları vardır (Gary Husband, Chad Wackerman ve daha yeni yeni tanıdığımız Secrets'de yer alan Vinnie Colaiuta). Onun müziği tam bir kargaşa; herkese göre değil belki ama çalması çok zevkli.'*

Flim & The BB's (yalnızca DMP markasıyla CD olarak piyasaya sürülen daha ticari bir proje) ile bağlantısı içinse, *'her dizide stüdyoyu yakmaya, ya da yıkmaya çalışmadığımız daha hafif bir çalışma'*, diyor.

Johnson, Joan Rivers ile birlikte The Late Show'da bir house band'de de göründü ve şu sıra Off Shore TV adlı yeni bir projenin house band'inde çalıyor. Hayatı boyunca slap yapmamış ve yapmayı da düşünmüyor. *'Ben kendimi bir groove çalgıcısı olarak görmüyorum.'*

Jimmy Haslip'in de çok akıcı bir çalış stili var. Bu stilini iki yıl önce perdesiz çalmaya başlamasıyla birlikte daha da geliştirmiş. *'Hâlâ perdeli bas çalıyorum, ama Yellowjackets ile birlikte yalnızca beş telli Tobias perdesizimi kullanıyorum ve elektrik perdesize daha çok upright gibi yaklaşmaya başladığımı fark ettim. Son zamanlarda Gary Peacock ve Marc Johnson gibi müzisyenleri dinlemeye başladım. Onların çalış stillerini elektriğe uyarlamaya çalışıyorum.'*

'Diğer bir konuda', diye ekliyor Haslip, *'artık bar çizgileriyle ilgilenmemem gerekiyordu tıpkı Gary Peacock'un Keith Jarrett Trio'sunda Jack De Johnette'le birlikte yaptığı gibi. Sanırım bu Yellowjackets'in son iki albümünde az da olsa fark ediliyor ve bir sonraki çalışmada daha da belirgin olacağına inanıyorum.'*

Son zamanlarda Haslip, elektrik basına ambient reverb sesi eklemek için Roland DEP-5 ile çalışmalar yapmakta. *'Daha wooden bir ses çıkartmamı sağlıyor'* diye açıklıyor. *'Yirmibin dolarlık German upright kadar zengin değil, ama upright'ın yarattığı o belirgin duyguyu veriyor.'*

İlk başlarda New York'da rock yapan Haslip 1975'de Los Angeles'a yerleşmiş ve Steve Khan, Tommy Bolin, Tom Scott ve Airto gibi fusion'cularla çalışmaya başlamış. *'Sonra Jaco'yla karşılaştım'*, diyor. *'Bir süre ona takıldım ve gerçekten ufkumu genişletmemi sağladı. Değişik gam modellerini çalışmama yol açtı. Onunla karşılaşana kadar sadece pentatonik stilde çalan bir müzisyendim. Onun etkisiyle makamlara yöneldim. Şimdi ise perdesiz basta gerçekten ilerlemeler kaydediyorum.'*

Victor Bailey Weather Report'ta Jaco'nun halefiydi. Bu Philadelphia asıllı müzisyen Weather Report'un birkaç albümünde (Procession, Sportin' Life, Domino Theory, This Is This, hepsi Columbia'dan) ve diğer birkaç LP'de (Special EFX'in Mystique (GRP), Steps Ahead'in Magnetic (Electra/Musician) yer almasına rağmen henüz bas stilini kesin olarak belirlemiş değil.

'Jaco gibi değildim. Ne çalarsa çalsın, onu duyardınız. Weather Report onun için mükemmel bir araçtı. Oysa benim durumum bundan farklıydı. Benim yer aldığım Weather Report, hatta Steps Ahead plaklarını dinlerseniz hala kendimi bulamadığımı fark edersiniz, ki bunlar bence en iyi çaldığım kayıtlardır. Onlarda ben bir başkasının müziğini çalıyorum ve herkesin bildiğinden daha çok söyleyecek şeyim var. Ben gerçek solo yapmaktan, be-bop stili şeylerden söz ediyorum. İşte gerçek 'ben' bu, ve henüz gerçek beni kayıda geçirmedim. Bu sene solo kayıt yapmayı planlıyorum.'

Victor, Philadelphia'dan gelen bascıların yer aldığı uzun zincirin son halkası (Stanley Clarke, Alphonso Johnson, Jaco Pastorious, Jamaaladdeen Tacuma), ve bu onurlu geleneği sürdürüyor.

Bitti

Kaynaklar

Bass Player (vol. Bass Secret)
Guitar Player (vol. Bass Seminar)

Kadın: Memphis Minnie

Suna Suner

Blues'da kadınların şarkıcı ve çalgıcı olarak yerlerinin görünürde sınırlanması, onların yalnızca 'blues kadınları' olarak kafalarda yer almaları ve bunun 'alt-metni' olarak azımsanmaları ilk olarak blues'un savaş sonrası döneminde başladı. Memphis Minnie olarak ünlenen Louisiana'lı Minnie McCoy 30'larda bu tavrın aksini kanıtlarcasına, ham ve güçlü varlığıyla döneme kendini kabul ettirmiş ve blues'un en etkili müzisyenlerinden biri olmuştur. 1920'lere rastlayan '**klasik dönem**'den gelen Ma Rainey ve Bessie Smith ve 2. Savaş sonrası şehirli akımdan köklerini alan Big Mama Thornton'la adı birlikte anılan Minnie McCoy, onların aksine; erkek hegemonyasında olan Country Blues'dan beslenmişti. 1973'de Blues Unlimited'in okuyucu kritiğinde Bessie Smith ve Ma Rainey'in önüne geçerek '**En İyi Kadın Şarkıcı**' ödülünü almasına ve 1980'de W. C. Handy ödülüne layık görülmesine karşın isim olarak Bessie Smith ve Ma Rainey, blues dinleyicisince öncelik kazanır. Tabii bunun nedenleri var: Blues'un 1920-30 arası döneminde yapılmış kayıtlardan anlaşıldığı kadarıyla, bu dönemde şarkıcılık; Bessie, Ma Rainey, Ida Cox ve Alberta Hunter gibi, erkek bir piyanistin veya yine erkeklerden kurulu ufak bir topluluğun kendilerine eşlik ettiği vodvil geçmişi olan '**parlak**' şarkıcıların hükmündeydi. Sonra 1926'da ilk kayıtlarını yapan Blind Lemon Jefferson'dan başlayarak, Ekonomik Bunalım Dönemi boyunca '**klasik**' şarkıcılar; kır kökenli, az eğitime sahip ve '**ilkel**' olarak nitelenebilecek denli yalın ve güçlü şarkıcılıklarını akustik gitarla besteleyip destekleyen erkek gitarcılara yenik düştüler ve Country Blues kısa sürede benimsendi. En kaba blues sınıflandırması olan '**dişil**' klasik blues ile '**eril**' country blues söz konusu olduğunda bile, country blues çalan Minnie McCoy'un ünü blues tarihçelerinde sönük kaldı. Çünkü onda ışıltılı sahne üzeri havası yoktu. Ayrıca herhangi bir erkek kadar iyi gitar çaldığı sıkça dile getirilen bir kadına bu arenada o dönemde yer yoktu. Ancak Minnie 30'larda ham ve güçlü varlığıyla, klasik blues şarkıcılarının aksine bir tavırla döneme kendini kabul ettirdi. Güçlü bir şarkıcı ve yetkin bir besteciydi. Parçaları Mance Lipscomb, Muddy Waters, Big Mama Thornton gibi müzisyenler tarafından kaydedildi. Onun 30 yıla yayılan albüm kariyeri ve blues'un zaman içindeki türlü tarz değişimlerine ayak uydurabilmesi, blues'da yetkinliğinin kanıtıdır çünkü Minnie McCoy'un albümleri country blues, şehirli blues, Chicago ve savaş sonrası blues'u kapsar ve bu yüzden varlığı '**klasik**' dönem dışındaki blues albüm tarihinde önemli yere sahiptir. İşte bu otuz yıl kadar olan dönem süresince, McCoy giderek '**eril**' bir forma bürünen bir alanda '**dişil**' kimliğini tek başına koruyabilmiştir.

Gitar ve banjo çalmayı öğrenip zamanla Memphis'te cadde ve sokak köşelerinde çalıp söylemeye başlayan Minnie için bu deneyim; beraber çalıştığı ve güneye turneye çıktığı küçük show grupları ve sirklerle tanışması demekti. Bu yetişme döneminde Memphis'in ünlü Beale Sokağı'nın cazibesi Minnie üzerinde etkili oldu ancak bu yine de onun vaktinin çoğunu tarlada çalışarak geçirmiş olduğu ve tüm parçalarında da hayatta kalma savaşının yansımalarının bulunduğu gerçeğini değiştirmiyor. İşte bu show grupları ve sirklerle birliktelik döneminde efsanevi Charlie Patton ve Willie Brown gibi ünlülerle beraber çalıştı Minnie McCoy.

20'ler boyunca Memphis'te Beale Sokağı ortamında yerini sağlamlaştıran Minnie, '29 yılında Columbia Şirketi için, evlendiği gitarcı Kansas Joe McCoy'la birlikte Memphis Minnie a-

dıyla ilk kayıtlarını yapmış, ilk parçası 'Bumble Bee' ise tüm kariyeri boyunca, yaptığı kayıtların en başarılılarından biri olarak söylenegelmiştir.

Minnie 30'lar boyunca Chicago'da kalmış ve aralarında Vocalion, Decca gibi isimlerin bulunduğu bazı şirketlere kayıtlar yapmıştır. Bu kayıtlardaki eşlikçiler ise oldukça ilginç; Sunnyland Slim ve Little Walter bu kayda değer isimlerden iki örnek. Tüm bu kayıtlardan Vocalion için yapılanlar, her dönemde en çok dikkat çeken McCoy çalışmaları olarak karşımıza çıkar. Bunda Minnie'nin **'Bumble Bee'**, **'Black Cat Blues'** ve **'I Hate to See the Sun Go Down'** gibi en etkili parçalarının ilk kayıtlarının Vocalion için yapılmış olmasının önemi muhakkak.

Bu dönem boyunca Minnie, daha şehirli bir tarzın gerekliliğini duymuş ve çağdaşları Big Bill Broonzy ve Tampa Red'le birlikte bu geçişi net biçimde gerçekleştirmiştir. Onun şehirli stili, diğer yandan birçok çağdaşında olmayan bir yontulmamışlık, hamlık içerir. Bu şehirli tarz, onun Hoodoo Lady albümündeki parçalarda dikkat çeker.

Şarkıcılığı; fazlaca efor sarfetmediğini hissettiren, yalın ve olabildiğince dişi olarak nitelemeyi yerinde buluyorum. Bu şarkıcılıkta bir tezat vardır ve bazı parçalarında sesinin abartısız ve son derece erkeksi (ama yine eforsuz) bazılarında ise çocuksu ve tiz tonlarda rahatlıkla gezinebilen sesinde kendini gösterir. Söyleyişi, sözcükleri telaffuzu anlaşılır ve köşelidir ancak bazı parçalarda; örneğin **'Man, You Won't Give Me No Money'**de Minnie, blues'un köklerinin ne denli eskilere uzanabildiğini anımsatırcasına oldukça belirsiz bir telaffuz kullanır.

Kayıtlarında kullandığı enstrüman kombinasyonu en dar haliyle kendi sesi ve gitarı; en geniş haliyle de piyano, bas, davul, gitar, vokal ve mandolin ya da mandolin yerine klarinetden oluşur.

Şarkılarında, örneğin Hoodoo Lady'deki **'karabüyü'** teması aslında daha kırsal bir yaklaşımken, daha mizahi **'Black Cat Blues'**da karabüyüye gizli göndermeler vardır. **'My Strange Man'** ise bir geleneksel olan **'Stranger Blues'** temasına dayanır: ***'Kendini senin şehrinde bulmuş bir yabancıyım'*** sözleri, Minnie'nin parçasında yerini ***'Dün gece bir yabancıya rastladım, tuttum onu eve getirdim'***e bırakır.

'Hoodoo Lady' adlı bir **'collection'** niteliğinde olan önemli albümünün içinde yer alan bir diğer parça **'Down in the Alley'**; **'siyah getto'**larda suç'u anlatır. **'Ağaçlı Yol'** anlamına gelen **'Alley'** yeraltı dünyası ve suçun kendisidir.

Blues'da genellikle cinsellikle karşılık bulan yiyecek, yemek ve pişirme temaları Minnie McCoy'un **'Good Biscuits'** ve **'Keep on Eatin''** adlı parçalarında iyi örneklenir. Bessie'vari doğrudan, vahşi bir cinselliğin Minnie'nin şarkılarındaki yansıması Minnie'ye yalnızca bir basın eşlik ettiği **'Ice Man'**de ortaya çıkar ve Minnie McCoy'un gitarcı, şarkıcı ve güzel bir kadın olarak çekiciliği ona söylenmiş şu sözlerde yanıtını bulmakta gecikmez:

* *'Jordan Nehri yol bulur kalçalarında Erkeği can atar vaftiz olmaya'*
** J. D. Short (1931)

LUTHER ALLISON

Eyüp S.İblağ

12 Ağustos'ta yine bir blues devinin kaybıyla sarsıldık. Henüz geçen yıl 28 Şubatta CRR'de 3 saate yakın izlediğimiz Chicago Blues'un önemli ismi Luther Allison akciğer kanserine yenik düştü. İstanbul'dayken bunun hiç belirtisi bile yoktu. Neşeli ve enerjikti.

Aslında ilk şoku 5 Ağustosta sanatçının hastalığını ve konserlerinin iptal olduğunu bildiren faksı aldığımda yaşamıştım. Sonunda beklenen son geldi. Son yıllarda ödülden ödüle koşan ve ölümünden çok kısa bir süre önce hem W.C.Handy hem de Living Blues dergisinin belli başlı ödüllerini toplayan Luther Allison son 25 yılın modern elektrikli blues dünyasının esaslı isimlerinden biri olarak dünyanın her tarafını turlamış. Ömrünün yaklaşık son 10 yılını Paris'te geçiren Luther Allison, Blues müziğini, çağdaş müziklerin etkilere açanlardan biri olarak tanınıyordu. Onu keşfeden ve yüreklendiren Freddie King'in ardından Magic Sam, Otis Rush, B.B. King ve Elmore James ile aynı sahneleri paylaştı. Yaptığı ilk kayıt **'Love Me Mama'** (1969) bir blues klasiği oldu. 1969 ve 1970 yılında çıktığı Ann Arbor Blues Festival'deki üstün gitar tekniğiyle beyaz rock dinleyicilerin de aralarında bulunduğu seyircinin dikkat çekti. 1971 yılında Motown'la anlaşma imzalayan ilk blues'cu oldu. 1976 yılında yaptığı ilk Avrupa turnesinden sonra Paris'e yerleşti ve **'Hand Me Down My Moonshine'** ile ülkemizde de kaseti yayınlanan **'Bad Love'** arasına 8 albüm sığdırdı. Bunların ardından ABD'de de yayınlanan **'Blue Streak'** ve **'Reckless'**ı yaptı. Aslında Bad Love'dan (ABD'de **'Soul Fixin' Man'** adıyla yayınlandı) sonraki albümleri öylesine büyük bir ilgi gördü ki ödül üzerine ödül aldı. 97 Handy'de Yılın En İyi Şovmeni, Yılın En İyi Grubu, *Living Blues* dergisinde ise Yılın En İyi Modern Erkek Bulescusu'nda, En İyi Konser İcracısı'ndaki ödülleri aldı. 1995'te de 5 W.C.Handy, 10 Living Blues ödülünü toplamıştı.

Herald Tribune'ın bir yazısında *'Efsane olması için gereken her şeye sahip'* diye yazmış. Mike Zwerin imzalı bu yazıda *'her ne kadar Teksas rakip gibi görünse de, Chicago, Blues'un referans noktası, yani Mekke'si. Muddy Waters'ı izleyen ve Mississippi'nin Delta soundunu ilk elektriklendiren ve kentlileştirenler arasında Luther Allison bir kaç birinci sınıf Chicago Bluescu'dan biriydi'* diyor.

Sonuç olarak, Luther Allison ile son aylarda hızlanan blues kayıplarımıza bir yenisi daha eklendi (Johnny Copeland'ı da önceki ay kalp naklinden sonraki enfeksiyonlar yüzünden kaybetmiştik). Üstelik ekim ayında ülkemizi ikinci kez ziyareti için anlaşmaları da yapılmıştı. İmzalı fotoğrafı ve afişi tam karşımda dururken onu unutmam çok zor olacak.

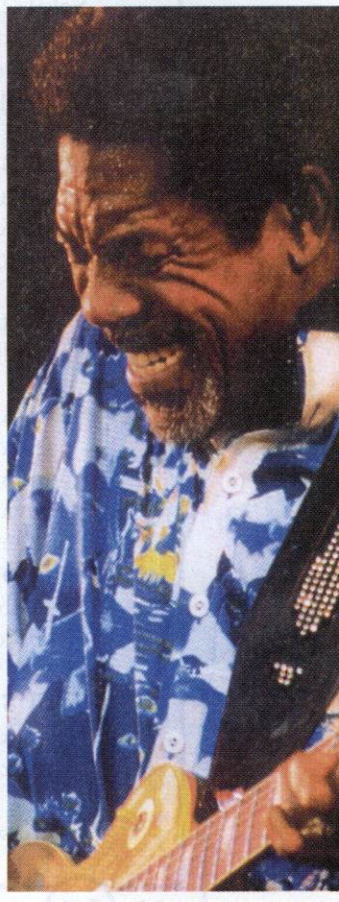

Rene Macaroğlu

Dr. Jazz

Piyanoda jam-session

Sevgili jazz severler,

Bu sayımızda bütün amatör müzikseverleri piyano başına davet ediyorum. Eğer piyano çalmasını biliyorsanız iki elinizin işaret parmaklarını kullanarak, iki parmakla daktilo yazar gibi siz de kolaylıkla bu 'jam-session'umuza katılabilirsiniz. Eğer zengin bir tını isterseniz, çalarken piyanonuzun sağ ayak 'sustain' pedalını basılı tutun; titreşimler rahatsız edici bir hal alırsa pedalı çabucak kaldırıp bütün sesleri kestikten sonra tekrar basabilirsiniz.

Şekil 1: Piyanonun sırf siyah tuşlarını kullanarak mükemmel bir kaptırmaca yapabileceğinizi biliyor muydunuz? Mümkünse sol el işaret parmağınızla 1 no.lu tuşu kalın bir yerden arada sırada vurarak 'pedal' bir Tonal Merkez yaratarak bu tını üzerine doğaçlama yapınız; devamlı çalmadan, boşluklar bırakarak fikirlerinizi dalga dalga çalmalısınız. Eğer bu beş sesli (pentatonik) gamın değişik bir tınısını (rengini) yakalamak isterseniz, sol elinizle 5 no.lu siyah tuşa basarak D# minör Pentatonik Gamına geçebilirsiniz. Bu gam ayrıca Şekil 2'deki Blues gamının da temelini oluşturuyor.

Şekil 2: Piyanonun sol tarafında, siz veya bir arkadaşınız 1 no.lu tuşu basarken, siyah tuşlara ilaveten 5 no.lu beyaz tuşu da sololarınıza dahil ederek gerçek Bluesy bir duygu yaratabilirsiniz! İsterseniz sağ elinizle aynı anda iki nota birden vurarak Double Stop denen iki sesli akorları da solonuza katabilirsiniz. Ancak aşırı bir uğultu duyarsanız sağ ayak pedalını bırakıp tekrar basın.

Şekil 3 ve 4: Üç beyaz ve üç siyah tuştan oluşan bu exotic gamın tınısını dinlemek için bütün klavye boyunca soldan sağa ve sağdan sola sırayla çalın; mümkünse sustain pedalını basılı tutun. İki ya da üç sesli akorlar basarak Debussy tarzı bir doğaçlama yapabilirsiniz. Bu gamda bütün notalar eşit mesafede bulunduğundan, sol eldeki bas notasını değiştirmek pek birşey farkettirmez. Biz bu tip gamlara Simetrik Gamlar diyoruz. Şekil 4'te ise aynı dizi bir tuş ileri kaydırılmış. Bu sefer iki siyah ve dört beyaz tuş var. Yanlışlıkla başka bir tuş basarsanız, özgün tınıyı bozmamak için hemen pedalı kaldırıp yeniden basın.

Şekil 5: İşte müzikte en çok kullanılan gam; bas notalarını değiştirdiğinizde, her çevrilmenin ayrı bir güzelliği olduğunu göreceksiniz. İsterseniz sol elde üç sesli bir akor basabilirsiniz; ancak uğultu yapmaması için çok kalınlara inmeyin. Bilhassa, hep birer tuş atlayarak duruma göre 1-3-5 veya 2-4-6 veya 3-5-7 veya 4-6-1 veya 5-7-2 veya 6-1-3 tuşlarını kullanın.

Şekil 6 veya 7: Bu gamlar beyaz tuşlardan türetilmiştir; ancak X işaretli beyaz tuşu çalmamaya özen göstererek onun yerine belirtilen siyah tuşu çalınız. Hicaz gamıyla çok oryantal bir kaptırmaya girerken, Melodik Minör'ün donuk güzelliğini tadabilirsiniz.

Şekil 8 ve 9: Son olarak bir ton ve yarım ton aralıklarla giden Simetrik Dominant gamı ile Maurice Ravel'in kulaklarını çınlatırken, bütün notaları içeren Gamların Anası Kromatik Gamı kullanarak müziğin sınırlarını zorlayıp Schönberg'e varalım.

Üç ay sonra buluşmak üzere.

Şekil 1

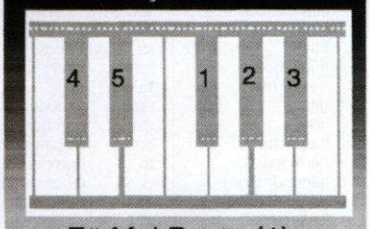

◇ F# Maj Penta (1)
◇ D# Min Penta (5)

Şekil 2

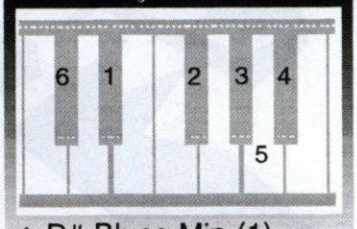

◇ D# Blues Min (1)

Şekil 3

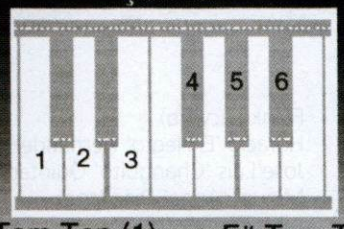

◇ C Tam Ton (1)
◇ D Tam Ton (2)
◇ E Tam Ton (3)
◇ F# Tam Ton (4)
◇ G# Tam Ton (5)
◇ A# Tam Ton (6)

Şekil 4

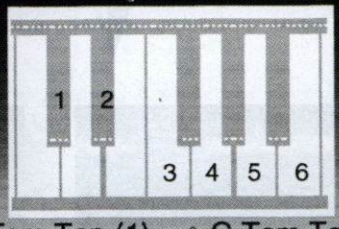

◇ C# Tam Ton (1)
◇ D# Tam Ton (2)
◇ F Tam Ton (3)
◇ G Tam Ton (4)
◇ A Tam Ton (5)
◇ B Tam Ton (6)

Şekil 5

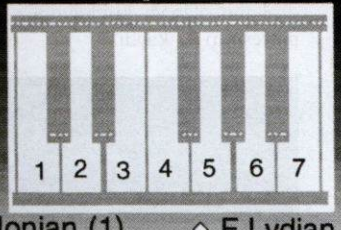

◇ C Ionian (1)
◇ D Dorian (2)
◇ E Phrygian (3)
◇ F Lydian (4)
◇ G Mixolydian (5)
◇ A Aeolian (6)

Şekil 6

◇ C Melodik Minör (1)
◇ F Lydian Dominant (4)
◇ G Mixo b13 (5)
◇ B Altered (7)

Şekil 7

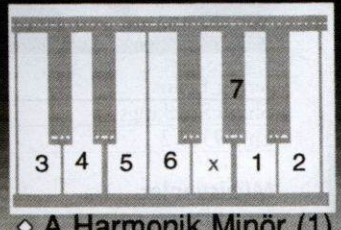

◇ A Harmonik Minör (1)
◇ E Spanish (Hicaz) (5)

Şekil 8

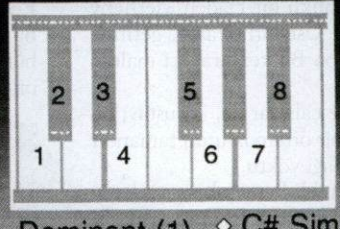

◇ C Sim. Dominant (1)
◇ Eb Sim. Dominant (3)
◇ F# Sim. Dominant (5)
◇ A Sim Dominant (7)
◇ C# Sim. Diminüe (2)
◇ E Sim. Diminüe (4)
◇ G Sim. Diminüe (6)
◇ Bb Sim Diminüe (8)

Şekil 9

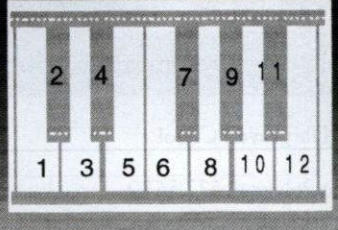

◇ C Kromatik (1)
◇ C# Kromatik(2)
◇ D Kromatik (3)
◇ D# Kromatik (4)
◇ E Kromatik (5)
◇ F Kromatik (6)
◇ F# Kromatik (7)
◇ G Kromatik (8)
◇ G# Kromatik(9)
◇ A Kromatik (10)
◇ A# Kromatik(11)
◇ B Kromatik(12)

Dr. Jazz 10/9/97

ULUSLARARASI KULLANILAN KISALTMALAR

acc	akordiyon	**e**l db	elektrik double-bas	picc	piccolo
afl	alto flüt	eh	english horn	prg	programming
arr	aranjör	elb	elektrik bas	**r**	reeds
as	alto saksofon	elg	elektrik gitar	**s**ax	saksofon
b	bas	elp	elektrik piyano	si	sitar
bar	bariton saksofon	els	elektrik sitar	sou	sousaphone
bcl	bas klarinet	eu	euphonium	ss	soprano saksofon
bfl	bas flüt	**f**l	flüt	str	strings
bgo	bongo	flh	flügel horn	synth	synthesizer
bjo	banjo	frh	french horn	**t**a	tabla
btb	bas trombon	**g**	gitar	tam	tambourine
bs	bassoon	**h**	horn	tb	trombon
c	kornet	har	harpsichord	timb	timbales
cb	kontrabas	hca	harmonika	tp	trompet
cbs	kontrabassoon	ho	hammond org	ts	tenor saksofon
cel	keleste	hp	harp	tu	tuba
cga	konga	**k**eyb	keyboards	**v**	violin
cl	klarinet	**m**an	mandolin	va	viola
clav	klavinet	mell	mellafon	vb	vibrafon
co	kougar	mrb	marimba	vc	cello
comp	kompözitör	**o**	obua	vo	vokal
cond	kondaktör	orch	orkestra	vtb	valve trombon
cy	simbal	org	org	**w**bd	washboard
d	davul	**p**	piyano	wdwd	woodwinds
dir	direktör	perc	perküsyon	**x**yl	xylophone

Herbie Hancock & Wayne Shorter
1+1
Verve/Polygram 537 564-2

Müzisyenler
Herbie Hancock (ap)
Wayne Shorter (ss)

Son zamanlarda eşleşmelerde bir atış var. Düetler, gözde formatlar. Verve şirketinden önce derinlikli bir Haden/Metheny çalışması geldi. Ustaları biraraya getirme faaliyeti sürüyor. Bu kez sıra, iki malum isimde.
Sık sık birlikte çalsalar da, iki ustayı bu kadar '**temiz**' bir ortamda uzun zamandır yakalama olanağı yoktu.
Denenmesi gerekli hemen herşeyi denemiş, ömürlerinin kalan kısmını artık dilediklerini yapma kulvarına sokmuş iki büyük yorumcu var burada.
Kimliklerini bir tuhaf boşluğa bırakmış gibiler:
Her bir yorum, besteyle sonuçlanmış gibi. Tersi değil, söz konusu olan.
Birbirlerini yeni düzlemlerde sınama peşindeler. Hiç zorlanmadan. Sükunetle başlayan arayış, hemen her seferinde bir doyum, patlama noktasına ulaşıyor. '**Meridiane**' ve '**Sonrisa**' bunun tipik örnekleri. Shorter'ın tenora sarılmasını ummak boşuna, çünkü modal arayışta onun sopranosundan başkasına yer yok.
Dinleyiciyi zorlayan, kolaya kaçmayan, renkten renge giren, yalnızca duyguya seslenmesi dolayısıyla çok farklı tepkilere yol açmaya aday bir albüm.

Yavuz Baydar

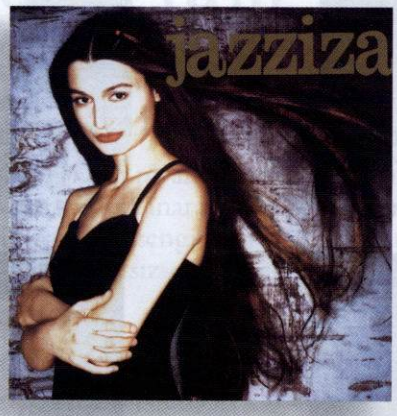

Aziza Mustafa Zadeh
Jazziza
Columbia 487897 2

Müzisyenler
Aziza Mustafa Zadeh (p, vo)
Toots Thielemans (hca)
Eduardo Contrera (perc)
Philip Catherine (g)

Piyanistin alışkın olduğumuz tarzını daha çok solo yorumlarla sunduğu bir albüm. Özellikle Azize sevenlere hararetle önerilir.

Roy Hargrove's Crisol
Habana
Verve/Polygram 537 563 2

Müzisyenler
Roy Hargrove (tp, flh)
Chucho Valdes (p)
David Sanchez (ts, ss)
Frank Lacy (tb)
Horacio 'El Negro' Hernandez (d)
Jose Luis 'Changuito' Quintana (timb)
Miguel 'Anga' Diaz (cga)
John Benitez (b)
Gary Bartz (as, ss)
Russell Malone (g)

Genç kuşağın gözde trompetçisinin kendisi gibi genç müzisyenlerle gerçekleştirdiği ve bu yıl İstanbul Festivalinde de dinleme olanağı bulduğumuz latin jazz projesinin 97 kaydı.

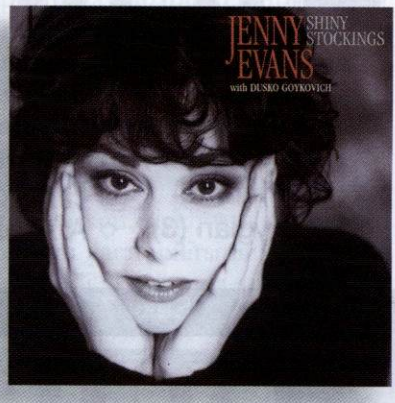

Jenny Evans
Shiny Stockings
Enja 9317 2

Müzisyenler
Jenny Evans (vo)
Dusko Goykovich (tp, flh)
Gianni Basso (ts)
David Gazarov (p)
Branko Pejakovic (b)
Rudi Martini (d)

Eğitimli bir klasik koro şarkıcısı olan Jenny Evans Londra doğumlu. 1976'da Münih'e yerleşmesinden sonra tanınmaya başlamış ve Al Grey, Buddy Tate gibi müzisyenlerle çalıştıktan sonra, 1981'de kendi beşlisini kurmuş. Evans, İngiltere ve Almanya'da tiyatro artistliği, müzikal şarkıcılığı, şarkı sözü yazarlığı ve jazz kulübü işletmeciliği gibi sayısız deneyimleri olan bir yetenek ve tabii Avrupa'nın en iyi jazz şarkıcılarından biri. Sesinin, Anita O'Day, June Christy ve Chris Connor gibi cool jazz dönemi şarkıcıları-

nın geleneğini anımsatan doğal bir derinliği var. Sımsıcak yorumlardan en sert ifadelere kolayca geçebiliyor. Zamanlaması ve swing'i tam kıvamında. Scat'leri zorlamasız ve mükemmel. Jenny Evans doğal yetenekleriyle deneyimlerini ustaca birleştirebilen bir sanatçı.

Yugoslav asıllı Dusko Goykovich, 1955'de ülkesinden ayrıldıktan sonra Avrupa'nın en ünlü jazz müzisyenlerinden biri olmuştur. 60'lı yılların başlarında Maynard Ferguson ve Woody Herman orkestralarında edindiği deneyimlerden sonra, dünya çapında bir trompetçi ve big band müzisyeni olarak anılmaya başlamıştır. Goykovich'i dinlerken, Harry Edison'u dinamik ve melodik yorumunu, Chet Baker'ın duygusal hüznünü ve bir tutam da Miles Davis '**pus**'unu duyar gibi oldum.

İtalyan asıllı Gianni Basso, 1950' lerde kurucusu olduğu Basso Valdambrini beşlisiyle Billie Holliday, Lionel Hampton, Gerry Mulligan, Chet Baker ve Lee Konitz gibi ünlü jazz'cılara eşlik etmiş bir sanatçı. Karakteristik tenor sound'uyla uluslararası üne kavuşmuş bir big band müzisyeni. Piyanoda Ermeni asıllı David Gazarov var. 80'lerin sonunda, Moskova, St. Petersburg, Erivan ve Tiflis jazz festivallerinde yıldızı parlamış ve 1990'da Münih'e yerleştikten sonra, Chuck Israels, Niels Henning Oersted Pedersen ve Alvin Queen gibi müzisyenlerle çalışmalar yapmıştır. Basta yine Yugoslav asıllı Branko Pejakovic var. Almanya'ya yerleştikten sonra 10 yıl boyunca Max Gregor orkestrasında çalışan Pejakovic, 1964 yılında Duke Ellington'la birlikte turneye çıkmıştır. Şu sıralarda Avrupa'nın en önemli bascı ve big band aranjörlerinden biridir. Alman asıllı davulcu Rudi Martini, davulculuğunun yanısıra, müzik piyasasında yaptığı menejerlik çalışmalarıyla tanınmaktadır. 1970'lerde Al Jarreau, Frank Zappa, Manhatten Transfer, Rolling Stones gibi ünlü yıldızların menejerliğini yapmıştır. 1987'den bu yana Jenny Evans'ın davulcusu, menejeri ve prodüktörüdür.

Swing, bebop ve klasik jazz elemanlarını son derece ölçülü oranlarda harmanlayan ve big band deneyiminin önemini vurgulayan bir aranjman dikkat çekiyor. Gerek vokal, gerek enstrümental yorum olarak, bestelerin özünü abartısız ve net veriyor. Sololar, deyim yerindeyse, çok zarif. Zaman aşımına uğramayacak, çok keyifli bir çalışma.

'**Jazz bitti**' diyenlere, ya da jazz'ı '**in**' veya '**out**' gibi moda akımlarına dahil etme eğiliminde olanlara cevaben yapılmış, yepyeni bir 97 albümü.

Engin Gençer

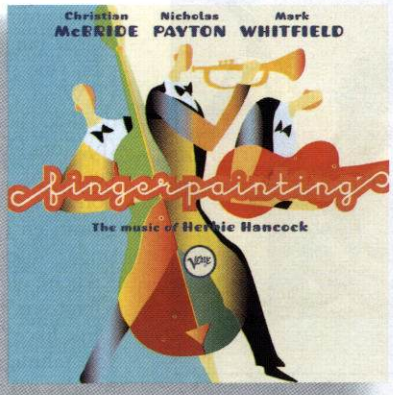

McBride, Payton, Whitfield
Fingerpaintings
Verve 537 856-2

Müzisyenler
Nicholas Payton (tp, flh)
Mark Whitfield (g)
Christian McBride (b)

Verve plak şirketinin son dönem yıldızlarının yaptığı davulsuz ve piyanosuz bu albümde tamamen Herbie Hancock bestelerine yer verilmiş. Tüm parçalarda müzisyenlerin son derece iyi performans gösterdiği bu albüm son dönemde çıkan CD'ler içinde en parlaklardan biri olmaya aday.

Charles Lloyd
Canto
ECM 1653 537 345-2

Müzisyenler
Charles Lloyd (ts, tibet borusu)
Bobo Stenson (p)
Anders Jormin (b)
Billy Hart (d)

Charles Lloyd jazz dünyasının gerçek yıldızlarından biridir. Ona jazz'ın '**Fareli Köyün Kavalcısı**' diye niteleyenler olmuştur. Tüm bir nesil '**Çiçek Çocukları**' onun saksofonundan çıkan sesler ile jazza girmişlerdir. Daha 1967 yılında yaptığı albümü '**Forest Flower**' bir milyon satarak jazz'da çok nadir olan bir başarıyı yakalamıştı.

Şöhretinin doruğunda ise iç dünyasını tanımak için 20 yıllık bir inzivaya çekildi. 1990'lı yıllarda müziğe tekrar döndü ve ECM markası ile dört önemli albüm daha yaptı. '**Canto**' kendi aralarında bir anlam bütünlüğü olan bu dört güzel albümün devamıdır. İlk dört albüm tıpkı bir yeraltı ateşi gibi derin bir sakinliği kapsar. '**Canto**' biraz daha vahşi biraz daha yamaçların kenarında dolaşan bir hava içerisinde. Albümde bir araya gelen grup ise son üç ECM albümünü Lloyd ile beraber gerçekleştirmiş kişiler aralarında buyük bir interaktiv sinerji ve uyum var, hiç solist yok, beraber bölüşme ve yaratıcılık var.

Albümün ilk parçası '**Tales of Rumi**' tam 17 dakika sürüyor. Yavaştan başlayıp gittikçe çoşan bir öykü bu. Bir çeşit ayin veya gittikçe hızlanan bir Hora gibi. Albümün tüm parçaları birer meditasyon gibi, doğu mistisizimi ile batı lirizimini birleştiren parçalar.

En ilginç parçalardan biri Lloyd'un Tibet borusu çaldığı '**Nachiketa's Lament**'. Tüm parçaların bestecisi Lloyd'un kendisi. *Down Beat* dergisi onun besteci yanını zayıf bulduğunu belirtiyor ve güçlü melodiler olmadan temalarının sağlam bir yapıya oturmadığını belirtiyor. *Sterophile* dergisi ise kayıtlara ve icraya beş üzerinden dörtbuçuk yıldız vererek tüm albümü göklere çıkartıyor. Benim kişisel düşüncem de albümün değişik tarzlar seven bir çok jazz dinleyicisini aynı derecede etkileyeceği yönünde.

Tuncel Gülsoy

Jacky Terrasson & Cassandra Wilson
Rendezvous
Blue Note 7243 8 55484 20

Müzisyenler
Jacky Terrasson (p)
Cassandra Wilson (vo)
Lonnie Plaxico (b)
Kenny Davis (b)
Mino Cinelu (perc)

Jacky Terrasson lirik piyano stiliyle son yıllarda büyük bir atılım yaptı. Cassandra Wilson da buğulu ve puslu sesi, çağdaş yorumuyla en gözde şarkıcılar arasında. Bu ikilinin albümünü jazz severler ilgiyle dinleyecekler.

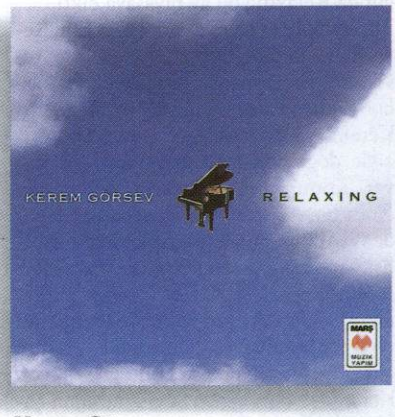

Kerem Görsev
Relaxing
Marş Müzik

Müzisyenler
Kerem Görsev (p)
Eric Revis (b)
Bob Demeo (d)

İlk üç albümü arasında bana göre en iyi kotarılmış, en başarılı olanı ikinci albüm

caklayan bir simge. Genellikle, tümü kendi kaleminden çıkma yapıtlardan oluşan, tematik bütünlüğe sahip albümleriyle tanınan Nascimento, burada kendisine yakın bir dizi besteciyi de yorumluyor, kendine ait olanlar yanında. Kimi Bahia ve Mato Grosso ritmleri ile açılan yorumlar dışında, köklü bir yenilik yok **'sound'**da. Yine o kıvrım kıvrım, hüzünlü, sayıklama gibi vokaller, yine o sürekli değişen akorlar, alacakaranlık renklerine gizlenmiş sözler

12 parçadan oluşan albümde, bende, çok belirgin biçimde, ballad'lar derin iz bıraktı. Özellikle, vokallerin yer almadığı **'Ana Maria'**. Wayne Shorter'ın yıllar, yıllar önce, karısı Ana Maria için yazdığı bu beste, Nascimento'nun da katıldığı Shorter albümü **'Native Dancer'**da da yer almıştı. Ana Maria, New York üzerinde düşen yolcu uçağındaydı. Bu yorumun dikkat çekici yanı, bestedeki ağıtsı yönün altını, yumuşak darbelerle çizmiş olması.

Yavuz Baydar

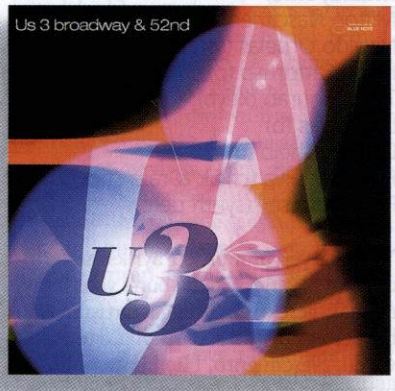

Us3
Broadway&52nd
Blue Note 7243 8 30027 2 6

Müzisyenler
Geoff Wilkinson (comp)
KCB (rap)
Shabaam Sahdeeq (rap)
Gareth Williams (p, elp)
Alexander Pope Norris (tp)
Dominic Glover (tp)
Ed Jones (ss, ts)
Tim Vine (elp)
Gherardo Catanzaro (elp)
Dennis Rollins (tb)
Tony Rémy (g)
Steve Williamson (ts)
Mike Smith (ts)
Mike Williams (as)
Jonathan Gee (melodica)

Buckshot Lefonque
Music Evolution
Columbia 484195 2

Müzisyenler
Branford Marsalis (sax, vo, prg, arr)
Rocky Bryant (perc)
DJ Apollo (wheels o'steel)
50 Styles:The Unknown Soldier (vo)

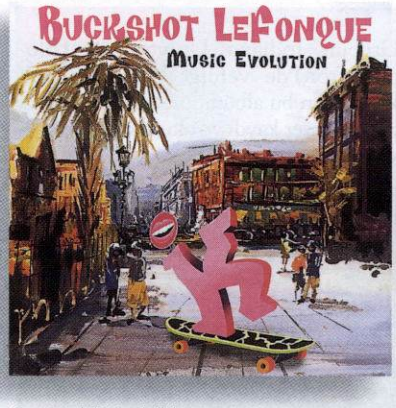

Reginald Veal (b)
L. Carl Burnett (g)
Russell Gunn (tp)
John Touchy (tb)
Will Lee (b)
Frank McComb (vo, p)
Barry Finclair, John Pintavalle, Donna Tecco,
Melanie Baker, Sandra Billingslea, Cecilia Hobbs-Gardner,
Paul Peabody, Marti Sweet (v)
Sue Pray, Julien Barber, Alfred Brown, Crystal Garner,
Carol Landon, Rebecca Young (va)
Richard Locker, Diane Barere, Mark Orrin Shuman, Ellen Westermann (vc)
Carol Webb Sortomme (cond)
Laurence Fishborne (konuşma)
'Hey Man' Jefferson (çığlık, bağırış)
Reggie Washington (b)
Rob Hunter (vo)
Mino Cinelu (perc)
Ben Wolfe (b)
Joey Calderazzo (keyb, p)
Delfeayo Marsalis (tb)
Tess (vo)
G.U.R.U. (vo)
Matthew Backer (keyb prg)
Eric Revis (b)

Doksanların yeniliği olarak ortaya çıkan hip-hop jazz veya benzeri isimlerle anılan müzikler pazarlama yöntemlerinin gölgesine karışınca bazı gelişmeler şüphe götürür bir görüntü vermeye başladı. Bu karmaşa içinde kayda değer izlenim bırakan, bazılarının ölçütleriyle kalıcı olmakla yakından uzaktan ilgisi olmasa bile en azından **'akılda kalıcı'** olmayı başaran iki grup, Us3 ve Buckshot Lefonque. Özellikle Us3'nin ilk albümü **'Hand on the Torch'** rap, jazz ve hip-hop ayaklı başarılı bir bileşim olarak jazz'la ilgisi olmayanları **'uyandırmış'**. Öte yandan çok katı olmayan ve yan yollara takılmayı **'da'** seven genç jazz'severler için dinlenmesi keyifli bir albüm olarak ilgi toplamıştı.

Us3'nin yeni çalışması **'Broadway &52nd'** grubun havasını korumakla birlikte, ilk albüme göre **'tozu alınmış'** bir görüntü veriyor. Eski kayıtlardan alıntılarla gelen jazz yoğunluğunun yeni albümde azalmış olması bu sonucu getiren en önemli etken.

Buckshot Lefonque'ın 97 yapımı da, grubun ilk albümüne benzer sesler ve bestelerle oluşmuş: Yaylılarla desteklenmiş pop baladlar, rap, rock öğeleri veya yoğun ritmlerle ivme bulan **'karmajazz'**...

Bunlar içinde, jungle ritmi üzerine yerleştirilmiş ve ekibin iyiden iyiye **'asıldığı' 'Jungle Grove'** güzel bir örnek. Bu parçada hem trompetçi Russell Gunn, hem de tromboncu Delfeayo Marsalis eşlikçi ve solist olarak sıkı işler çeviriyorlar. Öte yandan, Branford Marsalis'in hem zaman zaman derinlerden gelirmiş hissi veren saksofon tonu hem de düzenlemeci olarak tasarladıkları albümde boyunca dikkat çekiyor.

Albümün bilgilerine şarkı sözlerinin eklenmiş olmasının artı puan olduğunu belirtmem gerek. Özellikle scat ile rap karşılaştırmasının yapıldığı *Music Evolution*'ın sözleri doğrudan jazz'a yönelik. Yalnız, onaltıncı parçanın sonundaki boşluk ve bunu izleyen parça hakkında hiç bir bilgi bulunmuyor olması yayıncı şirketin bir üretim hatasını gösteriyor.

Özetle, bu iki grubun toplam dört albümünü bir arada değerlendirdiğimizde Buckshot Lefonque'ın burun farkıyla öne geçtiğini söyleyebilirim. Yeni albümle Buckshot sunumdaki çeşitlilikte ve armoni olarak daha sağlam deliller sunuyor.

Serdar Karabatı

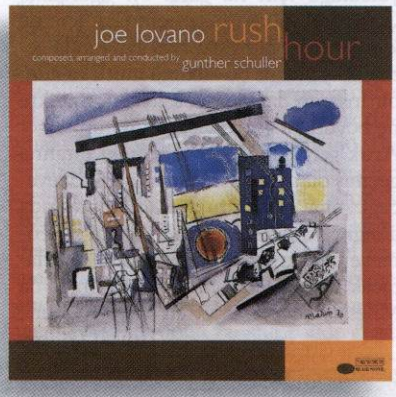

Joe Lovano
Rush Hour
Blue Note 7243 8 29269 24

Müzisyenler
Joe Lovano (ts)
Gunther Schuller (cond)
Judi Silvano (vo)
kemanlar
çellolar
Richard Oatts (fl)
Gloria Agostini (har)
James Chrillo (g)
Edwin Schuller (b)
Mark Helias (b)
George Schuller (d)

İstanbullu jazz severlerin bu yaz festivalde ve daha önce CRR'de izleme olanağı bulduğu bu gözde saksofoncunun standartlara Gunther Schuller'in düzenlemeleri ile getirdiği yorumları içeren çağdaş bir jazz albümü.

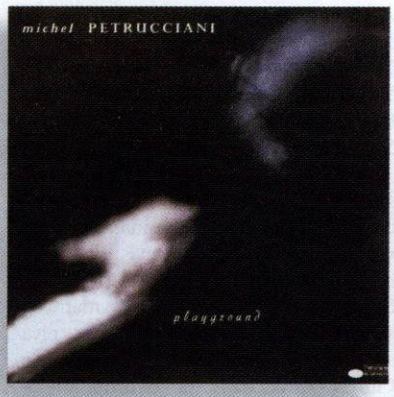

Michel Petrucciani
Playground
Blue Note 7954802

Müzisyenler
Michel Petrucciani (p, synth)
Adam Holzman synth prog)
Omar Hakim (d)
Steve Thornton (perc)
Anthony Jackson (b)
Aldo Romano (d)

Michel Petrucciani'nin alışkın olduğumuz tarzının biraz dışında, synthesizer destekli ve fusion havalı bir albüm.

Bobby McFerrin
Paper Music
Sony 64600

Müzisyenler
Bobby McFerrin (cond, vo)
The Saint Chamber Orchestra

Sanatçının Motzart, Stravinski, Vivaldi, Bach gibi klasik devlerin çokça bilinen eserlerini Oda Orkestrası eşliğinde seslendirdiği 95 albümü nihayet piyasada.

Elvin Jones
Tribute to John Coltrane
'A Love Supreme'
Columbia/Sony 487899-2

Müzisyenler
Elvin Jones (d)
Wynton Marsalis (tp)
Marcus Roberts (p)
Reginald Veal (b)

Jazz tarihine damgasını vuran davulculardan Elvin Jones, kuşağının son temsilcilerinden biri olarak günümüze hâlâ taze kan taşıyor. Hâlâ onun gibi **'aykırı'** çalabilen yok.

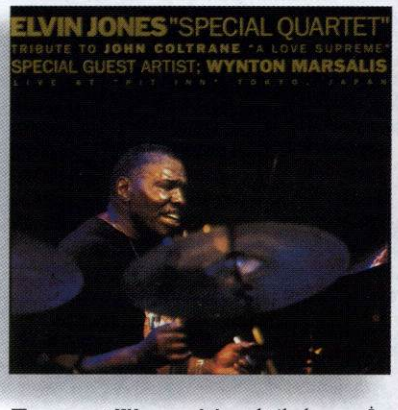

Trompetçi Wynton Marsalis'le bu yaz İstanbul'a gelen Jones, enfes bir yaz gecesi bizlerle birlikte Coltrane'ı yadetmişti. Basta Reginald Weal vardı. Gece Coltrane ile başlamış, onunla son bulmuştu. Elimizdeki albüm 1992 yılından kalma, düzgün bir kayıt. Andığımız üç ismin yanında, piyanoda Marsalis'in eski silah arkadaşı Marcus Roberts var.
Tokyo'nun ünlü Pit Inn'inde kaydedilen konser, önemli bir belge niteliğinde. Coltran'in **'A Love Supreme'**inin bu kadar ilham dolu versiyonuna (tam 47 dakika!) Coltrane dışında rastladığımı iddia edemem. Başlı başına bu yorum, Elvin'in jazz kavramına katkısının çapını çizmeye yeterli. Marsalis ve Roberts'ın soloları, ikramiyeden ibaret.
İçi içine sığmayan bir jazz fotoğrafı. Sık rastlanmayan türden.

Yavuz Baydar

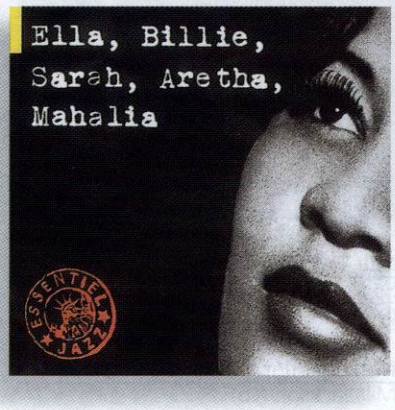

Ella, Billie, Sarah, Aretha, Mahalia
Columbia 473733 2

Müzisyenler
Ella Fitzgerald (vo)
Billie Holiday (vo)
Sarah Vaughan (vo)
Aretha Franklin (vo)
Mahalia Jackson (vo)

Jazz vokali deyince ilk akla gelen kadın vokalistlerin bu toplama albümünü Ella, Billie, Sarah, Aretha, Mahalia deyince nefeslerini tutanların arşivlerine almaları gerekli.

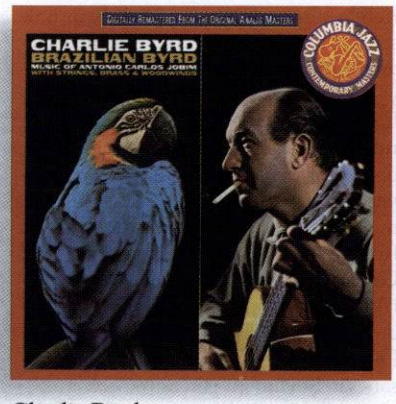

Charlie Byrd
Brazilian Byrd
Columbia/Legacy 52973

Charlie Byrd'in yaylılar ve üflemeliler eşliğiyle Jobim çaldığı 1965 kaydının Contemporary Masters serisinden yayınlanmış hali.

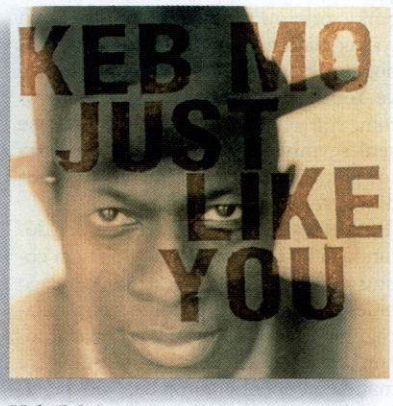

Keb 'Mo'
Just Like You
Sony/Okeh/epic 484117 2

Müzisyenler
Keb 'Mo' (vo, g)
Bonnie Raitt (vo)
Jackson Browne (vo)
James 'Hutch' Hutchinson (b)
Ricky Fataar (d)
Laval Belle (d)
Tommy Eyre (keyb)
Munyungo Jackson (perc)

Geçtiğimiz yıl Sony'den Just Like You adıyla çıkardığı 3. Albümüyle 96' yılında En İyi Çağdaş Blues Albümü Grammy' sini alan Keb 'Mo' nun blues geçmişi Yapı Kredi Festival broşürlerinde meraklısına detayıyla sunuldu. Albümüne gelince; onüç parçanın onikisi Keb 'Mo' imzalı. Benim dikkate değer bulduğum parçalardan ilk ikisi olan **'Dangerous Mood'** ve **'Standin' at the Station'** elektro gitarla kaydedilmiş. Bunun yanında Keb 'Mo'nun lezzetli akustiği ve slide'ının iddiasız, yerli yerinde ve rafine söyleyişini sarmaladığı nispeten daha **'roots'** parçalar çok ılık, çok kuytu. Burada albümün 11. parçası **'Momma, Where's My Daddy'**ye özellikle dikkat çekerim. Parça yalnızca gitar ve vokalle kaydedilmiş.

Keb 'Mo'nun slide'ı ve vokali hem ünisonik hem de dizelerinde vokalin **'sorduğunu'** gitar **'cevaplıyor'**. Bu da parçayı bütün bütün **'roots'** kılıyor. 9 numaralı parça **'Hand It Over'**; yalın, iyimser, ruhani dozu az ve Keb'in kendisinin de dediği üzere kalorisi oldukça düşük, **'diyet'** bir gospel. Özellikle dikkatinizi çekmek istediğim bir parça daha var: Bir Robert Johnson klasiği **'Last Fair Deal Gone Down'** –ki albüm ve Mo'nun tavrı düşünüldüğünde çok iyi bir seçim olduğu fikrindeyim. Mo'nun vals ritmi ve Dixie nefeslileriyle yaptığı düzenleme efsanevi **'Şeytan'**ın parçasına çok yakışmış. Albümün adını taşıyan **'Just Like You'**nun daha ilk riff'inden buram buram kokan Bonnie Raitt sound'u, 3. parça **'More Than One Way Home'** ile varlığını sürdürüyor. Grammy ödüllü, **'yol şarkıları'** ustası ezeli **'storyteller'** eski dost Raitt'in tembel, tozlu, countryvari duygulu sesini uzun zaman sonra, parçanın bir dizesinde bile duymak güzel. Şarkı sözlerini; müzikle uyumu oldukça iyi kurgulanmış; ama yine de bildik bulduğum albümün 6. parçası **'You Can Love Yourself'**i bu kanının dışında tutuyorum, zira önemli laflar edilmiş: **'Kimse seni sevmiyorsa, kendini boş bir rafta toz gibi hissediyorsan, bir düşün, kendini sevebilirisin.'**

'Pür' blues albümlerinin nadiren kaydolunduğu bu zamanda, Keb 'Mo', hem country blues, hem de elektrikli Chicago blues dinleyicisinin kendine yakın bulacağı bir albüm yapmış. Her ne kadar albümde benim gibi püristlerin dişine göre malzeme bol bol bulunsa da; 'Mo' bu albümde, tavırda barışık ve sakin müziğiyle herkesi memnun kılacak.

Bu arada; Keb 'Mo'nun adının neden böyle yazıldığını merak edenlere Yapı Kredi Festival kitapçığındaki yazıyı okumalarını öneririm.

Suna Suner

Ornette Coleman&Joachim Kühn
Colors
Harmolodig/Raks 6734

Müzisyenler
Ornette Coleman (as, tp, v)
Joachim Kühn (p)

Son yıllarda moda olan düet albümlere eklenen bu CD Almanya' da bir konserden yapılan bir kayıtla oluşmuş. Efsanevi Ornette Coleman ve piyanist Joachim Kühn bu albümde oldukça içiçe, birbirlerini tamamlayarak çok hoş bir müzik yapmışlar.

Sonny Simmons
American Jungle
Qwest/Warner Bros. 9362-46543-2

Müzisyenler
Sonny Simmons (as)
Travis Shook (p)
Reggie Workman (b)
Cindy Blackman (d)

Coltrane'den çok etkilendiği anlaşılan Sonny Simmons'ın modern bir anlayışla yaptığı akustik çalışması.

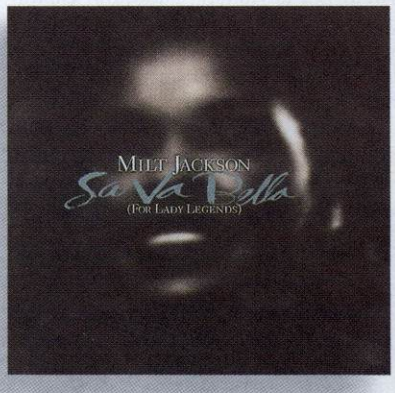

Milt Jackson
Sa Va Bella (For Lady Legends)
Qwest/Warner Bros. 9362 46607-2

Müzisyenler
Milt Jackson (vb)
Michael LeDonne (p)
Bob Cranshaw (b)
Mickey Roker (d)
Etta Jones (vo)

Eski toprak Milt Jackson'ın vokallerle süslediği blues kokulu albümü.

Sathima Bea Benjamin
A Morning in Paris
Enja 9309 2

Müzisyenler
Sathima Bea Benjamin (vo)
Abdullah İbrahim (p)
Johnny Gertze (b)
Makaya Ntshoko (d)
Duke Ellington (p)
Billy Strayhorn (p)
Svend Asmussen (pizzicato v)

Duke Ellington 1960'ların başlarında, prodüktörlüğünü yaptığı plak şirketi için yeni yetenekler keşfetmek amacıyla sık sık Avrupa turneleri düzenlemiş ve Paris'te, Billy Strayhorn'la birlikte sayısız kayıtlar yapmıştır. Bu kayıtların hepsi er veya geç piyasaya çıkarken, bir tanesi kaybolup gitmiştir. Güney Afrika'daki ırk ayrımından kaçıp, Zürih'e yerleşen Cape Town' lu Sathima Bea Benjamin de, 1963 yılında Ellington tarafından keşfedilmiş bir şarkıcı. O sıralarda Abdullah İbrahim, Johnny Gertze ve Makaya Ntshoko'dan oluşan Dollar Brand Trio ile birlikte söy-

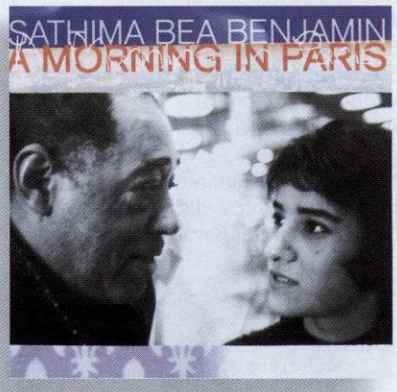

leyen Benjamin üç gün içinde kendini Paris'teki Barcley stüdyolarında bulmuş. Dollar Brand Trio ve Benjamin için iki ayrı kayıt yapılmış. Trio'nun plağı o yılın sonunda piyasaya çıkarken, Benjamin'inki çıkmamış. Duke Ellington gerekçe olarak, vokal yorumunun plak şirketi tarafından yeterince ticari bulunmadığını söylemiş ama şunu da eklemiş **'Yeterince ticari bulunmadığında, bir özelliğin var demektir. Sen yaptığına devam et'**. İşte, otuz yıl sonra stüdyo kayıt şefi tarafından ortaya çıkartılan bantların hikayesi. Sathima Bea Benjamin alışılagelmiş bir jazz şarkıcısı değil. Sade ve melodik yorumunda hüzünlü bir derinlik hissediliyor. Ballad'lardan oluşan repertuarındaki liriklerin güzelliği dikkat çekici. Dollar Brand Band Trio'nun cömert akorlarına, bazı parçalarda Duke Ellington ve Billy Strayhorn' un piyanosu ve kemancı Svend Asmussen'in incelikli pizzikato yorumu eklenince, ortaya keyifli ve huzur veren bir albüm çıkmış. Hoş ve değişik atmosferi, pırıl pırıl kaydıyla, arşivlerde olması gereken bir çalışma.

Engin Gençer

Kenny Burell
Guitar Forms
Verve 521 403-2

Müzisyenler
Kenny Burell (g)

Johnny Coles (tp)
Louis Mucci (tp)
Jimmy Cleveland (tb)
Jimmy Knepper (tb)
Ray Alonge (flh)
Julius Watkins (flh)
Bill Barber (tu)
Ray Beckstein (reeds)
Steve Lacy (ss)
Lee Konitz (as)
Roger Kellaway (p)
Ron Carter (b)
Elvin Jones (d)
Gil Evans (arr, cond)

Kenny Burell bu eski kaydının tekrar basımında Gil Evans orkestrasının eşliğinde çoğunlukla naylon telli gitarla çalmış. Kenny Burell hayranları, naylon telli klasik gitarda bu sanatçıyı tekrar keşfedecekler.

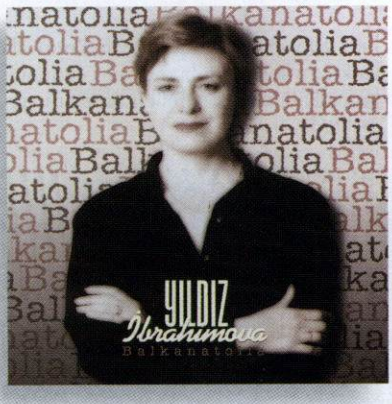

Yıldız İbrahimova
Balkanatolia
Raks 691024006 790

Müzisyenler
Yıldız İbrahimova (vo)
Vasil Parmakov (keyb)
Veselin Veselinov (b)
Stojan Yankulov (d)
Okay Temiz (perc)
Ivo Papazov (clt)
Tahir Aydoğdu (kanun)
Yıldan Dirik (ud)

Yıldız İbrahimova bu albümünde doğup büyüdüğü, onun kimlik ve kişiliğine damgasını vurmuş bir coğrafya ve kültürün şarkılarını dünyaya söylüyor. Herkesin ayırmak için herşeyi yaptığı o coğrafya Yıldız İbrahimova'nın sesinde birleşip bütünleşiyor. İbrahimova, yıllardır hazırlığını yaptığı bu projesinde Türk, Rumeli, Anadolu ve Bulgar folklorunu birlikte içiçe söyleyip, jazz'a özgü doğaçlamalarla biraraya getiriyor.

McCoy Tyner
Trio With Symphony
Impulse! 11972

Müzisyenler
McCoy Tyner (p)
Christian McBride (b)
Lewis Nash (d)

Efsanevi McCoy Tyner piyano trio'suna ilave olarak büyük orkestra eşliğinde ünlü popüler besteci Burt Bacharach bestelerini yorumlamış bu albümünde. Herkesin bir şekilde radyo veya filmlerden tanıdığı bu parçalar McCoy'un piyanosu ile jazz ezgilerine çok hoş bir şekilde dönüşüvermiş.

Ernest Ranglin
Memories of Barber Mack
Jamaica Jazz/Polygram 4004/524 339-2

Müzisyenler
Ernest Ranglin (g)
Jon Williams (p)
David Williams (b)
Sly Dunbar (d)
Larry MacDonald (perc)

Jamaica jazz'ının önemli ismi, İstanbul Festivali'nin iki yıldır konuk ettiği gitaristin en yeni çalışması.

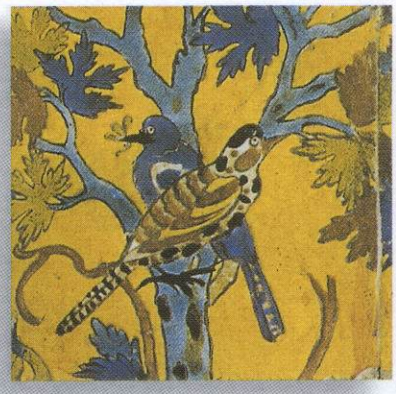

Night Ark
In Wonderland
Emarcy/PolyGram 534 471 2

Müzisyenler
Ara Dinkjian (ud, cümbüş, g, kanun, synth)
Armen Donelian (p)
Marc Johnson (b)
Arto Tunçboyacıyan (perc, vo)

Night Ark'ın yeni çalışması **'In Wonderland'** daha önceki albümlerde olduğu gibi yüzyıllardır hem iyi, hem de kötü anlamıyla **'karışmış'** bu bölgeye özgü tını ve ritmlerin new age ve jazz hisleri ile harmanlandığı, çağdaş bir çalışma. Jazz katkısının özellikle **'Moments'** albümüne göre biraz azaldığı hissedilse de.
Night Ark'ın bestecilik kadar önemli bir özelliği, ses donanımının duruluğu. Örneğin, Ara Dinkjian' ın udu, bu çalgının bazı çarpık türlerde duyduğumuz çiğ kullanımları karşısında gerçek bir müzik aracı niteliğinde. Yine, Dinkjian'ın bu duru yaklaşımı bu kez cümbüşte göstermesiyle **'Is That How Loving You Goes'** adlı parçanın kendini açıkça belli eden Batılı unsurları anlam kaybetmeden Doğulu bir havaya dönüşebiliyor. Jazz katkısı en açık hissedilen Armen Donelian'ın piyanodaki hacimli vuruşları ve synthesizer kullanımı ise bu ses bütününün en önemli tamamlayıcılarından.
Night Ark Doğu-Batı enstrümanlarının yan yana **'konmasıyla'** oluşturulan yalancı bileşimlerin ötesinde bir müzik çabasında, geniş kitlelere ulaşmayı niteliği kaybetmeden başarabilen bir topluluk.

Serdar Karabatı

Eliane Elias
The Three Americas
Blue Note 7243 8 53328 21

Müzisyenler
Eliane Elias (vo, p)
Marc Johnson (b)
Satoshi Takeishi (d)
Café (perc, vo)
Manolo Badrena (perc, vo)
Oscar Castro Neves (g)
Dave Valentin (fl)
Gil Goldstein (acc)
Mark Feldman (v)
Amanda Ellas Brecker (vo)

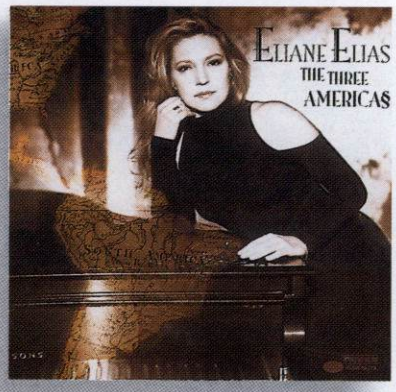

Jazz dünyasının en popüler araştırma alanlarından biri, Güney ve Kuzey Amerika bileşimleri. Yorumcuya çok geniş olanaklar sağlayan bir kaynak bu.
Elias gibi Brezilya'dan çıkma biri iseniz hele, susuzluğunuzu burada gidermeniz kaçınılmaz. Lirik piyanist evvelce de aynı parkura girmiş ve ülkesinin ritmlerini, armonilerini dünyaya taşımıştı.
Bu bir avantaj mı, engel mi? Elias'a sormak lazım. Kendisini rahatlık içinde hissetmek istemeyen müzisyen yok gibidir (Rahatsızlığı bir tür rahatlık olarak görmek de dahildir buna).
Elias, iki Amerika ile ortasının melodilerini kendine özgü yumuşak, akışkan üslubuyla yorumluyor. Genel tablo çizginin çok üstünde: Bunu öncelikle Marc Johnson'a (b) borçlu.
Albümün ilk dört parçasında teknik, duyguya karşı galip geliyor. Asıl **'açılış'** Jobim-de Moraes ikilisinin uçsuz bucaksız bestesi **'Chega de Saudade'**siyle gerçekleşiyor. Burada Oscar Castro-Neves'in (g) katkısı da dikkate değer.
Albümde iki Jobim bestesi daha var. Gerisi Elias'a ait. Düo, solo ve trio yorumlar, ötekilere kıyasla daha olgun.
Orta halli, zamana bırakılması gereken bir çalışma.

Howard Johnson & Gravity
Right Now
Verve/Motor Music 537 801-2

Müzisyenler
Howard Johnson (tu)
Carl Kleinsteuber (tu)
Earl McIntyre (tu)
Dave Bargeron (tu)
Joe Daley (tu)
Bob Stewart (tu)
Ray Chew (rthm sec)
James Cammack (p)
Kenwood Dennard (d)
Taj Mahal (vo)

Çok sık kullanımına rastlamadığımız tubanın günümüzdeki en önemli isimlerinden Howard Johnson'ın bu son albümü özellikle tuba seksiyonu düzenlemeleri ile dikkati çekiyor. Kalabalık kadrolarla çalınmış geleneksel blues ile deneyselin birarada sunulduğu keyifli bir albüm.

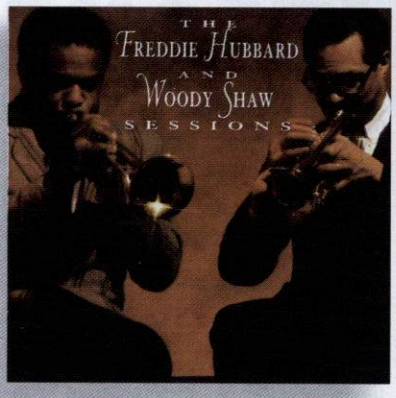

Freddie Hubbard &Woody Shaw
Sessions
Blue Note 7243 8 32747 27

Müzisyenler
Freddie Hubbard (tp, flh)
Woody Shaw (tp)
Kenny Garrett (as)
Mulgrew Miller (p)
Cecil McBee (b)
Ray Drummond (b)
Carl Allen (d)

Freddie Hubbard'ın eski ve yeni kuşak müzisyenlerle birarada kaydettiği Double Take (1985) ve The Eternal Triangle (1987) albümlerinin yeniden basımı, ikilik bir CD seti.

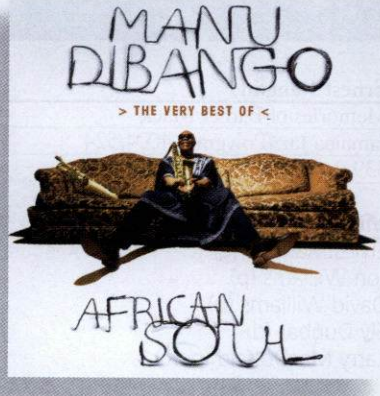

Manu Dibango
African Soul
Mercury/Polygram 534766-2

Müzisyenler
Manu Dibango (s)
Jerry Malekani, Torelli (g)
Vicky Edimo (b)
Patrick Francfort (d)

Afro Cuban müziğin bu eski şöhretini bu albümde bir kez daha dinleme olanağını buluyoruz.

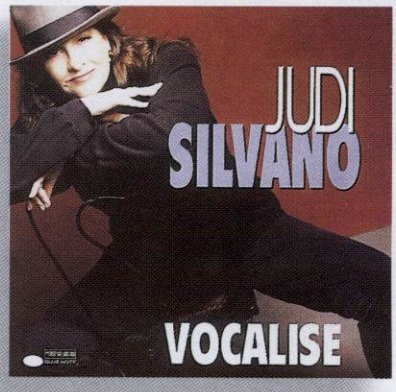

Judi Silvano
Vocalise
Blue Note 7243 8 52390 21

Müzisyenler
Judi Silvano (vo)
Joe Lovano (ts, perc)
Vic Juris (g)
Dave Ballou (tp)
Oscar Neriega (bclt)
Drew Gress (b)
Bob Meyer (d)

Judi Silvano'nun Joe Lovano'nun da katkılarıyla yaptığı bu albümü günümüz jazz vokalinin çok güzel bir örneğini vermektedir.

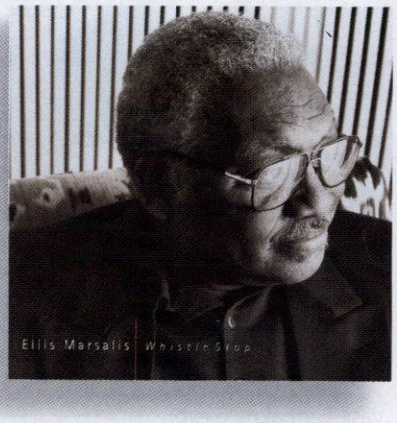

Ellis Marsalis
Whistle Stop
Columbia 474555 2

Müzisyenler
Ellis Marsalis (p)
Branford Marsalis (s)
Robert Hurst (b)
Jeff 'Tain' Watts (d)
Jason Marsalis (d)

Baba Marsalis çoğunluğu kendi bestele-

rinden oluşan bu albümünde oğullarına da yer vermiş. Özellikle Branford'un katkısı çok fazla. Tabii Jeff 'Tain' Watts'ın yarattığı tansiyonlar da dikkat çekici.

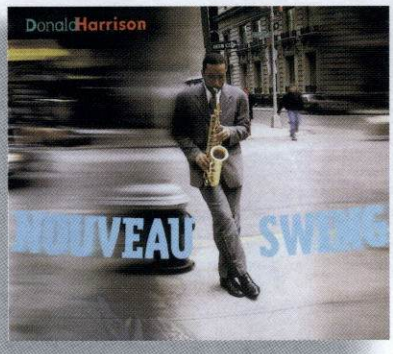

Donald Harrison
Nouveau Swing
Impulse! 12092

Müzisyenler
Donald Harrison (as)
Anthony Wonsey (p)
Christian McBride (b)
Rueben Rogers (b)
Carl Allen (d)
Dion Parson (d)

Donald Harrison yeni swing anlayışını bu albümle anlatıyor. Jazz swinginin içinde funk, reggae ritmini de içiçe geçmiş bir biçimde duyuyoruz (swing'den ödün vermeden). Donald Harrison'un alto tonu dikkat çekecek kadar yumuşak ve hoş. Ortodoks jazz severlerin bile sevebileceği, hiç rahatsızlık duymadan dinleyebileceği, çok zevkli bir albüm.

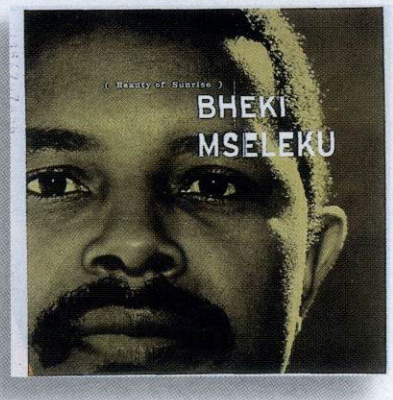

Bheki Mseleku
Beauty of Sunrise
Verve 31453 18682

Müzisyenler
Graham Haynes (flh)
Ravi Coltrane (ts)
Bheki Mseleku (p, vo)
Michael Bowie (b)
Elvin Jones (d)

Çok iyi müzisyenlerle çok iyi parçaların çalındığı gerçek bir jazz albümü. Adı çok fazla duyulmamış yeni bir besteci ve çok iyi bir piyanisti bu albümle tanıyabilirsiniz.

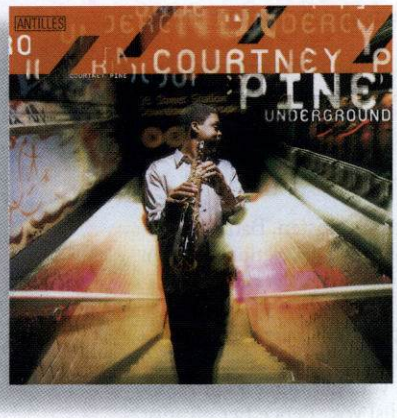

Courtney Pine
Underground
Antilles/Polygram 537 745-2

Müzisyenler
Courtney Pine (ss, ts)
Cyrus Chestnut (p, Hammond B3)
Reginald Veal (b)
Jeff 'Tain' Watts (d)
Dj Pogo (turntable)

90'ların dans etkisi ve jazz motiflerinin biraraya getirilmesiyle ortaya çıkan müziğin Akbank Jazz Festivali çerçevesinde 17 Ekim'de İstanbul'da, 18 Ekim'de Ankara'da da konserler verecek olan Courtney Pine'dan yorumu.

Kenny Garrett
Songbook
Warner Bros. 9362-46551-2

Müzisyenler
Garrett (as)
Kenny Kirkland (p)
Nat Reeves (b)
Jeff 'Tain' Watts (d)

Günümüzün kendine özgü bir ton yakalayabilmiş az sayıdaki jazz saksofoncularından biri olan Kenny Garrett yeni albümü **'Songbook'** ile sıklaştırdığı jazz adımlarına bir yenisini ekledi. Garrett besteci, yorumcu ve enstrümantalist olarak yeni kuşağın hem geçmişle günümüz arasındaki köprülerin **'bakım'**ını yapabilen, hem de yeni **'geçit'**ler aramaktan çekinmeyen ender müzisyenlerinden biri. **'Songbook'**un ilk bölümdeki ekseni tempolu ve yavaş parçaların ardarda sıralanmasıyla oluşturulmuş. Çalanların dur durak bilmediği tempolu parçaları dinlerken nefesi kesilen siz oluyorsunuz. Ekip daha yavaş parçalarda da yer yer gerilimi ve enerjiyi artırıcı girişimlerde bulunuyor. Örneğin, **'Sing A Song of Song'**un son bölümleri Garrett'ın makamsal **'çığlık'**ları ile ısınıyor. Watts'ın fokurdayan davulu, Kirkland'ın tetikteki piyanosu ve Reeves'ın keskin bası da albümün 'bulutlu' havasının çok önemli parçaları.
İlerledikçe albümün biraz durulduğunu ve gerilimin biraz olsun çözüldüğünü görüyoruz. Bu orta bölümde öne çıkan diğer bir unsur da (özellikle Ms. Baja'da açıkça hissedilen) Latin altyapı. Sonlara doğru ise boşluk yaratma kaygısı iyice ön plana çıkıyor ve **'Before It's Time to Say Goodbye'**daki hüzne kadar varıyor. Kapanış ise canlı bir hard-bop ile yapılmış.
Sağlam bir ekibin, herşeyin hakkını vererek çaldığı bu albüm jazz'ın tam ortasında duruyor.

Serdar Karabatı

Chick Corea
Three Quartets
Strech Records/GRP

Müzisyenler
Chick Corea (p)
Michael Brecker (ts)
Eddie Gomez (b)
Steve Gadd (d)

Corea'nın beğeneni olduğu kadar eleştireni de vardır; kimi Circle ile yaptıklarını sever, kimi elektronik klaviyelerle yaptıklarını, kimisi Return To Forever'li albümleri beğenir, kimi Acoustic Band'ı, bazısı Electric Band'i dinler, orkestra için yazdığı ve çaldığı klasik'çe eserleri de unutmamak gerekir. Çalıştaki ustalığı kadar besteci-düzenlemeci yanı da hep ön planda olmuş bir piyanisttir.
Ben Corea'yı sevenlerdenim, yaptıklarını çok takdir ederim. Albümlerini bilhassa jazz dersi gibi dinlerim, bestelerine kulak veririm; genelde iyidirler. Dinlediğim kayıtları arasında, Circle ile olanları ayrı tutacak olursam tartışmasız en beğendiğim Three Qartets'dir.
Albümdeki 7 parçanın, C. Parker'a ait Confirmation dışındakiler Corea'nın usta elinden çıkmış. Albümü, müziği oluştururken etkilerinde kaldığı büyük müzik adamlarına ithaf ediyor; Bartok, Bethoveen, A. Berg, M. Davis, B. Evans, D. Gillespie, J. Henderson, T. Monk, C. Parker, McCoy Tyner ve daha bir sürü isim.
Albümün orijinal kaydı 1981 ve Warner Bors.'tan çıkmış, sadece 3 besteden oluşuyor. 1992 baskısına ise ilk session'da kaydedilen ve basılmayan 4 parça daha ilave edilmiş. Herşeyden önce albümde düzenlemeler olağanüstü güzel. Pekaz jazz albümünde düzenlemeye bu kadar ö-

nem verilir. Corea'nın teorik bilgisi ve kompozisyon birikimi burada kendisini gösteriyor.
Ekibe gelince, neden böyle bir kayıtta Steve Gadd çalmış, anlayamadım. Yazılan düzenlemeyi eksiksiz, nota nota çalsın diye mi? Gadd'in çalışı bence fazla '**fusion**' ruhu taşıyor ve hele hele D. Ellington ve J. Coltrane için yazılmış Quarter No. 2'de o ustaların ruhunu, müzik anlayışını yansıtamıyor. Gerçi bu bestedeki solosu usta işi, ama biraz rock davul gibi tınlıyor.
Brecker için ne denilebilir; çalışı parmak ısırtacak cinsten. Bana göre tenor saksofonda 1980-90'lı yıllarda teknik olarak daha yetkin bir isim yok. Tonu kimi zaman yine fazla fusion gibi gelse de kulağa benim sevdiğim bir ton.
Kim ne derse desin, Gomez'in çalışı ve tonu çok iyi. Resmen şarkı söylüyor bas. Swing'i müthiş, parmak kaydırmalar harika.
Chick Corea hakkında zaten fazla söze gerek yok, her zamanki gibi açık ve net ne çaldığını ortaya koyuyor, saklısı gizlisi yok. Bence her piyanist bir parça Corea gibi çalabilmeli, provoke edici, yorucu, sarsıcı, ama aynı zamanda billur gibi temiz ve akışkan.
Three Quartets besteleri içinde bence en etkileyici ve usta işi olan Quartet No. 1. Aktıkça akan, coştukça ısınan, arada sakinleyip durulan, tekrar kendine dönen, su gibi bir müzik, şiir gibi, binbir emekle yapılmış bir beste. Gomez'in solosu dinlemeye değer, tek kelimeyle harika.
Quartet No. 3: Bu parçanın girişindeki solo pasajda Corea hakiki anlamda jazz dışı Bartok, Bethoveen gibi büyük müzik etkilerini açık bir dille ortaya koyup, tekrar jazz'a keskin bir şekilde dönüyor, ustalık işte bu.
Quartet No. 2'nun ilk bölümü (Part 1) D. Ellington'un, ikinci bölüm ise J. Coltrane'in müziğine ithaf edilmiş. Hairy Canary müthiş esprili bir parça bu. Dinlemesi insanı neşelendiriyor. Kanaryanın uçuşu, uçarken şakıması gözönüne geliyor. Slippery When Wet başlayınca durmayan bir kanon. Kaymaya başlayan bir tema başladığı gibi gidiyor, yine esprili bir beste.
Confirmation; tek birşey için durmadan dinlenebilir; Michael Brecker'ın ne denli iyi bir tenorcu olduğunu, tonu, tekniği, performansı ve emprovizasyonunun ne kadar iyi olduğunu görmek için. Bu davul-saksofon düet oldukça heyecan verici ve aynı zamanda eğlenceli.

İ. Atıl İnaç

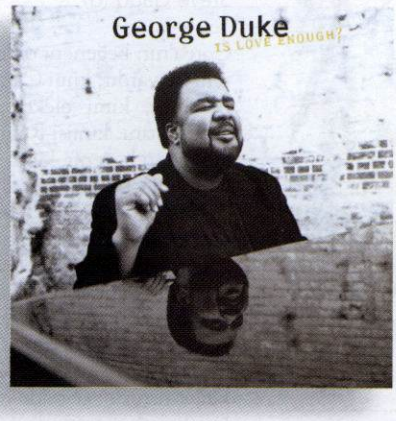

George Duke
Is Love Enough?
Warner Bros. 9362-46494-2

Müzisyenler
George Duke (keyb, synth, vo)
Byron Miller (b)
Leon 'Ndugu' Chancler (d)
Everette Harp (as)
George Howard (ss)
Doc Powell (g)
Bruce Fowler (tb)
Airto Moreira (perc)
Michael White (d)
Lenny Castro (perc)
Jonathan Butler (g, vo)

Pop jazz'ın usta isminin bir önceki projesine çok benzeyen, pop ağırlıklı bestelerden oluşan keyifli bir çalışma.

Miles Davis
MILES DAVIS
VOLUMES ONE AND TWO
New York, NY
1952

KÖRLEME

Serdar Karabatı
karabats@boun.edu.tr

Körleme, müzisyenin hiç bir ön bilgi verilmeden dinletilen parçalar hakkında yorum yapmasının istendiği bir oyundur. Hakan Behlil'le yaptığım körleme serinin yedinci denemesiydi.

Hakan Behlil

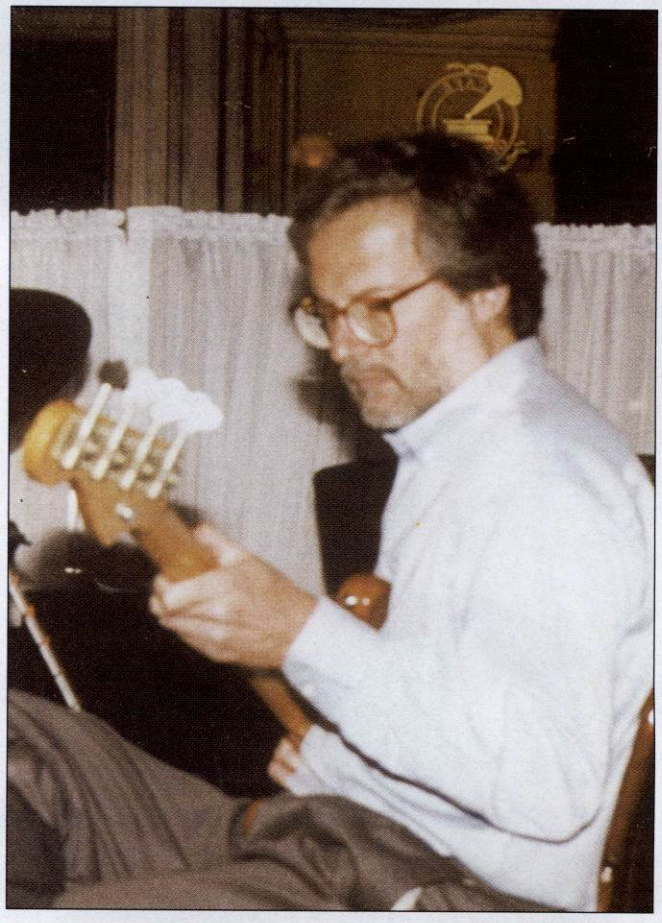

Esas aletlerim jazz çalarken kullandığım 1964 pre-CBS perdesiz Fender Precision bas ve Ovation elektro-akustik cutaway gitar. Daha keskin bir ses için bazen 1963 bir Fender Jazz bas da kullandığım oluyor. Seyrek kullandığım bir de kontrplak Rus kontrbasım var. Ciddi bir TV çekimi veya konser olduğunda, sağolsun Neşet Ruacan bana Gibson Barney Kessel gitarını ödünç veriyor. Basları genelde Roland Cube 60, gitarları da ses tesisatı ile amplifiye ediyorum. Efekt olarak gitarda sadece reverb kullanıyorum. Evde kendi kendime çaldığım bir Kawai yarım kuyruk piyanom ve Yamaha Clavinova'm var.

Jaco Pastorius • Portrait of Tracy
Jaco Pastorius (1976) • CBS
Pastorius (b)
Bu tabii ki enstrümanını fazlasıyla öğrenmiş biri. Eski günlerde olsa Jaco derdim, ama emin değilim.
Bu Jaco.
Jaco mu? Hayret!
Niye Jaco değil gibi geldi?
Jaco işi cambazlıkta bırakmaz çoğunlukla, böyle bir numarayı yapar, ama ilaveten yapar bunu. Belki biraz da Jaco'dan beklediğim işler için kısa bir parçaydı bu. Jaco bu tarzın dinleyebildiğim tek ismi. Benim için iki türlü takdir edilir müzik vardır: bir '*kaş kaldırtan*' bir de '*tüy ürperten*'. İlki, '*vay be herif enstrümanın yemiş*' dedirtecek türdendir, ama ben bunlara çok para vermem, çünkü iki, üç kereden sonra dinlenmez. Bu tip müziklerde büyük bir marifet vardır, ama müzik olarak fazla bir şey vermez. Ben '*tüy ürperten*' müzikleri tercih ederim. Jaco bu ikisini bir arada yapabilen bir basçıydı, merhum. O açıdan çok severim, ama buradaki gibi bıraktığını duymamıştım hiç daha önce, genelde sonunu getirir.
Christian McBride • Splanky (NealHefti)
Gettin' To It (1995) • Verve
McBride, Ray Brown, Milt Hinton (b)
Vallahi gayet iyi bir parça. Gayet kibar, sesler çok uyumlu. Sonra hiç cambazlık yok, çünkü böyle iki, üç basın yan yana geldiği durumlarda bir sirk havası doğabiliyor. Burada '*üç basçı*'dan çok '*üç müzisyen*' anlayışla çalınmış. Çalanlar da Ray Brown civarından gibi duruyor. Diğer bir basçı –lakabı '*The Judge*'dır– Milt Hinton olabilir.
İkisi de doğru.
Ray Brown benim hâlâ dinlediğim ve sevdiğim basçıdır; ayrıca, hayatımda ilk dinlediğim jazz plağı da,Oscar Peterson, Ray Brown, Ed Thigpen üçlüsündendir. Ray Brown'ın hem tonu iyi, hem de bugün dinlenebilecek kadar modern. Ayrıca enstrümanını biliyor olduğunu lüzumsuz gösterilerle insanın gözüne sokmaz. Milt Hinton da bir ara elektrik basa merak salmış, ama o kadar uzak ki elektrik müzikten sonradan vazgeçmiş.
Basçılardan biri de yenilerden. O kim olabilir?
Benim en buna layık bulacağım yeni Christian McBride'dır. Günümüzün Ray Brown'ı yüzde yüz o.
John Patitucci • Quasimodo
One More Angel (1997) • Concord
Patitucci (b, 6 telli elb), Chris Potter (ts), Alan Pasqua (p), Paul Motian (d)
Bu albümün kaydı çok önde geldi, bir gariplik var. Biraz Gary Peacock, Jack DeJohnette, Dave Liebman işleri gibi duruyor. Buradaki gibi çok telli elektrik basları kullanmayı, yani aleti çok kendinin dışına taşımayı biraz züppelik gibi buluyorum. O yüzden bu parça bana biraz daha '*kaş kaldırtan*' kategorisinden. Böyle basları kullananlar aletin komplikeliğinden kurtulup işin müzik tarafına fazla gelememiş gibi duruyor. Biraz merhametsiz bir tutuculuk gibi durdu bu söylediğim, ama müzisyenlik boyutunda söylemiyorum bunu tabii. Benim çok meraklı olduğum bir tarz değil. Neticede müzisyenin yapmaya çalıştığı şey mümkün olduğunca çok insana hitap edip, onları hislendirebilmek. Böyle marjinal şeyleri ancak çok parası olan biri satın alır. Halbuki Bill Evans gibi bir müzisyen en aşağı buradaki kadar derinlikli müzik çalarken –insanı gizemli bir yerlere çeken bir tarafı vardır– aynı zamanda bunu hiç rahatsız etmeden yapabiliyor. Bu daha zor bence, yani böylesi yüksek his ve müzisyenliğin kolay dinlenebilir halde sunulması. Kim bunlar peki?
Patitucci, Potter, Pasqua, Motian.
Paul Motian'ı iyi bilirim aslında ben. Kaydın garipliğinden yanılmış olabilirim. Ziller falan çok önde örneğin, daha arkalarda dansederek gezer aslında Motian. Gerçi o da değişiyor zamanla. Patitucci de '*kaş kaldırtan*'ın şahikası benim için, her yaptığı şaşırtır, ama neticede pek bir şey bırakmaz. Village Vanguard döneminin Bill Evans'ında korkunç bir derinlik var, ve orada herkes çok dikkatli müzisyenlik ediyor, hiç bir taşkınlık rahatsız etmiyor. Ağırlığını tekniğe verdiğin zaman, üç sene sonra başka biri gelip seni silebilir başka bir teknikle. Ancak bir numarayı en önce keşfetmiş olmaktan öte ağırlığı olan müzisyenler ölene kadar gündemde kalabiliyor.
Medeski, Martin, Wood •
Last Chance to Dance Trance (Perhaps)
Friday Afternoon in the Universe (1995)•
Gramavision
John Medeski (org, p, wurlitzer, clavinet), Billy Martin (d, perc), Chris Wood (b)
Çok beğendim bunu. Orglu müzikleri çok severim, Carla Bley'in tarzı olsun, bambaşka bir açıdan Sun Ra olsun. Bunun da çok hoş derinlikleri var. Ama bir yandan da insanı tedirgin eden yürüyemeyen bir tarafı da var parçanın; ceketi dikenlere takılmış da oradan kurtulamıyor gibi hafiften. Ama dediğim gibi çok beğendim, zaten hardcore jazz'a ve hatta basçı ağırlıklı müziklere karşı doğrudan bir ilgim yok. Çaça, bolero, mambo türü şeyleri de severim, bunları jazz içinde güzelce eritebilen de çok azdır. Burada onu iyi idare etmişler, tatlı bir rumba nüansı esiyor.
Aydın Esen • Anadolu
Anadolu (1992) • Columbia
Esen (p, keyb), Anthony Jackson (elb), Peter Erskine (d), Mino Cinelu (perc), Jon Faddis (tp), Bob Mintzer (bcla, ts), Dave Bargeron (tb)
Biraz Weather Report'u (WR) anımsattı. Joe Zawinul buradaki kadar iyi piyano çalabilseydi, daha iyi bir WR olmuş olacaktı. Bu daha çok bir aranjör plağına benziyor. Çok lezzetli numaralar var, ama biraz fazla doldurmuşlar gibi. Neredeyse ayrı parçalar yapılabilir buradaki malzemeden. Yapılan her şey çok iyi, ama başdöndürücü bir hızla geliyor. Biraz daha ferah ve tenha olabilirmiş gibi geldi. Yalnız vurmalıların bağımsız gitmesi hoş bir devamlılık veriyor parçaya. Parça biraz da Arif Mardin'in bazı plaklarını anımsattı.
(*Behlil müzisyenlerin kim olduğunu sorunca CD'yi uzatıyorum*)
Ekip çok iyi. 25 yıl önce çalardık Aydın'la beraber. Anthony Jackson'ı dinledim burada bir kaç kere, hatta birinde Aydın'laydı. WR havası Peter Erskine'den dolayı gelmiş olabilir; onunla da Bilsak'ta çalmıştım. Dave Bargeron'u izlerim uzun zamandır, takdir ettiğim bir müzisyendir o da.

Sizlerden gelen mektuplara ayırdığımız bu bölüme yazılarınızı Jazz Dergisi (Zuhal Focan) Yüzyıl Mahallesi, Matbaacılar Sitesi No. 115 Bağcılar 34560/İstanbul adresine, 0216-4169445 no.lu faksa veya ofocan@prizma.net.tr elektronik posta adresine de gönderebilirsiniz.

Sezen Aksu ve Jazz Festivali...

İstanbul Jazz Festivali'nin programını ilk kez gazetede bir Ankara-İstanbul yolculuğunun sonunda okuduğumda saat 06:30' du ve önce uykusuz geçen bir yolculuğun verdiği sersemlik yüzünden yalnış okuduğumuz zannettim. Doğru okuduğumu farkedince de, bu kez yanlış yazıldığını düşündüm. Bir yanlışlık yokmuş.

Dünya festivallerine baktığımızda, hemen hiçbir festival, konsepti dışında müzisyen ağırlamaz. O yüzden örneğin Montreux Jazz Festivalinin dünyada yeri çok özeldir ve büyük prodüksiyon şirketleri tarafından mutlaka konser kayıtları piyasaya sürülür. İstanbul Festivalinden klasik müziğin, tiyatronun ve jazz müziğinin ayrılma sebebinin de başlangıçta bu kaliteyi yakalamak olduğunu algılamıştım. Türkiye'ye getirdiği jazz müzisyenlerinin büyüklüğü de tartışılmaz. Zaten jazz müziğinin Türkiye'de yaygınlaşmasına çok büyük katkı yapan da bu festival değil midir?

Ama dünya festivalleri arasında son derece saygın bir yer edinmeye başlayan bu muhteşem organizasyonda pop müzik sanatçılarının **'jazz konseri'** adı altında konser vermesini organizasyonun tutarlılığı açısından anlamak mümkün değil. Belki de bu konserlerin konsepti **'jazz konseri'** değildir. Ancak bu sefer de **'jazz festivalinde işi ne?'** diye düşünmemek mümkün değil. Bu ilk kez olan birşey değil aslında. Jazz festivali dahilinde, jazz sanatçısı olmayan pekçok konuk ağırladı İstanbul Kültür Sanat Vakfı.

Ancak bu yılki konuğu çok çok özel. Sezen Aksu. Bazı bestelerini Arto Tunçboyacıyan'a aranje ettirme dışında jazz'a hiçbir yakınlığı olmadığı bestelerinde görünen bu Türk Pop müziğinde saygın bir yer edinmiş sanatçının, kendisini bir jazz festivaline dahil edilmiş olarak görmesi de ayrı bir konu. Aynı şekilde bir klasik müzik festivaline de dahil olabilir miydi? Ya da dahil ettirebilir miydi?

Niyetim ne muhteşem bir organizasyonu eleştirmiş olmak için eleştirmek, ne de kendi alanında uzman bir sanatçıya saygısızlık etmek. Sadece gönlüm, İstanbul Jazz Festivali'nin jazz festivalleri arasındaki yerini daha da sağlamlaştırmasından yana.

Filiz Çıragül/Ankara

Poster'e teşekkürler...

Sayın Zuhal Focan,

Harika jazz posteri için size ve arkadaşlarınıza teşekkür ediyoruz.

Coşkun Yerli/İstanbul
Doğan Altın/Mersin
S. Çağatay Afyon/İstanbul

Tony Williams yazısı...

Jazz Dergisi'ne,

Son sayınızdaki A. Murat Temeltaş'ın yazdığı Tony Williams yazısında Bitches Brew'da Tony Williams'ın çaldığı yazılı. 1969'da Tony Williams John McLaughlin ve Larry Young ile Emergency'ı çıkardı. Bitches Brew'da davulu Jack DeJohnette ve Lenny White çalmıştır.

Saygılarımla bilgilerinize sunarım.

Utku Ünal/İstanbul

• *Haklısınız, Tony Williams'ın Miles Davis'le en son beraber çaldığı 'Bitches Brew'dan 6 ay önceki 'In A Silent Way'albümüdür. Hatta Bitches Brew'daki davulculara saydıklarınıza ilaveten Charles Alias da vardır. İlgi, dikkat ve uyarılarınız için ayrıca teşekkürler.*

A. M. Temeltaş/San Francisco

Jazz müzisyeni olmak istiyorum

Sayın Zuhal Focan,

Ben on yaşından beri jazz müziğine sevdalıyım. Yayınlamış olduğunuz *Jazz* Dergisini bir yıldan beri takip ediyorum. Maddi durumum elverdiği kadar ders alıyorum. Fakat ders ücretleri İzmit'de fahiş durumda. Saksofon dersi alan tek öğrenciyim. Öğretmenim emekli bir astsubay. Notaların ve saksofonun çok pahalı olması nedeniyle ancak yirmibeş yaşımda derslere başlayabildim. Levent Altındağ, Tahsin Ünüvar, Erol Duygulu hayranı olduğum sanatçılar. Ben bu sanatçıları yakından tanımak, onların engin tecrübelerinden de faydalanmak istiyorum. Öğrenmenin yaşı yoktur. Ama yaşım ilerlemeden saksofonu öğrenip iyi bir jazz müzisyeni olup ünlü olmak istiyorum. Çok azimli ve kararlıyım. Saygılarımla

Cemil Gözübüyük/Kocaeli

• *Türk jazz müzisyenleri ile ilgili her sayımızda bir konu ve röportaj yapmaya çalışıyoruz. Takdir edersiniz ki üç ayda bir çıkan bir dergi olarak tüm müzisyenlerimize yer veremiyoruz. Ama en kısa zamanda adı geçen müzisyen arkadaşlarımızla ilgili çalışmalar yapacağız. Çalışmalarınızda başarılar dileriz.* ***JD***

Geçen sayımızda Deniz Dündar tarafından kaleme alınan Duke Ellington yazısına Sayın Atilla Aksoy'dan 5 sayfalık bir eleştiri mektubu aldık. Hem bu yazıyı hem de Deniz Dündar'ın bu mektuba 4 sayfalık cevabını bu bölüme ayrılan yerin darlığı dolayısıyla kısaltılmış olarak sunuyoruz.

Duke Ellington: *'Bu iş bu kadar basit mi?'*

1965 yılında Pulitzer Ödül Komitesi beste kategorisinde ödüle layık kimse bulamadığını açıkladığında, adaylardan biri olan 66'lık Duke Ellington '**Kader beni kolluyor. Çok genç yaşta çok meşhur olmamı istemiyor**' demişti. Komitenin kararına jazz eleştirmeni Ralph Gleason'ın tepkisi Duke kadar soğukkanlı olmadı: '**Amerikan entelektüelleri, Amerika'nın yetiştirdiği en büyük besteciye hakkını vermiyorlar. Bu kadar basit**' diye yorumladı olayı. 1965 Pulitzer '**komedisi**'nden 32 yıl sonra *Jazz* Dergisinin 7. sayısında Deniz Dündar'ın Duke Ellington başlıklı yazısını okurken anladım, bu iş '**bu kadar basit**' değilmiş ve kesinlikle '**kadere**' bırakılmamalı.

Doğrusu bu yazıyı yazmamın tek amacı var: Türkçede yayınlanan yegane jazz dergisi Duke Ellington üzerine çıkan ilk görece kapsamlı yazıdaki (daha önce Orhan Argun'un bir sayfalık bir anı yazısı yayınlandı bkz. Sayı 3, s.70) '**gelişigüzelliği**', özensizliği ve bu yüzden içine düşülen sorumsuzluğa sessiz kalmamak ve ayrıca Duke Ellington hakkında bu kadar çok maddi hata taşıyan bir yazıyı tepkisiz bırakmamak '**Amerikanın yetiştirdiği en büyük besteciye**' yapılabilecek haksızlıkların en büyüğü diye düşünüyorum. Amacım kesinlikle Deniz Dündar'ı karalamak değil. Zaten sayısı iki elin parmaklarıyla sayılabilecek kadar az olan jazz yazarlarımızdan birini küstürmek değil. Ayrıca Deniz Dündar'dan önce derginin yayın sorumlularına bu yazıyı dergiye basılmadan önce okuyup, okumadıklarını sormak gerek.

İtiraf edeyim ki Deniz Dündar'ın Duke Ellington yazısını okumam, bundan önceki Bill Evans yazısının bende bıraktığı lezzetten kaynaklanıyordu. Bu nedenle yazıyı okuduktan sonraki düş kırıklığım daha da büyük oldu. Duke Ellington yazısına duyduğum tepki yazının sonunda yer alan Duke Ellington diskografisine bir göz atınca başladı. Diskografinin dörtte üçlük bölümü 1924-26, 1926-27, 1924-27, 1927-28, 1928, vb diye sıralanmış 31 adet CD kapak isminden ibaretti. Hiç biri özgün albüm adı taşımayan, '***Chronological Classics***' adlı seriden çıkan derleme CD'lerdi bunlar. Buna bir de 1947-1950 The Complete Duke Ellington'u ekleyince geriye sadece 7 tane özgün isimli çalışma kalıyordu. 3000'den fazla beste yaptığı tahmin edilen koskoca Duke Ellington diskografisinden. Üstelik neden bu derlemede kronolojik serinin tümü verilirken, özgün adıyla yalnızca 7 Duke Ellington çalışmasının listeye dahil edilmediğini bilmiyoruz. Deniz Dündar bunların kendi seçtikleri mi, elindekiler mi yoksa bildikleri mi olduğunu belirtmiyor. Düştüğü tek not verdiği diskografinin Ellington'un tüm plaklarını içermediği. Öte yandan listede yer alan özgün çalışmalardan biri, This One's For Ellington diye yazılmış ki, Duke'un böyle bir eseri olmadığına göre, herhalde This One's For Blanton'u kastediyor olmalı. Bu '**tarihsel**' listeden sonra üzerinde durmak istediğim bir diğer nokta '***Sayısız eserleri arasında şarkılar, tiyatro oyunları için yazılmış şarkılar*** (müzikal mi kastediliyor acaba? AA), ***film müzikleri, solo piyano kompozisyonları, piyano ve bas düetleri, küçük ve büyük jazz orkestraları için kısa kompozisyonlar yer alır. Fakat onun ününün en can alıcı noktası, orkestrası için yazdığı kısa ve üç dakikayı aşmayan*** 'minyatür' ***enstrümantal eserlerindeki dahiyane becerisidir?***'. Burada '**üç dakika**', '**minyatür**' ve '**enstrümantal**' meselelerinde biraz durmak istiyorum.

Deniz Dündar'a kayıt teknolojisinin ancak 1948'de üç dakika sınırını aşabildiğini söylemem gerek. Aksi takdirde o tarihe kadarki tüm bestecileri '**minyatür**' eserlerde uzman olarak kabul etmek gerekir. Bundan daha da .önemlisi, Duke Ellington'un uzun bestelerinden, suitlerinden, hatta senfoni denemelerinden, sonetlerinden bahsetmemesi Dündar'ın. Oysa bunlardan birini '**diskografi**'ye dahil etmiş. Perfume Suite (1944), Liberian Suite (1947), Such Sweet Thunder (1957), Suite Thursday (1960), Latin American Suite (1968), Afro-Euroasian Eclipse (1970), yok ama, Far East Suite (1966) var listede. Üstelik Black, Brown and Beige (1943) de var. Ancak listede adeta tesadüfen yeralan her iki eserin de '**minyatür**' olmadığına ilişkin bir not ne yazıda ne de diskografide var. Dolayısıyla Duke Ellington'un Dündar'ın tabiriyle '**kısa kompozisyonlar**' dışında birşeyler bestelediğini anlayamıyoruz hiç bir şekilde. Oysa '**kısa olmayan kompozisyonların**' Duke Ellington'un kariyerindeki yeri ve jazz tarihi açısından önemini anlamak için daha 1935'te annesinin ölümü üzerine bestelediği Reminiscing In Tempo'ya ilişkin A. J. Bishop'un A Landmark In Jazz Composition adlı makalesine bir göz atalım. Şöyle diyor Bishop: '***Reminiscing In Tempo'nun analizi birkaç noktayı açıkça ortaya koyuyor. Kayıt teknolijisi açısından 78 devirli plağın sınırlarını aşma denemesi olduğu kesin. Ancak bestenin en özgün yanı uzunluğu değil. Zaten bundan 4 yıl önce Duke Ellington dönemin kayıt sınırının iki misli olan Creola Rhapsody'ı bestelemişti.***' Evet, 6.5 dakikalık bestesi Creole Rhapsody'nin 20 Ocak 1913'de 78'lik vinyl'in bir yüzüne sığmadığı için iki yüze yarım yarım kaydedildiğini belirtelim. Sanırım artık şu düzeltmeyi yapabiliriz: Duke Ellington'ın jazz tarihinde öncülük ettiği alanların başında uzun besteleri gelir.

Deniz Dündar'ın yazısında anlayamadığım bir diğer nokta ise **'Ellington orkestrasının onun –Blanton'ın– yerini dolduracak başka bir kontrabasçıyı bir türlü bulamamaması.'** Bu ifadeden şu anlaşılıyor; Duke Ellington orkestrası gelişigüzel işler yapıyordu, Blanton'un erken ölümüyle iyice gelişigüzel oldu Blanton'un kısacık kariyerinde kontrabasta bir devrim gerçekleştirdiği tartışmasız doğru. Hatta Blanton ve Ben Webster'lı bu dönemin Duke kariyerinde bir doruk noktası oluşturduğu da. Ama Blanton'ın önemini vurgulamak için Oscar Pettiford gibi, Jimmy Woode ve Joe Benjamin gibi daha sonra Duke'la çalışan büyük basçıların bir kalemde harcanması, üstüne üstlük 53, 56, 57, 58 ve 59'da *Down Beat*'in en önemli 5 ödülünü alan Ellington'un **'iyice gelişigüzelliğe itildiği'**nin iddia edilmesi inanılacak gibi değil doğrusu.

Bir diğer anlayamadığım nokta; Bu **'1940'lardaki değişime ayak uydurmayı yeğlemeyen Duke ve orkestrasındaki müzisyenler çağının gerisinde kalmaya mahkum ederler kendilerini.'** Bu bir görüş meselesi. Blanton dönemi sonrasında Duke Ellington için böyle düşünen tek Dündar değil. Örneğin James Lincoln Collier de paylaşır görünür. Ama kimdir bu **'çağlarının gerisinde kalan'** müzisyenler, birkaç tanesini sayalım: Johnny Hodges, Paul Gonsalves, Harry Carney, Ray Nance, Clark Terry, Cat Anderson belli aralıklarla da olsa Cootie Williams, Lawrence Brown, Louis Bellson... Listeyi arttırmak mümkün. Her bir Duke Ellington dışında her topluluğun lideri olabilecek kadar usta isimler bunlar ve çağlarının hep ilerisinde olmuşlar. Değişime ayak uydurmamakla Dündar'ın kasdettiği Be-Bop olmalı. Duke Ellington'un bu dönemde verdiği mücadele yeni bir akımın içinde olup olmamak değil, savaş sonrasında ekonomik koşullar bütün big-band'leri yokederken kendi topluluğunu yaşatabilmek. Sanırım bu mücadeleden bazı yaralar almış da olsa muzaffer çıkan tek lider Duke Ellington. Bence Dündar'ın atladığı ikinci nokta, değişimle kastettiği, bebop'un ne kadar büyük ölçüde Cotton Tail (1940), Subtle Slough (1941) ve Main Stem'le (1942) atılan temeller üzerinde geliştiği.

Dündar; **'Duke başkaları tarafından saptanmış seçenekler arasında artık yok'** diyor, oysa yaşadığı sürece, jazz'da seçenekleri başka hiçbir müzisyenin yapamadığı kadar Duke Ellington kendisi belirledi.

Atilla Aksoy

'Kim basit diyor ki...'

Masters of Jazz ve özellikle ses kaliteleriyle birlikte sunumları daha iyi olan Classics diskleri jazz severlere, hatta koleksiyonculara büyük hizmet vermektedirler. Özellikle Classics günümüzde çok revaçta.

Jazz Dergisi'nin son sayısında yeralan kısa diskografi Duke'un önemli eserlerini içermektedir. 1924-26, 1927-28 tarihleri Duke'un **'özgün'** plak adları tabii ki değiller! Diskografiden biraz olsun anlayanlar verilen tarihlerin ve katalog numaralarının ne anlama geldiklerini zaten bilirler. Örneğin 1924-27, Classics 539 diski size Duke'un 1924 yılında The Washingtonians ile yaptığı ilk çalışması **'Choo Choo (Gotta Hurry Home)'**dan başlayarak **'Li'l Farina'**ya kadar gelmesi gerektiğini anlatmalıdır. Ellington & His Kentucky Club Orchestra sözkonusu olduğunda da 1926 yılında doldurulan **'A Night In Harlem'** gündeme gelecek, **'Birmingham Breakdown'** gibi parçalarla devam edecek ve sonunda **'Immigration Blues'**, **'The Creeper'**la bitecektir.

Jazz dergilerinde yer darlığı nedeniyle küçücük kutulara sığdırılmaya çalışılan kısa diskografiler ele alınan müzisyenlerin **'tüm'** eserlerini içermezler. Zaten buna da gerek yoktur; ele alınan müzisyenin önemli sayılan plaklarının (ya da disklerinin) listelenmesi yeterlidir. İşte şu plak vardı da, bu plak yoktu gibi detaylar yersizdir.

Kayıt teknolojisinin üç dakika sınırını ancak 48'de aşabildiği doğrudur. 1948'den önce yapılan ve çoğunun günümüze kadar kaldığı radyo veya konser kayıtları jazz müziğinin o kadar da **'üç dakika'** ile sınırlanmadığı dinlendiğinde kolayca anlaşılabilir. Yalnız genel kanı Ellington'ın müzik bilgisinin onun beş, altı dakikadan fazla uzunlukta eserler yazmasına yeterli olmadığı. Onu **'minyatürist'** olarak tanımlamakta fayda vardır. Evet doğrudur, Ellington jazz tarihinde **'uzun bestelere öncülük etmiştir'** ama onun asıl becerisi, üç dakikayı fazla aşmayan minyatür eserlerindeki dahiyane becerisidir.

'Ellington orkestrasının Blanton'un yerini dolduracak bir kontrabasçıyı bulamaması, Duke'ı iyice gelişigüzelliğe itti.' Doğru. Bu cümledeki **'iyice'** sözcüğü çıkarılmalıydı. Çünkü Duke Ellington orkestrası gelişigüzel işler yapmıyordu. Ama ne yazık ki Duke'un 50'li yıllarda gelişigüzelliğe kaçmadığı düşüncesine katılmak olası değil. Bu arada kontrabasçı Jimmy Blanton'dan sonra Duke Orkestrası ritmik olarak bir türlü belini doğrultamamıştır. Evet, Blanton'dan sonra Duke'a katılan kontrabasçılar da emsalsiz müzisyenlerdi kuşkusuz. Yalnız unutulmaması gereken bir konu var: J.Blanton'dan sornra Duke'a katılan kontrabasçılar hep Blanton'un yolundan gitmişlerdir.

Duke Ellington orkestrasında çalan müzisyenlerin çoğu elbette emsalsiz müzisyenler. Yalnız **'Bebop'** düşünüldüğünde işler tümüyle değişiyor ki buna başka bir yazı gerek. Kısaca **'Bebop'**ı etkilemek başka, **'Bebop'**a temel olmak başkadır.

Son söz olarak; her yazı içinde önemli asal yanlışlar barındırmadıkça yazarından tescillidir. *Jazz* Dergisi yazılarımda kaleme aldığım ünlü jazz kişilikleri de tarihsel ve müzikal doğrular ölçüsünde elbette kendi öznel yorumlarımı içermektedir.

Deniz Dündar

İlkçağdan rönesansa, baroktan 21. yüzyıla doğru...

Müzikseverlerin olağanüstü ilgisi, her baskının çok kısa sürede tükenmesini sağladı. Kitapla birlikte verilen CD ya da kasetler, okuru bir müzik yolculuğuna çıkarıyor.

Zaman İçinde Müzik

Evin İlyasoğlu

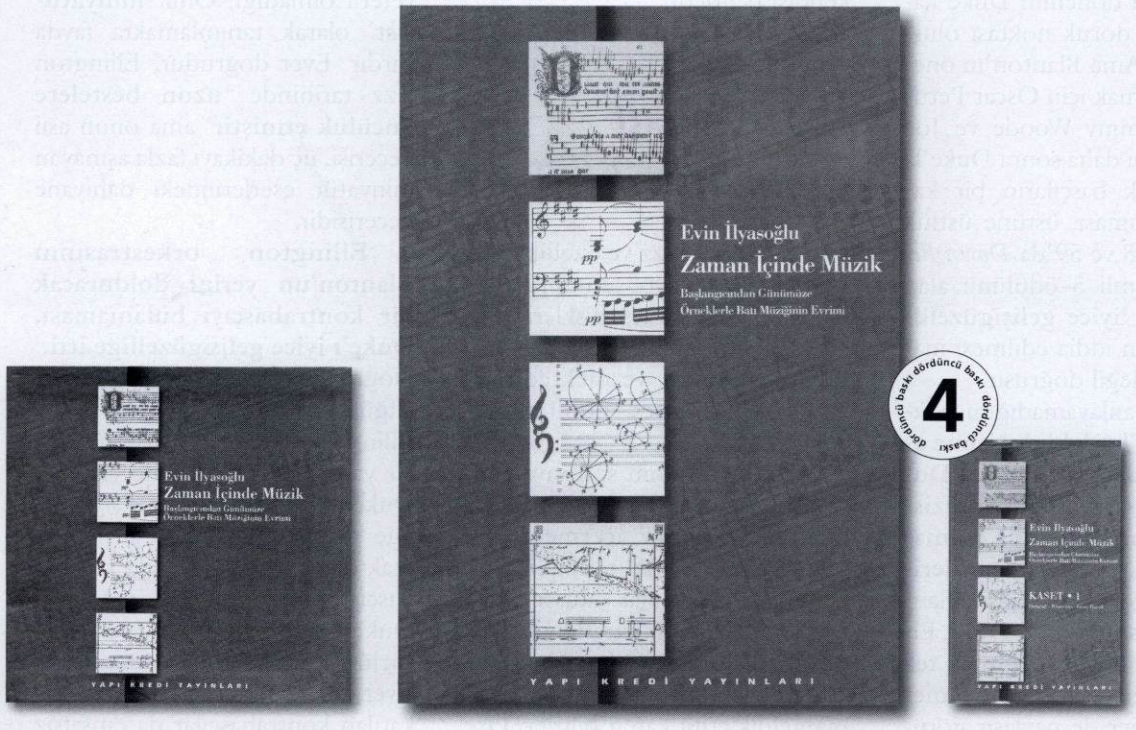

Zaman İçinde Müzik
Hazırlayan: Evin İlyasoğlu
Müzik Dizisi,
319 sayfa, 10 kaset ya da 10 CD,
1. hamur, ISBN 975-363-292-4

Evin İlyasoğlu: 1957-63 yıllarında İstanbul Belediye Konservatuvarı piyano bölümünde çok değerli hocalarla çalıştı. 1969-71 arasında ABD Michigan Devlet Üniversitesi'nde Müzik Eleştirisi ve Müzik Tarihi seminerlerine katıldı. İlyasoğlu TRT'de uzun yıllar klasik müzik programları prodüktörlüğü yaptı. 1978'de TDK Radyo ve TV Dil Ödülü'nü kazanan İlyasoğlu'nun birçok dergi ve gazetede müzik eleştirisi-inceleme yazıları yayımlandı. *Yirmibeş Türk Bestecisi* (1989), *Müziğin Kanatlarında Söyleşiler* (1992) ve *İlhan Usmanbaş* (1994) yayımlanmış kitaplarıdır. Marmara ve Boğaziçi Üniversitelerinde öğretim üyeliği ve gazetecilik uğraşlarını birlikte sürdürmektedir.

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

İstanbul: 212-293 08 24, İzmir: 232-463 82 90, Ankara: 312-435 85 94

ATR

		PAZARTESİ	SALI	ÇARŞAMBA	PERŞEMBE	CUMA	CUMARTESİ	PAZAR
AÇIK RADYO/94.9	06.30-07.30	**SABAHLIK** • Osman Tümay (Günün ilk saatlerine uygun her tür müzik)						
	12.00-13.00							**MAVİ NOTA** Cengiz Işılay Jazz ve Fusion
	12.00-14.00	**ÖĞLEN AÇIK** • Füsun Aymergen (Jazz, Acid Jazz, Soul, Funk, Latin ve Dünya Müzikleri)						
	13.00-14.00						**JAZZ UYDUSU** Mesut Çiçeker Jazz Gündemi	
	16.30-17.30	**JAZZ SAATİ** • Pazartesi: Atilla Aksoy, Salı: Atıl İnaç, Çarşamba: Murat Lu, Perşembe: Tuba Önal, Cuma: 'Bir Albüm'						
	20:00-21.00			**LATİN MAHALLESİ** • Lizet Frayman			**JAZZ PORTRELERİ** Mustafa Aykın Jazz Müzisyenleri	
	21:00-22:00						**JAZZ EFSANELERİ** Atıl İnaç Jazz Tarihine Yön Verenler	
	23.00-00.00	**MODERN MÜZİK** Nedim Tanyolaç İlginç Kişilikler	**JAZZ DERGİSİ** Atilla Aksoy Sedat Nemli Jazz'ın eski ve yeni yorumlarıyla sunumu	**VOODOO ZONE** Cem Yegül Farklı türler	**CAZIRTI** Mehmet Uluğ Be-bop Sonrası Akımlar			
	00.00-01:00							
	01.00-03.00			CEM-SESSION Cem Çınlar Jazz ve diğer türlerin kesişmeleri				
TRT3 / 88.2	16:00-17:00	**JAZZ'DA ALTIN YILLAR** (İzmir Radyosu)	**DÜNYADA JAZZ** (Ankara Radyosu)					**JAZZ DÜNYASINDAN** Teoman Baber
	17:20-18:00			**JAZZ DÜNYASI** Erol Tulay	**JAZZ KULÜBÜ** (İzmir Rad.)	**TRT JAZZ ORK.** (İstanbul Rad.)	**JAZZ ŞARKICISI** (İzmir Radyosu)	
	20:00-21:00	**ŞU JAZZ DEDİKLERİ** Ali Sönmez			**DÜNDEN BUGÜNE JAZZ MÜZİĞİ** Filiz Çıragül	**JAZZ MÜZİĞİ** (Ankara Rad.)		**JAZZ PANORAMASI** Ahmet Berker
	21:00-22:00				**GECE VE JAZZ** Hülya Tunçağ	**JAZZ'A ÖVGÜ** Caner Beklim	**GÜNÜMÜZDE JAZZ** Hülya Tunçağ	
VOICE 92.8	15:00-17:00							**KONUŞAN JAZZ** Engin Gencer
ODTÜ 103.1	21.00-22.00							**CAZNAME** Lale Kuyucu Jazz Akımları Jazz Müzisyenleri
YAPI RADYO 88.0	11.00-13.00							**VANİLYA&ÇUKULATA** Erhan Altınay (Tekrar)
	19.00-20.00							**CAZİBE** Zeynep Ün Yenilikçi jazz'cılar (Canlı)
	21.00-22.00				**VANİLYA&ÇUKULATA** Erhan Altınay			
	22.00-23.00		**CAZİBE** (Tekrar)					
	23:00-2400	**KİNETİK** Önder Focan (Canlı Yayın)	**KİNETİK** Önder Focan			**LADY BLUE** Hülya Tunçağ	**SEYAHATNAME** Serhan Güngör	
ANADOLU Ank. 103.7 / Ist. 103.3	20:00-21:00		**"ANONSUZ" JAZZ, BLUES KUŞAĞI**					
	21:00-22.00		**JAZZ GÜNLÜĞÜ** Olcayto Şiriner			**AKUSTİK PANORAMA** Umran Beriş		
	23:00-24.00							**NOTA SEHPASI** Olcayto Şiriner
PrimA TV		**HER SABAH 07:30-09:00 JAZZ YAYINI, 12:40-14:10 KUŞAK TEKRAR, 01:40-KAPANIŞ KUŞAK TEKRAR**						
C TV	22:00-23:00			**OCTAVE** Ata Can-Miraç Eronat Can				

Radyo-TV

Serdar Karabatı
e-mail: karabats@boun.edu.tr

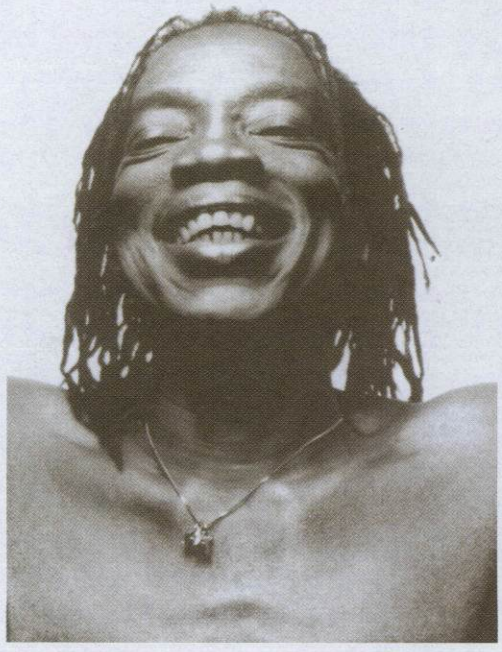

Bulmacayı tamamlayıp, doğru yanıtları en geç Kasım sonuna kadar postayla yollayan iki jazzsevere Dee Dee Bridgewater CD'si veriyoruz! İsim, adres ve telefonlarınızı yazmayı u n u t m a y ı n ! Jazz/Bulmaca Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sitesi No. 115 Bağcılar 80560 / İstanbul

Soldan sağa

1. New York'ta efsanevi caz klübü: Village ..... /Bir standard: Love is Here ..... Stay (George & Ira Gershwin).
2. Mi sesinin harf karşılığı/Jazz davulcularının çokça sevdiği bir zil markası/Bu yaz İstanbul Caz Festivali'nde de çalan eklektik grup: Night .....
3. Bir standard: ..... Night in Tunisia (Dizzy Gillespie & Frank Paparelli)/Arturo Sandoval'in baş harfleri/Sol notasının harf karşılığı/Günümüzün önemli bir kadın davulcusu: ..... Lyne Carrington/Bir standard: I Could Write ..... Book (Hart & Rodgers).
4. Lee Ritenour'un baş harfleri/Ünlü bir piyanist: Chick ..... / Günümüzün önemli bir trompetçisi: ..... Hargrove.
5. Birden çok enstrümanın ses birliği içinde çalışını anlatan müzik terimi (Fransızca özgün ismiyle)/Uzun yıllardır Pat Metheny ile çalışan, kendi adına da üç çalışması bulunan tuşlular ustası: ..... Mays.
6. Woody Herman, Horace Silver, Phil Woods ile çalışmış bir trompetçi: ..... Harrell/Bud Powell'ın baş harfleri/Fa sesinin harf karşılığı/Davulcu Dave Weckl'ın ilk solo albümünün adı: Master .....
7. Özellikle düzenlemeleri ile tanınan kadın piyanist: Carla ..... /Bu kelimeyi tekrarlayınca bir gitar pedal efektinin adı bulunur/ .....-Jam Blues (Duke Ellington) /Casablanca filminin ünlü parçası: ..... Time Goes By (Herman Hupfeld).
8. Cootie Williams, Billy Taylor, Oscar Peterson ile çalışmış bir davulcu: ..... Thigpen/ Bir Chick Corea bestesi: ..... Mystery/ Bir standard: ..... Cahon (Johnny Mandel)/ Bir çok müzisyenle çalışmış besteci, düzenlemeci, piyanist: ..... Dameron (1917-1965).
9. Bir standard: In ..... Sentimental Mood (Ellington, Mills, & Kurtz)/Ünlü bir Dizzy bestesi (tersi): Salt ..... /Dinah Washington'ın baş harfleri.
10. Bir standard: You are ..... Beautiful (Hart & Rodgers)/Coleman Hawkins, Bud Powell, Art Farmer, Miles Davis, Thelonious Monk, John Coltrane ile çalışmış bir davulcu: Art ..... (1929-1995)/Bir standard: .....'ve Got You Under My Skin (Cole Porter).

Yukarıdan aşağıya

1. Günümüzden bir basçı: Reginald ..... /Bir ortadoğu enstrümanı/Ünlü Amerikan jazz dergisi: Down .....
2. Art Pepper'ın baş harfleri/Yirminci yüzyılın en önemli klasik bestecilerindendir: ..... Schönberg/Bir Miles Davis bestesi : ..... What?
3. Ünlü Brezilyalı vokalist: Milton ..... (fotoğraf).
4. Jazz dilinde bir yerde çalmak, takılmak (İngilizce)/Günümüzden bir saksofoncu: Greg ..... /Bir Oregon albümü (1978): ..... of the Woods.
5. Peter Gabriel'ın yakın tarihli bir albümü/ABD'nin ünlü bir jazz festivali (tersi)/La sesinin harf karşılığı.
6. Bir John Coltrane klasiği: ..... Love Supreme/Bir Jaco Pastorius bestesi: ..... Town/Uzun yıllardır çalışmalarını yurt dışında sürdüren bir trompetçimiz: Muvaffak "Maffy" .....
7. Bir nota/Günümüzün en özgün gitaristlerinden biridir: ..... Towner/Gitar, keman gibi çalgılarda ses veren parça.
8. Popüler çalışmalarda da yer alan elektrik basçı: ..... Jones/Parça içinde başa dönüşü gösteren müzik terimi: Da .....
9. Üçlü (İngilizce)/Bir nota/Parçanın serbest yorumlanacağını belirten müzik terimi: ..... Lib/Yapımcı George Butler'ın titridir.
10. Özellikle etnik müzik çalışmalarıyla tanınan müzisyenimiz (vurmalılar): ..... Temiz/Mi sesinin harf karşılığı/Nina Simone'nin baş harfleri/Bir jazz plak şirketi (üç harf).

Geçen sayıdaki bulmacayı doğru olarak çözümleyip, çekilişte CD kazanan şanslı okuyucular:
S. Çağatay Afyon-İstanbul
Özge Nazlıoğlu-Ankara
Serkan Şavk-İzmir

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	M	I	N	G	U	S	B	E	A	T
2	A	R	E	A	T	O	O	S	B	Y
3	H	A	W	K	I	N	S	P	A	N
4	A	G	E	I	V	O	E	P	I	E
5	V	A	N	K	E	R	N	A	C	R
6	I	A	G	O	S	T	E	L	L	A
7	S	I	L	V	E	R	L	L	O	R
8	H	R	A	S	K	U	S	E	C	M
9	N	O	N	O	O	S	O	R	K	A
10	U	P	D	P	I	T	N	A	E	L

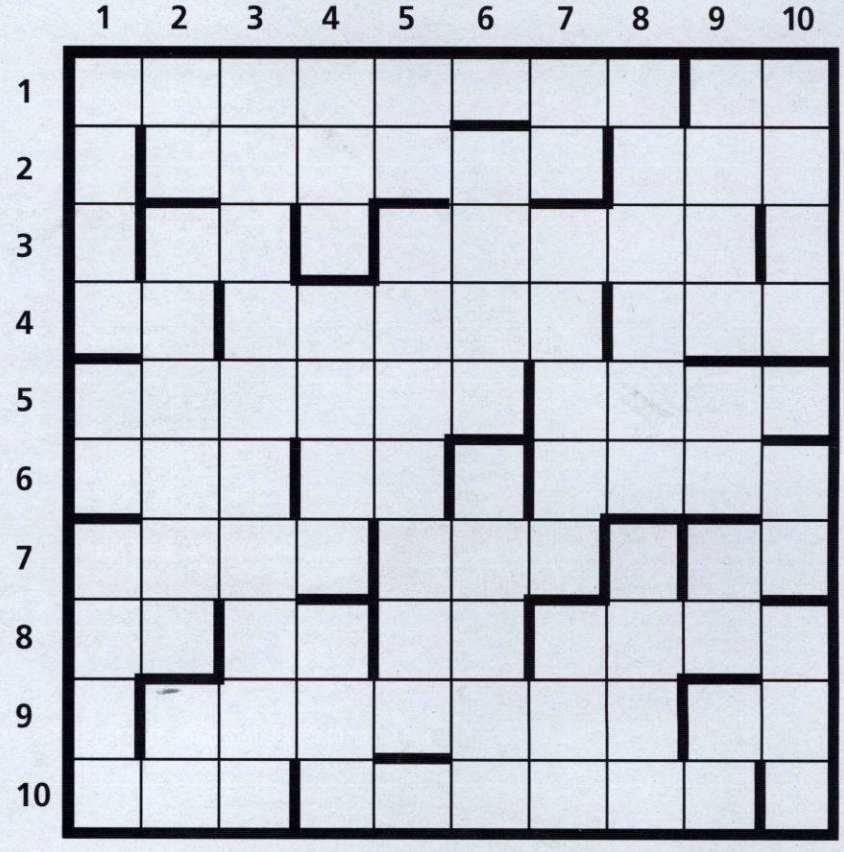

Gerçek parlaklıkla tanışın!

Şimdi Organics, Glucasil™ Complex içeriyor!

Sadece kökünden derinlemesine beslenen saçlar gerçek parlaklığa kavuşur.
Ve sadece Organics, Glucasil™ Complex sayesinde saçı kökünden derinlemesine besler, anında göz kamaştıran gerçek parlaklık kazandırır.

Yeni formüllü Organics...
Anında parlak, kökünden sağlıklı saçlar.

"Hayatın iki yüzü"
... bazıları yalnızca bir yüzünü yaşar.
OYAK SİGORTA